

Structuras cumpetitivas e repartiziun da las
incumbensas en il turissem grischun

Finanziaziun dal turissem dal Grischun

Rapport explicativ

November 2009

Cuntegn

DEFINIZIUN DA LAS NOZIUNS.....	7
RESUMAZIUN	9
A) SITUAZIUN DA PARTENZA	17
1 TURISSEM EN IL CHANTUN GRISCHUN.....	17
1.1 IMPURTANZA DAL TURISSEM EN IL CHANTUN GRISCHUN.....	17
1.2 PROFITADRAS E PROFITADERS DAL TURISSEM	19
1.3 SFIDAS PER IL TURISSEM GRISCHUN.....	21
2 PROMOZIUN DAL TURISSEM DAL GRISCHUN	23
2.1 VISIUN PER IL GRISCHUN.....	23
2.2 LAS DIRECZIUNS STRATEGICAS EN IL CONCEPT DIRECTIV PER L'ECONOMIA DAL GRISCHUN .	23
2.3 POTENZIALS DAL TURISSEM EN IL CHANTUN GRISCHUN	24
2.3.1 Martgà creschent	24
2.3.2 Potenzials da creschientscha.....	25
2.4 ACTIVITADS DAL CHANTUN GRISCHUN.....	27
2.4.1 Princip.....	27
2.4.2 Promoziun dals ultims onns.....	27
2.4.3 Strategia da promoziun en il turissem	29
2.4.4 La rolla dal chantun.....	33
3 PROJECT "REFURMA DAL TURISSEM GRISCHUN"	35
3.1 VISIUN E FINAMIRAS PER IL TURISSEM GRISCHUN L'ONN 2012	35
3.2 SITUAZIUN DA PARTENZA.....	37
3.3 FINAMIRAS DA LA REFURMA DA LAS STRUCTURAS E DA LAS INCUMBENSAS.....	37
3.4 IN POSIZIUNAMENT NOV DA GRISCHUN VACANZAS.....	38
3.5 REALISAZIUN DA LA REFURMA DA LAS STRUCTURAS E DA LAS INCUMBENSAS	39
3.6 ULTERIURAS INIZIATIVAS CHE HAN IN CONNEX CUN LA REFURMA	40
3.7 REPARTIZIUN DA LAS INCUMBENSAS EN IL MARKETING TURISTIC EN IL GRISCHUN.....	42
3.8 CRITERIS PER IN'ORGANISAZIUN PER LA GESTIUN DA DESTINAZIUNS (OGD).....	44
3.9 CRITERIS PER ORGANISAZIUNS TURISTICAS REGIONALAS (OTREG).....	46
3.10 ASPECTATIVAS PER VIA DA LA REFURMA DAL TURISSEM.....	49
3.11 IL STADI DA LA REFURMA EN IL GRISCHUN.....	51
3.12 FACIT DAL PROJECT DA LA REFURMA DAL TURISSEM GRISCHUN.....	53

4 FINANZIAZIUN DA LAS ORGANISAZIUNS TURISTICAS CH'È ADATTADA PER L'AVEGNIR.....	54
4.1 NECESSITAD DA REFURMAR LA FINANZIAZIUN DA LAS ORGANISAZIUNS TURISTICAS.....	54
4.1.1 Pretensiuns a la finanziaziun da las organisaziuns turisticas.....	55
4.1.2 Elements centrals dal nov model da finanziaziun	56
4.2 SURVISTA DA LA FINANZIAZIUN ACTUALA DAL TURISSEM	59
4.2.1 Taxas da cura ed ulteriuras taxas da giasts	60
4.2.2 Taxa per promover il turissem	63
4.2.3 Contribuziuns communalas ed ulteriurs retgavs	65
4.2.4 Structuras e finanziaziun da las organisaziuns turisticas vertentas.....	65
4.2.5 Fermezzas e deblezzas da la finanziaziun actuala da las organisaziuns turisticas....	67
4.3 FINANZIAZIUN DAL TURISSEM EN AUTERS CHANTUNS ED EN REGIUNS VISCHINAS.....	69
B) TAXA TURISTICA CHANTUNALA.....	73
5 DETAGLS TECNICS DA LA TAXA TURISTICA CHANTUNALA.....	73
5.1 GENERAMENT DALS MEDS FINANZIALS.....	73
5.1.1 Parts ch'èn obligadas da pajar la taxa	73
5.1.2 Object taxà.....	74
5.1.3 Calculaziun generala da la taxa	74
5.1.3 a. Interpresas che stattan datiers dal turissem ed interpresas d'alloschament.....	75
5.1.3 b. Interpresas d'alloschament	82
5.1.3 c. Persunas che na vivan betg da l'alloschament	85
5.1.3 d. Persunas che dovran sezzas lur abitaziun.....	85
5.1.4 Summa dals salaris tenor la AVS sco basa da calculaziun.....	88
5.1.5 Alternativas tar la summa dals salaris tenor la AVS.....	89
5.1.6 Supplement respectivamain deducziun da vischnanca sin la TTC.....	91
5.2 DIEVER DALS MEDS FINANZIALS	93
5.2.1 Refluss dals meds finanzials	93
5.2.2 Premissas da las retschavidras dals meds finanzials or da la TTC.....	95
5.2.3 Intent fix	97
5.2.4 Dotaziun finanziaria.....	98
5.2.5 Regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras.....	100
5.2.6 Fond per projects turistics d'interess surregional.....	103
5.2.7 Contribuziuns chantunalas a las organisaziuns turisticas.....	104
5.3 EXECUZIUN DA LA TTC	105
5.3.1 Integraziun organisatorica	105
5.3.2 Organisaziun da l'execuziun da la TTC	106
5.3.3 Custs da l'execuziun da la TTC.....	107

5.3.4	Rolla da las vischnancas	108
5.4	MIDADA DAL SISTEM VEGL AL SISTEM NOV	108
5.5	ULTERIURS ASPECTS DAVART LA TAXA TURISTICA CHANTUNALA.....	109
5.5.1	Degressiun e "flat rate"	109
5.5.2	Taglia sin la plivalur.....	111
5.5.3	Fatgs da submitsiun ed interpresas extrachantunalas	113
5.5.4	Cunfinaziun tar la tematica da las abitaziuns secundaras	114
6	CONTROLLA DA L'EFFECT.....	116
6.1	FINANZIAZIUN DA BASA DAL TURISSEM.....	116
6.2	EVALUAZIUN DA LA REFURMA DAL TURISSEM INCLUSIV TAXA TURISTICA CHANTUNALA.....	117
6.3	LIMITAZIUN TEMPORARA DA LA TAXA TURISTICA CHANTUNALA	118
6.4	CONTROLLA DA L'EFFECT TAR LAS ORGANISAZIUNS TURISTICAS.....	119
7	BASA LEGALA DA LA TAXA TURISTICA CHANTUNALA	121
7.1	NATIRA GIURIDICA DA LA TAXA TURISTICA CHANTUNALA.....	121
7.2	BASA COSTITUZIUNALA E PRINCIPS D'IMPOSIZIUN DA LA TAGLIA.....	121
7.2.1	TTC ed egalitad giuridica resp. scumond da l'arbitrariadad	122
7.2.2	La TTC ed il princip da la legalitad	124
7.2.3	La TTC ed il scumond interchantunal u intercommunal da l'imposiziun dubla da taglia	125
7.2.4	La TTC e la libertad economica.....	126
7.2.5	La TTC n'è betg ina taglia sin la plivalur	127
8	EXPLICAZIUNS DAVART SINGULAS DISPOSIZIUNS DAL PROJECT DA LESCHA.....	129
9	CONSEQUENZAS FINANZIALAS E PERSUNALAS.....	163
9.1	CONSEQUENZAS FINANZIALAS	163
9.2	CONSEQUENZAS PERSUNALAS	164
C)	LESCHA GENERALA CHANTUNALA	165
10	LESCHA GENERALA CHANTUNALA SCO VARIANTA	166
10.1	CONCEPT DA BASA D'INA LESCHA GENERALA CHANTUNALA	166
10.2	CUMPOSIZIUN DA LA LESCHA GENERALA CHANTUNALA.....	168
10.3	EXPLICAZIUNS DAVART SINGULAS DISPOSIZIUNS DAL PROJECT DA LESCHA	171
10.4	CONSEQUENZAS FINANZIALAS E PERSUNALAS.....	183

10.5	FACIT DA LA LESCHA GENERALA CHANTUNALA	183
11	ULTERIURAS ALTERNATIVAS EXAMINADAS	190
11.1	CUNVEGNA VOLUNTARA TRANTER VISCHNANCAS	190
11.2	LESCHA DA BASA DAVART LA TAXA DA CURA E LA TAXA PER PROMOVER IL TURISSEM.....	191
11.3	TAXA TURISTICA SIN PLAUN REGIONAL	191
11.4	TAGLIA PARZIALA CUN INTENT DETERMINÀ TURISTIC	192
11.5	FACIT DA LAS ALTERNATIVAS EXAMINADAS.....	193
	REGISTER DA LAS ILLUSTRAZIUNS	194
	REGISTER DA LAS TABELLAS	195

Finanziaziun dal turissem dal Grischun (rapport explicativ)

Part A: Situaziun da partenza pagina 17
• refurma dal turissem grischun

Part B: Taxa turistica chantunala pagian 73
• lescha davart la finanziaziun
da las organisaziuns turisticas (LFOT)

Part C: Lescha generala chantunala pagina 165
• lescha davart l'armonisaziun
da la finanziaziun dal turissem (LAFT)

AGIUNTAS	196
Agiunta I Tariffas en promils per interpresas che stattan datiers dal turissem e per interpresas d'alloschament.....	196
Agiunta II Tariffas maximalas per interpresas d'alloschament, per persunas che na vivan betg da l'alloschament e per persunas che dovran sezzas lur abitaziun	197
Agiunta III Sistematica NOGA	198

Scursanidas

GRV	Grischun vacanzas
LAFT	lescha davart l'armonisaziun da la finanziaziun dal turissem
LFOT	lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas
OGD	organisaziun per la gestiun da destinaziuns
OT	organisaziun turistica
OTF	organisaziun turistica futura, da nov organisaziun turistica regiunala (OTReg)
OTReg	organisaziun turistica regiunala (fin ussa numnada "organisaziun turistica futura OTF" en il concept per la realisaziun da la refurma dal turissem grischun)
TTC	taxa turistica chantunala
TTcom	taxa turistica communal
TXC	taxas da cura (communalas) (ed ulteriuras taxas da giasts)
TXP	taxa (comunala) per promover il turissem
UET	uffizi per economia e turissem dal Grischun

Definiziun da las noziuns

Organisaziun turistica: En ils documents davart la refurma dal turissem grischun han ins enclieg fin ussa sut organisaziuns turisticas tut las uniuns da cura e da traffic existentas sco er las organisaziuns turisticas da marketing en il Grischun – independentamain da lur grondezza. Cur ch'il project è vegnì lantschà l'onn 2006 èn quai stadas 92 organisaziuns.

Organisaziuns per la gestiun da destinaziuns: Organisaziuns turisticas da marketing ch'èn en cas da manar ina gestiun cumplexiva d'ina destinaziun, ston ademplir criteris minimalis en ils secturs da l'organisaziun e da la direcziun, da las incumbensas e da las resursas sco er da la grondezza e da la dominanza. Ils criteris ils pli impurtants èn meds finanzials da 4.0 fin 7.0 milliuns francs ch'èn destinads per il marketing e ch'èn disponibels libramain, ed ina capaciad da letgs che permetta da cuntanscher per onn circa 2 milliuns pernottaziuns en interpresas d'alloschament sco er en abitaziuns dadas en locaziun.

Organisaziuns turisticas regiunalas: Organisaziuns turisticas da marketing che pon dar in mandat ad ina OGD dad annualmain almain 200'000 francs per elavurar il martgà. Plinavant ston ellas ademplir ulteriurs criteris en quai che riguarda l'organisaziun e la direcziun, la concepziun dals products, l'elavuraziun dal martgà e la vendita. En ils documents davart la refurma dal turissem èsi vegnì discurrì fin ussa da las organisaziuns turisticas regiunalas "futuras". Cun il pled "futur" èsi vegnì exprimì ch'i na sa tracta – en quai che riguarda l'organisaziun e las incumbensas inclusiv ils meds finanzials ch'èn destinads per il marketing e ch'èn disponibels libramain – betg da las societads da cura localas ch'existan actualmain en blers lieus. In pèr da questas organisaziuns turisticas regiunalas èn gia sa furmadas. A partir d'immediat vegn duvrada la noziun organisaziun turistica regionala (OTReg) empè da la noziun organisaziun turistica futura (OTF). Vi da la definiziun dal cuntegn na sa mida dentant nagut.

Regiun turistica u destinaziun: Sco regiun turistica u sco destinaziun vala in spazi geografic che vegn resguardà or da l'optica d'in giast sco in spazi d'eveniment turistic. La repartiziun politica da las regiuns ch'è usitada en il Grischun (corporaziuns regiunalas, circuls e.u.v.) na correspunda betg adina a las regiuns turisticas ed a las destinaziuns en in senn turistic.

Valurisaziun turistica (directa ed indirecta): La valorisaziun turistica è tut la valorisaziun che deriva directamain u indirectamain dal turissem. La valorisaziun directa deriva directamain da la svieuta che vegn cuntanschida cun il turissem e vegn calculada sin basa da questa svieuta minus las prestaziuns preliminaras e las investiziuns ch'èn necessarias per producir la rauba u ils servetschs correspundents. La valorisaziun indirecta deriva da la svieuta che vegn realisada indirectamain dal turissem (p.ex. furniziun da rauba a l'hotellaria) e vegn calculada sco la valorisaziun directa.

Marketing turistic: Sco marketing turistic vegn chapida la totalitad da tut las activitads ch'èn necessarias per «persvader ina clienta u in client da cumprar ina tscherta prestaziun». En spezial è quai il svilup/la concepziun d'in product, la reclama/la comunicaziun, la vendita/la distribuziun e la controlla dal success. Lavurs preparatoricas sco l'evaluaziun e l'elavuraziun da chanals da distribuziun futurs u da novas gruppas da clientas e da clients – en il senn d'ina promoziun activa da la vendita – vegnan designadas en quest connex sco elavuraziun dal martgà sco tala.

Da la noziun "marketing" na fan betg part incumbensas tipicas d'uniuns da traffic e d'organisaziuns turisticas, sco p.ex. la represchentanza d'interess vers anen (visavi la vischnanca, visavi la populaziun e.u.v.), il manaschi ed il mantegniment d'infrastructuras turisticas (sendas da viandar, loipas da passlung, bogn cuvert, piazza da glatsch e.u.v.), l'assistenza dals giasts al lieu (spurtegl d'infurmaziun) u la realisaziun d'occurrentas che servan primarmain sco program accompagnant per ils giasts al lieu.

Svilup dal turissem: Il svilup dal turissem cumpiglia la planisaziun, il svilup, la construcziun, il manaschi ed il mantegniment da purschidas turisticas (infrastructuras e servetschs) al lieu, da las qualas pon profitar en emprima lingia ils giasts sco er las proprietarias ed ils proprietaris d'abitaziuns secundaras. Sco exempels valan stabiliments da sport, occurrentas, il traffic public entaifer la regiun u systems d'infurmaziun. Ils meds finansials ch'èn necessaris per quai derivan actualmain dals retgavs da las taxas da cura. Investiziuns pli grondas vegnan finanzadas per regla da las vischnancas.

Basa

Concept da realisaziun: Structuras competitivitas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun (uffizi per economia e turissem, november 2006)

Il concept per la realisaziun da la refurma dal turissem grischun sco er il rapport "Stadi da la realisaziun" (avrigl 2008) pon vegnir empustads tar l'uffizi per economia e turissem, Grabenstrasse 1, 7001 Cuira, info@awt.gr.ch. Ulteriuras infurmaziuns chattais Vus sut www.awt.gr.ch.

Resumaziun

Refurma dal turissem grischun

Il turissem è il motor principal da l'economia publica dal Grischun

Il turissem grischun vala sco motor principal da l'economia publica dal Grischun. Bunamain mintga terz franc vegn guadagnà en il chantun cun il turissem. Per pudair mantegnair a vista mesauna cun in svilup decentral il dumber d'abitantas e d'abitants sco er il bainesser en il Grischun avess l'economia grischuna da crescer annualmain per 2 pertschient respectivamain d'avair ina creschientscha sco la media da la Svizra. En ils onns 1990 fin 2005 ha il turissem grischun dentant pers 4'000 plazzas da lavur (equivalenzas da plazzas a temp cumplain). En la medema perioda è il turissem sin tut il mund creschì mintga onn per 4.1 pertschient. La midada da questa tendenza che sa mussa dapi 3 onns en il turissem grischun è messa en dumonda pervia dal svilup turistic malsegir sin tut il mund. La refurma dal turissem grischun dat la direcziun per ch'il Grischun possa franar il trend negativ en il turissem e profitar dal potenzial da creschientscha dal turissem internaziunal.

Cumpetitiv grazia a la repartiziun da las incumbensas ed a l'adattaziun structurala

Cun ina clera repartiziun da las incumbensas, cun structurazions effizientas, cun in marketing ch'è drizzà sin l'attracziun da novs giasts e cun ina finanziaziun solida procura la refurma dal turissem grischun ch'il turissem en il Grischun daventia pli cumpetitiv sin plaun internaziunal. Las passa 90 organisaziuns turisticas vegnan unidas ad organisaziuns per la gestiun da destinaziuns (OGD) efficacias ed ad organisaziuns turisticas regiunalas (OTReg). Per finanziar il svilup ed il marketing turistic intermanaschial duai vegnir introducì in sistem da finanziaziun uffizial en tut il chantun. Perquai ch'il profit dal marketing na resulta betg tar las organisaziuns da las destinaziuns duain tut las parts che profiteschan da la valurisaziun turistica vegnir integradas en la finanziaziun dal turissem. Las OGD e las OTReg surpiglian la direcziun en l'elavuraziun dals martgads principals, Grischun vacanzas (GRV) tala dals martgads che ston anc vegnir preparads e dals martgads futurs. Iniziativas che accumpognan la refurma e che vegnan sustegnidas dal chantun èn la plattafurma turistica electronica, la controlla da l'effect cun agid da la balanced scorecard (BSC), la strategia da la marca incl. la marca regiunala graubünden sco er la strategia per in turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura. Grazia a la refurma dal turissem vegnan meglieradas las cundiziuns generalas che augmentan las activitads d'interprendidra u d'interpendider e la qualidad en il turissem.

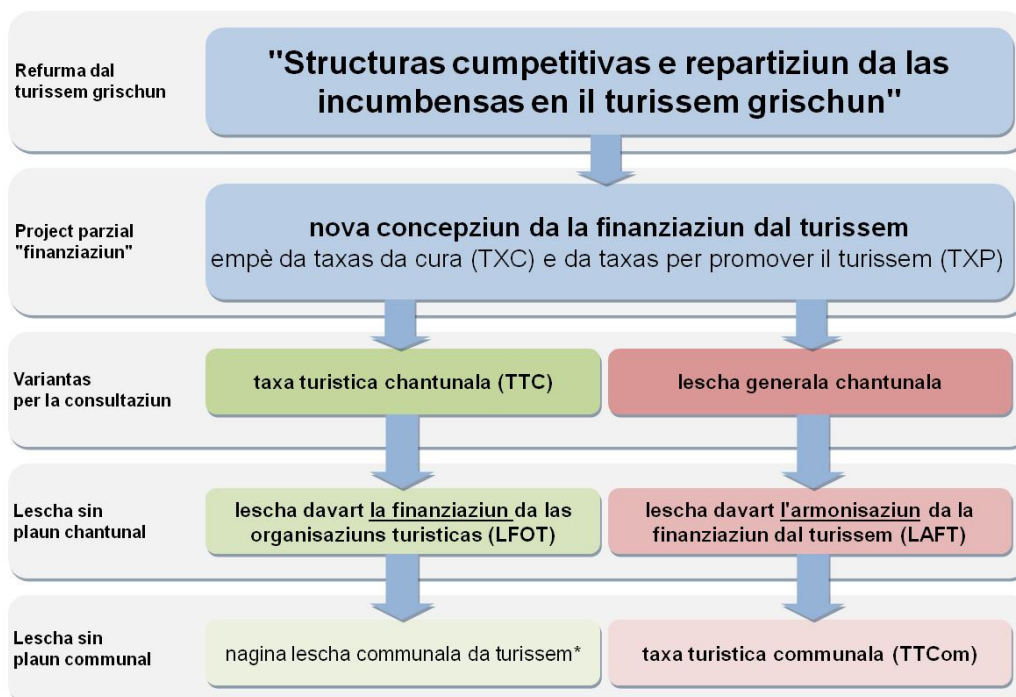
Promoziun dal turissem en il Grischun

Ils onns 2000 fin 2008 ha il chantun Grischun investì passa 63.0 milliuns francs en infrastructuras turisticas, en projects turistics ed en Grischun vacanzas. Cun la refurma dal turissem grischun fa el dapi l'onn 2006 er valair sia influenza sin las premissas structuralas ed impunda per quai tut en tut 18 milliuns francs ils onns 2006 fin 2012. Senza quest sustegn dal maun public n'è il turissem grischun sco branscha universalas eterogena cun structuradas pitschnas betg en cas da furmar structuradas cumpetitivas che correspundan al martgà.

Duas variantas per la nova finanziaziun dal turissem

En il rom dal project da refurma "Structuras cumpetitivas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun" èsi er previs da concepir da nov la finanziaziun dal turissem. Las leschas vertentas per incassar taxas da cura (TxC) e taxas per promover il turissem (TxP) duain vegnir remplazzadas tras ina nova lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas. La nova concepziun da la finanziaziun vala sco mesira centrala per realisar cun success la refurma dal turissem. Perquai vegni proponì d'introducìr ina taxa turistica chantunala (TTC) e sco varianta ina lescha generala chantunala. Pia èn avant maun ils sbozs per duas leschas:

- taxa turistica chantunala (TTC): lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas (lescha da finanziaziun; LFOT)
- lescha generala chantunala: lescha davart l'armonisaziun da la finanziaziun dal turissem (lescha d'armonisaziun; LAFT)

* nun ch'i dettia ina regulaziun davart in supplement respectivamain davart ina deducziun da vischnanca tar la TTC

Taxa turistica chantunala

Nov model da finanziaziun

Il giast na s'orientescha betg vi da cunfins communalas, mabain vi da spazis da divertiment, vi da products attractivs e vi da marcas turisticas. Las novas structuradas turisticas cun OGD e cun OTReg tegnan quint da quest fatg, la finanziaziun dal turissem vertenta che enconuscha taxas da cura (TXC) e taxas per promover il turissem (TXP) per la gestiun da las organisaziuns da las destinaziuns dentant betg. Sco soluziun chantunala per la finanziaziun s'adatta la taxa turistica chantunala (TTC) a las pretensiuns da las novas structuradas turisticas regionalas. Cun la TTC vegnan las passa tschient differentas leschas communalas (TXC e TXP) remplazzadas tras ina lescha chantunala. Uschia daventi pussaivel da duvrar ils meds finansials per il svilup turistic e per il marketing, da simplifitgar l'execuziun e d'eliminar la distorsiun da concorrenza intrachantunala per interpresas pervia da las differenzas tar las grevezzas che resultan da las TXP actualas. Ultra da quai vegn la TTC examinada periodicamain – per l'emprima giada set onns suenter l'entrada en vigur da la lescha – sin ses effect concernent l'augment da la cumpetitivitad da la bransch turistica.

Co funcziuna la taxa turistica chantunala?

La TTC serva a finanzia la gestiun da las OGD e las OTReg che vegnan stgaffidas sin basa da la refurma dal turissem. Ella sa basa sin il gudogn turistic direct ed indirect, respectivamain sin la valurisaziun turistica che las profitadras ed ils profitaders realiseschan directamain u indirectamain cun il turissem. Obligadas da pajar la TTC èn tut las personas giuridicas ch'èn domiciliadas en il Grischun sco er las personas natiralas che han in'activitad da gudogn independenta. La TTC ston er pajar las proprietarias ed ils proprietaris, las giudidras ed ils giudiders sco er las personas cun dretg d'abitar che han abitaziuns secundaras. L'autezza da la taxa sa drizza tenor il gudogn che resulta dal turissem. En branschas che realiseschan grondas parts da lur svieuta cun il turissem è quel natiralmain pli grond che en branschas che realiseschan mo pitschnas parts da lur svieuta cun il turissem. L'autezza da la TTC è graduada tant tenor branschas sco er tenor regiuns. Quai vul dir che las tariffas da la taxa en vischnancas che dependan fermamain dal turissem èn pli autas che en vischnancas che na dependan betg uschè fitg dal turissem.

Refluss dals meds finansials en las destinaziuns

Ils meds finansials che resultan da la TTC en ina regiun turistica vegnan mess a disposiziun a l'organisaziun turistica da la regiun turistica correspondent. Er ils meds finansials da la TTC or da las prestaziuns preliminaras da la Val dal Rain grischuna vegnan per gronda part mess a disposiziun a questa regiun, la part che resta vegn attribuida al fond per projects turistics d'interess surregional. Er cun la TTC resta la responsabladad per il svilup turistic tar las vischnancas. Ellas decidan – sin basa d'ina cunvegna da prestaziun tranter las vischnancas e l'organisaziun turistica – tge OGD resp. tge OTReg che survegn ils meds

finanzials che vegnan incassads sin lur territori communal. Ultra da quai èn las vischnancas libras d'incassar in supplement tar la TTC, sche quai è necessari per il cas che lur OGD resp. OTReg basegnass dapli meds finanzials per intents turistics. Ultra da quai vegni proponì che la vischnanca possa er prevesair ina deducziun sin la TTC. Vi da las ulteriuras contribuziuns chantunalas per promover il turissem sin basa da la lescha per il svilup economic na sa mida nagut cun l'introducziun da la TTC.

Calculaziun da la taxa turistica

L'autozza da la taxa sa drizza tenor la valorisaziun turistica respectivamain tenor il grad dal gudogn turistic e consista d'ina pauschala da maximalmain 200.– francs (previs èn 150.– francs) sco er d'ina part variabla. Sin basa da retschertgas scientificas da la SATE da Cuira vegn attribui in factur a 26 branschas definidas d'interpresas che stattan datiers dal turissem e d'interpresas d'alloschament professiunalas, e quai tenor lur intensità da valorisaziun. Ultra da quai vegnan las vischnancas dal Grischun repartidas en nov classas da taxa, tut tenor lur dependenza dal turissem. La tariffa che resulta da quai vegn multiplitgada cun la summa dals salaris tenor la AVS. Quai dat alura la part variabla. Tar las interpresas d'alloschament professiunalas vegn ultra da quai resguardada la capacità d'alloschament (p.ex. taxa per chombra en l'hotellaria). Las proprietarias ed ils proprietaris resp. las giudidras ed ils giudiders sco er las personas cun dretg d'abitar da chasas resp. d'abitaziuns da vacanzas vegnan engrevgiads sin basa dal dumber dals meters quadrats da surfatscha d'abitar netta. Quai correspunda da princip a la pauschala da taxas da cura obligatorica che vegn incassada en blers lieus. Er en cas da la taxa sin la capacità d'alloschament datti differenzas tar las tariffas pervia da las classas da taxa regiunalas. Elavurond la TTC èsi vegnì resguardà ch'ins possa far diever da las datas existentas cun exequir la TTC e che las grevazzas administrativas per las interpresas sajan uschè pitschnas sco pussaivel. L'execuziun da la TTC è chausa dal chantun.

Dotaziun finanziaria tenor destinaziuns

Cun la TTC stattan da princip a disposiziun dapli meds finanzials per tut las OGD e per tut las OTReg sco fin ussa. Excepziuns èn ils lieus (sco p.ex. Tavau-Claustra u Arosa) che enconuschan fin ussa contribuziuns (TXC e TXP) sur la media pervia da la purschida generala sco er pervia da purschidas "all-inclusive". Grazia a la pussaivladad dal supplement da vischnanca po dentant vegnir purschida er in'otra soluziun per questas constellaziuns spezialas. A vischnancas che na fan betg part d'ina OGD u d'ina OTReg vegnan restituids 60 pertschient dals meds finanzials. 40 pertschient vegnan attribuids ad ina OGD u ad ina OTReg cunfinanta ch'è responsabla per tut il territori. En cas motivads po il chantun permetter in'exceptiun da questa restricziun. La Val dal Rain grischuna realisescha sco region che ha la funcziun da furnitura da prestaziuns preliminaras 88 pertschient da sia valorisaziun totala turistica en autras regiuns dal chantun. Pervia da quai vegn attribuida al fond menziunà ina quota (previs èn 80 pertschient) dals meds finanzials che vegnan generads en la Val dal Rain grischuna d'interpresas che stattan datiers dal turissem. Grazia

a la TTC dispona la Val dal Rain grischuna tuttina da dapli meds finansials per il marketing turistic e per il svilup turistic che fin ussa.

Lescha generala chantunala

Varianta cumparegliabla tar la lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas (LFOT)

En il decurs da las lavurs preliminaras per concepir da nov la finanziaziun dal turissem en il Grischun èsi vegnì proponì da circuls politics d'examinar l'idea d'ina lescha generala chantunala per finanziair las organisaziuns turisticas. La finamira d'ina tala lescha generala duai esser d'ina vart quella da mantegnair uschè bain sco pussaivel l'autonomia communal e da l'autra vart quella da stgaffir las premissas per mantegnair e per sustegnair en general las finamiras da la refurma dal turissem grischun. Per cuntanscher ina cumparegliabladad sufficiente da questas duas variantas da finanziaziun è vegnì elavurà in sboz detaglià (lescha davart l'armonisaziun da la finanziaziun dal turissem, LAFT) er per la lescha generala, inclusiv in commentari tar ils artitgels. Areguard la realisaziun en tut il chantun, areguard l'organisaziun da l'execuziun ed areguard l'integraziun da las regiuns che han la funcziun da furniturar da prestaziuns preliminaras datti cleras differenzas da la varianta "lescha generala" a la taxa turistica chantunala (lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas, LFOT).

Las finamiras da la refurma valan er per la lescha generala

Vi da las finamiras da la refurma dal turissem grischun, numnadamain da stgaffir structurar resp. organisaziuns turisticas efficacias, na mida il concept d'ina lescha generala nagut. Las explicaziuns davart la refurma dal turissem grischun valan pia er per il concept d'ina lescha generala. Il medem vala per las dimensiuns prendidas en mira d'organisaziuns cumpetitivas per la gestiun da destinaziuns. Sche las finamiras da la refurma dal turissem grischun vegnan periclitadas u impedidas en ina tscherta regiun, po la regenza procurar – sut tschertas circumstanzas – ch'ina vischnanca fetschia part d'ina organisaziun turistica e ch'ella delegheschia il svilup sco er il marketing dal turissem intermanaschial a questa organisaziun turistica.

Las vischnancas garanteschia la finanziaziun dal turissem

Ina da las differenzas principalas d'ina lescha generala ad ina taxa turistica chantunala è dentant quella ch'i vegn renunzià d'introducir ina taxa turistica en tut il chantun. La cumpetenzza d'incassar ina taxa turistica (autonomia fiscala) delegheschia la lescha generala a las vischnancas. En cas da la varianta "lescha generala" pon las vischnancas pia sa participar sin basa voluntara ad in'organisaziun turistica e surdar a quella la promoziun dal turissem sco er introducir ina taxa turistica communal (TTCom). La concepziun d'ina TTCom vegn reglada en la lescha generala e sa basa sin il model da la TTC. En cas da la

lescha generala è las vischnancas dentant er libras da financiar la promoziun dal turissem – senza regress sin ina TCom – cun meds fiscals generals u cun ulteriuras entradas. Sch'ina vischnanca vul introducir ina TCom, sto ella però sa participar stringentamain ad in'organisaziun turistica da sia regiun respectivamain surdar a quella il svilup sco er il marketing intermanaschial dal turissem. La repartiziun da las incumbensas tranter la(s) vischnanca(s) e las organisaziuns turisticas cumpiglia er la cumpetenzza per infrastrukturas turisticas concernent la construcziun, la gestiun ed il mantegniment. L'execuziun da la TCom è chausa da las vischnancas. Quellas ston coordinar las taxas turisticas entaifer la regiun turistica. La TCom remplazza las taxas da cura e las taxas per promover il turissem communalas vertentas.

Garantir ina finanziaziun adequata

La realisaziun cun success da la refurma dal turissem grischun è er la finamira da la lescha generala. Quella po vegnir cuntanschida mo, sch'ils meds finanzials necessaris stattan a disposiziun a las organisaziuns turisticas correspudentas. Uschia vegnan las vischnancas sfurzadas da la lescha generala da financiar adequatamain las organisaziuns turisticas correspudentas. Sco "adequata" vala qua ina finanziaziun che pussibilitescha a las organisaziuns turisticas d'ademplier en moda efficazia lur incumbensa per augmentar la cumpetitivitad dal turissem grischun. Co che las vischnancas vulan garantir questa finanziaziun – ubain tras meds fiscals generals ubain tras ina introducziun supplementara d'ina taxa turistica communal (TCom) – surlascha la lescha generala a la libra decisiun da las vischnancas.

Rom sco directiva per la taxa turistica communal (TCom)

Las vischnancas n'èn dentant betg cumplettaimain libras tar la concepziun d'ina TCom. En quest connex ston ellas resguardar il rom che vegn prescrit dal chantun. Uschia duai vegnir eliminà il stadi nunsurvesaivel ed ineffizient da las taxas turisticas las pli differentas ch'èn vegnidas incassadas enfin ussa (taxas da cura, taxas da sport, taxas per promover il turissem e.u.v.). La circumscripziun dal circol dals subjects ch'èn obligads da pajar la taxa, da la basa da calculaziun (summa dals salaris tenor la AVS, chombras da giasts e.u.v.) sco er da l'intent fix d'utilisar ils retgavs da la taxa vegn prescritta a las vischnancas. En cas dal punct il pli essenzial, numnadamain en la determinaziun da las tariffas da la taxa ed uschia da l'utezza concreta d'ina TCom, è las vischnancas libras. L'utezza da las tariffas da la taxa resguarda – sco en cas da la TTC – il gudogn turistic direct ed indirect dals subjects ch'èn obligads da pajar la taxa.

Valitaziun da las duas variantes

Illes avantatgs d'ina lescha generala cun ina taxa turistica communal (TTCom) èn en spezial il mantegniment da l'autonomia communal. Eventualmain pon er singulas tariffas da la taxa vegnir concepidas uschia, ch'ellas resguardan meglier ils basegns u che la voluntad politica communal po – realisond la finanziaziun da las organisaziuns turisticas – vegnir resguardada meglier. Pli grondas che las libertads d'agir da las vischnancas èn e pli grond ch'il basegn da coordinaziun tranter las vischnancas da la medema organisaziun turistica daventa.

Ina lescha da basa e l'introducziun d'ina taxa turistica communal (TTCom) ch'è colliada cun quai dattan dapli lavur e chaschunan custs pli gronds per las vischnancas tant areguard la concepziun sco er areguard la realisaziun. Soluziuns specificas per mintga vischnanca èn colliadas cun custs considerabels, entant che la cooperaziun da tut las vischnancas en ina regiun turistica n'è betg garantida. La fixaziun da las tariffas pretenda blera lavur da coordinaziun entaifer las destinaziuns.

Tut en tut vegn la TTC resguardada sco soluziun optimala per financiar las organisaziuns turisticas grischunas. Grazia a la pussaivladad d'incassar in supplement da vischnanca resp. da conceder ina deducziun lascha la concepziun da la TTC ultra da quai a las vischnancas la libertad da realisar la lescha chantunala en moda individuala ed adattada als basegns. Quai sustegna er l'autonomia communal. La TTC ademplescha las finamiras da la refurma dal turissem grischun en moda pli cumplessiva e pli persistenta. Ina soluziun chantunala en furma d'ina TTC è pli facil da realisar ord vista giuridica (princip da l'egualitad giuridica). Ultra da quai giavischan la bransch turistica e las federaziuns economicas ina soluziun simpla ed independenta da las vischnancas che integrescha tut las parts che profiteschan dal turissem en l'entir chantun Grischun. In'execuziun centrala ed effizienta, ina pitschna chargia administrativa per interpresas e l'utilisaziun da datas ch'èn avant maun tar il chantun, accordadas cun l'armonisaziun dals registers en lavur, pledan er per ina TTC.

Ulteriuras alternativas examinadas

Cun elavurar la concepziun d'ina nova finanziaziun dal turissem èn vegnidas examinadas differentas autras alternativas. Mintga alternativa ha natiralmain tscherts avantatgs, saja quai tar las cunvegns voluntaras tranter las vischnancas, tar ina lescha generala davart las taxas da cura e davart las taxas per promover il turissem, tar ina taxa turistica regionala ubain tar ina taglia parziala cun intent determinà turistic. I po dentant vegnir constatà che questas alternativas examinadas na represchantan betg soluziuns adequatas a la nova concepziun proponida concernent la finanziaziun dal turissem.

Il proxims pass

La consultaziun dura fin la fin da mars 2010. Alura vegnan evaluadas tut las respostas. Eventualmain ston vegnir sclerids ulteriurs detagls.

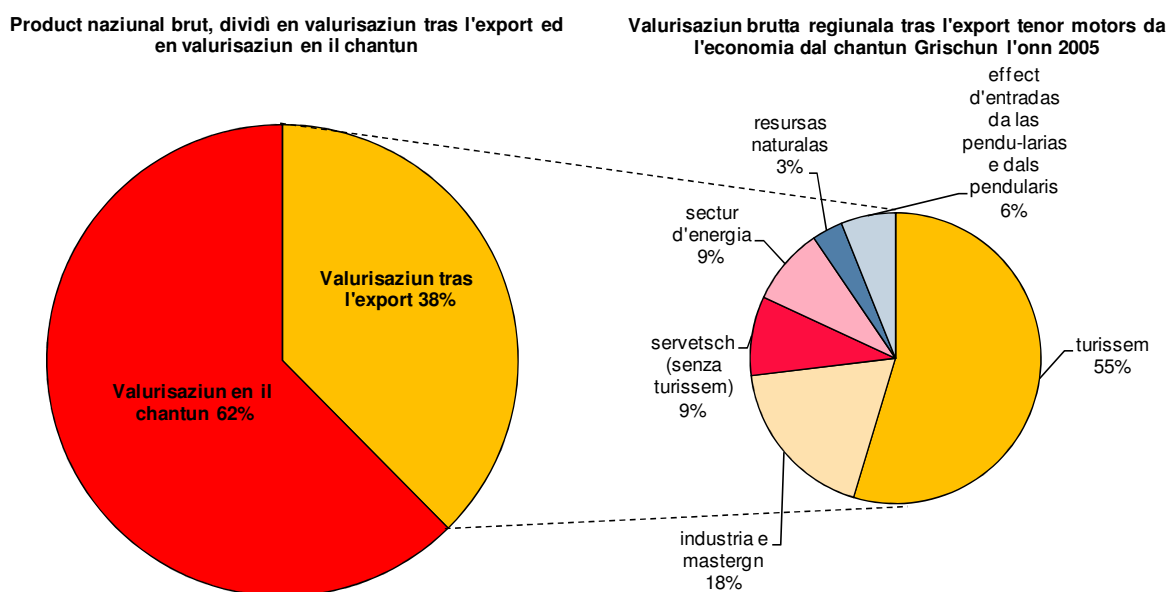
A) SITUAZIUN DA PARTENZA

1 Turissem en il chantun Grischun

1.1 Impurtanza dal turissem en il chantun Grischun

L'impurtanza dal turissem per l'economia publica dal Grischun è considerabla. En tut il chantun vegn gudagnà quasi mintga terz franc cun il turissem. A la valurisaziun brutta totala (product naziunal brut dal Grischun) da 10.8 milliardas francs l'onn 2007 ha il turissem contribuì directamain u indirectamain 3.3 milliardas francs¹. La valurisaziun brutta dal turissem en il Grischun è s'augmentada per 0.3 milliardas francs entaifer ils ultims 4 onns. Sco sector economic orientà a l'export è il turissem il "motor" il pli impurtant da l'economia publica dal Grischun.

Illustraziun 1: Impuls per l'economia publica dal Grischun

Funtauna: concept directiv per l'economia dal Grischun 2010, actualisaziun 2008

Pervia da sia gronda impurtanza per l'economia publica ha il turissem ina valur impurtanta. Tenor la **strategia da creschientscha** ch'è formulada en il "concept directiv per l'economia dal Grischun 2010" vul il Grischun puspè daventar "**la regiun da vacanzas principala da las Alps cun products turistics d'auta qualidà**". Quest intent vegn prendì en mira cun las suandantas directives:

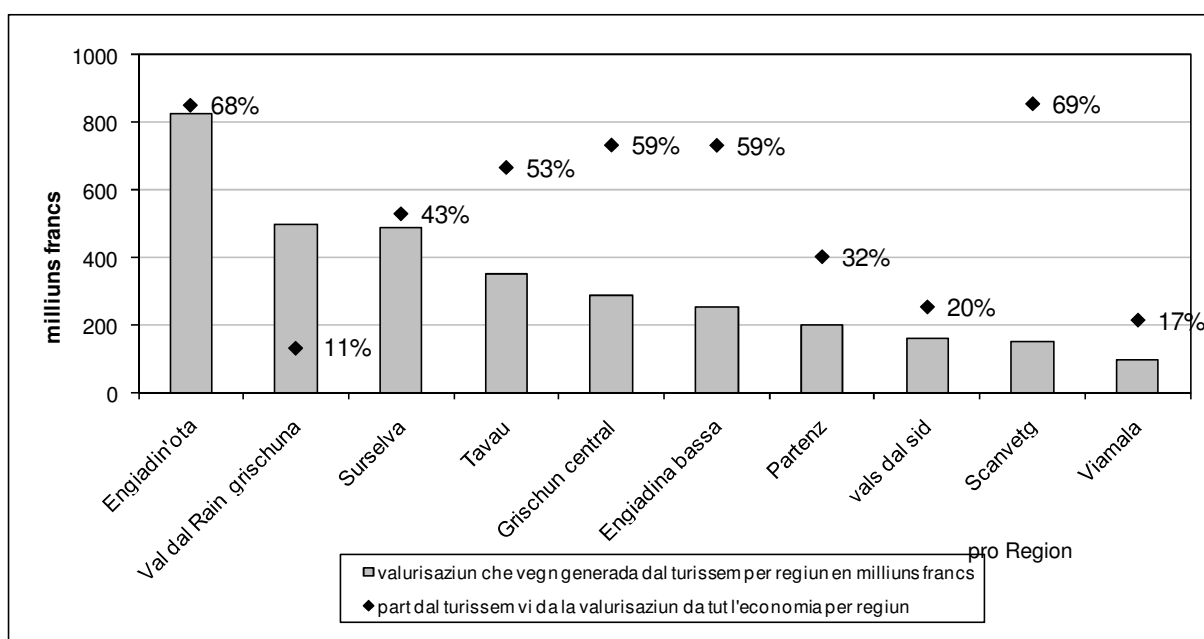
¹ studi davart la valurisaziun, SATE Cuir, 2008

- promover innovaziuns en il turissem grischun
- meglierar las cundiziuns generalas per l'ulteriur svilup dal turissem

L'importanza dal turissem variescha fitg da regiun a regiun. En la Val dal Rain grischuna ed en las vals dal Grischun dal sid importa la valorisaziun che vegn realisada tras il turissem mo circa 10% fin 20%. En spezial en la Val dal Rain grischuna ed en la part dal sid da la Val Mesauc datti activitads nunturisticas considerablas en il sector da l'industria e dals servetschs. Malgrà questa dependenza procentuala relativamain pitschna dal turissem è la Val dal Rain grischuna – en cifras absolutas – la regiun cun la valor agiuntada turistica la segund gronda. Quai pervia da las grondas investiziuns e pervia da las prestaziuns preliminaras che interpresas en la Val dal Rain grischuna fan per las interpresas da turissem en autras parts dal chantun. Latiers tutgan p.ex. interpresas da l'industria principala e secundara da construcziun che opereschan da lur lieu en la Val dal Rain grischuna anor (cf. il chap. 5.2.5).

En ils centers turistics Arosa (Scanvetg), Engiadin'ota e Tavau è la dependenza da l'economia regiunala dal turissem enconuschentamain gronda. Er en territoris rurals sco per exempel l'Engiadina bassa ed en il Grischun central vegnan generads stgars 60% resp. en la Surselva circa 50% da la valorisaziun regiunala tras il turissem. Il potenzial da svilup da questas regiuns sa restrenscha perquai fermamain sin il turissem. La consequenza d'in regress tar il turissem è per questas regiuns ina reducziun da las plazzas da lavur. Pervia da la mancanza d'alternativas economicas fiss la populaziun residenta sfurzada da tshertgar lavur ordaifer la regiun ed eventualmain da sa trair davent.

Illustraziun 2: Valorisaziun tras il turissem en las regiuns

Funtauna: studi davart la valorisaziun, SATE Cuira, 2008

Agid per la lectura: En la regiun da Tavau vegn generada ina valurisaziun da circa 350 milliuns francs cun il turissem. Uschia sa chatta la contribuziun dal turissem vi da l'entira valurisaziun regiunala (che sa cumpona d'ina part turistica e d'ina part nunturistica) tar 53%.

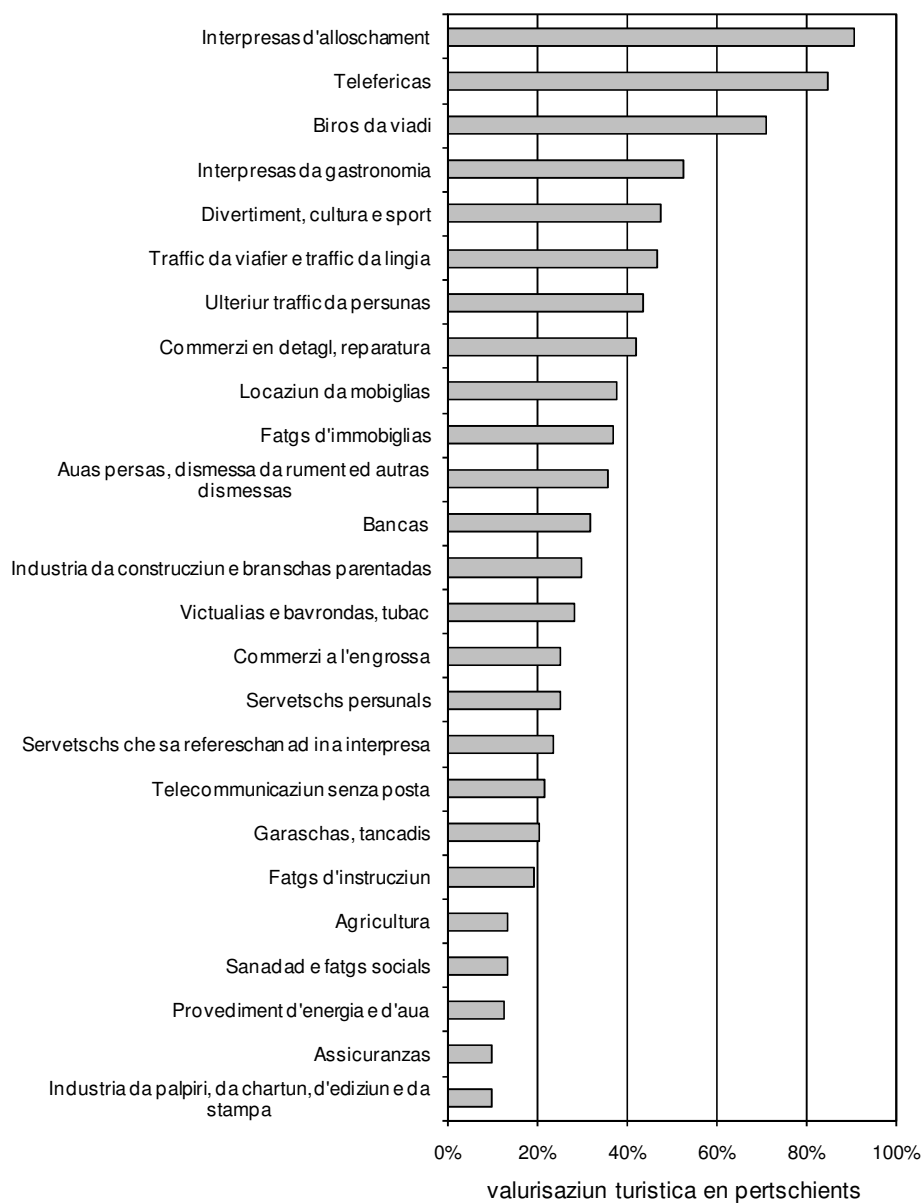
1.2 Profitadras e profitaders dal turissem

Tar las profitadras dal turissem tutgan las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas, sco p.ex. l'hotellaria, la gastronomia u las telefericas. Las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas realiseschan ina gronda part da lur valurisaziun directamain tras lur giasts ed han pervia da quai ina dependenza dal turissem ch'è correspudentamain gronda. Questas interpresas sco er questas prestadras e quests prestaders da servetsch genereschon cun il turissem en il chantun Grischun ina valurisaziun brutta da bundant 1.0 milliardas francs per onn. Quai corresponda a 71% da lur valurisaziun totala (ca. 1.4 milliardas francs).

Dal turissem en il chantun na profiteschan dentant betg mo las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas, mabain er la gronda part da las interpresas da branschas parentadas cun il turissem. A quellas appartegnan tut las branschas che realiseschan prestaziuns preliminaras e che fan investiziuns per interpresas turisticas, sco per exempel il commerzi cun immobiglias, il commerzi en detagl ed il commerzi a l'engrossa, las bancas u la bransch da construcziun. Questas branschas parentadas cun il turissem realiseschan tras il turissem ina valurisaziun brutta dad 1.8 milliardas francs per onn. Quai corresponda circa a 28% da la valurisaziun cumulada da questas branschas. Quella importa tut en tut 6.4 milliardas francs per onn.

Tar las profitadras e tar ils profitaders dal turissem tutgan er las proprietarias ed ils proprietaris da spazi d'abitar che sa chatta en il chantun Grischun, che vegn duvrà sez e che serva ad intents da vacanzas u da recreaziun. Abitaziuns da vacanzas ed abitaziuns secundaras resp. las svieutas che resultan da talas èn in factur economic impurtant en il Grischun.

Illustraziun 3: Part da la valurisaziun che vegn generada dal turissem tenor branschas

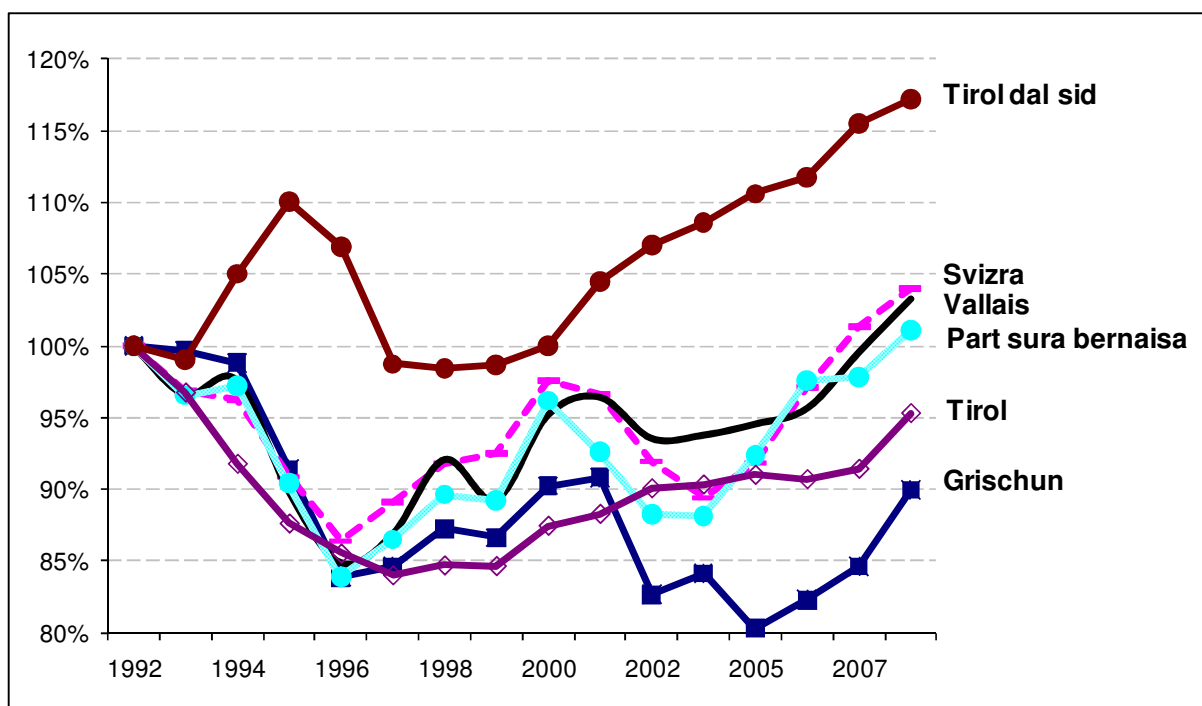

Funtauna: studi davart la valurisaziun, SATE Caira, 2008

1.3 Sfidas per il turissem grischun

L'economia da turissem è creschida fermamain sin tut il mund ils ultims 16 onns. Entant che la gronda part da las concurrentas e dals concurrents dal Grischun han pudì augmentar lur quota, è il dumber da pernottaziuns sa reduci en il Grischun dapi l'onn 1992 per 10%. L'illustraziun 4 mussa il svilup da las pernottaziuns en l'hotellaria ed accentuescha il svilup sut la media en il chantun Grischun.

Illustraziun 4: Svilup dal dumber da pernottaziuns en l'hotellaria

Funtauna: statisticas davart il turissem dal UST, dal ASTAT, dal TourMIS

Il regress da la frequenza turistica ha – ensemen cun augments da la productivitat – chaschunà in cler regress da plazzas da lavur en l'hotellaria ed en la gastronomia. Entant che circa 15'500 personas han lavorà l'onn 1991 en l'entira gastronomia (gastronomia, hotellaria, parahotellaria), han anc 12'700 personas chattà l'onn 2005 in gudogn en la gastronomia (-18%)².

Sch'ins resguarda ussa per la medema perioda la perdita da tut las plazzas da lavur che dependan dal turissem (4'000 equivalenzas da plazzas a temp cumplain³ en las branschas turisticas sco er en las branschas parentadas cun il turissem), è visibla ina correlaziun cun il regress da las pernottaziuns dapi l'onn 1990 (cf. illustraziun 5). La creschientscha economica fitg modesta dal chantun Grischun dals onns 1990 fin 2005 (+4.6% en 15 onns) ed il svilup

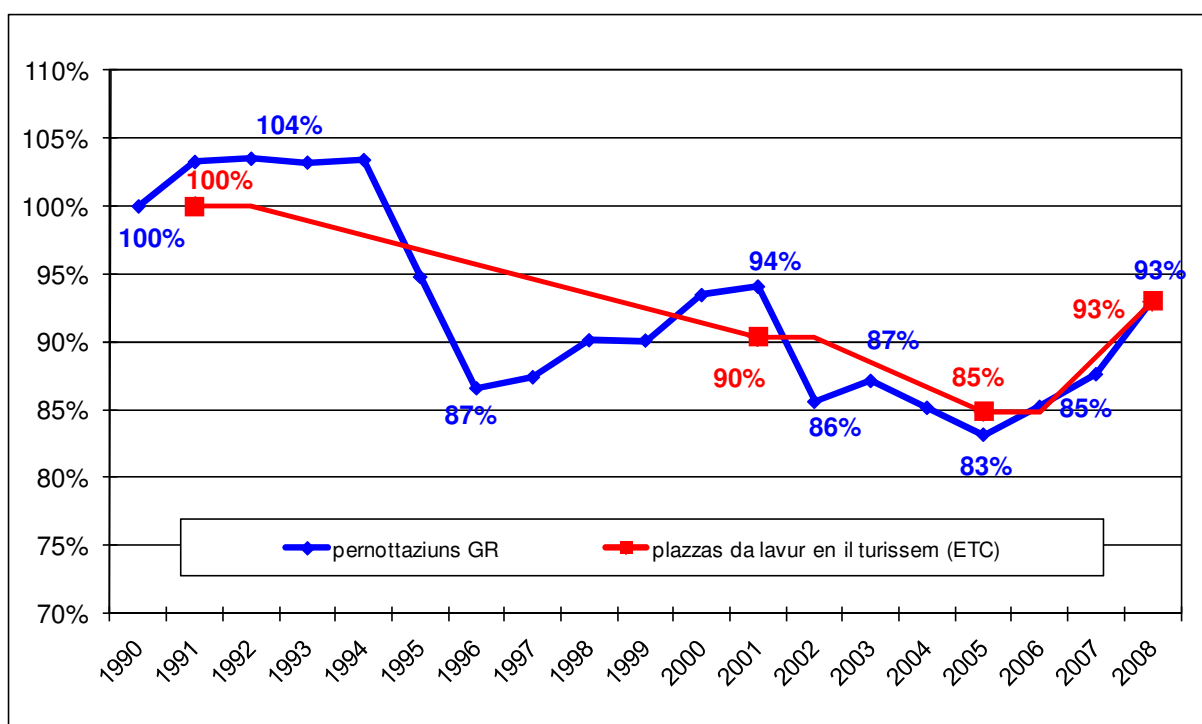
² Funtauna: dumbraziun federala da manaschis dal UST 2005

³ Funtauna: dumbraziun federala da manaschis dal UST 2005, calculaziun dal UET 2008

stagnant u schizunt diminuint dal product naziunal brut en singulas regiuns che dependan fermamain dal turissem (Tavau, Scanvetg, Engiadin'ota ed autras) èn la consequenza da quai.

La midada da la tendenza tar il svilup da las pernottaziuns che dura dapi trais onns ha chaschunà fin l'onn 2008 in augment da las plazzas da lavur che dependan dal turissem, e quai gist er en il sector da l'hotellaria. Pervia da la crisa finanziaria ed economica mundiala che dura dapi in onn è il dumber da pernottaziuns puspè sa reducì en il decurs da l'onn 2009 er en il Grischun; las ultimas prognosas turisticas fan quint ch'il turissem grischun vegnia a sa remetter successivamain pir a partir da l'onn 2011⁴.

Illustraziun 5: Perdidas da plazzas da lavur en il turissem grischun

Funtauna: statistica davart il turissem e dumbraziun federala da manaschis dal UST, calculaziuns dal UET

⁴ Funtauna: prognosas per il turissem svizzer, secretariat da stadi per l'economia SECO, matg 2009

2 Promoziun dal turissem dal Grischun

2.1 Visiun per il Grischun

Per avrir en il futur ils potenzials da creschientscha ch'èn vegnids formulads en il program da la regenza 2009-2012 sco er en il "concept directiv per l'economia dal Grischun" è previsa ina strategia da creschientscha che duai puspè manar il turissem grischun sin il stadi da l'onn 1990. Quella s'orientescha vi da la suandanta visiun:

Visiun per il Grischun

Er en l'avegnir è il Grischun in spazi attractiv per l'economia e per viver, ch'è abel d'agir en moda autonoma.

Sin basa da las premissas geograficas e socialas sa vesa il Grischun sco

- **la regiun da vacanzas principala da las Alps** cun products turistics d'auta qualidad
- **plazza per l'industria e per servetschs** en il center da l'Europa **cun ina qualidad d'abitar e da viver fitg auta**
- lieu da provegnientscha da **products durabels ed ecologics** da l'economia d'energia e da l'agricultura

La creschientscha vegn la finala creada da las interpresas. Perquai dovran ellas bunas cundiziuns generalas. Las direcziuns strategicas proponidas servan a megliar las cundiziuns generalas e ston vegnir chapidas sco impuls per iniziar process d'adattaziun structurals en l'economia.

2.2 Las direcziuns strategicas en il concept directiv per l'economia dal Grischun

Duas direcziuns strategicas sa fatschentan cun il rinforz e cun l'engrondiment da la competenza centrala "turissem".

Program d'impuls "Innovaziun en il turissem". Per realisar questa direcziun pon vegnir numnads ils suandants exempels da mesiras concretas: promover process per adattar las structuradas tar telefericas e tar l'hotellaria per garantir purschidras e purschiders, products e servetschs ch'èn competitivs sin il martgà internaziunal; metter a disposiziun a las

organisaziuns da commercialisaziun turisticas las medemas premissas sco quellas da lur concurrentas e da lur concurrents directs dal territori alpin; professionalisar las organisaziuns da commercialisaziun regionalas, reducind il medem mument lur dumber; stgaffir puncts attractivs regionalis e chantunals per reducir las differenzas stagiunalas da las frequenzas tranter la stad e l'enviern; stgaffir ina plattafurma internaziunala per personas e per firmas che vulan investir en il turissem; stgaffir purschidas turisticas unicas che na pon betg vegnir copiadas facilmain per realisar pretschs da martgà attractivs.

Meglierar las cundiziuns generalas per l'ulteriur svilup dal turissem. Per realisar questa direcziun strategica pon vegnir numnads ils suandants exempels da mesiras concretas: regular la dinamica da la construcziun privata d'abitaziuns secundaras a favur d'ina creschientscha durabla; stgaffir spazis libers planisatorics e regulatorics en las top-destinaziuns; far ina planisaziun locala che s'orientescha vi dal potenzial en vischnancas turisticas.

2.3 Potenzials dal turissem en il chantun Grischun

2.3.1 Martgà creschent

Il turissem è ina branscha da creschientscha. Quai mussan las prognosas da la World Tourism Organization (WTO) che fa quint cun ina creschientscha annuala d'arrivs da giasts da 4.1% sin tut il mund⁵. Ils motivs principals per quai èn il svilup demografic global sco er las consequenzas socialas da la globalisaziun.

Er il Grischun ha ils potenzials correspundents per pudair sa participar a questa creschientscha globala. Necessarias per quai èn interpresas iniziativas che vegnan sustegnidas da differentas mesiras da promoziun. Cun la finamira da gudagnar novs giasts cumenza il project da refurma tar la concepziun da products attractivs ed adattads al martgà. La finamira principala è quella da gudagnar novs giasts. Quai na vul dentant betg dir ch'il giast regular na duaja betg pli vegnir tgirà. Er qua sto madirar la repartiziun da las incumbensas. Novs giasts duain vegnir gudagnads tras organisaziuns turisticas u tras grondas instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas. La cuntentezza dal giast regular ed uschia er sia prontezza da turnar sa basa sin la qualidad da la purschida e sin l'ospitalidad da mintga singula instituziun ch'è responsabla per las prestaziuns turisticas. Ina retschertga⁶ mussa ch'ina hoteliera u ch'in hotelier che ha success sto sa stentar mintga onn da survegnir 30% giasts novs, er sch'ella u sch'el ha gia in'occupaziun da giasts regulars da passa 60%.

⁵ Funtauna: UNWTO, Tourism 2020 Vision (prognosa da blers onns)

⁶ Funtauna: Gemeinsam Übernachtungsgäste gewinnen. Best Practice im Bündner Tourismusmarketing, BHP – Hanser e partneris SA, avust 2008

2.3.2 Potenzials da creschientscha

Qua sutvart vegnan numnads in pèr aspects che valan per il Grischun sco potenzials da creschientscha ed il medem mument er sco sfidas per l'avegnir. Questa glista n'è betg cumpletta. Igl è l'incumbensa da las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas resp. da las organisaziuns turisticas da cuntentar ils basegns dal martgà cun products attractivs. Las vischnancas ed il chantun èn dumandads, sch'i sa tracta da stgaffir cundiziuns generalas optimalas per in svilup dal turissem cun cleras finamiras.

Elavuraziun da la stagiun bassa (prolungaziun da la stagiun). L'elavuraziun sistematica da la stagiun bassa (november/december) u da la prolungaziun da la stagiun la primavaira sco er l'elavuraziun sistematica dal turissem da stad resp. d'atun cuntengnan in tschert potenzial. Perquai èn d'ina vart necessariis ils products correspundents che tegnan quint dals basegns dals giasts. Da l'autra vart basegna quai er infrastrukturas modernas, p.ex. per congress u en il sector da wellness.

Turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura. Il turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura è en emprima lingia in turissem da stad. Las vacanzas d'enviern èn per la gronda part dals giasts vacanzas secundaras. La conseguenza da quai è ch'il turissem da stad cuntegna anc potenzial da svilup resp. che las vacanzas da stad pon vegnir passentadas er en il Grischun sco vacanzas primaras. Perquai ch'il Grischun è sa concentrà – pervia dal svilup general dal turissem – ils ultims decennis fitg ferm sin l'enviern, ha ina promozion supplementara dal turissem da stad ina gronda impurtanza strategica. Sistematically po la competitividad dal turissem grischun vegnir augmentada cun eveniments che s'orienteschan vi da la purschida che sa basa sin las numerusas attracziuns naturalas e culturalas. Products sco sendas lontanias da viandar e rutas da velo da muntogna sco er purschidas d'eveniments enturn il parc naziunal svizzer, en ils parcs natirals che vegnan stgaffids da nov, enturn il patrimoni mundial da la UNESCO Viafier retica Alvra/Bernina sco p.ex. cun ils products dal Glacier-Express u da la tura Venezia – San Murezzan che han in ferm potenzial, dentant er purschidas d'architectura e da cultura gidan a promover il turissem en il Grischun en ina stretga collavuraziun tranter differentas instituziuns responsablas.

Elavuraziun da segments dal martgà e da giasts. Enconuschientschas dal marketing turistic mussan ch'igl è pussaivel d'elavurar sistematicain il martgà mo cun focussar las forzas sin products attractivs. L'avertura da novs martgads cuntogna pia per il Grischun in potenzial correspondent. Dentant betg mo novs martgads, mabain er segments da giasts specifics stattan adina pli fitg en il focus. Uschenumradas communities⁷ vegnan elavuradas sur purschidas en l'internet u sur revistas specificas. Exempels per talas communities che disponan d'agens chanals da distribuzion resp. d'atgnas plattafurmas d'infurmaziun èn il golf, l'ir a chaval, la pestga, l'ir cun velo da muntogna, il viandar, l'architectura, l'istorgia e.u.v.

⁷ communitad / gruppa da personas che baratan lur experientschas / lur interess per in tschert tema

I dovra blera lavur da stgaffir novs martgads, areguard la diversificaziun renda quai dentant a lunga vista. Novs giasts da differents pajais u da differentas gruppas d'interess gidan er a minimar ils ristgs economics da crisas.

Raits d'investidras e d'investiders. L'elavuraziun da raits d'investidras e d'investiders u da gruppaziuns d'interpresas che s'occupan cun dumondas dal svilup da lieus cuntegna in potenzial per il turissem grischun en connex cun investiziuns en infrastructuras, en spezial en l'industria d'alloschament e da telefericas. Quest potenzial na dastga betg vegnir tralaschè. Per gronda part han questas raits l'avantatg ch'ellas disponan gia da chanals da distribuziun internaziunals. Il basegn d'investiziun en l'hotellaria, tar interpresas da teleferica sco er tar l'infrastructura da sport è considerabel.

Traffic public. Il traffic public daventa adina pli impurtant en spezial per ils giasts internaziunals. Qua vali d'augmentar sistematicamain il confort da viadi sco er d'examinar integralmain l'arriv cun ils differents systems da transport (aviun, tren, bus e.u.v.) e d'als porscher sco unitad. Giasts che vegnan en il Grischun duain badar gia tar l'arriv in tschert avantatg resp. ina tscherta plivalur. Investiziuns en il sector dal traffic public èn da gronda impurtanza per il svilup dal turissem.

Letgs explotads. La creaziun e la gestiun da letgs explotads che sa drizzan ad ina clientella internaziunala po er vegnir designà sco potenzial turistic. Garantir surfatschas attractivas per construir resorts cun cumplexs d'hotel e d'abitaziuns da vacanzas è ina sfida.

Cundiziuns generalas attractivas. Or d'ina optica turistica èn er auters facturs d'impurtanza per il svilup dal Grischun sco lieu turistic. Tar talas cundiziuns generalas tutgan tranter auter la grevezza fiscala per persunas natiralas e giuridicas, proceduras da permissiun simplas per projects d'investiziun, in'administraziun servetschavla en las vischnancas e tar il chantun, pussaivladads da promoziun efficacias areguard las finanzas sco er ina buna reputaziun (p.ex. la marca regionala graubünden).

Qualitad dal servetsch. La qualitad dal servetsch per lung da tut la chadaina da valorisaziun turistica sto vegnir augmentada en l'avegnir. Quella contribuescha che la strategia da pretschs auts po vegnir mantegnida e che la posiziun da concorrenza visavi outras regiuns turisticas po vegnir auzada. La qualitad dal servetsch na cuntegna betg mo in tractament curtaschavel dal giast, mabain er ina chadaina da servetschs ch'è accordada optimalmain cun ils basegns dal giast. Numerusas retschertgas mussan ch'ina observaziun generala da la qualitad dal servetsch contribuescha ad augmentar la part dals giasts regulars. La qualitad dal servetsch respectivamain il "servir al giast" è er ina incumbensa da las abitantas e dals abitants da regiuns turisticas ed en spezial da las singulas furnituras e dals singuls furniturs da prestaziuns.

2.4 Activitads dal chantun Grischun

2.4.1 Princip

L'engaschament dal chantun per promover il turissem è sa concentrà ils ultims decennis sin la promoziun da projects surmanaschials (occurrenzas, projects da cooperaziun e.u.v.) sco er sin la promoziun da singuls manaschis (alloschament, telefericas e.u.v.). Pia è vegnids promovids da princip projects che duevan gidar ad augmentar la competitividad d'ina regiun. Fin ussa n'ha il chantun betg prendì influenza sin las premissas structuralas ch'èn er d'impurtanza en connex cun ils singuls projects da promoziun.

2.4.2 Promoziun dals ultims onns

Ils ultims onns ha il chantun sustegnì projects cun contribuziuns annualas dad en media 7.0 milliuns francs or da las finanzas generalas dal chantun (cf. tab. 1). En quest connex è la gronda part da las contribuziuns stada destinada ad investiziuns per infrastructuras turisticas sco er per l'uniun Grischun vacanzas. Las ulteriuras contribuziuns èn stadas destinadas oravant tut per promover telefericas, interpresas d'alloschament ed – en connex cun il concept dals implants da sport d'impurtanza naziunala (CISIN) sco er cun il concept dals implants da sport d'impurtanza chantunala (CISIC) – per stabiliments da sport (nova pista dal cup mundial e da trenament "Silvano Beltrametti" a Lai, pista dal cup mundial a San Murezzan, stadion da glatsch a Tavau, halla d'events da curling a Flem e.u.v.).

Per projects turistics ha il chantun Grischun pia mess a disposiziun ils onns 2000 fin 2008 passa 63 milliuns francs or da las finanzas generalas dal chantun. Vitiers vegnan custs unics, sco p.ex. per ils champiunadis mundials da skis FIS 2003 a San Murezzan (4.0 milliuns francs), per l'offensiva da comunicaziun per la marca graubünden (4.0 milliuns francs per ils onns 2007 fin 2010) u per il project da la refurma dal turissem grischun (credit d'impegn da 18.0 milliuns francs per ils onns 2006 fin 2012). Ils meds da promoziun vegnan budgetads dal UET en il rom d'ina planisaziun da plirs onns e deliberads dal parlament.

Tabella 1: Mesiras da promoziun dal chantun per il turissem (finanzas generalas dal chantun)

Mesiras da promoziun generalas	Custs en 1'000.- francs									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	media
Expensas en il sector dal turissem (p.ex. incumbensas a terzas personas)	293	235	208	88	52	305	436	401	238	251
Contribuziuns ad investiziuns en infrastructuras turisticas (p.ex. telefericas, manaschis da wellness e.u.v.)	933	1'863	1'531	1'762	2'465	1'641	1'997	1'409	1'118	1'635
Contribuziuns a projects turistics ed ad instituziuns (projects transcunfinals; convegno da prestaziun cun l'institut per turissem e temp liber; commembranzas: Svizra turissem e federaziun svizra dal turissem; projects da regio plus: PartenzPlus, biosfera Val Müstair, patrimoni mundial da la UNESCO da la Viafier retica; SvizraMobila)	356	389	532	527	486	830	1'069	887	1'423	722
Contribuziuns ad occurrenzas turisticas (cup mundial da la FIS; alpin/nordic; campiadis mundials; bob e snowboard; novas occurrenzas periodicas)	486	419	256	146	275	357	296	542	199	331
Contribuziuns a Grischun vacanzas	4'300	4'300	4'800	4'300	3'800	3'800	3'800	3'857	3'915	4'097
Total dal sector "turissem"	6'368	7'206	7'327	6'823	7'078	6'933	7'598	7'096	6'893	7'036
Mesiras da promoziun spezialas	Custs en 1'000.- francs									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Contribuziuns als campiadis mundials da la FIS 2003			2'000	2'000						
Contribuziun a projects da GRV (offensiva per la marca graubünden)								1'000	1'000	
Contribuziuns per promover structuras turisticas cumpetitivas							429	1'907	2'423	
Emprests chantunals a projects turistics (interpresas d'alloschament)							130	300	300	

Funtauna: UET, 2009

Cun agid da programs federals da promoziun han er pudì vegnir cofinanziads projects turistics. Las contribuziuns federalas dals onns 2000 fin 2008 han importà totalmain circa 8.5 milliuns francs. Quest sustegn da la confederaziun mussa che la promoziun dal turissem en il territori rural ha ina gronda impurtanza. Cun meds finanzials federals èn vegnids cofinanziads p.ex. ils suandants projects:

Regio plus Via Spluga, marca regiunala graubünden, regiun dal parc naziunal Engiadina / Val Müstair, parc Ela, il Grischun sco pajais da museums, Via Vuclina, biosfera Val Müstair – parc naziunal, Partenz plus, citad da scienza Tavau e.u.v.

Interreg via da la romantica, alps dals Gualsers, stad d'eveniments e da cultura Val Müstair, cooperaziun da l'arena da skis da l'Ortler e da Bogn Mals, Alta Rezia bike, habitalp, via d'asens Val Müstair, senda da viandar enturn il Rätikon e.u.v.

InnoTour academia da las Alps Engiadina/San Murezzan, Vnà – in vitg daventa in hotel, Freizeit Graubünden SA, traject da trenament en las autezzas a Samedan, vitg da Heidi a Maiavilla, atelier da l'albiert per la giuventetgna a Malögia, forum da sport mundial, refurma dal turissem grischun, plattafurma turistica electronica dal Grischun e.u.v.

Occurrenzas daventan in element ch'è adina pli impurtant per il marketing turistic. D'ina vart po vegnir purschì in program accumpagnant attractiv als giasts regulars, da l'autra vart pon occurrenzas er vegnir duvradas sco plattafurma per gudagnar novs giasts. Uschia gida p.ex. il concert tradiziunal il matg a Samignun/Ischgl essenzialmain a prolungar la stagiun e generescha ina valurisaziun supplementara. Er occurrenzas dal cup mundial da la FIS (alpinas e nordicas) sco er campiunadis mundials da la FIS (alpins e da snowboard) contribueschan decisivamain ad augmentar il renum d'ina regiun turistica resp. dal Grischun. Congress internaziunals sco il IDRC (International Disaster and Risk Conference) che ha gi lieu per l'emprima giada il settember 2008 a Tavau e che ha pudì attrair gia 1300 participantas e participants pon vegnir numnads sco exempels per la promoziun d'occurrenzas. Ils ultims onns ha il chantun investì circa 300'000.– fin 400'000.– francs per onn en quest sector.

2.4.3 Strategia da promoziun en il turissem

En grondas parts dal Grischun, en spezial en il territori rural, è il turissem in dals paucs potenzials cun effects essenzials per augmentar la valurisaziun resp. per stgaffir plazzas da lavur. I sa mussa che autras regiuns dal territori alpin (Tirol, Tirol dal sid) investeschan pli savens meds finanzials en il turissem per mantegnair lur competitividad resp. per pudair garantir ina contribuziun a la colonisaziun da lur territori. Ils suandants puncts centrals pon vegnir quintads tar la strategia da promoziun futura en il turissem ch'il chantun vul sustegnair:

Grischun vacanzas. Sa basond sin la refurma dal turissem grischun e sin la repartiziun da las incumbensas ch'è colliada cun quella è vegnidas examinadas ed adattadas er las convegnas da prestaziun dal chantun cun l'uniun Grischun vacanzas. Perquai che OGD effizientas che s'orienteschan al martgà s'occupan en moda autonoma da l'elavuraziun da lur martgads tradiziunals (Svizra, Germania dal sid, Italia dal nord) e da lur giasts regulars, duai GRV sa focussar sin l'elavuraziun da martgads novs che han in grond potenzial da creschientscha e da giasts. En quest connex èsi dentant impurtant da collavurar stretgamain cun las OGD. GRV survegn dal chantun – sco conseguenza da quest posiziunament nov – supplementarmain circa 2.0 milliuns francs per preparar resp. per elavurar novs chanals da vendita e da distribuziun en novs martgads geografics. Actualmain vegnan elavurads intensivamain la Gronda Britannia, ils stadis dal Benelux sco er la Germania centrala e la Germania dal nord. Extensiuns futuras vegnan fatgas a maun d'ina analisa dal potenzial dals martgads correspondents. Sco martgads pussaivels valan la Scandinavia, la Frantscha u l'Europa da l'ost. Pir en ina proxima fasa duain vegnir elavurads ils martgads sco la China, il Giapun, ils Stadis unids da l'America e.u.v.

Las emprimas experientschas areguard la realisaziun da las convegnas da prestaziun e da la focussaziun sin la vendita turistica èn positivas. Cun la focussaziun sin activitads da vendita en ils martgads cun potenzial da creschientscha turistica da la Germania dal nord, dal Benelux e da la Gronda Britannia è il posiziunament nov da GRV vegnì consolidà tras l'occupaziun d'atgnas filialas. Plinavant è er vegnida surpigliada la direcziun dal project "plattafurma turistica electronica dal Grischun". Ulterior temp vegn a duvrar il scleriment da la repartiziun da las incumbensas tranter GRV e las OGD en il Grischun. El è dentant da gronda impurtanza en regard a l'augment da la cumpetitivitad dal turissem grischun. In'examinaziun dal posiziunament strategic nov da GRV è vegnida prendida per mauns. Emprimas enconuschientschas èn avant maun.

Marca regionala graubünden. La marca graubünden è en possess dal chantun Grischun ed è protegida en tut l'Europa. L'uniun "marca graubünden" è vegnida dissolvida l'onn 2007 e sias incumbensas èn vegnidas integradas cumplainamain en GRV. La marca graubünden è daventada ina part integrala essenziala dal marketing dal turissem grischun. Il potenzial d'ina buna marca regionala è grond. Cun l'offensiva da comunicaziun "Enavant Grischun", per la quala il chantun ha previs meds da promoziun da 4.0 milliuns francs per ils onns 2007 fin 2010, han pudì vegnir cuntanschids success considerabels. En quest connex pon tut las partenarias e tut ils partenaris cun interess turistics e nunturistics sa preschentar cuminaivlamain cun la marca graubünden e profitar uschia dal project. Pervia da quai duai la marca graubünden vegnir sustegnida vinavant. La premissa è dentant che las regiuns turisticas e che las instituziuns privatas ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas s'engaschian en circa la medema dimensiun sco tar "Enavant Grischun" e rinforzian uschia cuminaivlamain la percepziun dal Grischun, dentant er dals products e dals servetschs da las partenarias e dals partenaris da la marca.

Cun differentas regiuns da vacanzas ha pudì vegnir cuntanschida l'integraziun cumpletta da la marca graubünden. Uschia sa preschentan ultra da la regiun da vacanzas da Lai er Cuir, la Viamala, il Partenz, Savognin e la regiun dal parc naziunal en il layout da la marca

graubünden. Ulteriuras regiuns turisticas vegnan a suandar. Er las destinaziuns turisticas Tavau Clastra ed Engiadina San Murezzan communitgeschan la marca graubünden vers anora en cumplettaziun da lur marcas turisticas enconuschentas. Sin basa da la mesiraziun da l'effect ch'è vegnida fatga la primavaira 2008 poi vegnir constatà che graubünden è la marca regionala la pli enconuscenta en il territori avisà⁸. Las empermischuns da la marca ed ils eveniments en il territori da la marca èn congruents ed il capricorn vegn associà cleramain cun il Grischun. L'offensiva da communicaziun "Enavant Grischun" (p.ex. la reclama en la televisiun cun ils capricorns che discurren) vegn taxada sco simpatica e divertenta. Correspudentamain gronda è la regurdanza a la reclama⁹.

Politica regionala da la confederaziun. Il program da realisaziun dal chantun Grischun pertutgant la nova politica regionala dals onns 2008 fin 2011 pussibilitescha sustegns supplementars en ils secturs da las infrastructuras u da projects da cooperaziun. Per crear ina creschientscha economica èn impurtantas – en il rom da la nova politica regionala – en spezial las branschas d'export sco ils exports da l'industria e dals servetschs, exports d'energia, exports da parts da la furmaziun e da la sanadad, exports da resursas naturalas ed er exports dal turissem. Per ils onns 2008 fin 2011 stattan a disposiziun en il chantun Grischun – pervia da cunvegns da program tranter la confederaziun ed il chantun – contribuziuns à fonds perdu da 7.7 milliuns francs sco er emprests da 24.5 milliuns francs per il sector "exports dal turissem". Las cunvegns da program cun la confederaziun cumpiglian tut en tut contribuziuns à fonds perdu da 10.0 milliuns francs sco er emprests da 31.0 milliuns francs per ils onns 2008 fin 2011. En la medema perioda conceda il chantun supplementarmain contribuziuns à fonds perdu da circa 15.0 milliuns francs sco prestaziun equivalenta.

Turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura. En bleras regiuns turisticas è l'element il pli essenzial da la promoziun dal turissem la valorisaziun dal potenzial natiral e cultural ch'è avant maun. Igl è dentant sa mussà che las acturas localas e ch'ils acturs locals èn savens surdumandads da concepir purschidas attractivas ed adattadas al martgà cun il potenzial ch'è avant maun. Cun l'installaziun d'in post da cumpetenza en il center da capricorns a Vargistagn, che fa part da la scola auta da ciencias applitgadas da Turitg sco post extern, vegni tegnì quint da las sfidas actualas. Il focus central è pia da pussibilitar a las acturas ed als acturs en las differentas valladas dal Grischun da sviluppar projects correspodents e da realisar – en collavuraziun cun differentas instituziuns responsablas – er ina valorisaziun. Il turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura vegn pia ad esser a vista mesauna d'ina impurtanza regional-economica e reputatorica per il territori rural,

⁸ GfK Custom Research 2008, renum nunsustegni da regiuns turisticas: Grischun (77.2%), Tessin (74.1%), Vallais (70.6%), Part sura bernaisa (66.4%)

⁹ GfK Custom Research 2008, regurdanza nunsustegnida da regiuns turisticas a la reclama: Grischun (34.8%), Adelboden Lenk (18.7%), Vallais (15.3%), Part sura bernaisa (13.2%), Tessin (11.4%)

dentant er per ils territoris cun in turissem intensiv (en spezial per il turissem da stad) e duai vegnir promovì vinavant dal chantun Grischun.

Il turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura cumpiglia er il sector da l'agroturissem. A quel na vegni betg mo attribuì il potenzial correspondent, mabain i sa mussa er en l'exteriur vischin ch'i pon vegnir generadas entradas supplementaras considerablas cun purschidas attractivas en il rom d'in gudogn accessoric.

Promoziun da la qualidà da l'alloschament. Ultra d'ulteriuras infrastructuras turisticas gioga la capacidà e la qualidà da l'alloschament ina rolla centrala tar la purschida, dentant er per las activitads da commercialisaziun d'ina regiun turistica. Il Grischun ha bunas infrastructuras d'alloschament en tuttas classas da confort. Ina retschertga¹⁰ ha mussà che 51% da las pernottaziuns en hotels dal Grischun vegnan realisads en mo circa 110 manaschis. Vitiers vegn che – tenor enquistas dals giasts – ina infrastruttura buna che correspunda als basegns influenzescha per 60 % la decisiun da viadi. Questa situaziun duai vegnir analisada vinavant per deducir dad ella eventualmain la necessitad da repassar la strategia da promoziun per il sector d'alloschament. La finamira da questa strategia duai esser quella da gidar interpresas d'alloschament adattadas cun ina finanziaziun supplementara da cuntanscher in augment da la capacidà e da la qualidà. Uschia duai er vegnir sustegnì activamain la midada da structura, ed i duain vegnir dads impuls economics directs en las regions turisticas. In studi¹¹ ch'è vegnì elavurà da la societad svizra da credit d'hotel (SCH) e da l'interpresa da cussegliaziun Fravi&Fravi mussa ch'ina strategia correspondententa per promover l'alloschament effectuass investiziuns substanzialas en renovaziuns da l'infrastructura. Er en il territori rural pudess uschia vegnir prestada ina contribuziun essenziala a la midada da structura respectivamain al mantegniment da l'infrastructura d'alloschament existenta.

In ulteriur element impurtant per il svilup dal turissem èn ils resorts turistics che emprovan da cuntentar tut ils basegns dals giasts. En cas d'ina domiciliaziun da resorts stat il chantun Grischun en la concorrenza internaziunala davart ils lieus da staziunament che ha criteris sumegliants resp. che pretenda modas d'agir sco tar la domiciliaziun d'interpresas industrialas. En quest connex èn l'access direct al territori da skis sco er l'avertura dal bain immobigliar d'ina impurtanza centrala per il lieu da staziunament. En la lescha per promover il svilup economic en il chantun Grischun (LSE) è avant maun la basa legala tant per promover l'alloschament (art. 9) sco er per il svilup d'in lieu per resorts turistics (art. 6).

Basa da l'economia publica. Cun 30% dal product naziunal brut dependa il chantun Grischun fitg ferm dal turissem. Igl è fitg impurtant d'avair avunda indicaturs precis davart il turissem per pudair sviluppar uschia strategias da commercialisaziun. Il chantun Grischun sa

¹⁰ Gemeinsam Übernachtungsgäste gewinnen. Best Practice im Bündner Tourismusmarketing, BHP – Hanser e partneris SA, avust 2008

¹¹ Analyse möglicher Beherbergungsförderungsansätze Kanton Graubünden, societad svizra da credit d'hotel (SCH), Fravi&Fravi, fanadur 2009

participescha a partir da l'onn 2005 a l'instituziun ch'è responsabla per la statistica d'alloschament (HESTA) che vegn realisada da l'uffizi federal da statistica (UST) per tut la Svizra. Ils resultats da la retschertga cumplexsiva mensila per l'hotellaria sco er per albierts per la giuventetgna e per campadis èn dentant en cas da satisfar ils basegns dal chantun mo per part. Perquai ch'ina statistica da las pernottaziuns che sa basa sin il pajais d'origin è ina basa memia pauc precisa per agir sco interprendidra u sco interprendider e perquai ch'il turissem ha ina rolla extremamain impurtanta, dovra la branscha material da basa che ha ina meglra substanza. Concepts correspundents ston vegnir elavurads che porschan ina direcziun cun cleras finamiras dal turissem sco er ina basa cumplexsiva da l'economia publica per il svilup dal turissem.

Per ina statistica cumplexsiva da la parahotellaria (PASTA) n'ha pudì vegnir chattada fin ussa sin plaun federal – pervia dals differents interess e pervia da las difficultads metodicas – nagina soluziun che avess cuntentà tut las partidas. La confederaziun sa limitescha ad in'emprova da controlla minimala en la part da gestiun da las abitaziuns da vacanzas e dals alloschis per gruppas. Perquai che l'idea che l'UST persequitescha na cuntenta er betg en il Grischun ils basegns da circuls turistics, s'impona qua in'atgna moda d'agir che pudess vegnir realisada eventualmain en cooperaziun cun auters chantuns.

2.4.4 La rolla dal chantun

La finamira dal svilup economic dal chantun è quella da stgaffir cundiziuns generalas optimalas che pussibiliteschan a las interpresas da pudair mantegnair u stgaffir novas plazzas da lavur. Per pudair mantegnair a vista mesauna il dumber d'abitantas e d'abitants sco er il bainesser en il Grischun sto l'economia grischuna crescher annualmain per 2 pertschient.

Il chantun ha ina rolla impurtanta en il svilup da las regiuns e dal turissem. Cun infurmaziun, moderaziun e motivaziun (incl. impuls finansials e pussaivladads da promoziun) duai el render capabels ed encuraschar las acturas ed ils acturs al lieu da realisar projects. I n'è betg l'incumbensa dal chantun d'esser sez interprendider. Quai vala er per il project davart la refurma dal turissem. Il chantun mussa, sustegnì d'ina gruppa d'expertas e d'experts, las sfidas futuras en il svilup dal turissem ed en il marketing da destinaziun, propona modas da proceder e furmas organisatoricas e metta a disposiziun impuls finansials per ina midada da structura svelta ed orientada a las finamiras. La realisaziun vegn fatga al lieu da las personas ch'èn responsablas per il turissem. Cun ina meglra competitivitat duain vegnir pussibilitadas novas purschidas, elavurads intensivamain novs martgads, promovidas cooperaziuns, creadas innovaziuns e stgaffidas competenzas. L'effect al martgà duai – sa basond sin cundiziuns generalas optimalas e sin furmas organisatoricas prospectivas – vegnir augmentà cleramain. Ina collavuraziun ch'è coordinada bain tranter las cundiziuns generalas statalas ed interpresas da l'economia privata furma la basa per dumagnar las sfidas futuras. Il project da refurma "Structuras competitivitas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun" resguarda questa enclegientscha generala da la rolla er pervia d'in controlling sistematic davart l'efficacità dal project.

Supplementarmain a las adattaziuns structuralas en la branscha turistica èsi er d'ina gronda impurtanza che investiziuns en infrastructuras ed en purschidas possian vegnir promovidas dal chantun. Infrastructuras da sport, interpresas d'alloschament, occurrenz, indrizz da transport e d'ennavar en il sector da las telefericas sco er ulteriuras infrastructuras turisticas (p.ex. centers da congress, infrastructuras da wellness e.u.v.) giogan ina rolla impurtanta en quest connex. Il chantun po promover tals projects cun contribuziuns u cun emprests da daners en il rom da la lescha per il svilup economic sco er da la lescha federala davart la politica regiunala ed accompagnar activamain projects en il senn da la coordinaziun da politicas sectorialas (lescha per il svilup economic, art. 2).

3 Project "Refurma dal turissem grischun"

Per puspè augmentar la valorisaziun che vegn generada dal turissem cun l'intent da vivifitgar l'economia grischuna, ma er per segirar e per stgaffir da nov plazzas da lavur en il turissem ha il chantun lantschà l'onn 2005 ensemen cun organisaziuns turisticas e cun l'institut per ils servetschs publics e per il turissem da l'università da Son Gagl (IST) il project da refurma "Structuras cumpetitivas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun" (da qua d'envi numnà "refurma dal turissem").

En collavuraziun cun il IST e cun ina gruppa d'expertas e d'experts ha il UET elavurà las basas e las modas da proceder per crear structuras cumpetitivas e per sclerir la repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun.

3.1 Visiun e finamiras per il turissem grischun l'onn 2012

Visiun per il turissem grischun

Il Grischun è la regiun da vacanzas principala da las Alps cun products d'alta qualitat.

Adina dapli giasts novs vegnan da tut il mund en il Grischun, perquai ch'els èn vegnids rendids attents sin products innovativs. En il turissem vegnan stgaffidas novas plazzas da lavur ed il dumber da las pernottaziuns s'augmenta puspè.

Partind da la visiun ston vegnir resguardads ils suandants princips strategics:

- **L'orientaziun dals giasts** sto star en il center tar il svilup da tut ils products.
- Ils **products** ston vegnir sviluppads uschia **ch'els pon vegnir vendids**, els ston esser posiziunads cleramain e la distribuziun sto vegnir fatga sur **chanals prospectivs e moderns**.
- I sto vegnir fatga ina **clera repartiziun da las incumbensas** tranter las organisaziuns turisticas localas, las organisaziuns per la gestiun da destinaziuns, Grischun vacanzas e las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas. Uschia pon vegnir evitadas duplicitads. Ultra da quai è questa repartiziun da las incumbensas colliada cun responsabladads ch'èn definidas cleramain.
- Ils **meds finansials ch'èn destinads per il marketing** ch'èn gia avant maun ston vegnir **concentrads** ed impundids en moda pli efficazia che ozendi.

- Las **structuras turisticas** existentas ston **s'adattar** a las **sfidas** futuras **dal martgà** per stgaffir uschia la basa per ina lavur professiunala en il turissem.
- I vegn fatg tut per **gudagnar novs giasts** tant en ils martgads existents sco er **en martgads novs**.
- I ston vegnir stgaffidas **cundiziuns generalas per conturns ch'èn favuraivels per investidas e per investiders**.

Deducidas dals princips strategics ston vegnir prenididas en mira fin l'onn 2012 las finamiras che vegnan preschentadas en la tabella 2. Per controllar las finamiras fixadas ha il UET elavurà in sistem da monitoring en furma d'ina balanced scorecard tar la refurma dal turissem grischun. Cun mesiraziuns periodicas vegn evaluà il stadi dal project e – sche necessari – prenididas mesiras.

Tabella 2: Finamiras da la refurma dal turissem

Resultats / finanzas	<ul style="list-style-type: none"> • augment da las pernottaziuns (il stadi da l'onn 1990 duai vegnir prendì en mira) • augmentar la valorisaziun che vegn generada dal turissem • garantir ina finanziaziun persistenta da las organisaziuns turisticas • meglierar l'occupaziun da l'entir onn, en spezial da la stagiun da stad e da las stagiuns bassas
Clientella / giasts	<ul style="list-style-type: none"> • gudagnar novs giasts (en martgads vertents ed en martgads novs) • tegnair ils giasts vertents cun servetschs d'auta qualidad e cun ospitalitad, exaurir ils potenzials • augmentar la percepziun da la marca <i>graubünden</i> (tgira da la marca, manaschament da marca)
Marketing	<ul style="list-style-type: none"> • stgaffir in marketing per gruppas en mira en martgads/segments dal martgà novs • elavurar en moda coordinada ils martgads internaziunals • installar ina plattafurma turistica electronica grischuna • avrir novs chanals (internaziunals) da vendita
Process / instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas	<ul style="list-style-type: none"> • stgaffir ed introducir novas purschidas • optimar las purschidas vertentas areguard la vendita (tgira da las prestaziuns) • cuntanscher in'efficacitad pli gronda en collavuraziun cun Svizra turissem • augmentar l'efficacitad dals process da comunicaziun • rinforzar ed augmentar il manaschament da qualidad
Innovaziun	<ul style="list-style-type: none"> • installar in'observaziun activa dal martgà per sviluppar products novs che correspundan al martgà • installar ina rait d'innovaziuns per crear purschidas novas
Collavuraturas e collavuratur / cultura / infrastruttura	<ul style="list-style-type: none"> • pussibilitar ina gestiun efficazia da l'interpresa • garantir la qualificaziun da las collavuraturas e dals collavuratur • garantir ina infrastruttura efficazia entaifer il chantun • promover l'identitad da la populaziun cun organisaziuns per la gestiun da destinaziuns

Funtauna: UET, concept da realisaziun "Structuras competitivitas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun", 2006

3.2 Situaziun da partenza

La situaziun da partenza per il turissem en il Grischun vegn circumscribta en il project da refurma "Structuras cumpetitivas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun" sco suonda:

- Il creschament da l'economia da turissem internaziunala creescha potenzial da svilup attractiv er per il Grischun sco lieu turistic.
- L'ultim decenni n'è l'economia da turissem grischuna betg stada en cas da profitar dal creschament dal turissem internaziunal. L'ultim decenni ha il Grischun pers marcantamain pernottaziuns. Quai ha chaschunà ina reducziun da las plazzas da lavur ed en bleras regions turisticas in regress marcant dal product naziunal brut.
- L'economia da turissem grischuna n'è betg en cas da sa far valair internaziunalmain, perquai ch'i mancan products che correspundan al martgà e perquai ch'il marketing vegn fatg – pervia da las structuras federalisticas – cun preventivs minimalis ch'èn pauc efficacis.
- Sche l'economia da turissem grischuna vul profitar en il futur dal creschament internaziunal, sto il marketing vegnir reformà fundamentalmain. Structuras federalisticas ch'èn caracterisadas da cunfins communalis ston vegnir remplazzadas tras structuras che s'orienteschan vi dal martgà e vi da la vendita.
- En il senn d'ina concentraziun da las forzas duain ils preventivs da marketing ch'èn avant maun vegnir focussads sin quatter fin sis OGD e sin GRV.

3.3 Finamiras da la refurma da las structuras e da las incumbensas

Cun la refurma dal turissem grischun vegn prendida en mira la suandanta refurma da las structuras e da las incumbensas:

- La finamira dal project è da gudagnar novs giasts per il Grischun e da reaugmentar il dumber da pernottaziuns sin il stadi da l'onn 1990.
- Las organisaziuns da marketing dal turissem grischun duain rinforzar il personal dal manaschament da products, e quai cun dapli meds finansials che stattan a disposiziun per il marketing, e metter l'accent dal marketing sin la realisaziun d'ina elavuraziun dal martgà ch'è orientada a la vendita.
- Per quest intent duain vegnir stgaffidas – ultra da Grischun vacanzas – quatter fin sis OGD, e quai or da las destinaziuns principalas Engiadina San Murezzan, Tavau – Claustra, Arosa-Lai, Flem – Laax, Scuol – Samignun ed or da las organisaziuns da

turissem che stattan en il sector d'influenza da quests lieus principals. Questas OGD disponan a media vista d'in preventiv da marketing minimal da mintgamai 7.0 milliuns francs.

- Las ulteriuras organisaziuns turisticas duain s'unir ad OTReg ch'èn en cas da surdar il marketing sco mandat a las OGD en la dimensiun d'almain 0.2 milliuns francs.

3.4 In posiziunament nov da Grischun vacanzas

In'examinaziun da la strategia da GRV ha manà l'onn 2006 al suandant posiziunament nov che correspunda a las finamiras da la refurma dal turissem grischun:

- Las OGD surpiglian la direcziun tar l'elavuraziun dal martgà en ils martgads principals existents. GRV surpiglia per exempel la direcziun en l'elavuraziun da martgads che ston anc vegnir preparads e da martgads futurs sco er da tschertas gruppas d'interess sco p.ex. "bike" u "pitschen e bun".
- Ensemen cun las OGD coordinescha GRV il marketing turistic grischun e la creaziun d'ina plattafurma turistica electronica grischuna per utilisar instruments ch'èn orientads a la vendita.
- Cun sias atgnas collavuraturas e cun ses agens collavuratur apporta GRV prestaziuns preliminaras en l'elavuraziun sistematica da martgads che ston anc vegnir preparads e cooperescha cun Svizra turissem, cun las OGD, cun la Viafier retica sco er cun ulteriuras partenarias u cun ulteriurs partenaris.
- L'uniun Grischun vacanzas è ultra da quai l'usufructuaria da la marca regionala graubünden che è en possess dal chantun Grischun.

Las finamiras da GRV – ellas sa basan sin il plan da fatschenta 2008-2012 da Grischun vacanzas – èn fixadas en ina cunvegna da prestaziun tranter il chantun Grischun e GRV. La suprastanza da GRV examinescha l'onn 2009 la strategia da GRV ch'è vegnida definida avant 3 onns. En quest connex vegn er analisada la realisaziun da la repartiziun da las incumbensas cun las OGD fin ussa en regard a l'elavuraziun dal martgà. Emprimas enconuschientschas da questa examinaziun da la strategia èn avant maun. Quellas vegnan resguardadas en l'ulteriura realisaziun da la refurma dal turissem grischun sco er tar in'eventuala elavuraziun da la cunvegna da prestaziun tranter il chantun e GRV.

Da princip èsi pussaivel che GRV surpiglia cunter indemnizaziun mandats per elavurar il martgà per incumbensa dad OTReg u da singulas instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas. Sin basa da la focussaziun da GRV sin martgads elegids che ston anc vegnir preparads e sin gruppas d'interess na pari oz dentant betg dad esser realistic ch'i vegnian surdads mandats da commercialisaziun cumplexsiv da singulas organisaziuns turisticas a GRV. Quai sa lascha motivar cun il fatg ch'ils martgads da finamira da las OTReg

correspundan mo darar a quels da GRV e che quai na promovess betg la stretga collavuraziun dad OGD e dad OTReg en las regiuns turisticas en il rom da la refurma dal turissem. Ultra da quai sa mussi en connex cun l'ultima fundaziun dad OGD e dad OTReg ch'ina surdada da tut las incumbensas da marketing a GRV na vegn betg resguardada sco opziun reala. Pervia da quai na corresponda quai actualmain strusch ad in basegn. Avert èsi, sch'i vegn a dar – en in pèr onns en connex cun in'ulteriura consolidaziun da las structures turisticas – novs champs d'incumbensa per GRV.

GRV è interessà vi d'ina stretga collavuraziun cun las OGD e cun las OTReg ed er dependent che las organisaziuns turisticas grischunas sa participeschian activamain a singulas acziuns da marketing. Sche la prontezza per in'elavuraziun cuminaivla dal martgà crescha vinavant, po er vegnir cuntinuada la via da l'impundaziun efficazia dals meds finansials ch'è pussaivla perquai che las forzas vegnan focussadas. La furma da la cooperaziun en singulas dumondas dal marketing è sa cumprovada gia dapi onns e vegn cuntinuada – cun resalva da novas enconuschientschas da l'examinaziun da la strategia da GRV.

En connex cun la repartiziun da las incumbensas tranter GRV e las OGD resp. OTReg na vegni qua sutvart – per ils motivs explitgads – betg pli entrà sin la varianta "surdada da tut las incumbensas da marketing d'ina OTReg a GRV".

3.5 Realisaziun da la refurma da las structures e da las incumbensas

La refurma da las structures e da las incumbensas vegn realisada sco suonda:

- Il chantun Grischun ha stgaffi la basa per accelerar la refurma dal marketing turistic grischun cun agid da cundiziuns generalas meglieradas. Igl è chausa da las personas ch'èn responsablas per il turissem en las regiuns turisticas da prender per mauns las refurmas e da las accelerar.
- Il chantun sustegna las refurmas da las structures cun contribuziuns finansialas sco er cun metter a disposiziun resursas persunalas dal UET (p.ex. servetschs da cussegliaziun e d'intermediaziun).
- Las destinaziuns principalas Engiadina San Murezzan, Tavau – Claustra, Arosa – Lai, Flem – Laax e Scuol – Samignun vegnan envidadas da surpigliar l'iniziativa per fundar las OGD. Ils ulteriurs lieus turistics èn envidads da fundar OTReg e da sa participar ad ina da las OGD che vegnan fundadas.
- Las personas ch'èn responsablas per il turissem nomineschan ina direcziun dal project adattada che elavura in concept strategic. Quest concept vegn approvà da las gruppas che han las pretensiuns principalas (decleraziun d'intenziun) ed inoltrà al UET turissem sco dumonda da finanziaziun. Per ch'il chantun sa participeschia a la finanziaziun

definitiva da la transformaziun, ha la direcziun dal project d'inoltrar in plan da fatschenta cumplet.

- Organisaziuns turisticas che coopereschan en moda activa e constructiva vi da la transformaziun vegnan sustegnidas dal chantun. La promoziun dal chantun sa restrenscha a projects che permettian in success.

Areguard il svilup d'ina strategia fixescha il concept da realisaziun las suandantas opziuns per singuls lieus turistics:

Tabella 3: Vias da transformaziun en direcziun d'ina OGD / OTReg

Tip da destinaziun		Proposta per la strategia
Destinaziun principala (> 600'000 PC*)		→ stgaffir ina OGD
Destinaziun mesauna (100'000 - 600'000 PC*)	en il champ d'influenza d'ina destinaziun principala	→ colliaziun cun ina OGD fixa
	betg en il champ d'influenza d'ina destinaziun principala	→ colliaziun cun ina OGD opportun u → stgaffir ina OTReg e dar in mandat a la OGD/a GRV
Lieus da turissem pitschens (< 100'000 PC*)	en il champ d'influenza d'ina destinaziun principala	→ colliaziun cun la OGD/OTReg fixa
	betg en il champ d'influenza d'ina destinaziun principala	→ colliaziun cun la OGD/OTReg opportun u → tscherner in'atgna via en il sistem da milissa

*PC: pernottaziuns commercialas

Funtauna: UET, concept da realisaziun "Structuras competitivitas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun", 2006

3.6 Ulteriuras iniziatives che han in connex cun la refurma

Parallelamain a la transformaziun da las organisaziuns da marketing e da la finanziaziun dal turissem lavura il chantun ensemen cun las OGD/OTReg vi da mesiras accumpagnantas. Questas iniziatives servan a trair a niz optimalmain ils potenzials e las experientschas che resultan da la refurma dal turissem ed a consolidar uschia – tut en tut – las novas structuras da marketing.

Plattafurma turistica electronica grischuna. En il sector da la tecnologia d'infurmaziun resp. da la business technology sco basa tecnica per activitads commercialas è il potenzial turistic fitg grond. Il project prevesa che las sfidas da l'avegnir vegnian prendidas per maun cuminaivlamain. En quest connex stattan en il center en spezial il progress tecnic ed in marketing ch'è orientà a la vendita. La plattafurma turistica electronica duai pussibilitar a las

destinaziuns da vender lur products turistics tras numerus chanals da distribuziun. Per il futur è la realisaziun da la plattafurma turistica electronica grischuna in dals elements centrals da la refurma dal turissem grischun, perquai ch'ella po gidar ad augmentar la cumpetitivitad da las organisaziuns turisticas. In urden da preschentaziun sco er ils princips per il model da fatschenta futur èn avant maun. In contract da societad è vegnì suttascrit da las partenarias e dals partenaris principals (Engiadina San Murezzan, Tavau Claustra, grupp da l'arena alva, Viafier retica, Grischun vacanzas, UET). Ils emprims projects ch'èn definids en il concept da realisaziun vegnan concretisads. Uschia ha pudì vegnir fixada la basa tecnica per ina plattafurma d'integrasiun ed ina cunvegna da cooperaziun exclusiva cun l'interpresa da viadis la pli gronda da l'Europa ha pudì vegnir fixada. Ulteriurs projects parzials sco la pussaivladad da pudair comprar online bigliets per il tren e per l'auto da posta sco er en il sector da l'applicaziun da las tecnologias las pli novas per paginas d'internet èn vegnids approvads en il team da project ed èn pronts per vegnir realisads.

Sistem da direcziun e da monitoring (balanced scorecard). Suenter l'installaziun da structurass professiunalas duai lur effect pudair vegnir controllà cun agid d'in instrument modern da direcziun e da controlling. Cun ina balanced scorecard (BSC) pon las organisaziuns turisticas meglierar lur direcziun interna e la mesirabladad dals effects da las finamiras. Prendida en mira vegn en quest connex l'applicaziun d'in sistem da mesurar e da controllar standardisà ed unitar. Tut las OGD futuras vegnan obligadas d'introducìr ina BSC per ch'i possa vegnir cuntanschida uschia ina mesirabladad concreta da las mesiras. Per giuditgar las prestaziuns da las OGD – er en connex cun l'utilisaziun da meds finanziaus publics – ha la trasparenza ina gronda impurtanza.

Branding (strategia da la marca). L'utilisaziun da marcas en la comunicaziun na signifitgescha betg mo l'utilisaziun da logos (maletgs) e da claims (mottos) mabain er l'utilisaziun d'identitads ch'èn specificas per la marca, sch'i sa tracta da concepìr e da communitgar servetschs turistics singuls e products turistics. Per las prestaziuns turisticas en il chantun Grischun stattan actualmain a disposiziun tut en tut tschintg nivels d'identitads da la marca: marca da singulas interpresas (p.ex. hotels u la Viafier retica) u singulas identitads da la marca ch'èn specificas per il product (p.ex. Glacier express), marcas da destinaziuns, la marca graubünden, la marca Svizra (Svizra turissem).

En il rom dal project parzial "branding" han er pudì vegnir prendidas decisziuns impurtantas concernent l'applicaziun da la marca graubünden. Senza restrenscher l'attracziun d'intginas paucas vairas marcas turisticas duain tut las destinaziuns integrar – en ina furma adattada – la marca graubünden en lur comunicaziun. La clera finamira da quest project parzial è l'existenza d'ina strategia da la marca definida tar tut las OGD/OTReg sco er l'applicaziun da la marca graubünden per cuntanscher uschia in'attenziun pli gronda en il martgà.

Strategia per in turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura dal Grischun. La regiun da vacanzas dal Grischun stat per vacanzas autenticas che s'accordan cun la natira e cun la cultura. La rolla directiva en Svizra en connex cun in turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura duai vegnir mantegnida ed extendida. Cun agid d'ina coordinaziun e d'ina cussegliaziun professiunala vegn meglierà il svilup persistent dal turissem che

s'accorda cun la natira e cun la cultura en il Grischun. Cun ina tgira intensiva dal contact da las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas, da las OTReg, da las OGD, da GRV e da la marca graubünden sco er da Svizra turissem vegnan barattadas infurmaziuns e tratgas a niz sinergias. Instruments existents, sco per exempel l'analisa SWOT per "pitschen e bun" vegnan examinads, adattads e mess a disposiziun a las acturas ed als acturs interessads. Ultra da quai vegnan svilupads, empruvads ed applitgads novs instruments. Focussond las purschidas da scolaziun e da furnaziun supplementara existentas e novas vegnan las acturas ed ils acturs rendids abels da realisar economicamain purschidas turisticas che s'accordan cun la natira e cun la cultura d'auta qualidad e ch'èn orientadas a las gruppas en mira, sco er da cuntanscher ch'ellas sajan madiras per il martgà. La finamira da questa mesira è in augment da la valurisaziun turistica en il sector dal turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura en il Grischun.

Offensiva da la qualidad. Tge rolla ch'il chantun duai e po surpigliar per megliar e per segirar la qualidad sto anc vegnir sclerì. L'impurtanza da "qualidad" è en spezial ina dumonda da princip dal manaschi e da gronda muntada per il turissem. Eventuals concepts che cumpiglian ils chantuns u ideas da realisaziun duain vegnir examinadas ed iniziativas localas (p.ex. la realisaziun dad Enjoy Switzerland) duain vegnir promovidas. Ils proxims onns duain vegnir instradads emprims pass per concretisar l'offensiva da la qualidad, per ch'i possian er qua vegnir previsas mesiras accompagnantas.

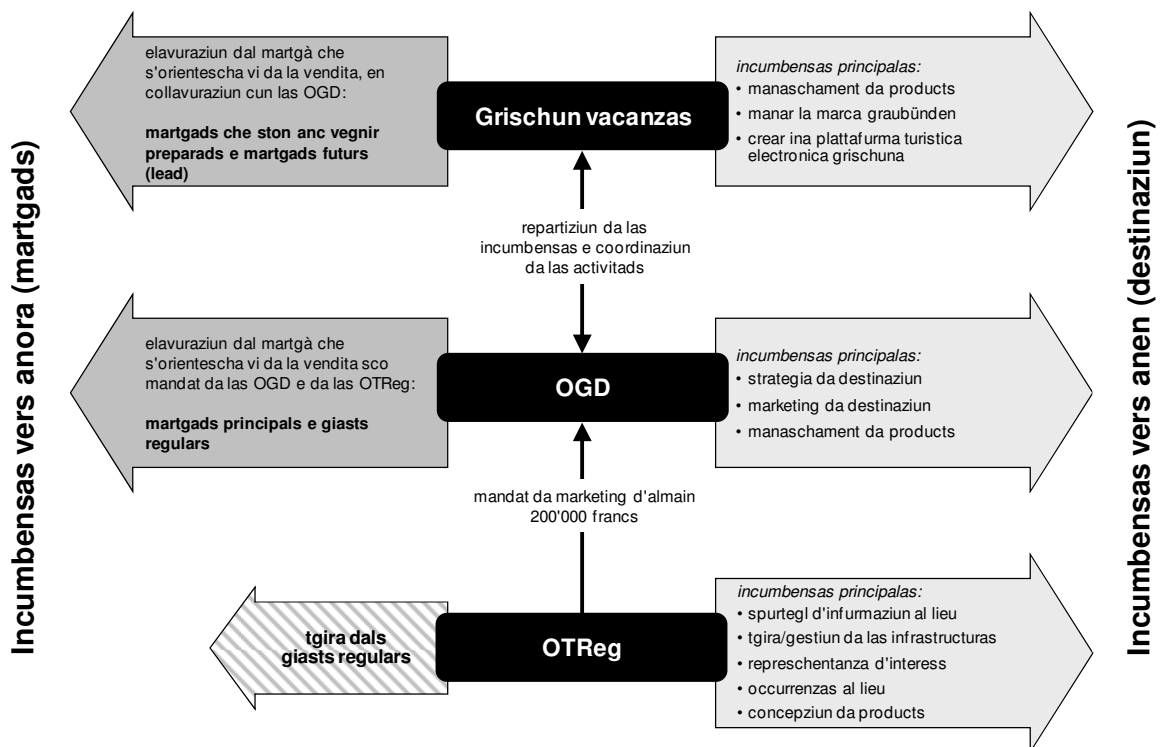
3.7 Repartiziun da las incumbensas en il marketing turistic en il Grischun

Per che las organisaziuns turisticas sajan en cas da prender per mauns l'elavuraziun dal martgà en moda pli professiunala e pli internaziunala, s'imponi da concentrar ils meds finansials ch'èn destinads per il marketing e las cumpetenzas da marketing sin l'organisaziun chantunala **Grischun vacanzas**, sin quatter fin sis **organisaziuns per la gestiun da destinaziuns** per las regions turisticas pli grondas e sin in pèr **organisaziuns turisticas regionalas**. Ils trais tips d'organisaziuns turisticas han differentas incumbensas che sa cumpletteschan vicendaivlamain e che stgaffeschan uschia premissas optimalas per commercialisar cun success il Grischun sco destinaziun turistica (cf. ill. 6).

- **Organisaziuns per la gestiun da destinaziuns:** Ina OGD ha ina strategia ch'è formulada explicitamain per sia regiun turistica sco er in sistem strategic da direcziun e da controlling. Ella è en cas d'elavurar il martgà en Svizra ed a l'exteriur en moda efficazia ed effizienta e dispona da meds finansials ch'èn destinads per il marketing e ch'èn disponibels libramain en la dimensiun d'almain 4.0 fin 7.0 milliuns francs per onn. Las funcziuns da clav "marketing" e "vendita" sco er "PR" èn occupadas cun personal qualifitgà. Cunter ina indemnisaziun finanziaria surpiglian las OGD il marketing da tut lur OTReg affiliadas.

- **Organisaziuns turisticas regionalas:** Sco OTReg vegnan designadas organisaziuns autonomas ch'èn cumpetentas per las incumbensas ch'èn vegnidas liquidadas fin ussa tradiziunalmain da las uniuns da traffic, sco p.ex. la tgira dal spurtegl d'infurmaziun al lieu, la tgira ed il manaschi d'infrastructuras turisticas (p.ex. loipa da passlung, piazza da glatsch), la represchentanza d'interess vers anen, la realisaziun d'occurrentzas pitschnas sco program accompagnant per ils giasts al lieu. L'elavuraziun dal martgà n'è dentant betg l'incumbensa da las OTReg. Quella vegn delegada cun in mandat ad ina OGD adattada.
- **Grischun vacanzas:** Entant che las OGD sa focusseschan en emprima lingia sin l'elavuraziun dals martgads principals, è la finamira la pli impurtanta da GRV d'avrir martgads che ston anc vegnir preparads e martgads futurs (p.ex. la Gronda Britannia, Scandinavia) per gudagnar novs giasts per il Grischun. In'ulteriura finamira da GRV è quella da meglierar l'occupaziun da las capacitads turisticas en la stagiun bassa. Questas mesiras pretendan ina stretga collavuraziun cun las OGD.

Illustraziun 6: Repartiziun da las incumbensas en il marketing turistic en il Grischun

Funtauna: UET, concept da realisaziun "Structuras cumpetitivas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun", 2008

3.8 Criteris per in'organisaziun per la gestiun da destinaziuns (OGD)

Tenor il concept da realisaziun "Structuras cumpetitivas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun" valan las suandantas premissas minimalas per ch'il chantun renconuschia in'organisaziun sco OGD:

Structuras e repartiziun da las incumbensas

- Ina suprastanza resp. in'administraziun cun maximalmain set commembras e commembers che han circa las suandantas cumpetenzas: finanzas, marketing, dretg, manaschament da products/vendita.
- Delegaziun cumpletta da la gestiun e da las cumpetenzas necessarias tras la suprastanza al manaschament (reglament d'organisaziun e da gestiun).

Documentaziun da la gestiun

- Igl è avant maun ina strategia ch'è approvada da la suprastanza e che vegn communitgada vers anora (incl. plan da fatschenta).
- Igl è avant maun ina strategia da marketing che sa basa sin ina marca da destinaziun ch'è cumprovadamain enconuschenta (basa: enquista da marca dal Grischun e da Svizra turissem).
- Igl è avant maun ina strategia per garantir la qualitad (esistenza d'in sistem per evaluar ils servetschs, per mesirar la cuntentezza e per tractar reclamaziuns).

Controlling

- Igl è avant maun in sistem strategic da direcziun e da monitoring che lavura cun cifras che s'orienteschan vi dal martgà e vi da l'effizienz. Proponì vegn l'instrument da la "balanced scorecard" (BSC) che satisfa er als basegns da monitoring dal chantun Grischun.

Concepziun dals products

- Cumprova d'ina piazza dal manaschament da products ch'è cumpetenta per il svilup dals products e da las prestaziuns.

Elavuraziun dal martgà

- Cumprova che las funcziuns da clav "marketing" e "vendita" sco er "PR" sajan occupadas cun personal qualifitgà.
 - Utilisaziun da la marca graubünden en ina furma adattada sco cumplettaziun da la marca primara da la OGD.
-

Vendita

- Preschientscha fisica (spurtegl) en la destinaziun durant 8 uras al di e durant 7 dis a l'emna.
- Center da cumpra e d'infurmaziun telefonic (call-center) durant 24 uras al di e durant 7 dis a l'emna. Il call-center po er vegnir manà per part u dal tuttatatg da terzas personas (p.ex. d'in hotel u d'ina teleferica).
- Sistem da reservaziun online per hotels e per abitaziuns da vacanzas (fin l'onn 2010 sto vegnir mess en funcziun mintga onn almain in ulteriur segment da prestaziun sin la plattafurma da reservaziun online, p.ex. la scola per sport da naiv, telefericas, occurrenzas).
- Per ch'in servetsch da cumpra e d'infurmaziun (per telefon u sco spurtegl) possia vegnir manà en moda professiunala, ston las infurmaziuns esser cuntanschiblas facilmain e las prestaziuns ston esser cumprablas. Quai premetta ina plattafurma turistica electronica da gronda capaciad.

Grondezza e dominanza

- Dumber da las pernottaziuns en l'alloschament comercial, p.ex. hotels, albierts per la giuventetgna, alloschis per gruppas, abitaziuns/vischnancas da vacanzas che vegnan dadas en locaziun per motivs comercials: onn 1 > 1.4 miu., onn 2 > 1.6 miu., onn 3 > 1.8 miu., onn 4 > 2.0 miu.
- Dimensiun dal preventiv da marketing che stat a libra disposiziun. Meds finanzials libers destinads per il marketing che pon er cumpigliar ils preventivs d'instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas cuntengan meds finanzials per las suandantas incumbensas: planisaziun e concepziun dal marketing, concepziun, promoziun e distribuziun da la purschida, in post d'infurmaziun ed in call-center: onn 1 > 4.0 miu. fr., onn 2 > 5.0 miu. fr., onn 3 > 6.0 miu. fr., onn 4 > 7.0 miu. fr.
- Dumber dals contacts finals da clientas e da clients potenzials¹² che pon vegnir cuntanschids sur partenarias e sur partenaris da contract da la OGD (key accounts) cun products concrets cumprabels. Exempels per eventuels key accounts: p.ex. Coop u Migros, societads aviaticas, bancas, assicuranzas ed organisaziuns da cartas da credit: onn 1 > 0.1 miu., onn 2 > 0.3 miu., onn 3 > 0.6 miu., onn 4 > 1.0 miu.
- Quota da las purschidas da destinaziun (resp. capacitads) che vegn messa a disposiziun a la OGD per contractar cun interpresas da viadis per optimar la stagiun cun paucas

¹² La noziun "contacts finals da clientas e da clients potenzials" vegn enclatga sco dumber da personas, tar las qualas i vegn fatg reclama cun acziuns sistematicas (activitads da vendita ch'èn concepidas specificamain per la gruppa en mira per augmentar las pernottaziuns).

dumondas (p.ex. schaner, matg, zercladur): onn 1 > 5%, onn 2 > 10%, onn 3 > 15%, onn 4 > 20%.

Avantatgs che vegnan spetgads d'ina OGD

Cun stgaffir quatter fin sis OGD en il Grischun e cun la focussaziun dals meds finanzials ch'èn avant maun sin paucas organisaziuns ch'èn cumpetentas per il marketing d'in territori pli grond pon vegnir cuntanschids ils suandants avantatgs:

- **Il svilup e l'utilisaziun d'instruments da marketing moderns daventan pussaivels.** En quest connex sa tracti d'ina vart d'instruments da l'elavuraziun dal martgà ch'è orientada a la vendita (p.ex. database marketing, key account management) e da l'autra vart da plattafurmas da comunicaziun che premettan ina grondezza minimala dals meds finanzials che pon vegnir impundids per atgnas activitads da vendita en ils martgads.
- Stgaffir **plazzas a temp cumplain per funcziuns da clav (manaschament da products, vendita, PR)** ch'èn attractivas per specialistas e per specialists cumprovads. Quai vegn a rinforzar il know-how da la OGD.
- **Professionalisaziun da las structuradas directivas** cun agid da cunvegns da prestaziun tranter il manaschament e la politica che vegn a pussibilitar, che la suprastanza e ch'il manaschament lavurian en moda pli efficazia.
- **Reducziun dals conflicts d'interess**, perquai ch'i dat main organisaziuns e main suprastanzas che represchantan ils interess da differentas acturas e da differentes acturs che sa neutraliseschan per part vicendaivlamain.

3.9 Criteris per organisaziuns turisticas regionalas (OTReg)

Tenor il concept da realisaziun "Structuras cumpetitivas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun" valan las suandantas premissas minimalas, per ch'il chantun reconuschia in'organisaziun sco OTReg:

Organisaziun e direcziun

- Maximalmain set commembras e commembers che han circa las suandantas cumpetenzas: finanzas, marketing, dretg, concepziun da products/inscenaziun.
- Esistenza d'ina unica organisaziun cun cleras structuradas concernent il dretg e concernent il cuntegn che appartegna ad ina regiun turistica (ina istanza da contact).

Concepziun dals products

- Abilitad d'iniziar purschidas.
- Coordinaziun locala resp. regiunala da purschidas e d'instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas.
- Motivaziun e cussegliaziun da purschidras e da purschiders locals en connex cun la pussaivladad d'utilisar la plattafurma electronica per la cudeschaziun e per la vendita.

Elavuraziun dal martgà

- Delegaziun da la promoziun e da la distribuziun ad ina OGD. Per quest intent ston vegnir mess a disposiziun almain 200'000.– francs (en furma d'ina contribuziun da promoziun e da distribuziun) ad ina OGD correspudenta. L'autozza dals meds finansials per collavurar cun ina OGD sto vegnir fixada da las acturas e dals acturs pertutgads.
- Utilisaziun da la marca graubünden en ina furma adattada sco cumplettaziun da la marca primara da la OGD.

Vendita

- Garantir che purschidas localas possian vegnir cumpradas (ina piazza d'almain 20%).
 - Content management local (ina piazza d'almain 30%).
 - Collecziun d'infurmaziuns da products, da prestaziuns e d'infurmaziuns regiunalas, endatar quellas en la plattafurma turistica electronica grischuna.
 - Configuraziun minimala dal biro e da la communicaziun, q.v.d. telefon, fax, computer e configuraziun da standard ch'è necessaria per la lavur quotidiana (access a bindel lad, software e.u.v.).
 - Purschida minimala d'assistenza da la clientella (almain ina piazza da 100% che po vegnir delegada cumplainamain u per part ad in'otra organisaziun, p.ex. teleferica, hotel).
 - Servetsch d'infurmaziun fisic che ha in temp d'avertura d'almain 40 uras per emna.
 - Cuntanschibladad per telefon durant 8 uras al di e 5 dis a l'emna.
 - Manaschi e tgira d'ina pagina d'internet e d'ina plattafurma electronica da reservaziun che sa basa sin configuraziuns da standard existentas da l'economia da turissem svizra (p.ex. plattafurma da Svizra turissem, plattafurma da la OGD).
-

Ulteriuras remartgas

- Delegaziun d'incumbensas administrativas sco contabilitad e.u.v., sche l'organisaziun ha in preventiv ch'è pli pitschen che 600'000.– francs.

Avantatgs che vegnan spetgads d'ina OTReg

Focussond il champ d'incumbensas da las organisaziuns turisticas sin l'assistenza dals giasts al lieu, sin la tgira da la clientella regulara ensemen cun las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas al lieu sco er sin la delegaziun da las incumbensas da marketing ad ina OGD pon vegnir cuntanschids ils suandants avantatgs:

- Purtada pli gronda da l'elavuraziun dal martgà: Schebain ch'ils lieus turistics ch'èn unids en ina OTReg na sa preschantan betg pli independentamain e schebain che l'elavuraziun dal martgà è integrada en la OGD, pon ins partir dal fatg che quests lieus turistics pon cuntanscher – pervia da meglras plattafurmas e pervia da megliers instruments per elavurar il martgà – ina purtada pli gronda ed ina meglra preschientscha entaifer il marketing da la OGD sco sch'els fassessan tut sulet.
- Utilisaziun favuraivla da plattafurmas e d'instruments: Las OTReg pon conduvrar las infrastrukturas (en spezial l'internet e la software) da la OGD surordinada e disponan uschia d'instruments da marketing moderns ed han il medem mument custs ch'èn cleramain pli bass per sviluppar agens instruments ed atgnas infrastrukturas.
- Lavur pli efficazia: La focussaziun sin incumbensas che pon vegnir definidas cleramain e che pon vegnir ademplitas da la OTReg distgargia l'organisaziun. I stattan a disposiziun dapli resursas persunalas e finanzialas (reducziun da la complexitad) per las incumbensas primaras (p.ex. assistenza dals giasts, tgira da l'infrastructura).
- Augment da la disponibladad da chanals d'infurmaziun regiunals (spurtegl, telefon, tavlas nairas, catalog e.u.v.): Pervia da la grondezza minimala che vegn pretendida per ina OTReg (cuntrari a las organisaziuns fitg pitschnas existentas) poi vegnir garantì ch'i po vegnir purschì in servetsch d'infurmaziun minimal pli vast (telefon, uras d'avertura dal spurtegl al lieu, internet).

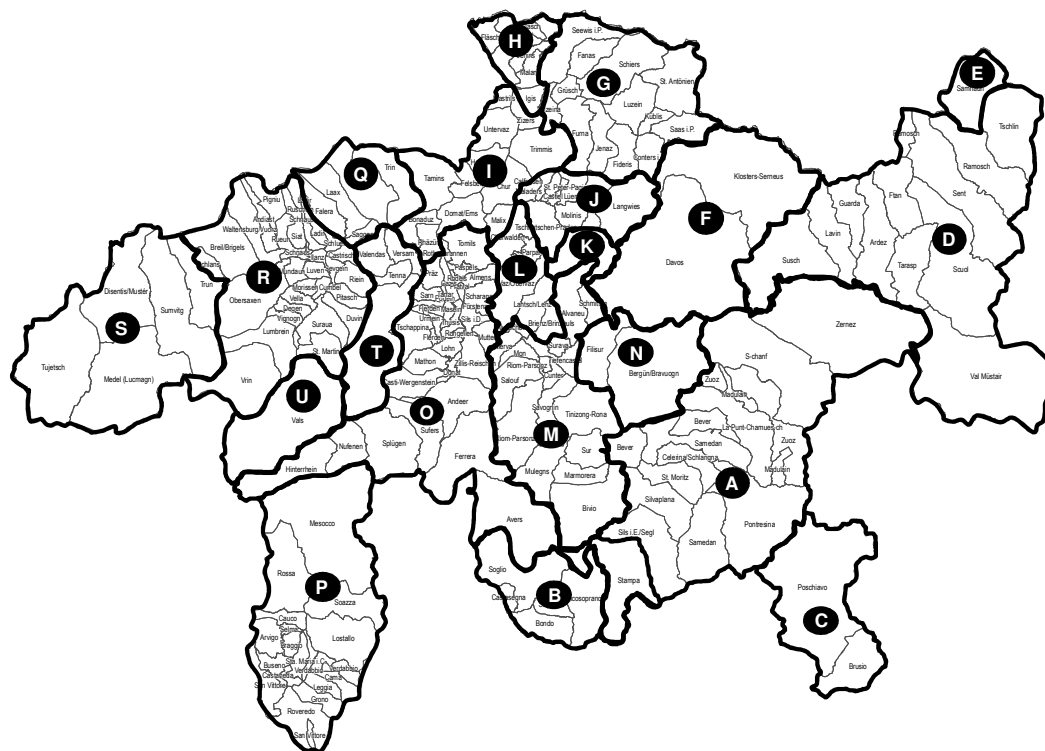
3.10 Aspectativas pervia da la refurma dal turissem

En vista a las pussaivladads restrenschidas che la gronda part da las organisaziuns turisticas vertentas ha en il sector dal marketing – quellas pussaivladads restrenschidas èn vegnidas constatadas en la fasa d'analisa – duain cun la refurma dal turissem:

- vegnir refurmadas cumplettaimain las structuras dal marketing turistic, per ch'ils martgads possian vegnir elavurads en moda pli efficazia;
- vegnir augmentada l'efficacitad dals meds finanzials che vegnan impundids per il marketing, e quai cun ina focussaziun pli ferma da las forzas (concentraziun dals meds finanzials ch'èn destinads per il marketing sin paucas organisaziuns);
- vegnir garantida ina repartiziun da la lavur efficazia tranter las differentas organisaziuns da commercialisaziun ed intensivada la concepziun da products;
- star a disposiziun dapli resursas per elavurar il martgà grazia a l'utilisaziun da sinergias e grazia a l'augment dals meds finanzials, sco er vegnir integradas pli fitg las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas (focussaziun dals meds finanzials ch'èn destinads per il marketing).

Questas finamiras pon vegnir cuntanschidas mo, sche las organisaziuns turisticas vegnan unidas ad OGD ch'èn en cas d'elavurar en moda efficazia ils martgads naziunals ed internaziunals. Sco che l'illustraziun 7 mussa, vegnan gia furmadas organisaziuns turisticas tenor las novas structuras.

Illustraziun 7: Structura da las organisaziuns turisticas en il Grischun (stadi dal settember 2009)

A	Engiadina San Murezzan	H	Signuradi	O	Viamala
B	Bregaglia	I	Cura / Val dal Rain grischuna	P	Mesolcina/Calanca
C	Val Puschlav	J	Scarvetg	Q	Flem Laax
D	regiun dal parc naziunal (Scul, Val Müstair)	K	Arosa	R	Surselva centrala
E	Samignun	L	Lai	S	Mustér Sedrun
F	Tavau Claustra	M	Savognin / Alvra	T	Stussavgia
G	Partenz	N	Bravuogn/Filisur	U	Val S. Pieder

Funtauna: UET, 2009

Excurs: Refurma dal turissem en il Tirol

La mesadad dals onns 1990 èn las structures dal turissem en il Tirol stadas quasi precis uschè pitschnas sco quellas dal Grischun. L'onn 1996 èn stadas activas 254 uniuns turisticas en 279 vischnancas. Cun competenzas legislativas sin plaun regional, cun cleras prescripziuns structuralas ch'èn stadas colliadas cun ina limita dal temp, cun impuls finansials e legals sco er cun ina ferma voluntad da la politica da turissem ha il dumber da las uniuns turisticas pudì vegnir reduci a 36 fin l'onn 2008. En la medema perioda ha il dumber total dal las pernottaziuns pudì vegnir augmentà per 11.7 %. L'onn 2008 ha il Tirol registrà tut en tut 43.4 milliuns pernottaziuns (da quellas 28.1 milliuns en alloschaments professionals sco hotels, pensius e.u.v.; per cumparegliar: l'onn passà ha il Grischun cuntanschì 6.2 milliuns pernottaziuns en questa categoria). Il dumber da pernottaziuns dal Tirol è l'intensidad turistica la pli gronda (pernottaziuns per abitant[a]/onn) en il territori europeic. Las uniuns turisticas dal Tirol han a disposiziun passa 100 milliuns euros per onn per lur activitads turisticas.

3.11 Il stadi da la refurma en il Grischun

La refurma dal turissem en il Grischun mussa in stadi cuntentaivel per la fin da settember 2009. En tut las valladas vegnan preparadas u realisadas midadas da las estructuras.

Engiadina San Murezzan. L'organisaziun turistica Engiadina San Murezzan è activa dapi il 1. da matg 2007. I sa participeschan tut las vischnancas dal circol da l'Engiadina sco er Zernez e Malögia. Tenor il concept per la realisaziun da la refurma dal turissem grischun sa tracti d'ina OGD.

Bregaglia. Cun acceptar la constituziun da la nova vischnanca da Bregaglia è vegnida fixada l'instituziun ch'è responsabla per la nova organisaziun turistica. Il 2. semester da l'onn 2009 duai vegnir fundada l'organisaziun turistica regiunala (OTReg) Bregaglia Turismo. La nova organisaziun turistica vegn a cumenzar cun sia lavur operativa l'enviern 2009/2010.

Val Puschlav. L'organisaziun Ente Turistico Valposchiavo è vegnida fundada l'onn 1995 e correspunda tenor il concept da realisaziun ad ina OTReg.

Regiun dal parc naziunal (Samignun, Val Müstair). Il matg 2008 è vegnida fundada la societad simpla "Regiun dal parc naziunal" cun la finamira d'elavurar la basa per in'organisaziun da destinaziun cuminaivla en la regiun dal parc naziunal (Engiadina Scuol – Engiadina Val Müstair). La fundaziun d'ina organisaziun turistica cuminaivla per las regiuns da vacanzas Engiadina Scuol ed Engiadina Val Müstair vegn prendida en mira per il schaner 2010.

Samignun. Samignun turissem examinescha la pussaivladad d'ina participaziun equivalenta a la OGD "Regiun dal parc naziunal". En quest connex sto la dumonda da la marca anc vegnir sclerida en moda definitiva.

Tavau Claustra. L'associaziun "organisaziun per la destinaziun Tavau" (ina OGD tenor il concept da realisaziun), pli baud Tavau turissem, ha surpiglià tut las incumbensas da Claustra turissem per il 1. da matg 2008 sin basa d'ina incarica da prestaziun, ed integrà ellas en la OGD.

Partenz. La ScRL Partenz turissem ha cumenzà cun sias activitads commercialas il 1. d'october 2007. Tut las vischnancas da la regiun dal Partenz (cun excepziun da la vischnanca da Claustra/Serneus) han fundà la nova organisaziun, ina OTReg tenor il concept da realisaziun.

Signuradi. Il plan general per commercialisar il turissem da la regiun dal Signuradi è avant maun. Actualmain vegnan scleridas dumondas da detagl ed examinads models da collavuraziun. La nova organisaziun turistica "Signuradi turissem" duai vegnir fundada la fin da l'onn 2009 e cumenzar cun sia activitad operativa il schaner 2010.

Cuira / Val dal Rain grischuna. Igl è previs d'integrar la Val dal Rain grischuna en Cuira turissem. La basa correspondententa vegn elavurada. A partir da l'onn 2010 duai Cuira turissem

er commercialisar sias vischnancas vischinas sin basa da cunvegns da prestaziun. En quest connex vegn Cuir turissem a star a disposiziun a las vischnancas sco partenari da servetsch.

Scanvetg. Per la fin da l'onn 2009 èsi planisà d'integrar tut las vischnancas en Scanvetg turissem sco er da conceder in mandat da marketing ad Arosa turissem. La collavuraziun operativa duai cumenzar il matg 2010.

Arosa. Arosa turissem e l'uniun da traffic da Langwies examineschan ina integraziun da Langwies en Arosa turissem.

Lai. Dapi il cumenzament da l'onn 2009 èn las vischnancas tranter Brinzauls e Churwalden integradas – sin basa d'in contract – en Lai turissem. Il 1. da matg 2009 han ins cumenzà cun la lavur operativa sco OTReg.

Savognin / Alvra. Dapi l'onn 2006 porta Savognin turissem la responsabladad en il Surses per la commercialisaziun turistica da Beiva e da la Val d'Alvra sut. Da nov surpiglia Savognin turissem er la commercialisaziun dal parc Ela. Dapi il 1. da matg 2009 èn tut las vischnancas dal Surses integradas en l'uniun d'interess turistic da las vischnancas dal Surses e finanzieschan cuminaivlamain l'infrastructura turistica. L'organisaziun actuala, ina OTReg tenor il concept da realisaziun, duai vegnir transferida en ina nova societad (SA, ScRL e.u.v.).

Bravuogn Filisur. Bravuogn Filisur turissem ha stabilì ina stretga cooperaziun cun la Viafier retica ed examinescha sco segund pass la collavuraziun cun las OGD resp. cun las OTReg cunfinantas.

Viamala. L'onn 2007 è vegnida fundada l'organisaziun turistica regionala Viamala sco societad simpla (ina OTReg tenor il concept da realisaziun). Dapi il schaner 2008 ha ella la responsabladad per il marketing turistic da la vallada dal Rain posterior. Fin la fin da l'onn duain las structures da la OTReg Viamala vegnir unidas cun quellas da las duas organisaziuns turisticas regionalas existentas "Viamala vacanzas" e "Mantogna – Tumleastga".

Mesolcina / Calanca. I dat in'emprima basa che prevesa la fundaziun d'ina OTReg per la Val Mesauca e per la Val Calanca. La regiun Mesolcina è vegnida incumbensada da la radunanza da delegadas e da delegads da concepir la nova organisaziun. Actualmain è San Bernardin vacanzas l'unica organisaziun turistica en il Moesano.

Flem Laax. En la regiun da Flem Laax vegn examinà il champ d'incumbensas da la Flem Laax Falera turissem SA areguard ils lieus vischins sco Trin e Sagogn sco er areguard la repartiziun da las incumbensas cun la gruppa da l'Arena alva.

Surselva centrala. L'organisaziun turistica "Surselva turissem SA" cun Glion, cun Sursaissa, cun la Val Lumnezia sco er cun Breil-Vuorz-Andiast è vegnida fundada la stad 2009 e correspunda ad ina OTReg tenor il concept da realisaziun.

Mustér Sedrun. Mustér Sedrun turissem defenda ils interess turistics da la part sura da la Surselva ed examinescha furmas da cooperaziun en il territori dal Gottard.

Stussavgia. Sut il tetg da la Pro Stussavgia han fusiunà las trais uniuns da traffic da Stussavgia, da Versomi e da Tenna sco er la vischnanca da Valendau. Ultra da quai vegn prendida en mira ina cooperaziun da marketing cun la OTReg da la Surselva centrala.

Val S. Pieder. L'organisaziun turistica "Visit Vals" renunzia ad ina collavuraziun cun autras OGD/OTReg e persequitescha in'atgna strategia en stretga collavuraziun cun partenarias e cun partenaris locals sco la terma da Val S. Pieder SA ed il producent da bavrondas "Valserwasser".

3.12 Facit dal project da la refurma dal turissem grischun

Cun ina nova structura da las destinaziuns che s'orientescha vi dals martgads, cun ina clera repartiziun da las incumbensas en il marketing e cun la nova orientaziun da Grischun vacanzas ha la refurma dal turissem grischun la finamira da franar la diminuziun da las pernottaziuns en il Grischun. Tras la repartiziun da las incumbensas ston las organisaziuns turisticas existentas fusiunar ad organisaziuns per la gestiun da destinaziuns (OGD) u ad organisaziuns turisticas regiunalas (OTReg). Il chantun assista la refurma dal turissem cun mesiras accumpagnantas sco la creaziun d'ina plattafurma turistica electronica grischuna, l'introducziun d'in sistem da direcziun e da monitoring tar las OGD e la realisaziun d'ina strategia per in turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura sco er cun la strategia da la marca en connex cun las marcas da destinaziun e cun la marca regiunala graubünden. La mesira la pli impurtanta per consolidar la refurma da las structures dal turissem è en quest connex la nova concepziun da la finanziaziun dal turissem che duai remplazzar il sistem vertent da las taxas da cura e da las taxas per la promoziun dal turissem.. Tenor il concept da realisaziun da la refurma dal turissem grischun duai la nova finanziaziun dal turissem augmentar la competitividad da las regiuns turisticas e promover persistentamain l'innovaziun e la prontezza da cooperar. Uschia porscha il nov sistem da finanziaziun a las organisaziuns turisticas las cundiziuns generalas per pudair agir tenor princips d'interpresa e tenor ils basegns dal martgà, sunter che las structures èn adattadas.

4 Finanziaziun da las organisaziuns turisticas ch'è adattada per l'avegnir

La refurma dal turissem grischun "Structuras competitivas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun" è fin ussa il project il pli grond ed il pli impurtant en connex cun las structuras turisticas dal Grischun. Cun structuras effizientas, cun s'orientar a novs giasts e cun ina finanziaziun solida duai il turissem grischun daventar pli competitiv sin plaun internaziunal. En tut las regiuns turisticas dal chantun vegnan actualmain furmadas novas structuras, e la creschientscha economica da l'entir turissem grischun vegn sustegnida cun mesiras accumpagnantas. Tar la refurma dal turissem grischun tutga er in nov model chantunal da finanziaziun che duai pussibilitar d'impunder ils meds finansials disponibels en moda effizienta. Qua sutvart vegnan preschentads la necessitad ed ils cuntegns d'ina finanziaziun da las organisaziuns turisticas ch'è adattada per l'avegnir.

4.1 Necessitad da refurmar la finanziaziun da las organisaziuns turisticas

La refurma dal turissem grischun sa drizza fermamain tenor il motto "pensar ed agir en spazis pli gronds". Quai vala er per la finanziaziun dal turissem. Plirs motifs pledan per in concept nov per finanziair las organisaziuns turisticas:

- Creaziun d'in model da finanziaziun che resguarda las pretensiuns da las structuras regionalas novas da las organisaziuns turisticas (OGD, OTReg). Uschia duain vegnir superads – en il senn d'ina collavuraziun regionala en il turissem – ils territoris communalas ch'èn per part fitg pitschens e sin ils quals i vegnan incassadas actualmain TXC e TXP (cf. chap. 4.1.1).
- Realisaziun da las finamiras da la refurma tenor il concept da realisaziun. Quellas cumpiglian tranter auter ils suandants puncts: gudagnar novs giasts, augmentar las pernottaziuns, augmentar la valurisaziun che deriva dal turissem, crear novas purschidas, avrir novs chanals da distribuziun, garantir ina finanziaziun persistenta da las organisaziuns turisticas e.u.v. (cf. chap. 3).
- Eliminaziun da las deblezzas enconuschentas dal sistem da finanziaziun actual (TXC, TXP, ulteriuras contribuziuns ed auters retgavs). Uschia persequitescha il sistem nov per exempel la finamira d'adossar ils custs da la promoziun dal turissem a tut las parts che profiteschan dal turissem sco categoria ch'è definida cleramain. Plinavant duain tut las vischnancas – graduadas tenor lur dependenza dal turissem – vegnir suttamessas ad ina nova finanziaziun dal turissem. Uschia pon vegnir eliminadas per gronda part las sfalsificaziuns areguard las taxas turisticas communalas (cf. chap. 4.2.5).

- Er sco motivs per concepì da nov la finanziaziun dal turissem valan la gronda lavur administrativa da las vischnancas per incassar las taxas sco er il dumber considerabel da pernottaziuns en interpresas d'alloschament ed en abitaziuns da vacanzas che na vegnan betg registradas. Ultra da quai chaschuna l'imposiziun da la frequenza – cumpareglià cun la capaciad – blera lavur e na cuntegna nagin impuls per generar pernottaziuns supplementaras.
- In aspect central che pleda per ina nova finanziaziun dal turissem è il fatg che las leschas vertentas han in stretg intent fix en quai che riguarda l'utilisaziun da las taxas da cura e da las taxas per promover il turissem. Las taxas da cura dastgan vegnir duvradas mo al lieu e betg per il marketing. Quests dus tips da lescha vegnan unids en la nova taxa turistica, quai che augmenta la flexibilitad per impunder ils meds finansials. Quai correspunda a las finamiras da la refurma e tegna quint da las aspectativas da la bransch turistica.
- Plinavant vegn er prendì en mira d'augmentar generalmain ils meds finansials per il svilup e per il marketing dal turissem. Las sfidas che vegnan chaschunadas dal martgà da turissem internaziunal creschan ad in crescher. Pervia da quai na bastan ils effects da sinergia che resultan da la focussaziun dals meds finansials e da la collavuraziun betg pli. Meds finansials supplementars èn necessariis.

Perquai ch'i vegn sa basa ultra da quai sin las fermezzas dal sistem actual, èn ils effects da la midada dal sistem relativamain pitschens per bleras vischnancas dal Grischun (cf. chap. 5.1.6 e 5.2).

4.1.1 Pretensiuns a la finanziaziun da las organisaziuns turisticas

Perquai che las OGD resp. las OTReg èn responsablas per las regiuns turisticas e perquai che entiras regiuns turisticas profiteschan da lur activitads, ston ellas er vegnir finanzadas en moda regionala, q.v.d. en moda intercomunala.

A prima vista sa porschan cunvegnas contractualas tranter las vischnancas d'ina regiun turistica cun la finamira da finanziair cuminaivlamain la OGD resp. la OTReg. Tals models da finanziaziun èn adattads per bleras incumbensas regionalas da la serenaziun da las auas fin al sector da la furmaziun, perquai ch'i pon vegnir eruidas cifras precisas tar questas incumbensas che inditgan, tge niz che la vischnanca ha tras ina infrastruttura regionala. Sch'ina vischnanca na vul betg sa participar als custs, vegn ella esclusa da l'utilisaziun.

En il sector dal marketing turistic è la situaziun da partenza in'otra. Las prestaziuns per il turissem vegnan furnidas da la destinaziun sco unitad. Da quai profiteschan las parts las pli differentas (p.ex. il commerzi en detagl, interpresas d'alloschament, la bransch da

construcziun e.u.v.). Singulas profitadras e singuls profitaders ubain ina singula vischnanca na pon betg vegnir exclus dals effects positivs dal marketing turistic regional¹³.

Per mintga vischnanca exista uschia la tentaziun da far sin profitunza: Ins na pajass nagut al marketing turistic regional e tuttina profitassan ins dal marketing regional grazia a l'effect dal maun avert. Cunvegnas voluntaras tranter las vischnancas n'èn pervia da quai a lunga vista betg ina via segira per financiar las organisaziuns turisticas regionalas. Il circol da las profitadras e dals profitaders è uschè vast ch'ina cunvegna voluntara davart la finanziaziun na po strusch vegnir realisada tranter las acturas ed ils acturs. Sch'i duain vegnir mess a disposiziun meds finansials per il marketing turistic, sto il maun public stgaffir il rom necessari cun ina regulaziun legala. Pervia da quai datti gia oz diversas regulaziuns legalas sin plaun communal (leschas per promover il turissem).

Cun las novas organisaziuns turisticas (OGD e OTReg) vegn il marketing turistic auzà funcziunalmain sin in stgalim intercommunal. Tut las vischnancas e la gronda part da las interpresas en la regiun turistica profiteschon d'ina u da l'autra vart dal marketing turistic. La garanzia da la finanziaziun da las novas OGD ed OTReg che han in'orientaziun regionala basegna pervia da quai ina regulaziun chantunala che oblighescha tut las parts che profiteschon er dal marketing turistic da pajar ina contribuziun adeguada a ses custs. Cun questa nova regulaziun pon vegnir eliminadas las deblezzas dal sistem da finanziaziun vertent.

4.1.2 Elements centrals dal nov model da finanziaziun

Per ils motivs ch'èn vegnids numnads qua survast èsi necessari per la regenza da stgaffir ina basa chantunala generala per financiar las organisaziuns turisticas. Las taxas da cura e las taxas per promover il turissem ch'existan actualmain en las vischnancas vegnan abolidas. Ellas duain vegnir remplazzadas tras ina nova taxa turistica. En quest connex è quest nov model da finanziaziun in element central per realisar cun success la refurma dal turissem grischun (cf. chap. 3).

La nova taxa turistica serva a financiar las OGD e las OTReg che vegnan stgaffidas sin basa da la refurma dal turissem. Ella sa basa sin il gudogn turistic direct ed indirect.

Obligadas da pajar la taxa èn tut las personas giuridicas sco er tut las personas naturalas cun activitad da gudogn independenta che han lur domicil en il Grischun e che profitan directamain u indirectamain dal turissem. Questa taxa ston er pajar las proprietarias ed ils proprietaris, las giudidras ed ils giudiders sco er las personas cun dretg d'abitar che han abitaziuns secundaras. L'atezza da la taxa sa drizza tenor il gudogn che resulta dal turissem. En branschas che realiseschan grondas parts da lur svieuta cun il turissem è quel natiralmain pli grond che en branschas che realiseschan mo pitschnas parts da lur svieuta

¹³ En la lingua da l'economia sa tracta tar il marketing turistic d'in "bain public".

cun il turissem. L'autozza da la taxa è graduada tant tenor bransch sco er tenor regiuns¹⁴. Quai vul dir che las tariffas da la taxa en vischnancas che dependan fermamain dal turissem èn pli autas che en vischnancas che na dependan betg uschè fitg dal turissem. Er per las proprietarias e per ils proprietaris, per las giudidas e per ils giudiders sco er per las personas cun dretg d'abitar che han abitaziuns secundaras vegnan las tariffas da la taxa gradudas tenor regiun.

Er cun ina nova taxa turistica resta la responsabladad per il svilup turistic tar las vischnancas. Ellas decidan, tge OGD resp. tge OTReg che survegn ils meds finanziaals che vegnan incassads sin lur territori communal. Vi da las ulteriuras contribuziuns chantunales per promover il turissem sin basa da la lescha per il svilup economic na sa mida nagut cun l'introducziun d'ina nova taxa turistica.

Calculaziun da model davart la taxa turistica chantunala

Grazia a la varianta "taxa turistica chantunala" (cf. chap. 5) duain vegnir mess a disposiziun tut en tut circa 67.7 milliuns francs per onn per finanziaar las organisaziuns turisticas (cf. tab. 4). Quai èn circa 16.2 milliuns francs dapli che cun las taxas da cura e cun las taxas per promover il turissem vertentas. Uschia po vegnir stgaffida la basa finanziaala ch'è necessaria per in marketing turistic efficaci.

Tabella 4: Entradas da la TTC (senza supplements da vischnanca)

en milliuns francs		entradas 2007			en il futur cun TTC	differenza TTC - oz
		TXC	TXP	total TXC e TXP		
interpresas da commerzi e da mastergn, agricultura			4.2	4.2	9.5	5.3
alloschaments	hotellaria	16.5	2.6	19.1	22.1	3.0
	ulteriurs alloschaments (campadis e.u.v.)	2.7	0.3	3.0	2.7	-0.3
abitaziuns da vacanzas (dadas en locaziun) ed abitaziuns secundaras		23.5	1.7	25.2	33.4	8.2
Total		42.7	8.8		67.7	16.2
		51.5				

Funtauna: enquesta tar las organisaziuns turisticas, UET, 2008; calculaziuns UET, 2009

¹⁴ En cas da la varianta "lescha generala" (cf. chap. 10) vegnan las tariffas da la taxa fixadas da la vischnanca, pervia da quai poi dar differenzas regionalas.

En las explicaziuns da fin ussa davart la varianta "taxa turistica chantunala" sco er a differentas occurrenzas d'infurmaziun ed en publicaziuns è adina vegnì discurre d'entradas futuras da 58.5 milliuns francs or da questa taxa. Ultra da l'adattaziun da la valor da partenza (entradas da las taxas da cura e da las taxas per la promoziun dal turissem da 44.6 milliuns francs l'onn 2005 sin 51.5 milliuns francs l'onn 2007) è vegnida fatga in'arrundaziun da totalmain 2.6 milliuns francs (circa 5%) sin las entradas da las TXC/TXP actualas. Motivada vegn questa arrundaziun cun inexactadads dal sistem (stimaziuns, material statistic e.u.v.) sco er cun las consequenzas da la midada dal sistem (remplazzament general en tut il chantun da las taxas da cura e da las taxas per la promoziun dal turissem). Uschia daventi pussaivel – introducind la TTC – da far adattaziuns tar la fixaziun da la taglia (excepziuns, cas da direzza) e da serrar largias da la calculaziun da model vertenta, senza che quai haja consequenzas finanzialas considerablas per las organizaziuns da las destinaziuns. La valor da finamira da la TTC importa pia 67.7 milliuns francs. En cumparegliaziun cun las valurs da finamira ch'èn vegnidas preschentadas fin ussa per las differentas gruppas ch'èn obligadas da pagar la taxa n'èn vegnidas fatgas naginas midadas considerablas en spezial per il mastergn e per l'hotellaria. En cas da las abitaziuns da vacanzas e da las abitaziuns secundaras è la valor da finamira vegnida adattada minimalmain. La proporzionalitad da la taxa per abitaziuns da vacanzas e per abitaziuns secundaras resta anc adina garantida cumpareglià cun las ulteriuras parts ch'èn obligadas da pagar la taxa.

I sto vegnir resguardà che las valurs da finamira numnadas sa chapeschan senza supplements da vischnanca e senza ils effects d'eventualas deducziuns da vischnanca.

Envers in sistem actual cun taxas da cura e cun taxas per promover il turissem chaschuna il nov model da finanziaziun las suandantas midadas resp. meglieraziuns:

- **Ils meds finansials pon vegnir impundids en moda pli flexibla.** Cun la "fusiun" da las TXC e da las TXP a la nova taxa turistica po vegnir augmentada la flexibilitad per impunder ils meds finansials. Tenor la maxima "taxas dal giast per il giast" dastgan ils retgavs da la TXP vegnir impundids actualmain mo en il lieu (infrastructuras, infurmaziun, program per ils giasts e.u.v.) e betg per il marketing. Ils retgavs da la TXP èn liads vi d'in intent e ston pervia da quai vegnir duvrads per l'elavuraziun dal martgà. Las TXP actualas han remplazzà dapi ils onns 1990 las taxas da reclama. Cun la nova taxa turistica pon ils meds finansials vegnir impundids en ina moda pli flexibla, senza negliger ils interess da las differentas parts ch'èn obligadas da pagar la taxa.
- **Taxas sin capacitads e betg sin frequenzas.** En cas da las interpresas d'alloschament (hotellaria, campadi, alloschis per gruppas) ed en cas da las abitaziuns da vacanzas na vegn betg pli imponida ina taglia sin la frequenza (pernotaziuns), mabain sin la capacitat. Tractond en moda eguala ils letgs "froids" ed ils letgs "chauds" vegn stgaffì in impuls per las interpresas d'alloschament d'exploitar lur capacitads uschè bain sco pussaivel. Interpresas d'alloschament che han success vegnan remunerads tras questa midada dal sistem. La lavur da retschertga e da controlla vegn reducida essenzialmain. Il problem d'in renda quint betg precis da las taxas da cura croda. Uschia n'èsi er betg pli il

giast (taxa da cura che dependa da la pernottaziun), mabain l'alloschadra u l'alloschader che paja la taxa turistica.

- **Princip d'equivalenza.** La nova taxa pertutga tut las interpresas sco er tut las proprietarias e tut ils proprietaris d'abitaziuns secundaras en il chantun che profiteschan directamain u indirectamain da la promoziun dal turissem. L'autezza da la taxa è graduada sistematicamain tenor il gudogn turistic e resguarda uschia las differenzas tar il gudogn che las parts ch'èn obligadas da pajar la taxa realiseschan cun il turissem. "Equivalent" signifitga en quest senn "equilibrà" e sa referescha ad ina grevazza adequata da tut las parts che profiteschan da la taxa turistica.
- **Efficacità e professionalità pli gronda en il marketing turistic.** En cas d'ina finanziaziun dal turissem che vegn reglada dal chantun po il chantun – en collavuraziun cun las destinaziuns – formular pretensiuns, co ch'ils meds finanzials duain vegnir repartids, e contribuir uschia che las refurmas necessarias vegnian realisadas pli svel. L'efficacità e la professionalità da las novas OGD e da las OTReg vegnan pervia da quai ad esser pli grondas che tar la gronda part da las organisaziuns turisticas existentas.
- **Augment dals meds finanzials per il marketing turistic.** Cun ina taxa turistica generala vegn il circol da las parts ch'èn obligadas da pajar la taxa extendì sin tut il territori chantunal. Uschia pon tut las acturas e tut ils acturs che profitan dal turissem vegnir integrads en sia finanziaziun. Ils meds finanzials che stattan a disposiziun per il marketing na vegnan betg mo augmentads, mabain pon er vegnir impundids en moda pli flexibla, sco che quai è vegnì explitgà qua survat. La repartiziun dals meds finanzials per il marketing turistic e per il svilup turistic en las destinaziuns vegn fixada da las vischnancas e da las organisaziuns turisticas en ina cunvegna da prestaziun.
- **Reducziun da la lavur d'execuziun a vista mesauna.** Centralisond l'execuziun tar il chantun pon (en cas da la varianta TTC) las lavurs administrativas vegnir reducidas. Ils meds finanzials che vegnan spargnads en questa moda pon vegnir duvrads per lur intent sco tal, la promoziun turistica al lieu. In'execuziun centrala chaschuna er ina plivalur areguard la qualità ed areguard la disponibladad da las datas. L'execuziun centrala ha in caracter administrativ e n'è betg colliada cun l'utilisaziun dals meds finanzials.

4.2 Survista da la finanziaziun actuala dal turissem

Remartga preliminar: Da la retschertga da l'onn 2005 ch'è vegnida fatga tar las organisaziuns turisticas, han pudì vegnir gudagnads ils elements centrals per descriver la situaziun da partenza en vista finanziaria. En connex cun scleriments voluminus per la calculaziun da model da la TTC èn differentas basas puspè vegnidas actualisadas e plausibilisadas l'onn 2008 cun agid da retschertgas e da discurs al lieu. Da quai è er resultada in'adattaziun da las valurs da partenza da l'onn 2005. Fin ussa èsi vegnì discurrì

d'entradas totalas da 44.6 milliuns francs (taxas da cura da 36.0 milliuns francs e taxas per promover il turissem dad 8.6 milliuns francs). Suent l'examinaziun da l'onn 2008 importan questas valurs 51.5 milliuns francs (taxas da cura da 42.7 milliuns francs e taxas per promover il turissem dad 8.8 milliuns francs). Questa divergenza sa lascha motivar cun indicaziuns betg precisas a chaschun da l'emprima retschertga, cun entradas supplementaras tar las taxas da giasts en intginas vischnancas pervia d'in augment da las pernottaziuns sco er cun tariffas adattadas e cun pauschalisaziuns.

L'acquisiziun dals giasts, las occurrenzas, ils indrizzs turistics e l'infurmaziun dals giasts al lieu vegnan finanziads oz tras taxas da cura (TXC) e tras taxas per promover il turissem (TXP). L'onn 2007 èn pervia da quai stads a disposiziun 51.5 milliuns francs (cf. tab. 5). Ensemen cun las ulteriuras entradas or da las contribuziuns da las vischnancas, or da las contribuziuns da las commembras e dals commembers ed or da retgavs commercialis da totalmain 30.0 milliuns francs resulta in total da circa 81.5 milliuns francs. Qua sutvart vegn dentant mo fatga la cumparegliaziun cun ils retgavs da la TXC/TXP da 51.5 milliuns francs, perquai ch'ils ulteriurs retgavs n'èn betg tangads directamain d'ina nova taxa turistica e pon vegnir realisads anc adina, er suenter ch'ina tala è vegnida introducida.

Tabella 5: Entradas da las taxas per promover il turissem e da las taxas da cura 2007

en milliuns francs		entradas 2007		
		TXC	TXP	total TXC e TXP
interpresas da commerzi e da mastergn, agricultura			4.2	4.2
alloschaments	hotellaria	16.5	2.6	19.1
	ulteriurs alloschaments (campadis e.u.v.)	2.7	0.3	3.0
abitaziuns da vacanzas (dadas en locaziun) ed abitaziuns secundaras		23.5	1.7	25.2
Total		42.7	8.8	
		51.5		

Funtauna: enquesta tar las organisaziuns turisticas, UET, 2008

4.2.1 Taxas da cura ed ulteriuras taxas da giasts

Sin basa da leschas communalas vegnan **taxas da cura (TXC)** ed autras taxas da giasts incassadas en l'hotellaria, en la parahotellaria, tar abitaziuns da vacanzas che vegnan dadas en locaziun en moda commerciala sco er tar las proprietarias e tar ils proprietaris d'abitaziuns secundaras. Il subject da la taglia è il giast e sia pernottaziun. Las taxas da cura genereschan mintga onn circa 42.7 milliuns francs. Tenor las disposiziuns legalas vertentas ston quests meds finansials vegnir impundids per l'infrastructura turistica, per l'infurmaziun

dal giast u per occurrenzas al lieu respectiv (svilup turistic). L'utilisaziun da quests meds finansials per far reclama per il turissem n'è betg permessa¹⁵.

La basa per calcular la taxa da cura e sia autezza divergeschan da vischnanca a vischnanca. En l'hotellaria ed en la parahotellaria explotada vegn engrevgiada per regla la pernottaziun (PN). En cas da las abitaziuns secundaras èsi usità d'incassar pauschalas annualas che sa drizzan tenor il dumber da stanzas, tenor ils meters quadrat, tenor il dumber da letgs u da persunas (cf. la tab. 6).

Las leschas (taxas da cura e ulteriuras taxas da giast che dependan da la pernottaziun, sco p.ex. taxas da sport e taxas da traffic) vegnan per regla exequidas da las organisaziuns turisticas. En spezial en lieus turistics pitschens u là, nua che l'organisaziun turistica è ina pura organisaziun da marketing, surpiglian las vischnancas l'execuziun.

¹⁵ cf. DTF 100 IA 60

Tabella 6: Basa da calculaziun ed autezza da la taxa da cura en vischnancas elegidas

Vischnanca	Hotellaria			Parahotellaria (senza abitaziuns da vacanzas)			Abitaziuns da vacanzas e chombras privatas che vegnan dadas en locaziun per motivs commerzialis			Abitaziuns secundaras	
	unitad da mesira	taxa per l'entir onn (fr.) taxa la stad taxa l'enviern		unitad da mesira	taxa per l'entir onn (fr.) taxa la stad taxa l'enviern		unitad da mesira	taxa per l'entir onn (fr.) taxa la stad taxa l'enviern		taxa pauschala per	pauschala (fr.)
Arosa	pernottaziun uffants (fin 13 onns)	6.00	4.20	pernottaziun giuvenils (13-24 J.) uffants (fin 13 onns)	6.00 4.50	4.20 1.30	pernottaziun uffants (fin 13 onns)	6.00	4.20	abitaziun	336.00 - 1'008.00
Schlarigna	pernottaziun uffants (6 fin 12 onns) gruppas (fin 16 onns)	2.50 1.25 0.90		pernottaziun uffants (6 fin 12 onns) gruppas (fin 16 onns)	2.50 1.25 0.90		pernottaziun uffants (6 fin 12 onns) gruppas (fin 16 onns)	2.50 1.25 0.90		abitaziun + pauschala facultativa per giasts e per confamigliars	280.00 - 740.00 125.00 - 325.00
Tavau	pernottaziun clinicas gruppas (20 persunas e dapli) uffants (sut 12 onns)	4.60 1.70 3.40	5.90	pernottaziun uffants (sut 12 onns)	3.40	4.00	pernottaziun uffants (sut 12 onns)	4.60	5.90	abitaziun + pauschala facultativa per giasts per letg ed onn	336.00 - 1'176.00 50.00
Flem	pernottaziun uffants (6 fin 12 onns)	4.00 2.00		pernottaziun uffants (6 fin 12 onns)	3.00 1.50		pernottaziun uffants (6 fin 12 onns)	4.00 2.00		abitaziun	330.00 - 860.00
Claustra-Serneus	pernottaziun uffants (6 fin 12 onns)	2.60 1.30	4.50	pernottaziun uffants (6 fin 12 onns)	2.20 1.10	4.00 2.00	pernottaziun uffants (6 fin 12 onns)	2.60 1.30	4.50 2.25	persuna + pauschala facultativa per giasts per letg ed onn	150.00 120.00
Laax	pernottaziun uffants (sut 12 onns)	3.00		pernottaziun uffants (sut 12 onns)	2.30		pernottaziun uffants (sut 12 onns)	3.00		abitaziun + pauschala facultativa per giasts per letg ed onn	280.00 - 740.00 110.00
Samignun	pernottaziun uffants (sut 12 onns)	1.70	2.30	pernottaziun uffants (sut 12 onns)	1.70	2.30	pernottaziun uffants (sut 12 onns)	1.70	2.30	abitaziun cun purschida "tut inclus"	100.00 300.00
Scuol	pernottaziun uffants (sut 12 onns)	2.50	2.90	pernottaziun albiert per la giuventetgna campadi champs e chasas da vacanzas uffants (sut 12 onns)	2.50 2.00 1.50	2.90 2.40 1.90	pernottaziun uffants (sut 12 onns)	2.50	2.90	abitaziun	250.00 - 625.00
San Murezzan	pernottaziun hotels cun 1* e 2* hotels cun 3* hotels cun 4* hotels cun 5* uffants (sut 12 onns)	tenor confort da l'hotel 2.55 3.05 3.45 5.00		pernottaziun campadi albiert per la giuventetgna champs da giuvenils (12 fin 20 onns) uffants (sut 12 onns)	tenor gener d'alloschament 1.50 1.50 1.00		pernottaziun uffants (sut 12 onns)	2.90	deliberà	abitaziun	400.00 - 1'200.00

Funtauna: enquesta tar las organisaziuns turisticas (leschas davart la taxa da cura), UET, 2008

4.2.2 Taxa per promover il turissem

Sin basa da leschas communalas vegn la **taxa per promover il turissem (TXP)** incassada tar il mastergn, tar alloschadras e tar alloschaders commercials (hotellaria, parahotellaria e.u.v.) sco er tar abitaziuns da vacanzas che vegnan dadas en locaziun. L'obligaziun da pajar questa taxa han per regla tut las interpresas, tut las personas cun activitad da gudogn independenta sco er tut las proprietarias e tut ils proprietaris d'abitaziuns da vacanzas che vegnan dadas commercialmain en locaziun.

La basa per calcular la taxa variescha da vischnanca a vischnanca e d'object taxà ad object taxà. Normalmain ston las alloschadras ed ils alloschaders pajar ina taxa pauschala per letg; mintgant però er ina taxa per pernottaziun. En singulas vischnancas¹⁶ paja il mastergn ina tariffa en promils da la summa dals salaris tenor la AVS¹⁷ plus ina pauschala da basa. Las tariffas en promils vegnan savens graduadas tenor branschas.

Pervia da las differentas basas communalas per calcular la taxa per promover il turissem e pervia da tariffas da la taxa che han differentas autezzas resultan per il mastergn – tut tenor il lieu – cleras differenzas tar la grevezza. Tabella 7 mussa quai a maun da manaschis da model da differentas branschas.

Onn per onn survegnan las organisaziuns turisticas en tut il chantun circa 8.8 milliuns francs da las TXP. Quests meds finansials vegn impundids per l'acquisiziun da giasts (marketing turistic).

La TXP vegn per regla exequida da las vischnancas sezzas.

¹⁶ Breil, Tavau, Flem, Claustra-Serneus (enumeraziun betg definitiva)

¹⁷ en tschertas vischnancas è decisiv il dumber d'employadas e d'employads; per part exista ina basa speziala per fixar la taxa per las telefericas e/u contribuziuns pauschalas per las bancas

Tabella 7: **Chargia actuala tras la TXP en vischnancas ed en branschas elegidas**

Manaschi	Biro d'architectura	Pratica da medi	Banca	Bain puril	Interpresa da construcziun	Coiffeur	Garascha	Negozi da victualias	Restaurant	Assicuranza
Dumber da personas occupadas (DPO)	2	4	4	1	20	2	2	5	9	2
Summa dals salaris tenor la AVS (SS-AVS)	fr. 160'000.--	fr. 265'000.--	fr. 345'000.--	fr. 30'000.--	fr. 1'270'000.--	fr. 85'000.--	fr. 110'000.--	fr. 250'000.--	fr. 400'000.--	fr. 150'000.--
Plazzas per seser dadens (PSD)									50	
Envernanta (ENV)				30						
Tavau	fr. 1'070.--	fr. 1'543.--	fr. 3'383.--	fr. 298.--	fr. 3'475.--	fr. 386.--	fr. 426.--	fr. 650.--	fr. 2'150.--	fr. 1'375.--
basa da calculaziun	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS
Claustra-Serneus	fr. 570.--	fr. 780.--	fr. 940.--	-	fr. 2'232.--	fr. 252.--	fr. 282.--	fr. 450.--	fr. 630.--	fr. 440.--
basa da calculaziun	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	nagina	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS
Flem	fr. 522.--	fr. 701.--	fr. 1'297.--	-	fr. 2'409.--	fr. 319.--	fr. 354.--	fr. 425.--	fr. 760.--	fr. 600.--
basa da calculaziun	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	nagina	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS
Breil	fr. 718.--	fr. 960.--	fr. 1'297.--	fr. 124.--	fr. 2'409.--	fr. 319.--	fr. 437.--	fr. 550.--	fr. 1'100.--	fr. 600.--
basa da calculaziun	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS	SS-AVS
Vaz	fr. 840.--	fr. 1'080.--	fr. 1'900.--	fr. 150.--	fr. 1'400.--	fr. 460.--	fr. 460.--	fr. 1'200.--	fr. 1'610.--	fr. 460.--
basa da calculaziun	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO
Laax	fr. 470.--	fr. 640.--	fr. 810.--	-	fr. 1'700.--	fr. 410.--	fr. 410.--	fr. 600.--	fr. 1'115.--	fr. 520.--
basa da calculaziun	DPO	DPO	DPO	nagina	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO
Bravuogn	fr. 366.--	fr. 672.--	fr. 768.--	fr. 171.--	fr. 2'256.--	fr. 305.--	fr. 305.--	fr. 568.--	fr. 828.--	nagina
basa da calculaziun	DPO	DPO	DPO	GVE	DPO	DPO	DPO	DPO	PSD	
San Murezzan	fr. 1'314.--	fr. 1'534.--	fr. 4'862.--	-	fr. 1'945.--	fr. 525.--	fr. 767.--	fr. 1'097.--	fr. 972.--	fr. 1'314.--
basa da calculaziun	DPO	DPO	DPO	nagina	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO
Arosa	fr. 810.--	fr. 1'339.--	fr. 4'860.--	-	fr. 1'598.--	fr. 810.--	fr. 626.--	fr. 1'215.--	fr. 703.--	fr. 810.--
basa da calculaziun	DPO	DPO	pauschala	nagina	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO
Mustér	fr. 880.--	fr. 1'980.--	fr. 1'980.--	fr. 365.--	fr. 1'157.--	fr. 455.--	fr. 459.--	fr. 725.--	fr. 1'540.--	fr. 455.--
basa da calculaziun	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO	DPO
Tarasp	fr. 300.--	fr. 500.--	fr. 300.--	fr. 100.--	fr. 300.--	fr. 300.--	fr. 300.--	fr. 300.--	fr. 335.--	fr. 300.--
basa da calculaziun	pauschala	pauschala	pauschala	pauschala	pauschala	pauschala	pauschala	pauschala	pauschala	pauschala

Funtauna: summa dals salaris tenor la AVS, UST 2006 (media dal salari brut da la regiun gronda da la Svizra orientala), calculaziuns dal UET, 2008

Agid per la lectura: In biro d'architectura cun 2 emploiadas ed emploiads e cun ina summa dals salaris tenor la AVS da 160'000.-- francs paja a Tavau ina taxa per promover il turissem da 1'070.-- francs. Sco basa per calcular la taxa serva la summa dals salaris tenor la AVS da l'interpresa (taxa pauschala plus tariffa en promils da la summa dals salaris tenor la AVS).

4.2.3 Contribuziuns communalas ed ulteriurs retgavs

Contribuziuns communalas en furma da contribuziuns pauschalas or da las finanzas communalas generalas sco er **ulteriurs retgavs** sco cumissiuns da cudeschaziun, contribuziuns da partenadis, contribuziuns da commembranza, entradas d'inserats e venditas commercialas (p.ex. vendita da chartas, da souvenirs e.u.v.) furman in'ulteriura pitga da la finanziaziun actuala dal turissem. En il sector da las occurrenzas tutgan er retgavs dal sponsoring e retgavs da la vendita da bigliets (p.ex. bigliets da skis, entradas ad occurrenzas e.u.v.) tar las entradas d'ina organisaziun turistica.

Las contribuziuns communalas annualas, las contribuziuns da commembranza ed ils ulteriurs retgavs da las organisaziuns turisticas importan 30.0 milliuns francs. Qua u là¹⁸ èn las contribuziuns communalas regladas en las leschas communalas davart la taxa per promover il turissem. Er suenter l'introducziun d'ina nova taxa turistica pon vegnir pajadas contribuziuns communalas ad organisaziuns turisticas u a projects turistics. Uschia pon vischnancas turisticas finanziair – en il rom da las atgnas pussaivladads finanziales e legalas – infrastructures turisticas e projects dal turissem er suenter ch'ina nova taxa turistica è vegnida introducida.

4.2.4 Structuras e finanziaziun da las organisaziuns turisticas vertentas

Ina retschertga ha mussà ch'i deva en il chantun Grischun l'onn 2005 tut en tut 92 organisaziuns turisticas cun 428 suprastantas e suprastants. Las differenzas areguard il grad d'organisaziun e da professionalisaziun sco er areguard ils meds finanziales disponibels èn fitg grondas. Betg en tut las regions dal Grischun existan oz organisaziuns turisticas (p.ex. Val Calanca, Signuradi). Per regla èn las singulas organisaziuns turisticas activas mo en ina vischnanca politica. Abstrahà da furmas da collavuraziun punctuala èn cooperaziuns regionalas raras. Er areguard las incumbensas e las cumpetenzas datti grondas differenzas tranter las singulas organisaziuns turisticas. Da puras organisaziuns da marketing resp. da vendita fin a l'uniun da cura tradiziunala cun in'atgna gruppa da lavurants e cun cumpetenzas en il sector da l'infrastructura chattan ins en il Grischun. Er sche las uniuns da traffic localas èn en blers lieus la colliaziun ideala tranter las possessuras ed ils possessurs d'abitaziuns da vacanzas, las abitantas ed ils abitants dal lieu e l'interessenza turistica, sto – en regard al marketing turistic ed en regard a l'attracziun da novs giasts – vegnir tschentada la dumonda, sche lur structuras actualas èn adattadas per dumagnar las sfidas futuras dal martgà.

Las structuras pitschnas stattan en in stretg connex cun la finanziaziun da las organisaziuns turisticas. Perquai che la finanziaziun è actualmain en la cumpetenza da las vischnancas,

¹⁸ Breil, Vuorz, Andiast, Tavau, Mustér, Val S. Pieder, Vaz (enumeraziun betg definitiva)

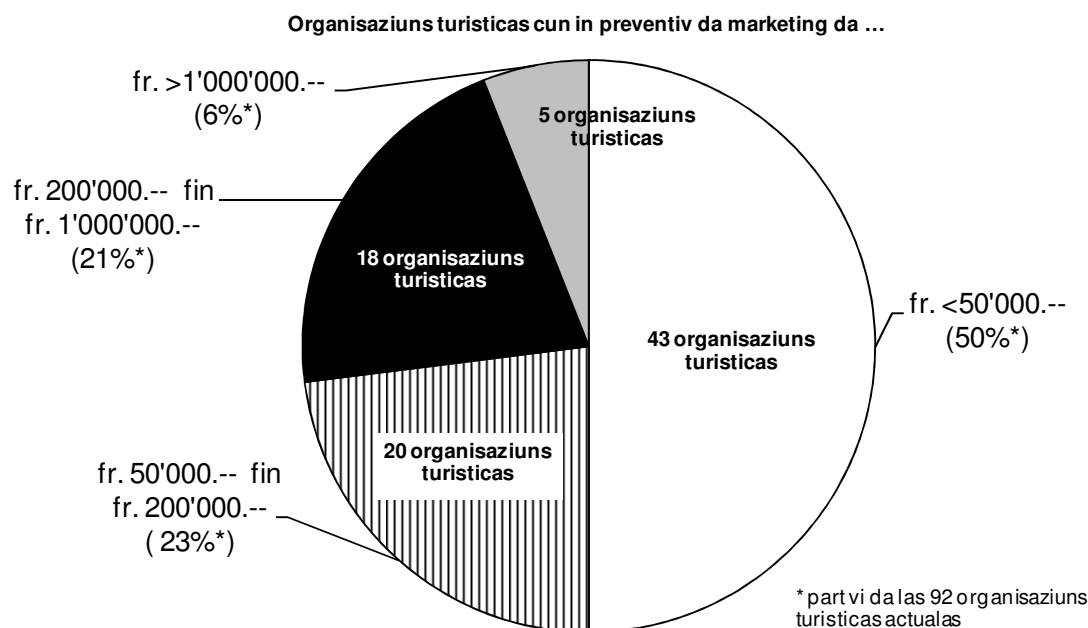
n'avevan las organisaziuns turisticas fin ussa nagin motiv da tschertgar ina cooperaziun sur ils cunfins da la vischnanca ora u schizunt da fusiunar ad unitads pli cumpetitivas.

Ina retschertga dal UET da l'onn 2005 (actualisada l'onn 2007) ha mussà che las organisaziuns turisticas grischunas han gì a disposiziun in preventiv annual total dad 81.5 milliuns francs. Bundant dus terzs da quest preventiv (u circa 51.0 milliuns francs) derivan dals retgavs da las taxas da cura e da las taxas per promover il turissem. Il rest (ca. 30.0 milliuns francs) sa cumpona dals retgavs commercials, da las contribuziuns da commembranza e da contribuziuns dal maun public. Dal preventiv total vegnan impundids 16.0 fin 20.0 milliuns francs per il marketing (senza ils agens custs da personal da las organisaziuns turisticas). Quests meds finansials èn repartids sin 92 organisaziuns. Pervia da quai èsi difficil en spezial per las organisaziuns pli pitschnas da far in marketing efficaci. Gnanc las – per relaziuns actualas – grondas organisaziuns turisticas grischunas na pon sa prestar d'engaschar – en la dimensiun duida – spezialistas e spezialists cumprovads che han la savida e las abilitads da marketing necessarias, perquai ch'i na stattan betg a disposiziun ils meds finansials ch'èn necessaris per las plazzas a temp cumplain correspondentas. Restrenschidas èn er las pussaivladads finansialas per activitads efficacias per il renum (p.ex. campagnas da placats, reclama en la televisiun, marketing d'eveniments, product-placement e.u.v.).

Mo tschintg organisaziuns turisticas disponan d'in preventiv per il marketing che surpasa 1.0 milliun francs (cf. ill. 8). Expertas ed experts partan dal fatg ch'i saja necessari d'avair ozendi in preventiv, dal qual i po vegnir disponì libramain per il marketing, d'almain 7.0 milliuns francs per onn e per organizaziun¹⁹ per pudair elavurar il martgà en moda efficazia.

¹⁹ Ulteriurs detagls davart il preventiv da marketing previs èn vegnids publitgads en "Wettbewerbsfähige Strukturen und Aufgabenteilung im Bündner Tourismus – Zwischenbericht für die Tourismusinteressenz und politischen Behörden im Kanton Graubünden, favrer 2006".

Illustraziun 8: Preventivs da marketing che stattan a disposiziun a las organisaziuns turisticas grischunas

Funtauna: enquesta tar las organisaziuns turisticas, UET, 2005

4.2.5 Fermezzas e deblezzas da la finanziaziun actuala da las organisaziuns turisticas

Il sistem actual per financiar las organisaziuns turisticas è creschì sur decennis. La finamira è quella da metter a disposiziun ils meds finansials per incumbensas ch'èn orientadas al turissem e che han in caracter surmanaschial (sco p.ex. in spurtegl d'infurmaziun per ils giasts, la tgira ed il manaschi d'infrastructuras turisticas ed ina reclama surordinada per il lieu). La responsabladad per questas finanziaziuns han tradiziunalmain las vischnancas. Soluziuns fatgas sin mesira che tegnan quint da l'individualitad da las vischnancas èn ina fermezza da quest sistem. Questa moda da financiar il turissem è sa cumprovada ils ultims decennis – en spezial durant ils onns da conjuntura auta dal turissem. La limitaziun da l'optica sin singulas vischnancas sa demussa dentant – en ils conturns da martgà d'ozendi – pli e pli sco deblezza. I sa tschenta la dumonda, sche la finanziaziun actuala dal turissem è adattada per dumagnar las sfidas futuras.

Il sistem da finanziaziun actual cun taxas communalas per promover il turissem e cun taxas da cura ha anc ulteriuras deblezzas:

- **Tendenza da mantegnair las structurass.** Entaifer las cundiziuns generalas legalas han las vischnancas la cumpetenza da duvrar ils meds finansials. Organisaziuns che stattan datiers da la vischnanca u organisaziuns che appartegnan a la vischnanca vegnan – quai mussa l'experiencescha – privilegiadas en connex cun la concessiun dals meds finansials. Quellas han da lur vart pauc interess vi d'ina cooperaziun intercomunala. Uschia finanzieschan las entradas communalas savens structurass turisticas pitschnas che n'èn ozendi strusch pli adequatas.

- **Diever inflexibel dals meds finanzials.** Ils meds finanzials da las TXC e da las TXP servan a differents intents d'utilisaziun. Ils meds finanzials da la TXP ston vegnir duvrads per far reclama per il turissem, ils meds finanzials da las TXC per l'infrastructura turistica en la vischnanca. Uschia na pon ils meds finanzials betg adina vegnir duvrads per quel intent che empermetta il niz il pli grond. In avantatg central d'in nov model da finanziaziun è quel ch'ils meds finanzials pon vegnir duvrads en moda pli flexibla, perquai che la finanziaziun futura dal turissem sa basa sin in'unica lescha.
- **Execuziun chara.** Pervia da disposiziuns legalas individualas ha mintga vischnanca in'execuziun che sa differenziescha da l'execuziun da las autras vischnancas. Uschia èsi vegnì constatà ch'i vegnan duvradas per l'incassament da las TXC e da las TXP en tut il chantun – en moda cumulada – circa 24 plazzas a temp cumplain. Ils meds finanzials che vegnan duvrads per l'execuziun diminueschan il preventiv ch'è disponibil per las incumbensas sco talas da las organisaziuns turisticas.
- **Grond dumber zuppà.** L'imposiziun sa basa sin ina decleranza persunala dals manaschis. Expertas ed experts fan quint ch'in grond dumber da pernottaziuns na vegn betg annunzià (dumber zuppà).
- **Nagina distorsiun da concorrenza per propi.** En cas da l'atezza da las TXP datti grondas differenzas communalas (cf. tab. 7). En branschas che pon porscher lur prestaziuns er ordaifer lur vischnanca da staziunament ha la TXP teoreticain in effect da distorsiun da concorrenza. Sch'ins examinescha pli precis las tariffas da las TXP vertentas per il mastergn, sa mussi dentant ch'i na po betg vegnir discurrì d'ina distorsiun per propi da concorrenza pervia da l'atezza da la taxa. Las differenzas ch'existan senza dubi èn dentant memia pitschnas per avair in effect sin la calculaziun. L'exempel che suonda illustrescha quai: Ina interpresa da construcziun (fictiva) cun 20 lavureras e lavurers e cun ina summa dals salaris tenor la AVS dad 1.27 milliuns francs sto pajar a Flem ina TXP annuala da 2'409.– francs. Ina interpresa da la medema grondezza a Cuira na sto pajar nagina TXP ed ha pervia da quai custs ch'èn levamain pli bass. Pervia da la pitschna distanza tranter Cuira e Flem stattan questas duas interpresas en concorrenza ina cun l'autra per survegnir incaricas pli grondas. I dat però differenzas considerablas tranter singulas vischnancas, er sche quellas han circa la medema dependenza dal turissem. L'interpresa da construcziun skizzada qua survart stuess pajar a Tavau ina TXP annuala da 3'475.– francs, en la vischnanca da Vaz fissan quai 1'400.– francs.

Actualmain n'èsi betg pussaivel d'engrevgiar cun ina TXP manaschis extrachantunals (manaschis senza sedia/lieus da manaschi en il Grischun) che porschan products e servetschs en il Grischun. Quest fatg na po er betg vegnir eliminà cun ina nova concepziun. Las inegalitads intrachantunals vegnan abolidas.

4.3 Finanziaziun dal turissem en auters chantuns ed en regiuns vischinas

La promoziun statala dal turissem en auters chantuns ed en regiuns vischinas da l'exteriur è fitg differenta. D'ina vart gioga l'impurtanza generala dal turissem entaifer ina regiun (chantun/pajais federativ) ina rolla centrala. En il chantun Son Gagl u en il chantun Berna n'ha il turissem p.ex. betg la medema impurtanza per l'economia publica sco en il chantun Vallais u en il chantun Uri. Da l'autra vart sa differenzieschan fermamain ils systems da finanziaziun en las singulas regiuns vischinas. Pervia da la gronda eterogenitad da la basa legala e pervia da las consequenzas che vegnan chaschunadas tras quest fatg p.ex. tar ils instruments u tar l'impundaziun dals meds finansials èsi difficil da far ina cumparegliaziun summarica cun las regiuns vischinas da l'exteriur. Questa eterogenitad impedescha pia ina cumparegliaziun simpla e cumpletta.

Per incumbensa dal UET è vegnì fatg in studi cumparativ²⁰ davart la finanziaziun dal turissem en ils chantuns Grischun, Berna, Son Gagl, Tessin Uri e Vallais, en ils stadis federativs Vorarlberg e Tirol sco er en la provinza autonoma Tirol dal sid/Italia. Quest studi infurmescha davart las basas legalas, davart la derivanza dals meds finansials sco er davart l'impundaziun dals meds finansials e mussa il suandant resultat:

- En il chantun Grischun chaschuna il grond dumber da regiuns turisticas e/u da destinaziuns in **dumber medem grond da differents systems comunals da taxas turisticas**. En las regiuns da cumparegliaziun datti per part damain leschas e damain instruments. Tuttina è il volumen da las taxas per part pli grond, e quai pervia da tariffas da las taxas ch'èn specificas per il lieu e per la branscha.
- L'idea da basa che **organisaziuns turisticas cooperativas vegnian finanzadas** dal giast pernottant è avant maun en tut las regiuns cumparegliadas cun excepziun dal Tirol dal sid. Las taxas da cura (che vegnan duvradas oravant tut per incumbensas da l'infrastructura) u taxas d'alloschament (che vegnan duvradas per gronda part per l'elavuraziun dal martgà) giaudan ina gronda acceptanza tar las pajadras e tar ils pajaders. En il sector d'ina taxa per promover il turissem vegnan obligads per lescha tut las profitadras e tut ils profitaders da prestar contribuziuns per financiar las organisaziuns turisticas. Questa furma da finanziaziun na vegn betg applitgada en tut las regiuns cumparegliadas. En ils chantuns Tessin ed Uri sco er en il Tirol dal sid na vegnan las mastergnantas ed ils mastergnants betg obligads da financiar directamain incumbensas turisticas.
- L'atezza da las **taxas da cura** u da las **taxas da dimora** variescha tranter 0.25 francs e 6 francs per notg. Per part po/sto er vegnir incassada ina pauschala per abitaziuns da vacanzas.

²⁰ institut per l'economia da turissem da la scola auta da Lucerna, Swiss School of Tourism and Hospitality Cuira – studi da cumparegliaziun da la finanziaziun dal turissem 2008

- La **taxa per promover il turissem** vegn calculada, nua ch'ella è avant maun, tenor la dependenza dal turissem e tenor la valorisaziun da la branscha. Pervia da questa calculaziun sin basa da studis da valorisaziun resultan per forza differenzas tar l'atezza da la contribuziun ch'ils manaschis da la medema branscha han da pajar en las diversas regiuns turisticas.
- En il sector da las **contribuziuns per promover il turissem** è avant maun leschas en tut las regiuns cumparegliadas. Las contribuziuns da sustegn dependan dentant da l'intent, per il qual ellas vegnan duvradas, sco p.ex. contribuziuns periodicas ad organisaziuns dal chantun u dal stadi federativ per incumbensas da l'elavuraziun dal martgà u per contribuziuns d'infrastructura sin dumonda entaifer in credit general.
- Perquai che la finanziaziun è actualmain en la cumpetenza da las vischnancas, n'avevan las organisaziuns turisticas fin ussa **nagin motiv da tshertgar ina cooperaziun sur ils cunfins da la vischnanca** ora u schizunt da fusiunar ad unitads pli cumpetitivas. Er en il chantun Grischun vegnan las taxas da cura e las taxas per promover il turissem incassadas da las vischnancas resp. da las organisaziuns turisticas. En ils chantuns svizzers cumparegliads è quai er organisà uschia, en il Vorarlberg ed en il Tirol vegn questa incumbensa repartida. Las taxas da cura u las taxas da dimora vegnan incassadas da corporaziuns regiunalas, las taxas per promover il turissem u las contribuziuns obligatoricas percenter dal stadi federativ.

L'ultim temp han er ils chantuns Uri e Vallais percurschì il basegn da repassar lur basa giuridica per optimar lur politica da turissem chantunala. En il chantun Uri ha dentant l'introducziun planisada d'ina taxa per promover il turissem fatg naufragi l'atun 2007 pervia da la resistenza da las uniuns e da las federaziuns chantunalas d'artisanadi e da mastergn. En il chantun Vallais vegn tractada dapi il december 2007 ina nova lescha da turissem che duai remplazzar quella da l'onn 1996. En spezial en cas da la dumonda da la finanziaziun n'èn las deputadas ed ils deputads dal cussegl grond betg stads perina. Pervia da quai ha stuì vegnir elavurà in nov model da finanziaziun. Il cussegl grond dal Vallais ha deliberà sinaquai la nova lescha da turissem il november 2008. La lescha prevesa da nov ina taxa d'alloschament chantunala che duai remplazzar las taxas da cura e d'alloschament actualas. Vitiers vegn ina taxa per promover il turissem en vischnancas, nua ch'ina tala exista gia oz. En autras destinaziuns vegn incassada ina taxa da cumpensaziun. Er da nov è reglada en questa lescha la pussaivladad d'incassar ina taxa directiva sin abitaziuns secundaras. Grazia a questa nova lescha survegniss il turissem vallesan circa 25.0 milliuns francs dapli che fin ussa. Sper quests meds finansials supplementars duain er vegnir adattadas en il chantun las structuradas da las destinaziuns tras questa nova lescha. En il fratemp è vegnì fatg in referendum. Pervia da quai vegn l'introducziun da questa lescha retardada vinavant.

Per augmentar la cumpetitivitad dal turissem grischun en cumparegliaziun cun las regiuns vischinas, cun las qualas il Grischun stat en ina concorrenza directa, è la concepziun d'ina finanziaziun progressiva dal turissem in punct central.

Las basas legalas ch'èn relevantas per il turissem e per las finanzas (cf. tab. 8) da las regiuns cumparegliadas derivan per gronda part dals onns 1995 fin 2000. Mo il stadi federativ dal Tirol ha midà er las leschas en il rom da sias mesiras da restructuraziun e dispona ussa cun la "lescha da turissem dal Tirol" dal mars 2006 da la basa giuridica la pli nova. La "lescha da turissem dal Tirol" 2006 sa basa sin la lescha da l'onn 1991 ed è vegnida revedida l'onn 2001. Las leschas las pli veglias percurter – ellas derivan dals onns 1973, 1992 e 1993 – furman la basa dal turissem dal Tirol dal sid.

Tabella 8: Las basas legalas da regiuns cumparablas

	Vischnanca		Chantun / pajais federativ	Basa legala
Grischun	taxa da cura (facultativ)	taxa per promover il turissem (facultativ)	naginas taxas chantunalas	- lescha davart las taglias communalas e davart las taglias da baselgia dals 31 d'avust 2006
Berna	taxa da cura (facultativ)	taxa per promover il turissem (facultativ)	taxa d'alloschament (obligatoric)	- lescha davart il svilup dal turissem dals 20 da zercladur 2005 - lescha chantunala da taglia dals 21 da matg 2000 - revisiun totala da la lescha chantunala da taglia l'onn 2001
Son Gagl	taxa da cura (facultativ)	taxa per promover il turissem (facultativ)	taxa d'ustaria e d'alloschament (obligatoric)	- lescha da turissem dals 26 da november 1995
Vallais	taxa da cura (facultativ)	taxa per promover il turissem (facultativ)	taxa d'alloschament (obligatoric)	- lescha da turissem dals 9 da favrer 1996
Tessin	taxa da cura (obligatoric)	nagina taxa sin plaun communal	taxa da reclama (obligatoric)	- lescha da turissem dals 30 da november 1998
Uri	taxa da cura (facultativ)	nagina taxa sin plaun communal	nagina taxa d'alloschament u taxa turistica	- lescha d'ustaria dals 29 da november 1998
Vorarl-berg	taxa da cura (facultativ)	contribuziun obligatorica (facultativ)	nagina taxa sin plaun regional	- lescha davart la promoziun e la protecciun dal turissem, 2002 - ordinaziun da la regenza dal Vorarlberg davart la fixaziun da las gruppas da taxa tenor la lescha davart il turissem, 1996
Tirol dal sid	naginas taxas da giasts	nagina taxa per promover il turissem ²¹	nagina taxa sin plaun regional	- lescha dal Tirol dal sid dals 28 da november 1973 - lescha dal Tirol dal sid dals 18 d'avust 1992 - lescha dal Tirol dal sid dals 6 d'avrigl 1993
Tirol	taxa da dimora (obligatoric)	contribuziun obligatorica (obligatoric)	nagina taxa sin plaun regional	- lescha da turissem dal Tirol dals mars 2006

Funtauna: UET, 2008, institut per l'economia da turissem da la scola auta da Lucerna, Swiss School of Tourism and Hospitality Caira – studi da cumparegliazion da la finanziaziun dal turissem 2008

Remartgas tar la tabella 8:

- **Facultativ:** Vischnancas pon incassar contribuziuns sut tschertas cundiziuns. In incassament en tut l'unitad administrativa na resulta dentant betg tras quai.
- **Obligatori:** Tut las vischnancas d'ina unitad administrativa èn obligadas d'incassar la contribuziun. Uschia vegn cuntanschì in incassament general.
- **Contribuziun obligatorica da l'economia (taxa per promover il turissem):** disposiziuns facultativas u obligatoricas tut tenor la lescha respectiva.

²¹ Nagina taxa per promover il turissem (contribuziun obligatorica da l'economia) per las interpresas d'alloschament u per l'economia generala. Per sustegnair las organisaziuns turisticas en l'ademplant da lur incumbensas vegnan mess a disposiziun mintga onn meds finansials dal maun public che vegnan attribuids a las uniuns da turissem, a las instituziuns turisticas sco er als uffizis tenor l'art. 23 al. 3 (lescha dal Tirol dal sid nr. 33).

B) TAXA TURISTICA CHANTUNALA

5 Detagls technics da la taxa turistica chantunala

Las explicaziuns qua sutvart circumscrivan ils detagls technics da la TTC ed infurmeschan davart il subject taxà e davart l'object taxà. La basa da la concepziun actuala da la TTC furma ina calculaziun da model da la scola auta da tecnica ed economia (SATE) da Cuira (Berni&Minsch, 2007). La calculaziun da model davart la TTC è vegnida sviluppada vinavant dal UET ed examinada cun duas partenarias externas (GrischConsulta SA, Cuira, sco er BHP – Hanser e partenaris SA, Turitg). Plinavant èn ils resultats vegnids consolidads. Las calculaziuns sa basan – sper las indicaziuns uffizialas da l'uffizi federal da statistica – sin in studi da la SATE Cuira (post da perscrutaziun per politica economica) davart la valorisaziun tras il turissem en las regions dal Grischun (Bühler&Minsch, 2004, sco er Kronthaler, 2008).

5.1 Generament dals meds finansials

5.1.1 Parts ch'èn obligadas da pagar la taxa

Obligads da pagar la taxa èn ils manaschis da commerzi, da mastern, d'industria e da servetsch ed ils manaschis agriculs sco er las personas cun activitad da gudogn independenta che profitan directamain u indirectamain dal turissem (titulads en la lescha er sco "interpresas che stattan datiers dal turissem") e las interpresas d'alloschament. Areguard questas parts ch'èn obligadas da pagar la taxa è la TTC cumparegliabla cun las taxas per promover il turissem ch'èn vegnidas incassadas pli baud da la vischnanca.

L'obligaziun da pagar la taxa cumpiglia plinavant las proprietarias ed ils proprietaris sco er las giudidras ed ils giudiders da chasas resp. d'abitaziuns da vacanzas che sa chattan en il Grischun e las personas cun dretg d'abitar en questas chasas resp. abitaziuns da vacanzas sco er lur confamigliaras e lur confamigliars (tituladas en la lescha sco "personas che dovran sezzas lur abitaziun"). En cas da las proprietarias e dals proprietaris sco er da las giudidras e dals giudiders da chasas resp. d'abitaziuns da vacanzas vegn registrà mo l'agen diever da la chasa resp. da l'abitaziun da vacanzas tras las proprietarias u tras ils proprietaris ubain tras las giudidras u tras ils giudiders/personas cun dretg d'abitar resp. lur confamigliaras e lur confamigliars. Sche letgs/chombras vegnan surlaschads gratuitamain a giasts che n'èn betg parentads na vegn quai – cuntrari a la taxa da cura da pli baud – betg pli engrevgià cun la TTC.

La concepziun da la TTC po vegnir cumparegliada en quai che riguarda las proprietarias ed ils proprietaris u las giudidras ed ils giudiders da chasas resp. d'abitaziuns da vacanzas che fan sezs diever da lur chasas resp. abitaziuns da vacanzas cun la pauschala da taxas da cura obligatorica ch'è vegnida incassada en il passà en las vischnancas grischunas.

5.1.2 Object taxà

Cun la TTC vegn registrà il gudogn turistic direct u indirect (object taxà). Perquai che las parts ch'èn obligadas da pajar la taxa na pon betg realisar in gudogn individual e concret, mabain mo in gudogn general ed abstract cun il turissem, sa tracti tar la taxa turistica chantunala d'ina taglia che vegn attribuida als custs (cf. er chap. 7.1).

Exempel: Gudogn general ed abstract

Ina proprietaria u in proprietari d'ina chasa da vacanzas che daventa malsaun durant sias vacanzas e che na po pervia da quai betg duvrar l'infrastructura turistica è tuttina suttemess a la TTC, er sch'ella u sch'el n'ha nagin gudogn *individual e concret* da l'utilisaziun dals meds finansials da la TTC. La TTC è sco taglia numnadamain debitada *senza cundiziuns*. I basta, sche la proprietaria u sch'il proprietari d'ina chasa da vacanzas appartegna ad ina grupp da persunas che po profitar almain *en moda abstracta* da la TTC e dals projects d'infrastructura resp. dals servetschs che vegnan finanziads cun tala.

La TTC persequitescha la finamira d'adossar ils custs da la promoziun dal turissem a tut las parts che profiteschan dal turissem sco categoria ch'è definida cleramain. Pervia da quai sa tracti – precis sco tar las TXC e tar las TXP – d'ina uschenunada taglia che vegn attribuida als custs (cf. er chap. 7.1).

5.1.3 Calculaziun generala da la taxa

La TTC cumpiglia ina pauschala da basa annuala fixa sco er ina part variabla.

Sco pauschala da basa annuala per las parts ch'èn obligadas da pajar la taxa e che appartegnan al sectur dal commerzi, dal mastergn da l'industria e dal servetsch è previs actualmain 150.– francs (tenor la lescha fissi pussaivel da fixar ina pauschala fin a 200.– francs). Il medem vala per las proprietarias e per ils proprietaris sco er per las giudidras e per ils giudiders e per las persunas cun dretg d'abitar da chasas e d'abitaziuns da vacanzas che vegnan duvradas per sasezs (dentant betg per lur confamigliaras e per lur confamigliars che na ston betg er anc pajar supplementarmain ina pauschala da basa).

La part **variabla** da la TTC è concepida differentamain tut tenor la categoria da las parts ch'èn obligadas da pajar la taxa:

- a. interpresas che stattan datiers dal turissem senza interpresas d'alloschament (manaschis da commerzi e da mastergn, manaschis agriculs, persunas cun activitad da gudogn independenta)

- b. interpresas d'alloschament (hotels e manaschis che sumeglian hotels, abitaziuns da vacanzas utilizadas en moda professiunala, campadis, alloschis da gruppas ed albierts per la giuventetgna)
- c. persunas che na vivan betg da l'alloschament (chombras da giasts che vegnan dadas en locaziun en moda privata)
- d. persunas che dovran sezzas lur abitaziun sco er lur confamigliaras e lur confamigliars (proprietarias e proprietaris resp. giudidras e giudiders sco er persunas cun dretg d'abitar da chasas resp. d'abitaziuns da vacanzas che fan sezs diever da lur chasas resp. da lur abitaziuns da vacanzas)

Tabella 9: Survista da la calculaziun da las taxas

Parts ch'èn obligadas da pajar la taxa	Pauschala da basa	Part variabla	
		calculada sin basa da la summa dals salaris tenor la AVS	calculada sin basa da las capacitads d'alloschament / da pernottaziun
a. interpresas che stattan datiers dal turissem	gea	gea	na
b. interpresas d'alloschament	gea	gea	gea
c. persunas che na vivan betg da l'alloschament	gea	na	gea
d. persunas che dovran sezzas lur abitaziun	gea	na	gea

Funtauna: UET, 2009

5.1.3 a. Interpresas che stattan datiers dal turissem ed interpresas d'alloschament

Il gudogn dal turissem per interpresas che stattan datiers dal turissem (manaschis da commerzi, da mastergn, d'industria e da servetsch e manaschis agriculs sco er persunas cun activitad da gudogn independenta che profitan directamain u indirectamain dal turissem) sco er per interpresas d'alloschament vegn reflectà directamain en la valurisaziun brutta che vegn realisada cun il turissem. Perquai che la valurisaziun brutta da las interpresas n'è betg enconuschenta, vegn prendida la summa dals salaris tenor la AVS sco basa da partenza per eruir la valurisaziun brutta d'in manaschi che dependa dal turissem (cf. chap. 5.1.4 e 5.1.5).

Per eruir approximativamain la valurisaziun brutta vegn la summa dals salaris tenor la AVS d'ina interpresa multiplitgada cun l'intensitad da valurisaziun ch'è caracteristica per la bransch.

Summa dals salaris tenor la AVS, intensitad da valurisaziun e valurisaziun brutta approximativa

La valurisaziun represchenta la prestaziun economica durant ina tscherta perioda e pertutga mo las prestaziuns che vegnan furnidas sezzas. La valurisaziun brutta d'in manaschi correspunda a sia svieuta minus las prestaziuns preliminaras (ed eventuals pajaments da transfer en il sector da l'agricultura).

En in studi da l'economia publica ha la SATE Cuir examinà la relaziun tranter la summa dals salaris tenor la AVS e la valurisaziun brutta per bransch. Cun agid da quest factur da bransch (numnà intensitad da valurisaziun) e da la summa dals salaris tenor la AVS d'in manaschi po vegnir calculada approximativamain la valurisaziun brutta d'in manaschi.

$$\text{summa dals salaris tenor la AVS dal manaschi} \times \text{intensitad da valurisaziun da la bransch} = \text{valurisaziun brutta approximativa dal manaschi}$$

Tar la pli gronda part dals manaschis vegn realisada mo ina part da la valurisaziun brutta cun il turissem. La grondezza da questa part dependa da la bransch e da la vischnanca da staziunament (regiun turistica). Sch'ins multiplitgescha la valurisaziun brutta cun in factur per la dependenza turistica da la bransch respectiva en la regiun, nua ch'il manaschi è staziunà, resulta da quai approximativamain la valurisaziun brutta or dal turissem.

Dependenza dal turissem

La dependenza dal turissem d'ina bransch en ina regiun vegn calculada sin basa da la media da la part da la svieuta che la bransch fa directamain u indirectamain cun il turissem en questa regiun. La dependenza dal turissem da 26 branschas è vegnida eruida per singulas regiuns (gruppas da vischnancas).

$$\text{valurisaziun brutta approximativa} \times \text{dependenza dal turissem} = \text{valurisaziun brutta approximativa dal turissem}$$

Graduond la taxa tenor bransch e tenor vischnanca en ina regiun turistica vegni garantì che bransch che han ina dependenza pli gronda dal turissem en regiuns che han ina intensitad turistica pli gronda vegnan engrevgiadas pli fitg che bransch che fan mo ina pitschna svieuta cun il turissem e/u èn domiciliadas en regiuns che han ina impurtanza turistica pli pitschna. Percunter èn las tariffas da la taxa las medemas per tut las interpresas da la medema bransch en la medema regiun turistica. Per eruir la dependenza dal turissem d'ina

branschas vegnan furmadas tut en tut 26 gruppaziuns che cumpiglian in u plirs codes NOGA da l'onn 2002²² (resp. lur subcodes; cf. l'aggiunta III).

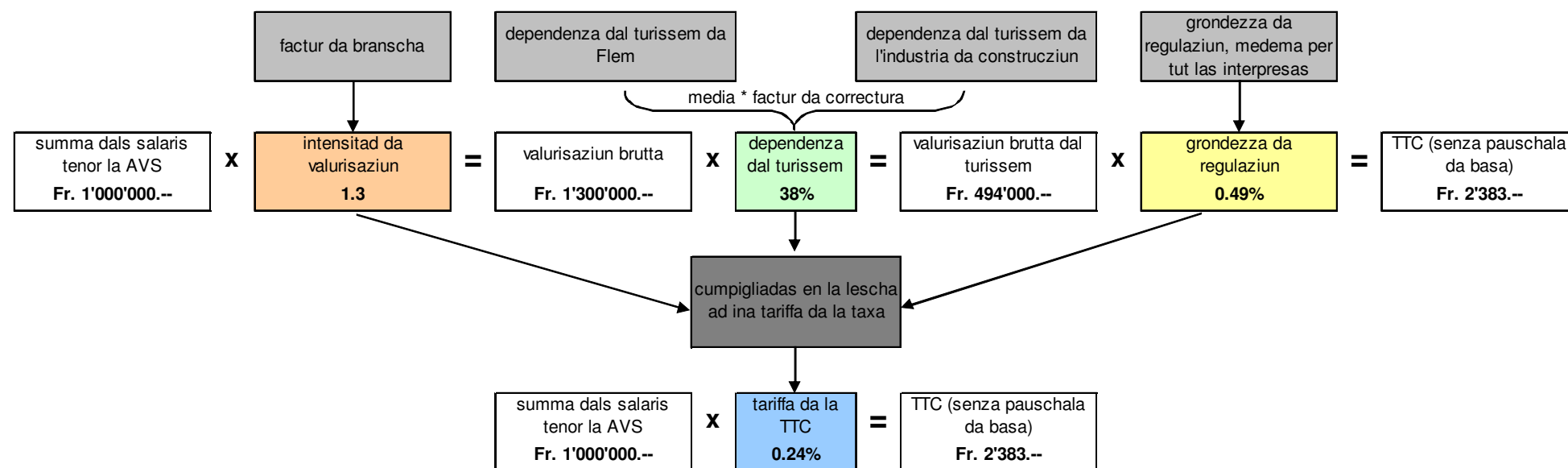
Illustraziun 9: Exempel d'ina tariffa da la taxa per ina interpresa da construcziun a San Murezzan

summa dals salaris tenor la AVS Fr. 1'000'000.--	X	tariffa da la TTC per San Murezzan 0.33%	=	part variabla da la TTC Fr. 3'300.--	+	pauschala da basa* Fr. 150.--	=	TTC Fr. 3'450.--
--	---	--	---	--	---	----------------------------------	---	---------------------

* fin max. 200.-- francs, previs èn 150.-- francs

Funtauna: calculaziuns UET, 2009

Illustraziun 10: Deducziun da la taxa d'interpresas che stattan datiers dal turissem e d'interpresas d'alloschament; exempel fictiv: interpresa da construcziun a Flem

Funtauna: calculaziuns UET, 2009

Per che la calculaziun possia vegnir fatga en moda simpla, vegnan l'intensitad da valorisaziun, la dependenza dal turissem e la grondezza da regulaziun cumpigliadas ad in'unica valur, la tariffa da la TTC (cf. tab. 10). Questa valur duai vegnir francada en la lescha. Sin basa da lur dependenza dal turissem vegnan las vischnancas pervia da quai repartidas en nov classas da taxa. En la classa da taxa I sa chattan las vischnancas che dependan il pli fitg dal turissem, en la classa da taxa IX quellas che han la dependenza dal turissem la pli pitschna (cf. tab. 11).

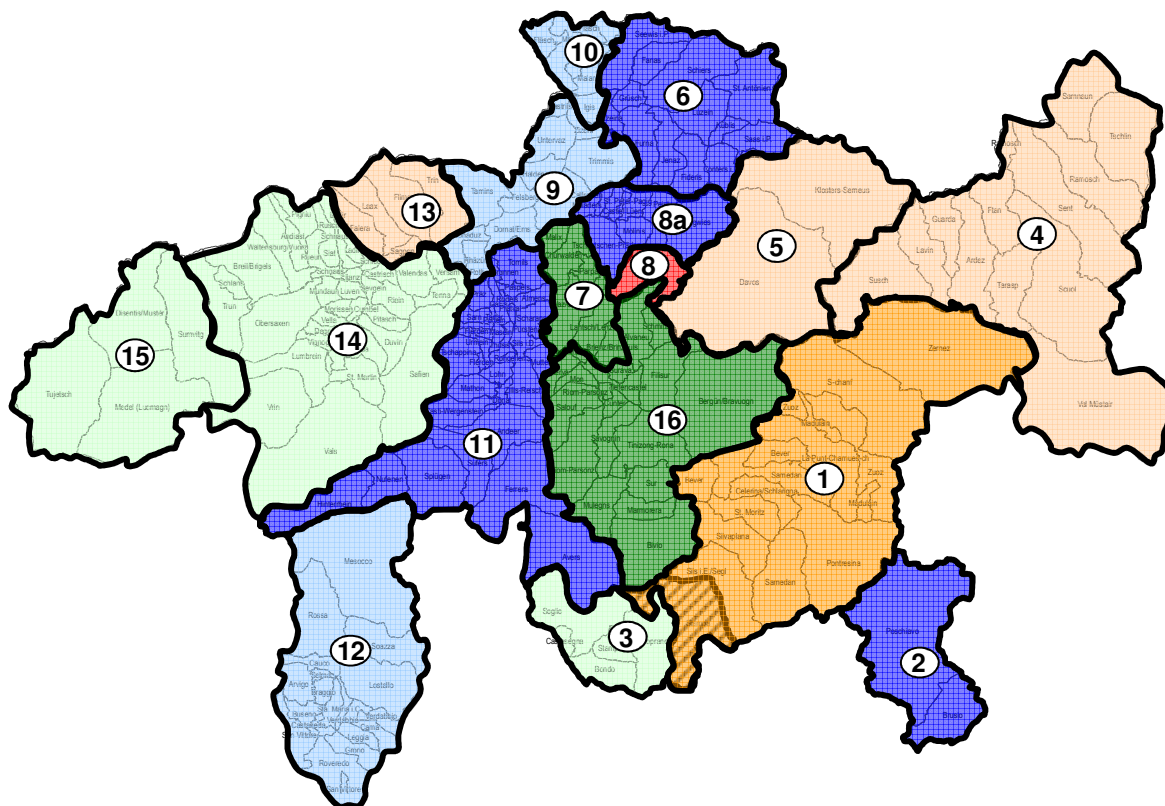
La grondezza da regulaziun da 0.49% vegn definida da la politica ed è la grondezza, cun la quala i vegn fixada l'autozza absoluta da la TTC per la taxa sin la summa dals salaris tenor la AVS. La TTC debitada correspunda en tut las regions turisticas e per tut las branschas a 0.49% da la valorisaziun brutta dal turissem d'ina interpresa ch'è obligada da pagar la TTC. Pia è la valur "0.49%" ina grondezza da regulaziun centrala per la TTC. Sche la part variabla da la TTC che sa basa sin la summa dals salaris tenor la AVS duai vegnir reducida u augmentada, sto vegnir midada questa grondezza da regulaziun.

Tabella 10: Tariffas da la TTC per interpresas che stattan datiers dal turissem ed interpresas d'alloschament

	Intensidad da valorisaziun tenor branschas	Dependenza dal turissem tenor branschas en ina regiun classa da taxa									Grondezza da regulaziun	Tariffa da la TTC classa da taxa								
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Agricultura	0.74	46%	39%	32%	26%	21%	17%	13%	10%	9%		0.17%	0.14%	0.12%	0.10%	0.08%	0.06%	0.05%	0.04%	0.03%
Victualias e bavrondas, tubac	2.30	64%	57%	50%	43%	36%	30%	24%	19%	17%		0.73%	0.65%	0.57%	0.49%	0.41%	0.33%	0.27%	0.22%	0.19%
Industria da palpiri, da chartun, d'ediziun e da stampa	1.48	42%	35%	29%	23%	18%	14%	11%	9%	8%		0.30%	0.25%	0.21%	0.17%	0.13%	0.10%	0.08%	0.06%	0.05%
Provediment d'energia e d'aua	4.73	45%	38%	32%	26%	21%	16%	13%	10%	9%		1.05%	0.89%	0.73%	0.60%	0.48%	0.38%	0.29%	0.23%	0.20%
Industria da construcziun e branschas parentadas	1.30	66%	60%	52%	45%	38%	32%	26%	20%	18%		0.42%	0.38%	0.33%	0.29%	0.24%	0.20%	0.16%	0.13%	0.12%
Garaschas, tancadis	1.38	55%	48%	40%	34%	27%	22%	17%	14%	12%		0.37%	0.32%	0.27%	0.23%	0.19%	0.15%	0.12%	0.09%	0.08%
Commerzi a l'engrossa	1.40	61%	54%	46%	39%	33%	27%	21%	17%	15%		0.42%	0.37%	0.32%	0.27%	0.22%	0.18%	0.15%	0.12%	0.10%
Commerzi en detagl, reparatura	1.40	78%	73%	67%	60%	53%	46%	38%	32%	29%		0.54%	0.50%	0.46%	0.41%	0.36%	0.31%	0.26%	0.22%	0.20%
Interpresas d'alloschament	1.18	98%	97%	96%	94%	93%	90%	88%	84%	82%		0.56%	0.56%	0.55%	0.55%	0.54%	0.52%	0.51%	0.49%	0.47%
Interpresas da gastronomia	1.18	86%	82%	77%	72%	66%	59%	52%	44%	41%		0.50%	0.47%	0.45%	0.42%	0.38%	0.34%	0.30%	0.26%	0.24%
Traffic da viafier e traffic da lingia	1.37	82%	77%	72%	66%	59%	52%	44%	37%	34%		0.55%	0.52%	0.48%	0.44%	0.39%	0.35%	0.30%	0.25%	0.23%
Telefericas	1.37	97%	96%	94%	93%	90%	87%	84%	80%	77%		0.65%	0.64%	0.63%	0.62%	0.61%	0.59%	0.56%	0.53%	0.52%
Biros da viadi	1.33	X 70%	64%	57%	50%	43%	36%	29%	24%	21%	X 0.0049 =	0.46%	0.42%	0.37%	0.32%	0.28%	0.23%	0.19%	0.15%	0.14%
Ulteriur traffic da persunas	1.37	79%	74%	68%	62%	55%	48%	40%	34%	30%		0.53%	0.50%	0.46%	0.42%	0.37%	0.32%	0.27%	0.23%	0.20%
Telecommunicaziun senza posta	2.16	56%	49%	42%	35%	29%	23%	18%	14%	13%		0.60%	0.52%	0.44%	0.37%	0.30%	0.24%	0.19%	0.15%	0.13%
Bancas	3.15	68%	62%	54%	47%	40%	33%	27%	22%	19%		1.05%	0.95%	0.84%	0.73%	0.62%	0.51%	0.42%	0.34%	0.30%
Assicuranzas	3.56	42%	35%	29%	23%	18%	14%	11%	9%	8%		0.73%	0.61%	0.50%	0.40%	0.32%	0.25%	0.20%	0.15%	0.13%
Fatgs d'immobiglias	4.02	73%	67%	61%	54%	46%	39%	33%	27%	24%		1.45%	1.33%	1.20%	1.06%	0.91%	0.77%	0.64%	0.52%	0.47%
Locaziun da mobiglias	1.48	74%	68%	62%	55%	48%	40%	34%	28%	25%		0.54%	0.50%	0.45%	0.40%	0.35%	0.29%	0.24%	0.20%	0.18%
Servetschs che sa refereschan ad ina interpresa	1.48	59%	51%	44%	37%	31%	25%	20%	16%	14%		0.42%	0.37%	0.32%	0.27%	0.22%	0.18%	0.14%	0.11%	0.10%
Fatgs d'instrucziun	1.27	54%	46%	39%	33%	27%	21%	17%	13%	12%		0.33%	0.29%	0.24%	0.20%	0.16%	0.13%	0.10%	0.08%	0.07%
Sanadad e fatgs socials	1.27	46%	39%	32%	26%	21%	17%	13%	10%	9%		0.29%	0.24%	0.20%	0.16%	0.13%	0.10%	0.08%	0.06%	0.05%
Auas persas, dismessa da rument ed autras dismessas	1.15	72%	66%	59%	52%	45%	38%	31%	25%	23%		0.41%	0.37%	0.33%	0.29%	0.25%	0.21%	0.18%	0.14%	0.13%
Divertiment, cultura e sport	0.64	82%	78%	72%	66%	60%	52%	45%	38%	35%		0.26%	0.24%	0.23%	0.21%	0.19%	0.16%	0.14%	0.12%	0.11%
Servetschs persunals	1.06	60%	53%	46%	39%	32%	26%	21%	17%	15%		0.31%	0.28%	0.24%	0.20%	0.17%	0.14%	0.11%	0.09%	0.08%
Industria (producziun da rauba)	1.59	30%	25%	20%	15%	12%	9%	7%	5%	5%		0.24%	0.19%	0.15%	0.12%	0.09%	0.07%	0.06%	0.04%	0.04%

Funtauna: calculaziuns UET, 2009

Illustraziun 11: Repartiziun regionala tenor las nov classes da taxa

gronda dependenza dal turissem				pitschna dependenza dal turissem				
90% CT I	80% CT II	70% CT III	60% CT IV	50% CT V	40% CT VI	30% CT VII	20% CT VIII	15% CT IX
8. Arosa		1. Engiadina San Murezzan		4. regiun dal parc naziunal inclusiv Samignun/Val Müstair 5. Tavau Claustra 13. Fiem Laax	7. Lenzerheide 16. Savognin / Avra	3. Bregaglia 14. Surselva centrala inclusiv Val S. Pieder e Stussavaglia 15. Mustér Sedrun	2. Val Puschlav 6. Partenz 8a. Scanvetg 11. Viamala	9. Cuira e conturns 10. Signuradi 12. Mesolcina / Calanca

Funtauna: calculaziuns UET, 2009

Remartga: Dal studi da valorisaziun da la SATE Cuira 2008 ha pudì vegnir deducida la dependenza dal turissem da mintga regiun turistica. En il model da TTC è vegnidas definidas classes da taxa che prevesan – cun excepziun da la classa la pli bassa – mintgamai pass da 10%. Uschia è vegnidas creadas 9 classes da taxa (I fin IX). Sin basa da la dependenza dal turissem n'han pudì vegnir repartidas naginas regiuns turisticas a las classes da taxa II e IV. Pervia da ponderaziuns sistematicas ed en regard a midadas eventualas da la dependenza dal turissem da las regiuns turisticas vegnan questas duas classes da taxa dentant mantegnidas. Pia è tut las regiuns turisticas dal Grischun repartidas facticamain mo en set classes da taxa.

Tabella 11: Repartiziun da las vischnancas en nov classes da taxa

Ina vischnanca vegn attribuida ad ina classa da taxa sin basa dal studi davart la valurisaziun da la SATE Cuira, 2008 (classa la pli auta = I / classa la pli bassa = IX).

Vischnanca	Classa da taxa	Vischnanca	Classa da taxa	Vischnanca	Classa da taxa	Vischnanca	Classa da taxa	Vischnanca	Classa da taxa	Vischnanca	Classa da taxa
Almen	VIII	Cunter	VI	Lantsch	VI	Pigniu	VII	Schluain	V	Tinizong-Rona	VI
Alvagni	VI	Cunter (Partenz)	VIII	Lavin	V	Pitasch	VII	Schmitten	VI	Trimmis	IX
Alvaschagn	VI	Degen	VII	Leggia	IX	Pratval	VIII	Schnaus	VII	Trin	V
Andeer	VIII	Domat	IX	Lon	VIII	Preaz	VIII	Scuol	V	Trun	VII
Andiast	VII	Donat	VIII	Lostallo	IX	Puntraschigna	III	Seewis	VIII	Tschappina	VIII
Ardez	V	Duin	VII	Lüen	VIII	Purtagn	VIII	Segl	III	Tschierschen-Praden	VIII
Arosa	I	Falera	V	Lumbrein	VII	Puschlav	VIII	Seglias	VIII	Tschlin	V
Arvigo	IX	Fanas	VIII	Luven	VII	Ramosch	V	Selma	IX	Tujetsch	VII
Avras	VIII	Farera	VIII	Luzein	VIII	Razén	IX	Sent	V	Tumegl	VIII
Beiva	VI	Farschno	VIII	Madulain	III	Riein	VII	Sevgein	VII	Tumein	IX
Bever	III	Favugn	IX	Maiavilla	IX	Riom-Parsonz	VI	Siat	VII	Tusaun	VIII
Bondo	VII	Fideris	VIII	Maladers	VIII	Rossa	IX	Silvaplana	III	Urmagn	VIII
Braggio	IX	Filisur	VI	Malans	IX	Roten	VIII	Soazza	IX	Val Müstair	V
Bravuogn	VI	Fläsch	IX	Malix	VI	Roveredo	IX	Soglio	VII	Val S. Pieder	VII
Breil	VII	Flearda	VIII	Masagn	VIII	Rueun	VII	Sour	VI	Valendau	VII
Brinzauls	VI	Flem	V	Mastrils	IX	Runtaglia	VIII	Spleia	VIII	Valragn vitg	VIII
Brusio	VIII	Ftan	V	Maton	VIII	Ruschein	VII	St. Antónien	VIII	Valzeina	VIII
Buseno	IX	Furna	VIII	Medel/Lucmagn	VII	S. Martin	VII	St. Peter-Pagig	VIII	Vaz	VI
Calfreisen	VIII	Giuvaulta	VIII	Mesauc	IX	Saas	VIII	Sta. Maria i.C.	IX	Vaz sut	IX
Cama	IX	Glion	VII	Molinis	VIII	Sagogn	V	Stampa (Malögia)	III	Vella	VII
Castaneda	IX	Grono	IX	Mon	VI	Salouf	VI	Stierva	VI	Verdabbio	IX
Castasegna	VII	Grüsch	VIII	Morissen	VII	Samedan	III	Stussaglia	VII	Versomi	VII
Casti	VI	Guarda	V	Mulegns	VI	Samignun	V	Sumvitg	VII	Vicosoprano	VII
Castiel	VIII	Haldenstein	IX	Mundaun	VII	San Murezzan	III	Sur (Valragn)	VIII	Vignogn	VII
Casti-Vargistagn	VIII	Igis	IX	Murmarrera	VI	San Vittore	IX	Suraua	VII	Vrin	VII
Castrisch	VII	Jenaz	VIII	Mustér	VII	Sarn	VIII	Surava	VI	Vuorz	VII
Cauco	IX	Jenins	IX	Mut	VIII	Savognin	VI	Sursaissa	VII	Zernez	III
Cazas	VIII	Küblis	VIII	Nufenen	VIII	S-chanf	III	Susch	V	Zirán-Reschen	VIII
Churwalden	VI	La Punt Chamues-ch	III	Panaduz	IX	Scharàns	VIII	Tarasp	V	Zizers	IX
Claustra-Serneus	V	Laax	V	Parpan	VI	Schiers	VIII	Tartar	VIII	Zuoz	III
Cuira	IX	Ladir	VII	Pasqual	VIII	Schlans	VII	Tavau	V		
Cumbel	VII	Langwies	VIII	Peist	VIII	Schlarigna	III	Tenna	VII		

Funtauna: calculaziuns UET, 2009

5.1.3 b. Interpresas d'alloschament

Interpresas d'alloschament commercialas (hotels, resorts turistics, parcs da vacanzas, albierts per la giuventetgna, abitaziuns da vacanzas utilisadas en moda professiunala, campadis, alloschis da gruppas e.u.v.) ston pajar – ultra da la taxa che sa basa sin la summa dals salaris tenor la AVS – anc ina taxa sin basa da la capaciad d'alloschament. Questa taxa che dependa da la capaciad ha ina differenta basa da calculaziun tut tenor il gener dal manaschi d'alloschament.

Tabella 12: Basa da calculaziun per interpresas d'alloschament

Furma d'alloschament	Basa da calculaziun	Explicaziun
Hotel e tut ils manaschis che sumeglian hotels	per chombra , graduada tenor la classa da confort da l'hotel	<p>En l'hotellaria è s'establida l'unitad "chombra" per differentes intents. Ella po vegnir eruida senza grondas difficultads e n'è – cuntrari al dumber da letgs – strusch suttamessa a variaziuns a curt termin.</p> <p>L'autezza da la taxa per chombra vegn graduada tenor la classa da confort dal manaschi. Manaschis da las duas categorias da stailas las pli bassas (tenor la classificaziun d'hotels uffiziala da hotelleriesuisse) vegnan attribuids a la classa da confort la pli bassa e pajan las taxas las pli pitschnas per chombra.</p> <ul style="list-style-type: none"> • La classa da confort 1 correspunda en spezial ad interpresas dad 1 u da 2 stailas sco er ad interpresas ch'èn posiziunadas en moda sumeglianta, che n'èn dentant betg classifitgadas. • La classa da confort 2 correspunda en spezial ad interpresas da 3 stailas sco er ad interpresas ch'èn posiziunadas en moda sumeglianta, che n'èn dentant betg classifitgadas. • La classa da confort 3 correspunda en spezial ad interpresas da 4 stailas sco er ad interpresas ch'èn posiziunadas en moda sumeglianta, che n'èn dentant betg classifitgadas. • La classa da confort 4 correspunda en spezial ad interpresas da 5 stailas sco er ad interpresas ch'èn posiziunadas en moda sumeglianta, che n'èn dentant betg classifitgadas.
Utilisaziun professiunala d' abitaziuns da vacanzas	per meter quadrat da surfatscha d'abitar netta	Entant ch'il dumber da letgs po vegnir midà a curta vista, è la surfatscha d'abitar netta en meters quadrat ina basa da calculaziun clera e precisa.

Furma d'alloschament	Basa da calculaziun	Explicaziun
Campadis	per parcella	<ul style="list-style-type: none"> • Per campadis vegn la TTC incassada per parcella. Sco parcelas valan las surfatschas per parcar rulottas (er permanentamain) e per installar tendas.
Alloschis per gruppas	per plazza da durmir	<p>Ina interpresa d'alloschament vegn designada sco alloschi per gruppas, sche la gronda part da las chombras ha dapli che 4 letgs / plazzas da durmir.</p> <p>Sche la gronda part da las chombras ha main che 4 letgs / plazzas da durmir, vegn l'interpresa tractada sco in hotel da la classa da confort 1.</p> <p>Questa repartiziun en las categorias "alloschi per gruppas" u "hotel da la classa da confort 1" vala er per albierts per la giuventetgna, chamonas CAS ed ulteriuras furmas d'alloschament da quest gener.</p>

Funtauna: UET, 2009

La differenziaziun, sch'in manaschi d'alloschament appartegna a la categoria "hotel e manaschis che sumeglian hotels" u a la categoria "abitaziuns da vacanzas", vegn fatga a maun da l'equipament da las unitads affittadas. Sche las unitads affittadas d'in manaschi han ina cuschina ch'è equipada cumpletamain, appartegna il manaschi a la categoria "abitaziuns da vacanzas". Sch'igl èn avant maun unitads da tuttas duas categorias en in manaschi, vegnan las taxas eruidas en moda separada per questas duas categorias.

L'atezza da las tariffas da la TTC vegn graduada tenor la dependenza dal turissem da la vischnanca, nua ch'il manaschi sa chatta (classa da taxa I fin IX). Las singulas tariffas da la TTC èn inditgadas en la tab. 15.

Manaschis maschadads

Manaschis ch'èn obligads da la pajar la taxa e che han unitads da manaschi en pliras branschas pajan en la pratica vertenta da las taxas per promover il turissem, dentant er en il futur mo ina giada ina taxa da basa e però per quella branscha cun la summa la pli gronda dals salaris tenor la AVS.

Exempel Flem (TXP):

Sch'ina possessura u sch'in possessur d'ina interpresa d'alloschament a Flem che ha main che 15 letgs maina al medem lieu in manaschi da gastronomia public, vegn ella u el suttamess a la taxa sin basa da la summa totala dals salaris tenor la AVS (hotel e restaurant) e da la tariffa per in manaschi da gastronomia.

Applicaziun da la TTC:

Sco manaschis maschadads valan interpresas d'alloschament cun in manaschi da gastronomia, cun ina bar, cun in dancing u cun ina discoteca sco er ustarias champestras che realiseschan lur svieuta principalmain tras il manaschi da gastronomia.

Per la TTC appartegnan manaschis maschadads dal sector d'interpresas d'alloschament che han fin a 9 chombras e che realiseschan la part la pli gronda da lur svieuta totala cun prestaziuns gastronomicas a la classa da taxa da la gastronomia, e quai cun tut lur summa dals salaris tenor la AVS. Manaschis che han 10 e dapli chombras, appartegnan a la classa da taxa da las interpresas d'alloschament. Manaschis che han fin a 9 chombras e che realiseschan dentant la part la pli gronda da lur svieuta cun prestaziuns d'alloschament appartegnan er a la classa da taxa da las interpresas d'alloschament.

5.1.3 c. Persunas che na vivan betg da l'alloschament

La part variabla da la TTC per persunas che na vivan betg da l'alloschament (p.ex. chombras da giasts che vegnan dadas en locaziun en moda privata) vegn incassada sco import annual per chombra. I na vegn incassada nagina taxa supplementara sin in'eventuala summa dals salaris tenor la AVS. L'atezza da la tariffa da la TTC vegn graduada tenor la dependenza dal turissem da la vischnanca, nua che la(s) chombra(s) sa chatta(n) (classa da taxa I fin IX). Las singulas tariffas da la TTC èn inditgadas èn la tab. 15.

Tabella 13: Basa da calculaziun per persunas che na vivan betg da l'alloschament

Furma d'alloschament	Basa da calculaziun	Explicaziun
Chombras da giasts	per chombra	Entant ch'il dumber da letgs po vegnir midà a curta vista, è il dumber da chombras da giasts ina basa da calculaziun clera e precisa. L'atezza da la taxa per chombra correspunda a la mesadad da la taxa da la furma d'alloschament commerciala la pli bassa. Quai correspunda a la mesadad da la taxa per piazza da durmir d'alloschis per gruppas.

Funtauna: UET, 2009

5.1.3 d. Persunas che dovran sezzas lur abitaziun

La part variabla da la TTC per **persunas che dovran sezzas lur abitaziun** (q.v.d. proprietarias e proprietaris resp. giudidras e giudiders sco er persunas cun dretg d'abitar da chasas resp. d'abitaziuns da vacanzas che fan sezs diever da lur chasas resp. da lur abitaziuns da vacanzas) e per lur confamigliaras e per lur confamigliars vegn incassada sco import fix per meter quadrat da surfatscha d'abitar netta. L'atezza da la tariffa da la TTC vegn graduada tenor la dependenza dal turissem da la vischnanca, nua che la(s) chasa(s) resp. la(s) abitaziun(s) da vacanzas sa chatta(n) (classa da taxa I fin IX). Las singulas tariffas da la TTC èn inditgadas en la tab. 15.

Deliberadas da la TTC èn percenter persunas che dovran sezzas lur abitaziun che sa chatta sin bains immobigliars che n'èn betg averts areguard l'infrastructura, en spezial chamonas d'acla, chamonas da chatscha, chamonas da protecziun e chaussas sumegliantas, er sch'il spazi che po vegnir duvrà serva a pernottaziuns u a dimoras. Uschia èsi garantì che las proprietarias e ch'ils proprietaris da talas chamonas na pajan nagina TTC, perquai ch'ellas e ch'els na pon per regla betg profitar da l'infrastructura turistica sco er dals servetschs turistics che vegnan finanziads cun la TTC. Sch'ina tala chamona vegn dada en locaziun periodicamain a terzas persunas, sto vegnir pajada ina TTC. La noziun "bains immobigliars

che n'èn betg averts areguard l'infrastructura" cumpiglia en spezial bains immobigliars che n'han betg ina via d'access.

Tabella 14: Basa da calculaziun per personas che dovràn sezzas lur abitaziun

Furma d'alloschament	Basa da calculaziun	Explicaziun
Abitaziuns da vacanzas/ abitaziuns secundaras	per meter quadrat surfatscha d'abitar netta	Entant ch'il dumber da letgs po vegnir midà a curta vista, è la surfatscha d'abitar netta en meters quadrat ina basa da calculaziun clera e precisa.

Funtauna: UET, 2009

Surfatscha d'abitar netta

La surfatscha d'abitar u la surfatscha d'abitar netta dat infurmaziuns davart la surfatscha ch'è efectivamain duvrabla per l'abitar. Ella cumpiglia tut ils locals d'abitar inclusiv ils access (corridors), ils bogns ed ils locals accessorics. Ella na cumpiglia dentant betg ils locals dals tschalers, dal stgaurament, dal tanc, da la protecziun civila, las stgalas e las garaschas.

Tabella 15: Tariffas da la TTC

Subject da la taxa	Part fixa da la taxa pauschala da basa (fin max. 200.00 francs, previs èn 150.00 francs)	Taxa sin la summa dals salaris tenor la AVS che dependa dal turissem / sin las entradas ch'èn sutmessas a la AVS classa da taxa (CT) I - IX	Part variabla da la taxa											
			taxa da capacitat (fr. per onn)											
			basa da calculaziun	CT I	CT II	CT III	CT IV	CT V	CT VI	CT VII	CT VIII	CT IX		
a. Manaschis da commerzi, da mastern, d'industria e da servetsch (senza interpresas d'alloschament) (art. 2 al. 1 cifras 1 e 2 LFOT)	150.00	tariffa tenor la tabella 11												
b. Interpresas d'alloschament (art. 2 al. 1 cifras 1 e 2 LFOT)														
• hotels	classa da confort 1	150.00	chombra	654.00	649.00	642.00	633.00	621.00	606.00	587.00	564.00	550.00		
	classa da confort 2	150.00		850.00	843.00	834.00	823.00	807.00	788.00	763.00	733.00	715.00		
	classa da confort 3	150.00		1'112.00	1'103.00	1'091.00	1'076.00	1'056.00	1'030.00	998.00	958.00	935.00		
	classa da confort 4	150.00		1'439.00	1'427.00	1'412.00	1'392.00	1'366.00	1'334.00	1'292.00	1'240.00	1'210.00		
• utilisaziun professiunala d'abitaziuns da vacanzas	150.00	tariffa tenor la tabella 11	m ²	20.20	20.20	20.00	19.60	19.20	18.80	18.20	17.60	17.00		
• campadis	150.00		parcella	172.00	170.00	169.00	166.00	163.00	159.00	154.00	148.00	145.00		
• alloschis per gruppas	150.00		plazza da durmir	88.00	87.00	86.00	85.00	83.00	81.00	79.00	76.00	74.00		
c. Persunas che na vivan betg da l'alloschament (art. 2 al. 1 cifra 3 LFOT)	150.00		chombra	44.00	43.50	43.00	42.50	41.50	40.50	39.50	38.00	37.00		
d. Proprietaris e proprietaris / giudidras e giudiders da chasas e d'abitaziuns da vacanzas che vegn duvradas per sasezs sco er lur confamigliaras e lur confamigliars	150.00		m ²	10.10	10.10	10.00	9.80	9.60	9.40	9.10	8.80	8.50		

Funtauna: calculaziuns UET, 2009

5.1.4 Summa dals salaris tenor la AVS sco basa da calculaziun

Ins ha tschertgà ina basa per calcular ina taxa sin fundament da la valorisaziun brutta dal turissem. Questa valur na sa lascha betg calcular exactamain, uschia ch'ina valur subsidiara sto vegnir applitgada sco grondezza auxiliara. Plinavant ston vegnir resguardads ils trais princips da la simpladad, da l'objectivitat e da l'equivalenza tranter il gudogn ed ils custs. La TTC na duai betg mo esser simpla ed objectiva, mabain er mussar in connex uschè direct sco pussaivel cun la valorisaziun turistica ch'è vegnida stgaffida. Qua sutvart vegni mussà, pertge ch'ins ha tschernì la summa dals salaris tenor la AVS sco basa per calcular la TTC, e betg in'otra valur.

Ils suandants avantatgs pledan per la summa dals salaris tenor la AVS:

- Cun agid da la summa dals salaris tenor la AVS sco valur da basa sa lascha calcular en moda simpla la valorisaziun brutta approximativa d'in manaschi.
- Eruida simpla: Gia oz calculeschan tut las interpresas la summa dals salaris tenor la AVS sin basa da lur collavuraturas e da lur collavuratur. Pia na vegnan las interpresas betg engrevgiadas cun ulteriuras lavurs administrativas.
- Ina repartiziun tenor lieus da manaschi è pussaivla: Sch'ina interpresa ha dus u dapli lieus da manaschi en il chantun, èsi simpel da reparter la summa dals salaris sin ils singuls lieus da manaschi.
- Paucas excepziuns/cas speziels: Tut las patronas e tut ils patrons (er la direcziun d'ina interpresa e las persunas cun activitad da gudogn independenta) èn obligads d'annunziar il salari brut resp. las entradas ch'èn suttamessas a la AVS a la cassa da cumpensaziun da la AVS.

Cun agid da la summa dals salaris tenor la AVS po la TTC vegnir calculada en moda simpla ed objectiva. L'equivalenza tranter il gudogn ed ils custs sto dentant vegnir fatga sur in quint auxiliar. La sfida consista dal fatg che la relaziun tranter la summa dals salaris tenor la AVS e la valorisaziun brutta n'è betg constanta. Entant che la valorisaziun brutta vegn realisada en tschertas branschas oravant tut cun la lavur sco tala (gastronomia), genereschan autras branschas ina valorisaziun brutta bler pli gronda per collavuratura u per collavuratur (provediment d'energia). Ditg cun auters plets: I gioga ina gronda rolla, quant gronda che la relaziun tranter la valorisaziun brutta e la summa dals salaris è en ina tscherta branscha. La TTC duai dentant avair en tuts dus cas in connex uschè direct sco pussaivel tar la valorisaziun brutta dal turissem. Quai po mo vegnir cuntanschì cun agid d'in quint auxiliar, il qual resguarda en la calculaziun da model – ultra da la summa dals salaris tenor la AVS – er la relaziun tranter la summa dals salaris tenor la AVS e la valorisaziun. Sche questa uschenumnada intensitad da valorisaziun vegn multiplitgada cun la summa dals salaris tenor

la AVS survegnin nus ina valur approximativa per la valurisaziun brutta. Uschia na vegn il princip da l'equivalenza dentant betg resguardà cumplettaimain, ma per gronda part.

5.1.5 Alternativas tar la summa dals salaris tenor la AVS

Sco alternativa per la basa da calculaziun pudessan vegnir resguardadas autras variablas sco la valurisaziun brutta (rendaquiet da la taglia sin la plivalur), la svieuta, il gudogn, il dumber da las collavuraturas e dals collavuratur u las equivalenzas da plazzas a temp cumplain.

Valurisaziun brutta. La valurisaziun brutta fiss la basa da calculaziun ideala, perquai ch'i pudess vegnir evità il detur sur l'intensidad da valurisaziun e la summa dals salaris tenor la AVS. Pervia dal rendaquiet da la taglia sin la plivalur stuess da princip esser enconuschenta la valurisaziun brutta da mintga manaschi. Là vegnan las svieutas ch'èn relevantas per la taglia sin la plivalur rectificadas tras las prestaziuns preliminaras. Questa valurisaziun brutta pudess ussa vegnir multiplitgada cun la dependenza dal turissem stimada, per survegnir directamain la valurisaziun brutta dal turissem. Uschia fiss la valurisaziun brutta da mintga manaschi la basa da calculaziun adattada. En la pratica datti dentant blers problems che impedeschan displaschaivlamain da duvrar il rendaquiet da la taglia sin la plivalur sco basa da calculaziun:

- bleras excepziuns (oravant tut bancas, fatgs da sanadad, cultura e sport, assicuranzas);
- bleras interpresas han in rendaquiet pauschal per la taglia sin la plivalur;
- ina separaziun tenor ils singuls lieus da manaschi en il chantun Grischun n'è betg pussaivla;
- sche differentas interpresas pretendan da vegnir taxadas cuminaivlamain sco gruppa na vegnan las svieutas internas tranter las interpresas betg registradas.

Taglia sin la plivalur. Er cun la lescha davart la taglia sin la plivalur revedida ch'il departament federal da finanzas ha tramess en la consultaziun il favrer 2007, restan ils problems ch'èn vegnids discutads qua survart. La nova lescha duai tranter auter unifitgar la limita minimala da la svieuta sin 100'000.– francs. Prendida en mira vegn er ina tariffa unitara da taglia e l'aboliziun da passa 20 da las 25 excepziuns da la taglia ch'existan oz. Plinavant duai il cunfin da la svieuta annuala ch'è suttamessa a la taglia, per la quala i po vegnir applitgada la metoda simpla da la tariffa da taglia da saldo, vegnir dauzada dad actualmain 3.0 milliuns francs a 5.0 milliuns francs ed il cunfin da la grevezza per la taglia dad actualmain 60'000.– francs a 100'000.– francs (departament federal da finanzas 2007). Ina reducziun da las excepziuns fiss in signal positiv per tuttina duvrar il rendaquiet da la taglia sin la plivalur sco basa da calculaziun. Cun la nova limita minimala da la svieuta vegnissan da l'autra vart bleras interpresas pitschnas deliberadas en il futur da la taglia sin la plivalur.

Quai avess in effect negativ per l'incassament da la TTC sin basa dal rendaint da la taglia sin la plivalur. L'extensiun da la metoda da la tariffa da taglia da saldo avess per consequenza che anc dapli interpresas pajassan la taglia sin la plivalur en furma d'ina pauschala. Quai fiss in ulteriur dischavantatg per il rendaint da la taglia sin la plivalur sco basa da calculaziun.

Pervia da la problematica da l'incassament da la taglia sin la plivalur e pervia da las malsegirezzas en connex cun la refurma planisada da la lescha federala davart la taglia sin la plivalur na vegn la taglia sin la plivalur betg en dumonda sco basa da calculaziun.

Svieuta u gudogn per lieu da manaschi. In'ulteriura alternativa tar la summa dals salaris tenor la AVS fiss quella da duvrar la svieuta per lieu da manaschi sco basa da calculaziun. La svieuta cuntegna tant la valorisaziun brutta sco er las prestaziuns preliminaras ch'ina interpresa retira da terzas persunas. Las prestaziuns preliminaras na pon dentant betg vegnir engrevgiadas cun ina taxa turistica, perquai ch'ellas represchentan la valorisaziun da terzas persunas e betg quella da l'interpresa ch'è obligada da pajar la taxa. Sche la svieuta serviss ussa sco basa da calculaziun, fiss la chargia per manaschis che dependan da grondas prestaziuns preliminaras (p.ex. il commerzi) memia gronda. Perquai ch'i vegniss violà evidentamain il princip da l'equivalenza tranter il gudogn ed ils custs, na po la svieuta betg servir senza adattaziuns sco basa per calcular la TTC. Quest problem pudess vegnir schlià cun stimar l'autochezza da las prestaziuns preliminaras. Il proceder sumegliass alura quel da la summa dals salaris tenor la AVS, nua ch'i vegn resguardada l'intensidad da valorisaziun per branscha. En cas da la svieuta stuess la relaziun tranter las prestaziuns preliminaras e la svieuta vegnir calculada per branscha. Cun questa relaziun pudessi alura vegnir concludì da la svieuta sin la valorisaziun brutta. Cun la svieuta sco basa da calculaziun na po la TTC pia betg vegnir eruida en moda pli simpla che cun la summa dals salaris tenor la AVS.

Il gudogn n'è betg adattà sco basa per calcular la TTC, perquai che quella na suonda – sco taglia che vegn attribuida als custs – betg il primat da la capacidad da prestaziun.

Dumber da collavuraturas e da collavuratur. Er il dumber da collavuraturas e da collavuratur u il dumber da las equivalenzas da plazzas a temp cumplain (dumber da collavuraturas e da collavuratur transponì en plazzas da 100 pertschient) na vegn betg en dumonda sco basa da calculaziun. Per ina tala basa da calculaziun stuess per l'ina vegnir fatga ina nova retschertga, perquai che questas infurmaziuns n'èn betg avant maun. La dumbraziun da manaschis mussa che la retschertga dal dumber da las equivalenzas da plazzas a temp cumplain fiss colliada cun blera lavur. Per l'autra datti grondas differenzas tranter las branschas en quai che riguarda la valorisaziun. Er la valorisaziun per collavuratura u per collavuratur po divergiar fitg da manaschi a manaschi. Cumpareglià cun la summa dals salaris tenor la AVS fissi collià cun difficultads cleramain pli grondas da concluder dal dumber da collavuraturas e da collavuratur sin la valorisaziun.

Resumond poi vegnir constatà che la summa dals salaris tenor la AVS è ina basa pratitgbla per calcular la TTC e ch'ella è sa cumprovada en differentas vischnancas dal Grischun²³ per incassar las taxas communalas per promover il turissem.

5.1.6 Supplement respectivamain deducziun da vischnanca sin la TTC

Per in marketing turistic che vegn fatg cun success è necessari en la gronda part da las regions turisticas dapli meds finanziarials che oz (cf. chap. 4.2.4). L'autozza da la TTC è pervia da quai fixada uschia che quasi tut las regions turisticas vegnan ad avair a disposiziun cleramain dapli meds finanziarials che actualmain (cf. chap. 5.2.4).

Sche las vischnancas basegnan malgrà la TTC anc ulteriurs meds finanziarials per il svilup turistic e per il marketing turistic, duain ellas pudair incassar in **supplement da vischnanca sin la TTC**. Il supplement importa maximalmain 80% da la TTC. El vegn incassà mo sin la part variabla da la TTC.

Per ch'ina vischnanca possa introducir in supplement da vischnanca, sto sia legislaziun cuntegnair ina regulaziun respectiva. Cumpetenta duai esser la medema istanza che fixescha – tenor la costituziun communalà – er la tariffa da la taglia communalà.

Il meds finanziarials che vegnan generads dal supplement da vischnanca ston vegnir duvrads – sa basond sin l'artitgel davart l'intent da la lescha davart la TTC – per secturs che vegnan fixads ordavant.

Or da l'optica actuala po in supplement da vischnanca esser raschunaivel en il suandant cas: En pliras destinaziuns vegnan purschids **servetschs supplementars gratuits** als giasts. Ozendi vegnan quels finanziads per gronda part sur la TXC. Sco exempels pon vegnir numnadas las telefericas ch'èn gratuitas la stad per ils giasts (p.ex. a Savognin) u purschidas "all inclusive" ad Arosa u a Tavau. En questas destinaziuns pudess il basegn da meds finanziarials surpassar ils meds finanziarials che vegnan generads tras la TTC. Pervia da quai basegnan ellas in supplement da vischnanca sin la TTC.

²³ Breil, Tavau, Flem, Claustra-Serneus, Laax (enumeraziun betg definitiva)

Exempel: Arosa

Giasts da vacanzas ad Arosa survegnan da lur ospitantas e da lur ospitants ina "Arosa card". Grazia a questa carta da giasts pon ils giasts profitar la stagiun da stad da diversas prestaziuns senza custs: pendicularas, Viafier retica (Arosa-Langwies), rait da bus, bogn avert, locaziun da bartgas, halla da glatsch, plazzas da parcar e museums. Questa purschida che na custa nagut n'è dentant betg "gratuita". Ils giasts pajan las prestaziuns sur ina TXC pli auta. Quella importa la stad 6.– francs per pernottaziun en l'hotellaria ed en abitaziuns da vacanzas che vegnan dadas en locaziun en moda commerziala sco er 360.– francs sco pauschala da letg resp. 2'160.– sco pauschala da chasa per abitaziuns secundaras.

Sin basa da las calculaziuns ch'èn avant maun stuessan almain trais vischnancas incassar in supplement da vischnanca sin la TTC planisada (cf. tab. 16) per cuntanscher il nivel actual dals retgavs or da la TXC ed or da la TXP. Perquai che la purschida turistica al lieu (purschidas "all-inclusiv", bus local gratuit, utilisaziun gratuita da la loipa e.u.v.) per ils giasts è extremamain gronda, na fa questa divergenza da la media betg smirvegliar. Sche las tariffas da la TTC vegnan calculadas per singulas vischnancas – e betg per entiras regiuns turisticas – e sch'i vegnan resguardads projects planisads (p.ex. purschidas "all-inclusiv" u l'utilisaziun gratuita da las telefericas la stad), èsi imaginabel che er autras vischnancas (p.ex. Scuol resp. l'Engiadina bassa u Savognin resp. il Surses) introduceschan in supplement da vischnanca.

Tabella 16: Vischnancas cun in supplement da vischnanca (calculaziun da model)

Vischnanca	TXC/TXP actuala (fr.)	pauschala da basa da la TTC (fr.)	part variabla da la TTC (fr.)	differenza (fr.)	supplement da vischnanca sin la part variabla da la TTC
Tavau	11'380'000	570'000	6'330'000	-4'480'000	71%
Arosa	4'530'000	230'000	3'480'000	-820'000	24%
Claustra-Serneus	2'760'000	240'000	2'225'000	-295'000	13%

Funtauna: enquesta tar las organisaziuns turisticas, 2008; calculaziuns UET, 2009

En la lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas vegn proponida en l'art. 16 la pussaivladad d'introducir ina **deducziun da vischnanca** sin la TTC. Empè d'in supplement da vischnanca, dal qual resultan dapli meds finanzials per las organisaziuns turisticas, duain las vischnancas survegnir la pussaivladad da reducir ils retgavs da la TTC. Ina deducziun da vischnanca è dentant mo admissibla, sche la differenza da l'import che resulta da questa deducziun vegn messa a disposiziun da la vischnanca a las organisaziuns turisticas pertutgadas en la medema autezza or d'auters meds finanzials (en spezial meds

finanzials publics da la vischnanca). Sche vischnancas vulan pia generar main meds finanzials or da la TTC, duain ellas pudair fixar ina **deducziun da vischnanca sin la TTC**. La deducziun da vischnanca importa maximalmain 30% da la TTC. Questa deducziun po vegnir fatga mo sin la part variabla da la TTC.

Per ch'ina vischnanca possa introducir ina deducziun da vischnanca, sto sia legislaziun cuntegnair ina regulaziun respectiva. Cumpetenta duai esser la medema istanza che fixescha – tenor la costituziun communal – er la tariffa da la taglia communal.

Or da l'optica actuala po ina deducziun da vischnanca esser raschunaivla, sche la vischnanca – u tut las vischnancas d'ina regiun turistica – disponan d'ulteriurs instruments da finanziaziun (p.ex. taglias sin immobiglias, contribuziuns communalas ordinarias, taglias spezialas per il turissem e.u.v.), dals quals ils retgavs vegnan utilisads per part u cumplainamain per financiar l'organisaziun turistica. En connex cun l'introducziun da la TTC inclusiv l'artitgel davart la deducziun da vischnanca han vischnancas pia la pussaivladad da distgargiar lur interpresas, lur interpresas d'alloschament sco er lur proprietarias e lur proprietaris d'abitaziuns da vacanzas visavi la media chantunala (100% da la TTC) per maximalmain 30%.

5.2 Diever dals meds finanzials

Ina grupp da lavur che consista da represchentantas e da represchentants da vischnancas e d'organisaziuns turisticas ha elavurà intensivamain la concepziun da la TTC. La finamira da la grupp da lavur è stada quella d'examinar variantas e d'elavurar propostas, e quai cun sustegn extern e cun il referiment correspondent a la pratica da l'entrada dals meds finanzials (incassament) e dal reffluss dals meds finanzials (pajament). Las enconuschientschas da la grupp da lavur èn vegnidas resguardadas tar l'elavuraziun da la TTC.

5.2.1 Refluss dals meds finanzials

Sco princip vala che la summa dals meds finanzials che vegn generada tras la TTC entaifer ina regiun turistica definida sto reffluir dal tutfatg en questa regiun. Il chantun pudess pajar il retgav da la TTC tant ad instituziuns existentas sco las vischnancas sco er ad instituziuns che han in intschess pli grond. Differentas variantas dal reffluss dals meds finanzials èn vegnidas examinadas en spezial sin lur effizienz administrativa e sin in'execuziun simpla:

- **Pajament sur las vischnancas:** Il chantun Grischun transfescha la TTC sco er ils supplements da vischnanca directamain a las vischnancas. Las vischnancas èn responsablas da dar vinavant la TTC a lur OGD u a lur OTReg correspondent e disponan sezzas dal supplement da vischnanca.

- **Pajament sur las corporaziuns regiunalas:** Il chantun Grischun transferescha la TTC sco er ils supplements da vischnanca a las corporaziuns regiunalas. Las corporaziuns regiunalas èn responsablas che la TTC vegnia spedita vinavant a las OGD ed a las OTReg. Ils supplements da vischnanca vegnan pajads a las vischnancas correspudentas.
- **Pajament sur ina nova organisaziun:** Questa varianta cuntegna la creaziun da novas uniuns d'interess turisticas che pudessan correspunder al territori d'ina OGD e d'ina OTReg u p.ex. a las tschintg regiuns²⁴ da las telefericas dal Grischun. Il chantun Grischun transferescha la TTC sco er ils supplements da vischnanca a las novas uniuns d'interess turisticas che dattan vinavant quests daners a las OGD, a las OTReg resp. a las vischnancas.
- **Pajament direct a las consumentas:** Il chantun Grischun transferescha la TTC directamain a las organisaziuns turisticas che han il dretg da survegnir questa taxa (OGD sco er OTReg). Eventualas pretensiuns finanzialas da las vischnancas or da la TTC vegnan regladas en curvegna da prestaziun cun las organisaziuns turisticas. Il chantun Grischun transferescha ils supplements da vischnanca sin la TTC directamain a las vischnancas correspudentas.

Mintga varianta dal pajament da la TTC e dals supplements da vischnanca ha avantatgs e dischavantatgs. Per ina valitaziun definitiva èn impurtants en spezial ils suandants criteris:

- I sto vegnir evità da crear novas structuradas administrativas cun ils process da lavur necessaris.
- Ils process da lavur "refluss dals meds finanzials" duain vegnir liquidads uschè bain sco pussaivel cun las structuradas organisatoricas existentas (structuradas effizientas, vias curtas).
- Il pajament da la TTC e dals supplements da vischnanca na dastga betg chaschunar gronds custs administrativs.
- La cumpetenzza professiunala e giuridica per il refluss dals meds finanzials sto esser reglada en moda simpla e clera.

Da la valitaziun da las variantas sut quests criteris resulta la varianta "pajament direct a las consumentas" sco optimum. Il pajament dals meds finanzials che derivan da la TTC a las organisaziuns turisticas ha gronds avantatgs. La premissa è dentant che tut las OGD e che tut las OTReg hajan cumenzà cun lur activitads operativas, cur che la TTC vegn introducida.

²⁴ Las telefericas dal Grischun sa dividan en las suandantas regiuns: Arosa/Lai, Engiadina/San Murezzan/Grischun dal sid, Flem/Laax/Surselva, Tavau/Claustra, Grischun central.

Sco avantatg d'in pajament direct a las consumentas (OGD/OTReg) vegnan giuditgads tranter auter:

- Ina OGD/OTReg cumpiglia pliras vischnancas. Pervia da quai n'èsi betg raschunavel da pajar ils retgavs da la TTC a las vischnancas che ston da lur vart alura dar vinavant quests meds finanzialas a las OGD/OTReg (structura da pajament simpla e directa senza deturs).
- In pajament direct a las OGD/OTReg correspunda a las finamiras da la refurma dal turissem grischun che prevesa organisaziuns turisticas ch'èn prontas da surpigliar responsabladad. Cun agid da curvegns ch'èn stringentamain necessarias tranter las vischnancas e las OGD/OTReg èsi garantì che las vischnancas pon far valair lur influenza, co ch'ils meds finanzials duain vegnir impundids.

Ils supplements da vischnanca vegnan pajads directamain a las vischnancas correspondentas. Davart la dumonda, co ch'ils meds finanzials duain vegnir duvrads, decida la vischnanca ensemen cun la OGD/OTReg sin basa da la repartiziun da las incumbensas concluidas resp. sin basa da las curvegns fixadas.

5.2.2 Premissas da las retschavidras dals meds finanzials or da la TTC

Ils meds finanzials che derivan da la TTC èn la basa per financiar las organisaziuns turisticas regionalas (OGD, OTReg). Per survegnir ils meds finanzials da la TTC sto in'organisaziun turistica ademplir ils suandants criteris:

- L'organisaziun turistica sto garantir che las incumbensas vegnian ademplidas en moda adeguata e ch'ella haja in'organisaziun curvegna (grondezza, direcziun, concepziun dals products, elavuraziun dal martgà, vendita, controlla da l'effect) (cf. chap. 3.8 e 3.9).
- Igl è absolutamain necessari che l'organisaziun turistica haja ina curvegna cun las vischnancas da ses territori, en la quala èn fixadas la repartiziun da las incumbensas e l'assegnaziun dals meds finanzials tranter l'organisaziun da turissem e las vischnancas areguard il marketing turistic, areguard il svilup turistic, areguard il manaschi ed areguard il mantegniment d'infrastructuras e.u.v.

Cunvegnas da prestaziun sco basa da la repartiziun regiunala da las incumbensas

Cunvegnas da prestaziun èn cunvegnienschas contractualas tranter vischnancas d'ina regiun turistica e l'organisaziun turistica da la medema regiun. Las cunvegnas vegnan per regla fatgas per plirs onns, èn dentant suttamessas ad ina controlla regulara ed ad ina cuntinuaziun. Cunvegnas da prestaziun èn er en auters secturs sco la sanadad e la furmaziun instruments (directivs) ch'èn gia daditg reconuschids e cumprovads. Igl è previs ch'il chantun metta a disposiziun a las vischnancas – a chaschun da l'introducziun da la TTC – in model d'ina cunvegna da prestaziun. La cunvegna fixescha, tge incumbensas (marketing turistic e svilup turistic) ch'ina organisaziun turistica sto ademplir autonomamain e tge meds finansials da la TTC che vegnan impundids per quai. Er ils dretgs e las obligaziuns da la(s) vischnanca(s) vegnan fixads, per ch'i na dettia nagins dubis davart la repartiziun da las incumbensas en la regiun en spezial en il sector dal svilup turistic (construcziun, gestiun e mantegniment d'infrastructuras e.u.v.). Uschia vegn la repartiziun dals meds finansials che derivan da la TTC fixada cun in contract. Igl è ina premissa stringenta ch'ina cunvegna da prestaziun suttascritta saja avant maun per ch'il chantun possa transferir ils meds finansials da la TTC che vegnan incassads en ina tscherta regiun turistica tar las parts, ch'èn obligadas da la pajar, puspè en la regiun turistica. Ils retgavs da la TTC vegnan pajads a la regiun turistica che fa da sia vart la repartiziun entaifer la regiun (vischnancas, ulteriuras parts che han il dretg da retschaiver quests meds finansials). Cun cunvegnas da prestaziun ch'èn concepidas en moda adattada po er vegnir cuntanschida ina separaziun raschunaivla da las activitads operativas e strategicas en las regions turisticas. La politica (vischnancas) duai far valair sia influenza sin las organisaziuns turisticas sur princips e sur finamiras da plirs onns, ma ella na duai betg intervegnir en la realisaziun operativa. Las finamiras fixadas duain vegnir controlladas (cun agid da la balanced scorecard) ed adattadas sche necessari. En quest connex èsi impurtant che la cuntinuitad en la lavur turistica vegnia mantegnida e ch'ella vegnia resguardada sufficientamain.

5.2.3 Intent fix

Resguardond la tariffa unitara dastga ina taxa sco la TTC vegnir incassada mo, sche la chargia speziala correspundenta da singulas gruppas da persunas sa lascha giustificgar cun motivs objectivs. En cas da la TTC è questa giustificaziun il fatg ch'ils retgavs da la taxa han in intent fix. Suenter la deducziun dals custs d'execuziun (cf. chap. 5.3.3) vegn il retgav net da la TTC duvrà cumplettaimain tenor la concepziun legala en l'interess ed a favur da las differentas gruppas ch'èn obligadas da pajar la taxa.

Las interpresas che stattan datiers dal turissem e las interpresas d'alloschament profiteschon en spezial dal marketing turistic d'ina regiun che vegn finanzià tras ils retgavs da la TTC. Dal marketing fan part il svilup e la realisaziun d'ina strategia da marketing, il posiziunament da la regiun turistica en il martgà sco er l'utilisaziun dals instruments da marketing adattads:

- **Mesiras da vart dal product:** Optimar las purschidas existentas, concepir novas purschidas, cumbinar products existents ad in fasch da prestaziuns cun in pretsch attractiv (p.ex. fin d'emna da wellness en Engiadina, emna da viandar e da viafier en il Puschlav e.u.v.).
- **Elavuraziun dal martgà:** L'elavuraziun dal martgà cumpiglia activitads sco la profilisaziun da la regiun turistica ed il render enconuschent la purschida (p.ex. reclama, PR).
- **Vendita:** Activitads preparativas sco la tschernia e l'elavuraziun da chanals da distribuziun futurs u da novas gruppas da clientella, participaziun vi da ed installaziun da plattafurmas da vendita.

La grappa da proprietarias e da proprietaris sco er da giudidras e da giudiders da chasas e d'abitaziuns da vacanzas che vegnan duvradas per sasezs profiteschon spezialmain dal svilup da la regiun turistica.

Tar las incumbensas dal svilup dal turissem tutga la planisaziun, il svilup, la construcziun ed il manaschi da purschidas turisticas (infrastructuras e servetschs) al lieu, da las qualas pon profitar ils giasts sco er las proprietarias ed ils proprietaris d'abitaziuns secundaras. Sco exempel valan occurrenz, stabiliments da sport (sco loipas da passlung, plazzas da glatsch artificialas, vias da scarsolar, plazzas da golf, bogns averts e cuverts), il traffic public entaifer la regiun u systems d'infurmaziun. Ultra da quai po vegnir constatada ina dependenza tranter la valur commerciala da chasas u d'abitaziuns da vacanzas e l'attractivitat da la regiun turistica. Pli enconuschenta (marca da destinaziun) e pli attractiva (purschida turistica generala) ch'ina regiun turistica è e pli gronda che la dumonda d'immobiglias è, pli auts ch'ils pretschs da bains immobigliars è ed uschia er la valur commerciala da singulas abitaziuns.

Ultra da l'intent fix objectiv exista tar la TTC che vegn incassada da personas che dovran sezzas lur abitaziun tranter l'incassament da la taxa ed il diever dals meds finanzials er ina colliaziun geografica. Ils retgavs nets che vegnan generads da la TTC ston puspè turnar en la regiun turistica, nua che la TTC è vegnida incassada tar las parts ch'èn obligadas da pajar questa taxa. In'exceptiun datti mo per las uschenumnadas "regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras" che realiseschan ina part fitg gronda da lur valorisaziun turistica ordaifer lur regiun da staziunament, q.v.d. en l'ulteriur territori chantunal (cf. chap. 5.2.5).

5.2.4 Dotaziun finanziaria

Il chantun attribuescha las taxas che vegnan incassadas en ina vischnanca – suenter ch'ils custs per l'execuziun administrativa èn vegnids deducids – a l'organisaziun turistica (OGD u OTReg) che vegn designada da questa vischnanca. Sch'ina vischnanca na designescha nagina organisaziun turistica u sch'ella designescha in'organisaziun turistica che na vegn betg reconuschida dal chantun, survegn la vischnanca 60% dals meds finanzials che vegnan generads en questa vischnanca tras la TTC.

Sche la participaziun d'ina vischnanca ad ina OGD/OTReg n'è betg raschunaivla, po la vischnanca far ina dumonda tar il chantun davart il diever dals 40% dals meds finanzials ch'il chantun ha retegnì. Suenter avair tadlà la vischnanca decida il chantun davart il diever adequat dals meds finanzials. Sche meds finanzials ch'il chantun ha retegnì na vegnan betg duvrads, attribuescha el quests meds finanzials ad in fond per projects turistics d'interess surregional (cf. chap. 5.2.6). Il chantun po dentant attribuir quests meds retegnids er ad ina u a pliras organisaziuns turisticas adattadas ch'èn evidentamain "cumpetentas" (p.ex. pervia da la medema regiun turistica) per questa vischnanca, dentant senza avair ina incarica da prestaziun formala.

Ils retgavs da TXC e da TXP cuntanschan l'onn 2007 circa 51.5 milliuns francs. Cun ils retgavs da la TTC da 67.7 milliuns francs²⁵, cun ils quals i vegn fatg quint, han praticamain tut las OGD e tut las OTReg a disposiziun dapli meds finanzials che las organisaziuns turisticas vertentas en las regiuns turisticas pertutgadas (cf. tab. 17). En las destinaziuns da Tavau Claustra e dad Arosa resultan main meds finanzials da la TTC che tras las TXC e tras las TXP actualas. Quai po vegnir motivà cun il fatg che questas regiuns han – cumpareglià cun la media chantunala – tariffas autas tar las taxas da cura e tar las taxas per promover il turissem, e quellas resultan d'ina gronda purschida turistica (infrastructuras, purschidas "all-inclusiv" e.u.v.). Sche questas regiuns turisticas vulan avair en il futur medem blers meds finanzials sco fin ussa, han ellas la pussaivladad d'incassar in supplement da vischnanca (cf. chap. 5.1.6).

²⁵ senza eventuals supplements da vischnanca

Tabella 17: Dotaziun finanziaria da las OGD/OTReg (model ipotetic)

Regiuns	TTC (en fr.)					TXC e TXP actuala	
	interpresas da commerzi e da mastergn, agricultura	prestaziuns preliminaras (80%)	alloschadras e alloschaders	abitaziuns abitadas per part	total da la TTC		supplement da vischnanca
1 Engiadina San Murezzan	2'206'000		8'091'000	6'469'000	16'766'000		12'542'000
2 Val Puschlav	200'000		400'000	388'000	988'000		184'000
3 Bregaglia	54'000		203'000	212'000	469'000		126'000
4 regiun dal parc naziunal inclusiv Samignun / Val Müstair	606'000		2'240'000	1'659'000	4'505'000		3'575'000
5 Tavau Claustra	1'062'000		4'428'000	3'874'000	9'364'000	4'783'000	14'147'000
6 Partenz	293'000		461'000	1'075'000	1'829'000		416'000
7 Lai	334'000		1'216'000	3'113'000	4'663'000		3'596'000
8 Arosa	299'000		2'251'000	1'161'000	3'711'000	818'000	4'529'000
8a Scanvetg	42'000		142'000	616'000	800'000		322'000
9 Caira / Val dal Rain grischuna	422'000	1'689'000	565'000	702'000	1'689'000		293'000
10 Signuradi	72'000	290'000	152'000	214'000	438'000		0
11 Viamala	386'000		572'000	1'445'000	2'403'000		678'000
12 Mesolcina/Calanca	191'000		187'000	1'618'000	1'996'000		335'000
13 Flem Laax	352'000		1'599'000	4'209'000	6'160'000		4'480'000
14 Surselva centrala inclusiv Val S. Pieder e Stussavgia	561'000		958'000	3'139'000	4'658'000		2'306'000
15 Mustér Sedrun	212'000		578'000	1'291'000	2'081'000		1'445'000
16 Savognin incl. Bravuogn/Filisur	214'000		826'000	2'175'000	3'215'000		2'569'000
Total senza prestaziuns preliminaras	7'506'000				65'735'000		
Prestaziuns preliminaras		1'979'000			1'979'000	5'601'000	51'543'000
Total cun prestaziuns preliminaras	9'485'000		24'869'000	33'360'000	67'714'000		

5.2.5 Regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras

Da princip è la TTC concepida uschia ch'ils meds finansials che vegnan incassads en ina regiun turistica vegnan mess a disposiziun a l'organisaziun turistica ch'è responsabla per questa regiun turistica. Cun in'exceptiun: I dat regiuns turisticas, en las qualas l'economia profitescha decisivamain dal turissem en autras regiuns. En quest connex pon ins pensar oravant tut a valladas, en las qualas èn domiciliadas bleras interpresas che "exporteschan" rauba u servetschs en las regiuns turisticas dal Grischun. En questas uschenumnadas regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras exista ina dependenza da las furnituras e dals furniturs da prestaziuns preliminaras visavi il turissem en las regiuns turisticas.

La regiun che ha la funcziun d'ina furnitura da prestaziuns preliminaras

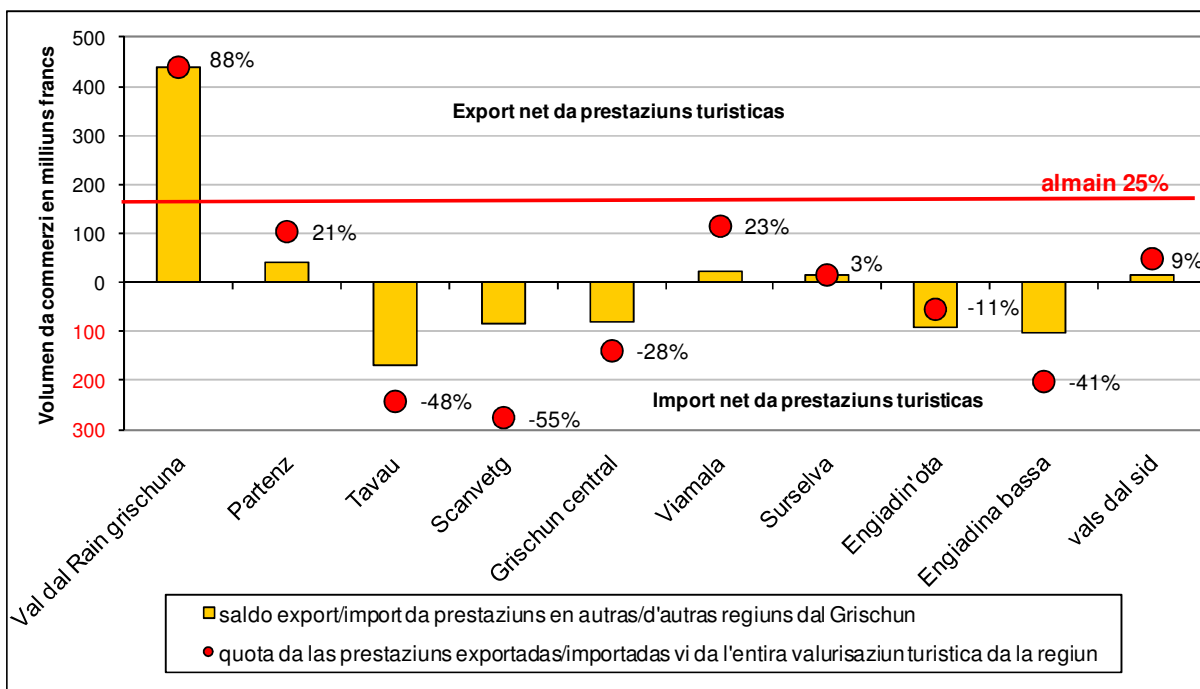
Regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras èn regiuns, en las qualas èn domiciliads manaschis che realiseschan las svieutas che derivan dal turissem per gronda part en auters territoris dal chantun. La sedia da l'interpresa na sa chatta pia betg en la regiun, nua ch'ils servetschs vegnan vendids per gronda part u nua che la rauba vegn furnida. Pussaivel è quai, perquai che blers servetschs na vegnan betg realisads en moda directa e perquai che la vendita da rauba n'è betg liada al lieu da produenziun. In martgadant da vin da Jenins po per exempel vender ses products ad in hotel en l'Engiadin'ota. U in impressari da Panaduz po construir abitaziuns da vacanzas en Surselva.

Pervia da quai cuntegna la TTC ina regulaziun speziala per las regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras. La suandanta enconuschientscha è decisiva per quai: I n'è strusch raschunavel d'impunder tut ils retgavs da la TTC che vegnan realisads en las regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras per promover il turissem en questas regiuns. In effect pli grond per franc svizzer impundi po vegnir cuntanschì, sch'ina part dals retgavs da la TTC che deriva da las regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras vegn duvrada en las regiuns turisticas. Sch'il turissem en las regiuns turisticas sa sviluppa en moda fitg favuraivla grazia a quests meds finansials supplementars, profiteschan er las furnituras ed ils furniturs da prestaziuns preliminaras da las regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras d'incumbensas supplementaras.

Per ch'ina regiun valia sco regiun che ha la funcziun da furnitura da prestaziuns preliminaras, ston las svieutas turisticas che vegnan realisadas directamain u indirectamain da sias interpresas derivar almain per 25% d'autras regiuns dal Grischun (cf. ill. 12). La part da las prestaziuns preliminaras vegn calculada a maun da la divergenza da la valurisaziun per pernottaziun da la media chantunala. Ina divergenza da la media da la valurisaziun per

pernottaziun pudess er vegnir chaschunada da differents nivels da pretschs en las regiuns turisticas. Pervia da quai è vegnida fixada ina valur minimala da 25% che sto vegnir surpassada, per ch'ina regiun tutgia tar las regiuns che han la funcziun da furnitura da prestaziuns preliminaras.

Illustraziun 12: Export ed import da prestaziuns turisticas

Funtauna: studi davart la valorisaziun, SATE Caira, 2008

Agid per la lectura: La Val dal Rain grischuna exportescha prestaziuns preliminaras turisticas en la valur da circa 440 milliuns francs en autras regiuns dal Grischun. Quest export correspunda ad 88% da l'entira valorisaziun turistica che vegn creada en la Val dal Rain grischuna.

Actualmain è quai mo il cas en la Val dal Rain grischuna, nua ch'i vegnan creads 88% da la valorisaziun turistica grazia ad incumbensas d'autras regiuns turisticas. Il chantun fixescha, tge part dals retgavs da la TTC che vegn incassada tar ils manaschis da commerzi e da mastergn d'ina regiun che ha la funcziun da furnitura da prestaziuns preliminaras, che cula enavos en la regiun e tge part che cula en il fond per projects turistics d'interess surregional. Previs èsi da consegnar a quest fond ina part dad 80% dals retgavs da la TTC ch'èn vegnids menziunads qua survat.

Las taxas che vegnan incassadas sin las capacitads da las interpresas d'alloschament, da las ulteriuras alloschadras e dals ulteriurs alloschaders, da las proprietarias e dals proprietaris, da las giudidras e dals giudiders da chasas resp. d'abitaziuns da vacanzas sco er da las persunas che fan sezs diever da lur chasas resp. abitaziuns da vacanzas n'èn betg pertutgadas da questa regulaziun e restan en mintga cas cumplainamain en la regiun.

Il retgav da la TTC che na cular betg enavos en las regions che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras servan pia ad alimentar il fond per projects turistics d'interess surregional (cf. chap. 5.2.6).

La Val dal Rain grischuna

Il product naziunal brut annual da la Val dal Rain grischuna importa 4.6 milliardas francs, da quels pertutgan circa 490 milliuns francs la valorisaziun turistica. Pia è la Val dal Rain grischuna suenter l'Engiadin'ota la regiun che ha – en cifras absolutas – la segund gronda valorisaziun turistica dal Grischun. Quest grond import deriva d'investiziuns, da prestaziuns preliminaras per las ulteriuras regions e da la funcziun da center da la Val dal Rain grischuna. Uschia han differentas interpresas pli grondas che vendan directamain u indirectamain prestaziuns a giasts en tut il chantun lur sedia en la Val dal Rain grischuna (p.ex. bancas, furnituras e furniturs da la gastronomia, Viafier retica, gestunarias e gestunaris da bus e.u.v.).

Tut en tut importan las entradas en la Val dal Rain grischuna che vegnan spetgadas annualmain 4.1 milliuns francs. Tar las interpresas da la Val dal Rain grischuna vegnan incassadas tras la TTC probablmain 2.5 milliuns francs per onn. Da quels dain cular 80%, q.v.d. circa 2.0 milliuns francs, en il fond per projects turistics d'interess surregional. Per il marketing turistic da la Val dal Rain grischuna restan meds finanziaus annuals da 2.1 milliuns francs. Quels sa cumponan da 0.7 milliuns francs d'interpresas d'alloschament, dad 0.9 milliuns francs da persunas che dovran sezzas lur abitaziun sco er dals 20% che restan da las interpresas (0.5 milliuns francs).

Tabella 18: Meds finanziaus da la TTC or da las prestaziuns preliminaras da la Val dal Rain grischuna (model ipotetic)

	Total da la TTC (en fr.)	minus 80% prestaziuns preliminaras per il fond per projects turistics d'interess surregional (en fr.)	Total da la TTC a la OGD/OTReg da la Val dal Rain grischuna (en fr.)
Interpresas da commerzi e da mastergn, manaschis agriculs e persunas cun activitad da gudogn independenta	2'500'000	-2'000'000	500'000
Interpresas d'alloschament	700'000	0	700'000
Abitaziuns da vacanzas commerzialas, persunas che dovran sezzas lur abitaziun	900'000	0	900'000
Total da la TTC da la regiun da la Val dal Rain grischuna	4'100'000	-2'000'000	2'100'000

5.2.6 Fond per projects turistics d'interess surregiunal

Il fond per projects turistics d'interess surregiunal pussibilitescha da finanziair projects pli gronds surregiunals. Las organisaziuns turisticas²⁶ pon inoltrar lur dumondas per meds finansials or da quest fond tar il chantun. La regenza u il departament decida, co ch'ils meds finansials dal fond per projects turistics d'interess surregiunal duain vegnir duvrads. Ina contribuziun finanziaria è pussaivla, sche:

- il project – en il senn da las finamiras strategicas dal chantun – gida ad augmentar la cumpetitivitad dal turissem en il chantun Grischun;
- il project serva al svilup turistic u al marketing turistic;
- almain duas differentas OGD u OTReg èn involvidas en il project (exceptziun: project regiunal d'impurtanza chantunala);
- las regiuns turisticas che profitan pajan sezzas ina part dals custs dal project.

Sin basa da las enconuschientschas actualas (calculaziun da model) po vegnir fatg quint cun in apport annual en il fond da 2.0 milliuns francs.

26 inclusiv Grischun vacanzas

Exempels: Projects ipotetics d'interess surregiunal

Analisis dal martgà han mussà ch'il martgà svedais ha gronds potenzials. Flem Laax vuless avrir quest martgà. In'avertura dal martgà sin agens custs surpassass dentant las pussaivladads finanzialas da la OGD. Ensemen cun Tavau Claustra vegn sviluppà in concept per avrir e per elavurar il martgà. Per la finanziaziun da partenza dumondan questas duas OGD meds finanzials supplementars dal chantun or dal fond per projects turistics d'interess surregiunal.

Engiadina San Murezzan e la regiun dal parc naziunal vulessan – ensemen cun las telefericas dal Grischun – metter en pe in program per liar la clientella. Da quel program profitass il turissem da tut il Grischun. Ils custs da svilup surpassan las pussaivladads finanzialas da quests dus partenaris. Pervia da quai dumondan questas duas organisaziuns turisticas meds supplementars dal chantun or dal fond per projects turistics d'interess surregiunal.

La plattafurma turistica electronica dal grischun (e-plattafurma GR), ina societad ch'è vegnida fundada cuminaivlamain da las OGD, da las OTReg, da la Viafier retica e da GRV, coordinescha l'avertura d'ulteriurs chanals da vendita sco er l'ulteriur svilup d'applicaziuns online. La e-plattafurma dumonda ina contribuziun dal chantun per la finanziaziun da basa da la e-plattafurma GR. Da quella pon – tenor il concept – profitar tut las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas.

Il svilup consequent da products dal turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura duai vegnir pussibilità. En num da sias partenarias e da ses partenaris (ch'èn eventualmain organisads sco uniu) dumonda il post da competenza per in turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura ina contribuziun annuala dal chantun or dal fond per projects turistics d'interess surregiunal.

5.2.7 Contribuziuns chantunales a las organisaziuns turisticas

Il chantun Grischun s'engascha fitg ferm per il turissem cun differents instruments da promoziun (cf. chap. 2.4.2). Quai mussa er ina cumparegliaziun cun auters chantuns. En vista a la gronda impurtanza dal turissem per il Grischun (cf. chap. 1.1) è in grond engaschament finanziel dentant giustifitgà. Quai duai restar uschia er en l'avegnir. Uschia prevesa il plan da finanzas 2010 fin 2012 contribuziuns u emprests da daners (sa basond sin la lescha per il svilup economic) per ils secturs "occurrenz", "alloschament" sco er "infrastructuras" (en spezial stabiliments da sport). Er las contribuziuns a l'uniu Grischun vacanzas n'èn betg pertutgadas directamain da l'introducziun d'ina TTC. Igl è previs – sa basond sin la cunvegna da prestaziun cun GRV – d'impunder meds finanzials supplementars per installar novs martgads sco er per promover e per tgirar la marca regiunala graubünden (incl. la cuntinuaziun da l'offensiva da marca "Enavant Grischun"). En il program da realisaziun da la nova politica regiunala da la confederaziun ha il turissem ina valur impurtanta. Ils meds finanzials correspondent da la confederaziun (contribuziuns u

emprests da daners) sco er dal chantun (prestaziuns d'equivalenza) stattan a disposiziun ils proxims onns.

La finanziaziun dal svilup e dal marketing dal turissem duai vegnir fatga cun ils retgavs da la TTC en las destinaziuns. La concepziun da la TTC ed uschia er la lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas (LFOT) na prevesan naginas contribuziuns da gestiun supplementaras da vart dal chantun a las singulas OGD u OTReg. Er sin basa da la lescha per promover il svilup economic n'èsi betg pussaivel da survegnir contribuziuns da promoziun per la gestiun d'organisaziuns turisticas. Quellas contribuziuns na vegnan er betg resguardadas sco raschunaivlas.

Creond ina basa legala per la TTC meglierescha il chantun considerablamain las cundiziuns generalas per las organisaziuns turisticas en il Grischun. Las organisaziuns turisticas pon – supplementarmain als retgavs da la TTC da lur regiuns turisticas – inoltrar da tut temp al chantun d'ina vart dumondas per contribuziuns dal fond per projects turistics d'interess surregiunal e da l'autra vart dumondas tenor la lescha per il svilup economic u tenor la nova politica regiunala. Ideas da projects attractivs che furneschan, sch'els vegnan realisads, ina contribuziun gronda avunda per augmentar la cumpetitivitad da singuls manaschis u d'entiras regiuns turisticas, èn bainvegnidas e vegnan examinadas gugent da l'autorità chantunala cumpetenta.

5.3 Execuziun da la TTC

Ina grupp da lavur che consista da represchentantas e da represchentants da vischnancas e d'organisaziuns turisticas ha discutà ed examinà, co che l'execuziun da la TTC pudess vegnir organisada. Las enconuschientschas da la grupp da lavur èn vegnidadas resguardadas tar l'ulteriura elavuraziun da las basas.

5.3.1 Integraziun organisatorica

Sch'il chantun Grischun introducescha ina TTC, sco ch'ella vegn preschentada en la calculaziun da model ed en sia verificaziun, duai l'execuziun da la TTC esser chausa dal chantun. Per quai ston vegnir stgaffidas las premissas necessarias.

Las incumbensas d'execuziun pudessan da princip er vegnir ademplidas da las vischnancas. Las structures per quai existan. Las corporaziuns regiunalas (u ils circuls), las OGD e las OTReg na vegnan betg en dumonda per surpigliar las incumbensas d'execuziun. Quai, perquai ch'ellas èn organisadas e structuradas en moda differenta.

Las datas necessarias (indicaziun dal dumber da chombras dals hotels, dals meters quadrat da las abitaziuns secundaras, da la summa dals salaris tenor la AVS per interpresas da mastergn) ston vegnir registradas resp. actualisadas cun agid da las vischnancas e da las organisaziuns turisticas.

datas vegn verificada cun emprovas da controlla e cun agid da datas da controlla d'auters uffizis chantunals. Las vischnancas sustegnan il chantun tar l'actualisaziun da las datas.

La TTC vegn mintgamai incassada per l'onn current sin basa da las datas da l'onn precedent. L'onn da taxaziun per l'onn d'obligaziun da pagar la TTC 2012 è l'onn 2011. L'obligaziun da pagar la TTC sa basa sin in tschert di da referenza. Persunas giuridicas e persunas natiralas che disponan per ils 31. da december da l'onn precedent (perioda da taxaziun) d'in object ch'è suttamess a la TTC, ston pagar la TTC per l'entir onn.

Per l'obligaziun d'annunziar la TTC e per l'obligaziun d'annunziar mutaziuns èn responsablas las parts che ston pagar la TTC. Las interpresas da commerzi e da mastergn sco er las alloschadras ed ils alloschaders èn obligads d'inoltrar al UET il rendaquint final da la summa dals salaris tenor la AVS da las lavurantas e dals lavurants e/u la disposiziun da contribuziun per persunas cun activitad da gudogn independenta (eventualmain en furma d'in rendaquint provisoric). Sche l'intent d'utilisaziun d'ina abitaziun vegn midà, ha la part che sto pagar la TTC da dumandar ina conferma da la vischnanca ed ha d'inoltrar quella al UET.

La facturaziun per la TTC vegn fatga independentamain dal quint da taglia chantunal e communal.

Sin dumonda dal UET fan las vischnancas controllas da plausibilitad, sche datas vegnan mutadas u en cas d'ina taxaziun tras il UET, ed infurmeschan il UET davart midadas en la vischnanca ch'èn relevantas per la TTC.

5.3.3 Custs da l'execuziun da la TTC

Actualmain importa il basegn da persunal en las vischnancas ed en las organisaziuns turisticas circa 2'400 pertschients da plazzas, sco ch'ina retschertga dal UET tar las organisaziuns turisticas ha mussà l'onn 2008. Ils custs totals importan circa 2.5 milliuns francs. Ultra dals custs dal persunal sco tals e dals custs administrativs directs ston vegnir resguardads ulteriurs custs interns en in quint integral dals custs sco amortisaziuns, diversas expensas da biro sco er expensas da persunas surordinadas. Ils custs totals effectivs da l'execuziun actuala da la TXC/TXP en las vischnancas ed en las organisaziuns turisticas dastgassan pia esser cleramain pli gronds che supponì fin ussa. Stimaziuns fan quint cun passa 3.0 milliuns francs.

Per exequir la TTC tras il chantun vegnan duvradas tenor stimaziuns circa 800 pertschients da plazzas. Ultra dals custs dal persunal (custs da salari incl. custs accessorics) èn las indemnisaziuns da las prestaziuns da l'administraziun da taglia e da l'uffizi d'informatica sco er ils custs dals portos ils custs regulars annuals ils pli gronds.

Pervia da la fasa d'introducziun è la lavur operativa ils emprims trais onns per circa 400 pertschients da plazzas pli gronda ch'ils onns suandants (q.v.d. il cumenzament tut en tut 1200 pertschients da plazzas). Ils custs annuals per l'organisaziun da l'execuziun importan a partir dal quart onn circa 2.3 milliuns francs. En cas d'in volumen dal retgav spetgà da la TTC

da circa 67.7 milliuns francs per onn vegnan duvrads circa 3.4% da quest volumen per cuvrir ils custs operativs da l'execuziun.

Cumpareglià cun l'incassament decentral actual da las TXC e da las TXP tras las vischnancas e tras las organisaziuns turisticas pon – ultra dals respargns da custs – vegnir cuntanschids anc auters avantatgs. In register da taglia central, ina soluziun cun ina software efficazia e l'access a divers registers chantunals da datas laschan spetgar in'execuziun efficazia da la TTC. Pir la creaziun d'in register da taglia central permetta in'execuziun qualitativamain buna en tut il chantun.

5.3.4 Rolla da las vischnancas

Per pudair realisar in'organisaziun d'execuziun efficazia sin plaun chantunal èsi necessari d'avair infurmaziuns uschè cumpletas sco pussaivel da las datas ch'èn relevantas per la TTC. En quest connex han las vischnancas ina funcziun impurtanta. Il sboz da la lescha prevesa che las autoritads da taxaziun survegnan gratuitamain las infurmaziuns necessarias e l'invista da las actas, uschenavant che quai è necessari per l'execuziun legala da la TTC. En spezial en connex cun la mutaziun da datas e cun la controlla da plausibilitad da las infurmaziuns èsi impurtant da collavurar stretgamain. Vischnancas pon communitgar a l'autoridad chantunala cumpetenta infurmaziuns davart fatgs ch'ellas enconuschan e ch'èn relevantas per l'incassament da la taxa.

Pli cumpletas che las infurmaziuns davart las parts ch'èn obligadas da pajar la taxa èn e pli blers retgavs che pon vegnir cuntanschids tras la TTC. Suentar la deducziun dals custs d'execuziun culan ils retgavs nets da la TTC enavos a las organisaziuns turisticas correspondentas ed en cas d'eventuals supplements da vischnanca a las vischnancas respectivas.

Per conceder excepziuns da l'obligaziun da pajar la TTC (liberaziun cumpletta u reducziun) èsi previs che quellas vegnan concedidas pir da l'autoridad chantunala suenter avair tadlà la vischnanca u l'organisaziun turistica.

5.4 Midada dal sistem vegl al sistem nov

Igl è previs da lavurar cun la nova finanziaziun a partir da l'onn 2012 e da l'applitgar per l'emprima giada per la perioda fiscala dal 1. da schaner fin ils 31 da december 2012. Per garantir ina midada senza incaps dal sistem da la taxa da cura e da la taxa per promover il turissem al sistem nov èsi necessari d'applitgar disposiziuns transitoricas.

Tenor quest urari vegnissan incassadas vinavant las TXC e las TXP tenor il sistem vegl tras las vischnancas e tras las organisaziuns turisticas fin ils 31 da december 2011. Las leschas communalas davart il turissem vertentas vegnissan abolidas per ils 31 da december 2011.

Eventualas contribuziuns finanzialas da las vischnancas a favur da singulas organisaziuns turisticas n'èn da princip betg pertutgadas da l'introducziun da la TTC, nun ch'ellas sajan regladas en las leschas communalas davart las taxas per promover il turissem. Las vischnancas èn libras da sustegnair las organisaziuns turisticas cun meds finanzials supplementars er suenter che la TTC è vegnida introducida. Sche la basa legala per la contribuziun da la vischnanca è la lescha communal da turissem (che vegn abolida tras l'introducziun da la TTC), stuess la vischnanca stgaffir ina nova basa legala per sias contribuziuns.

Sco alternativa pudess la vischnanca remplazzar sia contribuziun da promoziun tras in supplement da vischnanca sin la TTC. Uschia vegniss la finanziaziun supplementara surpigliada da las profitadras e dals profitaders dal turissem e betg da las pajataglias e dals pajataglias.

5.5 Ulteriurs aspects davart la taxa turistica chantunala

5.5.1 Degressiun e "flat rate"

Areguard la refurma dal turissem planisada han singulas branschas e federaziuns economicas tschentà la dumonda, sche la tariffa d'ina TTC futura pudess vegnir concepida cun ina limita superiura.

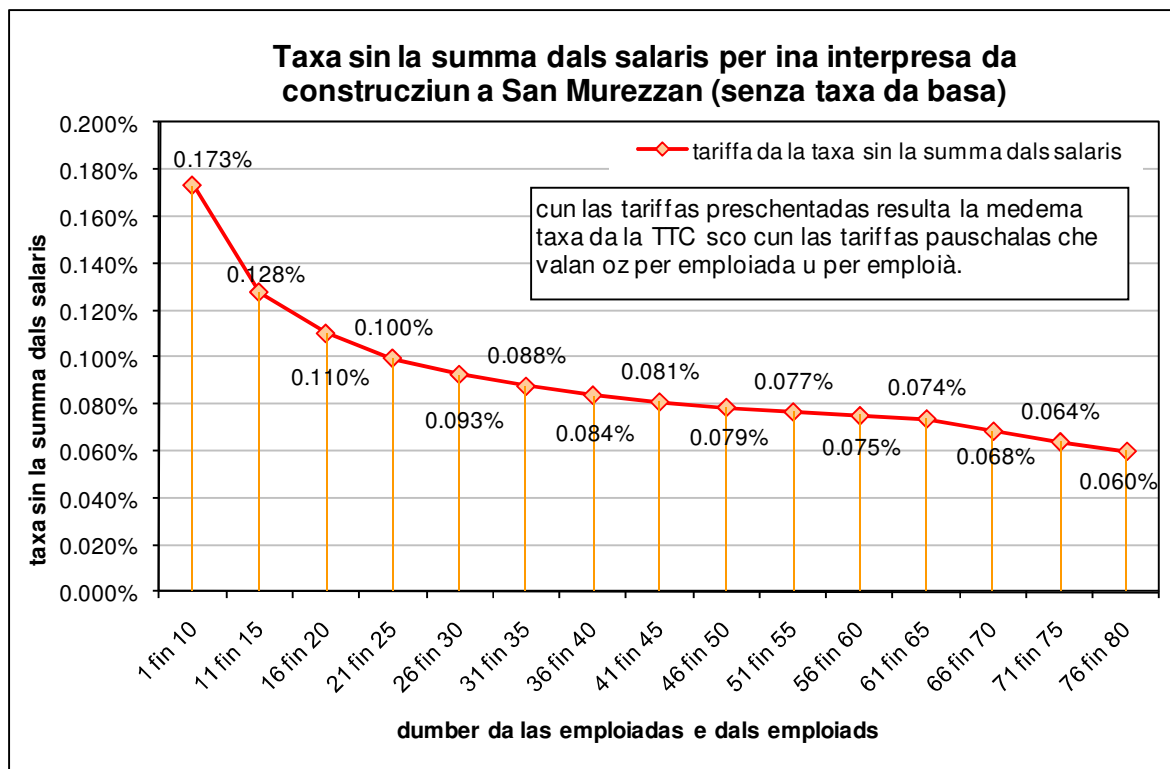
Per giuditgar questa dumonda po vegnir fatga ina cumparegliaziun da las tariffas che valan actualmain en la lescha da turissem da la vischnanca da San Murezzan. Sche la taxa da basa vegn negligida, vala la suandanta concepziun da la taxa en francs tenor la grondezza dal manaschi:

1-10 lavurantas e lavurants (per persuna)	fr. 110.–
11-15 lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 1'216.–
16-20 lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 1'398.–
21-25 lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 1'580.–
26-30 lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 1'763.–
31-35 lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 1'945.–
36-40 lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 2'127.–
41-45 lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 2'310.–
46-50 lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 2'492.–
51-55 lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 2'675.–
56-60 lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 2'857.–
61 e dapli lavurantas e lavurants (pauschalmain)	fr. 3'039.–

Sch'ins applitgescha questa tariffa da la taxa per promover il turissem da San Murezzan, che sa basa sin il dumber da collavuraturas e da collavuratur, analogamain a la summa dals salaris tenor la AVS che decisiva per mesirar la TTC, resulta la suandanta curva da tariffas

degressiva (supposiziun: media dal salari en la bransch da construcziun tenor il UST 2006: 5'290.– francs).

Illustraziun 14: Taxa sin la summa dals salaris per ina interpresa da construcziun a San Murezzan (senza taxa da basa):

Funtauna: lescha da turissem da la vischnanca da San Murezzan, calculaziuns UET, 2009

Agid per la lectura: Ina interpresa da construcziun cun 10 lavurantas e lavurants stuess pajar 0.173% da la summa dals salaris tenor la AVS per cuntanscher la medema pauschala da la TXP sco ussa da 1'100.– francs. Ina interpresa da construcziun cun 50 lavurantas e lavurants stuess percenter pajar mo 0.079% da la summa dals salaris tenor la AVS per arrivar a la pauschala da la TXP dad actualmain 2'492.– francs.

Quest decurs da la tariffa mussa ch'ina tariffa da la TTC che vegn concepida tenor il model da San Murezzan è degressiva. Ina tariffa è degressiva, sche la media da la grevezza fiscala (media da la tariffa da taglia) sa diminuescha, entant che la basa da calculaziun s'augmenta (p.ex. entradas u qua – en connex cun la taxa per promover il turissem – in import fix en francs per dumber da lavurantas e da lavurants resp. la summa dals salaris tenor la AVS).

Or d'ina optica giuridica sa tschenta la dumonda, sche la tariffa per ina taxa turistica chantunala dastga esser regressiva. Quai sto vegnir snegà per differents motivs.

Per calcular la taxa turistica chantunala èn decisivs dus puntgs da vista. Primo sto la TTC vegnir calculada a norma dal princip dal gudogn e da l'avantatg ("pli grond che l'avantatg or dal turissem è e pli gronda che la TTC sto esser"). Secundo tegna la calculaziun dentant er

quint da la capacid economica da las parts ch'èn obligadas da pagar la TTC. La summa dals salaris tenor la AVS resp. las entradas ch'èn suttamessas a la AVS è – almain indirectamain – in indicatur per la capacid economica. Il medem vala per la graduaziun da la TTC tenor classa da confort en il sector dals alloschaments (hotels). En il sector da las taglias sin las entradas che vegnan fixadas tenor il criteri da la capacid ha il tribunal federal declerà che tariffas regressivas sajan anticonstituziunalas (DTF 133 I 206, "decisiun da Sursilvania"). Ins dastga supponer che er ina tariffa degressiva da la TTC fiss anticonstituziunala, sch'ella vegniss contestada, perquai che – sco menziunà qua survar – la cumponenta da la capacid gioga ina rolla er tar la TTC. Ma er en connex cun il princip dal gudogn e da l'avantatg na fiss ina tariffa regressiva betg adequata. I n'exista qua nagina differenza qualitativa tar il princip da la capacid, uschia ch'ina autra tariffa na fiss er betg giustifitgada.

Per quests motivs na dastga la tariffa da la TTC betg vegnir concepida en moda degressiva, mabain sto, sco planisà, vegnir concepida en moda proporziunala. Quai è admissibel tenor la scienza vertenta²⁷.

Ch'in decurs degressiv da la tariffa na po betg esser constituziunal, sa mussa er, sch'ins considerescha las tariffas fiscalas marginalas empè da la media da las tariffas da taglia. Qua sa mussi ch'il model da San Murezzan ha ina limita superiura relativamain bassa per la TXP. Quella sa chatta tar 3'039.– francs e vala per 61 e dapli lavurantas e lavurants. In manaschi cun 61 lavurantas e lavurants paja pia en cifras absolutas il medem import da TXP sco in manaschi cun 100, cun 150 u cun 200 lavurantas e lavurants. Quai è problematic ord vista constituziunala. Differentas leschas da taglia permettian dentant in tschert gener d'ina limita superiura (p.ex. art. 64 al. 2 LT). En quest connex na sa tracti dentant betg d'ina limita superiura en cifras absolutas, mabain d'ina limita superiura en pertschients²⁸. En cas da talas limitas superiuras en pertschients ha ina basa da calculaziun pli auta anc adina per consequenza ina taglia pli auta, quai che n'è betg il cas tar il model da San Murezzan. Quel fixescha ina limitaziun en cifras absolutas.

En cas da la tariffa da la TTC tenor l'aggiunta I è la tariffa fiscal marginala percenter er proporziunala, q.v.d. ella correspunda a la media da la tariffa da taglia da 0.33% en cas d'ina interpresa da construcziun a San Murezzan (classa da taxa III tenor l'aggiunta I).

5.5.2 Taglia sin la plivalur

La TTC vegn incassada directamain tar las parts ch'èn obligadas da pagar la TTC. Ils retgavs da la TTC culan per gronda part a las OGD ed a las OTReg ch'èn obligadas da pagar la taglia sin la plivalur. Ils supplements da vischnanca che vegnan incassads vegnan pajads a

²⁷ U. R. Behnisch/A. Opel, Degressiver Steuertarif ist verfassungswidrig, en: Jusletter dals 15 d'october 2007, cifras marginalas 23, 25 e 41.

²⁸ Cf. en general en quest connex F. Richner, Steuertarifliche Besonderheiten für natürliche Personen in der Schweiz, ASA 77, p. 201, 209 ss.

las vischnancas. Ina part dals retgavs da la TTC da regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras vegn assegnada al fond turistic, or dal qual vegnan finanziads projects turistics d'interess surregional. Areguard la taglia sin la plivalur sa tracti tenor l'art. 23 al. 1 da la lescha davart la taglia sin la plivalur (LTP) d'ina prestaziun suverana che n'è betg suttamessa a la taglia. Sche questa taxa vegn incassada dal chantun u – sco oz – directamain da las organisaziuns turisticas correspudentas ubain da las vischnancas, n'è betg relevant or dal puntg da vista da la LTP.

Uschia poi vegnir constatà che tant l'incassament da la TTC (tras il chantun en cas da las parts ch'èn obligadas da la pajar) sco er il reffluss dals meds finansials (pajament a las organisaziuns turisticas ed/u a las vischnancas) n'han naginas consequenzas areguard la taglia sin la plivalur.

Tenor l'art. 15.3 da la brochura da la branscha nr. 12 (biros da viadi sco er uniuns da cura e da traffic)²⁹ na po in'uniun da cura e da traffic resp. in'organisaziun turistica er betg optar per questas svieutas (las suttametter voluntarmain a la TPV). Tenor l'art. 11.1 da questa brochura sto percunter vegnir fatga ina reducziun correspudenta da la deducziun da la taglia preliminara. Ils novs retgavs da la TTC (empè da las entradas da las taxas da cura e da las taxas per promover il turissem) n'han naginas consequenzas per las organisaziuns turisticas en quai che riguarda l'obligaziun da pajar la taglia sin la plivalur.

Tar las alloschadras e tar ils alloschaders ch'èn obligads da pajar la taglia sin la plivalur (p.ex. hotellaria u locaturas e locaturs commercials d'abitaziuns) èn las taxas da cura liberadas da la taglia sin la plivalur, sch'ellas vegnan cumprovadas separadamain sin il quint (taxa da cura: 0% TPV). Cun introducir la TTC croda ussa la taxa da cura resp. la taxa da giasts che vegn debitada explicitamain dal giast e che l'alloschadra u che l'alloschader ha incassà dal giast supplementarmain tar sia indemnizaziun (senza taglia sin la plivalur). La consequenza da quai è che l'alloschadra u che l'alloschader sto pajar la taxa sin la plivalur sin sia svieuta totala (per part en furma d'ina tariffa speziala per l'hotellaria). Sa basond sin in volumen da la taxa da cura tar alloschadras e tar alloschaders ch'èn obligads da pajar la taglia sin la plivalur resulta qua tras ina grevezza supplementara da tut en tut circa 1.5 milliuns francs per onn. Ins sto dentant resguardar che la tariffa cumplaina da la taglia sin la plivalur vegn applitgada gia oz sin purschidas pauschalas ed uschia sin ina taxa da cura che na vegn betg cumprovada separadamain.

Quant enavant ch'ina revisiun da la lescha davart la taglia sin la plivalur (introducziun d'ina tariffa unitara cun abolir las excepziuns) vegn ad avair consequenzas per la TTC, na po actualmain anc betg vegnir giuditgà.

²⁹ Funtauna: www.estv.admin.ch/d/mwst/dokumentation/publikationen/index.htm

5.5.3 Fatgs da submitsiun ed interpresas extrachantunalas

En connex cun l'introducziun d'ina TTC sa tschenta la dumonda, sche petentas e petents extrachantunals pon vegnir obligads sur il dretg chantunal da submitsiun da pajar la TTC.

En ses artigel davart l'intent regla la lescha da submitsiun l'execuziun da la lescha federala davart il martgà intern en il sector da las acquisiziuns publicas sco er da las curvegns internaziunalas ed interchantunalas davart las acquisiziuns publicas. La finamira da la lescha da submitsiun è pervia da quai en emprima lingia quella, da promover la concorrenza efficazia tranter las offerentas u ils offerents, da garantir che tut las offerentas e tut ils offerents vegnian tractads en moda eguala e ch'i vegnia fatga ina surdada imparziala, da rinforzar l'impundaziun economica dals meds publics sco er da garantir la trasparenza e la protecziun giuridica tar proceduras da surdada.

En vista a quest intent na poi gist betg esser l'incumbensa dal dretg davart las acquisiziuns publicas – e na sa laschass er strusch coordinar cun las disposiziuns respectivas da la lescha federala davart il martgà intern sco er cun il scumond interchantunal davart l'imposiziun dubla da taglia ch'è francà en la constituziun federala – d'integrar en la legislaziun chantunala da submitsiun disposiziuns per ina taglia supplementara per offerentas e per offerents extrachantunals. Ina tala pussaivladad na sa laschass er betg deducir dal princip dal tractament equal ch'è vegnì numnà qua survart, anzi, l'intent da quel è plitgusch da porscher in access al martgà ch'è liber da discriminaziuns sco er da tractar en moda eguala las offerentas ed ils offerents entaifer las proceduras da surdada respectivas (consegna da tut ils documents, applicaziun eguala dals criteris da validaziun, observaziun da las disposiziuns resp. da las cundiziuns da lavur, nagins debits da taglias e da contribuziuns socialas e.u.v.). Plinavant na fissi – sin basa da las finamiras numnadas qua survart – in summa betg en l'interess da las acquisiziuns publicas da s'engaschar per che tut las participantas e tut ils participants dal martgà sajan sutta mess a las medemas grevezas fiscalas (p.ex. medema tariffa da la taglia sin la plivalur per participantas e per participants dal martgà, medem pe da taglia communal, medema imposiziun da taglia, independentamain da la furma da l'interpresa e.u.v.). En cas da l'acquisiziun publica stat en emprima lingia en il center da pudair giuditgar davart ina procedura da surdada cun cleras normas e da pudair dar finalmain – resguardond causals d'exclusiun stringents – l'agjudicaziun a la purschida ch'è economicamain la pli favuraivla.

Tenor l'art. 22 lit. f da la lescha da submitsiun vertenta (Lsub; DG 803.300) ston offertas vegnir exclusas en il Grischun tranter auter, sch'ina offerenta u sch'in offerent n'ha betg pajà sias taglias e sias contribuziuns socialas. Cun ina decleranza persunala vegni garantì en il Grischun che tut las taglias e che tut las contribuziuns socialas che ston vegnir pajadas èn pajadas il mument da la consegna da l'offerta. Sche l'offerenta u sche l'offerent fa indicaziuns faussas en quest connex en la decleranza persunala, po ina incumbensadra u in incumbensader intervegnir tenor l'art. 32 al. 1 Lsub cun sancziuns radicalas sco la privaziun da l'incarica surdada e l'annulaziun anticipada dal contract, l'adossament d'in chasti convenziunal ch'è previs en ils documents da publicaziun u en il contract da fin a 10% da la summa d'offerta verifitgada sco er l'exclusiun d'acquisiziuns futuras per maximalmain 5 onns.

Ultra da quai restan resalvads tenor l'al. 2 da questa disposiziun ulteriurs pass giuridics cunter l'offerenta u cunter l'offerent fallibel.

Tge singulas taglias u tge singulas contribuziuns socialas che crodan sut questa disposiziun na vegn betg specificità pli precis en la legislaziun da submitziun. Decisiv è sulettamain ch'igl exista in'obligaziun legala da l'offerenta u da l'offerent respectiv da pajar ina taxa. Dal rest fissi er or dal puntg da vista legislativ bunamain cuntrari al sistem da vulair integrar en in relasch che serva a la regulaziun dal dretg davart las acquisiziuns publicas, disposiziuns da la legislaziun speziala davart il circol da las parts ch'èn obligadas da pajar la TTC, da l'object sco er da la basa da calculaziun da la TTC.

Per esser cumplet stoi plinavant vegnir constatà ch'i na fiss betg admissibel tenor il dretg vertent e tenor la giurisdicziun permanenta da privilegiar in'offerenta u in offerent indigen sur ils criteris d'agiudicaziun or da ponderaziuns dal dretg fiscal. En mancanza d'ina basa legala formala na fissi er betg pussaivel d'obligar – en il rom d'ina acquisiziun publica – in'offerenta u in offerenta extrachantunal da pajar la TTC.

Per finir poi vegnir renvià al fatg che – tenor il rapport statistic da l'onn 2007³⁰ – passa 90% da las incumbensas resp. dal volumen da mandats en la bransch da construcziun han pudì vegnir surdads ad offerentas ed ad offerents grischuns en proceduras tenor la lescha da submitziun. Sche singulas bransch han l'impressiun d'avair in cler dischavantatg da concorrenza visavi las offerentas ed ils offerents extrachantunals pervia da l'introducziun d'ina pitschna taxa che vegn dal rest a cular enavos surtut en l'economia grischuna, alura sconuschan ellas la situaziun actuala sin il martgà. Plinavant poi vegnir constatà che la grevizza fiscala totala per mastergnantas e per mastergnants resta supportabla en il chantun Grischun e ch'il Grischun na sto betg temair ina cumparegliaziun interchantunala, e quai malgrà sia gronda surfatscha e malgrà ina spessezza da la populaziun fitg pitschna.

5.5.4 Cunfinaziun tar la tematica da las abitaziuns secundaras

L'october 2007 ha il cussegl grond incumbensà la regenza d'augmentar l'engaschament per sclerir dumondas en connex cun las abitaziuns secundaras e d'iniziar ina cumplettaziun dal plan directiv chantunal (PDChant). Il plan directiv chantunal "abitaziuns secundaras ed alloschament turistic" ha trais finamiras: rinforzar l'economia da turissem centrala, diriger il svilup pertutgant las abitaziuns secundaras ed utilisar meglier l'effectiv da las abitaziuns secundaras sco er augmentar la purschida d'emprimas abitaziuns favuraivlas. Ils elements centrals dal PDChant èn la determinaziun ch'il chantun fa da territoris turistics che han in basegn d'agir, la coordinaziun da las regulaziuns ch'èn necessarias per la construcziun d'abitaziuns secundaras sin basa da cler as finamiras e sin basa d'in posiziunament entaifer la destinaziun sco er l'observaziun d'in termin per las vischnancas per daventar activas. Per realisar il PDChant metta il chantun a disposiziun ina "chascha d'utensils" cun instruments e

³⁰ departament da construcziun, traffic e selvicultura, statistica da submitziun 2007, publicgads sut www.gr.ch/DE/institutionen/verwaltung/bvfd/ds/dienstleistungen/submitziun/statistiken/Seiten/default.aspx

cun regulaziuns da muster che duai render pli simpla la realisaziun. La tematica da las abitaziuns secundaras duai vegnir tractada en emprima lingia sin plaun communal e sin plaun regional.

En quest connex è la TTC vegnida tematisada diversas giadas sco instrument da direcziun. La regenza è s'exprimida cleramain cunter il fatg da perseguitar cun la TTC in intent directiv sin plaun chantunal en il sector da las abitaziuns resp. da las chasas da vacanzas.

Sco explitgà en il chapitel 4.1.1 sa basa la TTC en quai che concerna la grevezza da las proprietarias e dals proprietaris d'abitaziuns secundaras sin il model da la pauschala da la taxa da cura obligatorica. Il tema "taxa directiva e/u taglia en il sector da las abitaziuns secundaras" sto vegnir tractà en moda separada da la lescha davart la TTC qua avant maun e sto sa basar sin regulaziuns sin plaun communal.

6 Controla da l'effect

En connex cun l'introducziun d'ina TTC èsi vegnì renvià differentas giadas al fatg ch'ina TTC sto vegnir controllada obligatoricamain davart ses effect per savair, sche la finamira è vegnida cuntanschida, e ch'ella sto – tut tenor il resultat da l'evaluaziun pretendida – vegnir adattada correspudentamain. Il fatg ch'i sa tracta en cas da la TTC d'in remplazzament da las taxas da cura vertentas e da las taxas communalas per promover il turissem che pon vegnir numnadas sco instruments sco tals da la finanziaziun da basa dal turissem, sto vegnir resguardà en l'ulteriura discussiun davart ina controlla da l'effect e davart ina limitaziun temporara.

6.1 Finanziaziun da basa dal turissem

Las emprimas taxas da cura èn vegnidas introducidas avant passa tschient onns ed han garantì gia alura che activitads al lieu, da las qualas ils giasts han profità, han pudì vegnir finanzadas. Dapi ils onns 90 dal tschientaner passà èn vegnidas stgaffidas en blers lieus taxas per promover il turissem ch'èn vegnidas duvradas per il marketing turistic. Tuttas duas taxas, la TXC e la TXP, èn s'establidas sco elements da la finanziaziun da basa dal turissem. Cun l'introducziun da la TTC e cun la fusiun da la TXC e da la TXP ch'è colliada cun quai vegnan integradas en la finanziaziun da basa dal turissem tut las branschas che dependan directamain u indirectamain dal turissem. L'economia da turissem dovra er en l'avegnir ina finanziaziun da basa ch'è reglada sin basa d'ina lescha, perquai ch'ella organisescha d'ina vart activitads a favur dal turissem en il spazi public e perquai ch'ella vegn da l'autra vart ad avair er en l'avegnir vinavant structures pitschnas.

Ils retgavs or dal turissem na resultan betg tar las organisaziuns turisticas, mabain tar las singulas instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas, tar il commerzi e tar il mastergn sco er indirectamain praticamain tar tut las interpresas. Pervia da quai èsi er chapibel ch'ils custs per incumbensas turisticas ston vegnir purtads cuminaivlamain. Perquai che mintga singula interprendidra u mintga singul interprendider sco er mintga singula instituziun ch'è responsabla per las prestaziuns turisticas n'è betg en cas da realisar sulet il marketing turistic, èsi raschunaivel da surdar questa incumbensa ad in'organisaziun turistica.

La TTC duai dentant vegnir examinada periodicamain sin ses effect concernent l'augment da la competitivitad da la bransch turistica (cf. chap. 6.4). La concepziun qua avant maun d'ina finanziaziun dal turissem progressiva en furma da la TTC na prevesa betg che la TTC vegnia stritgada suenter in pèr onns u che singulas parts ch'èn obligadas da pajar la TTC vegnian deliberadas da lur obligaziun, mabain sa chapescha sco ina finanziaziun da basa progressiva dal turissem.

6.2 Evaluaziun da la refurma dal turissem inclusiv taxa turistica chantunala

Per garantir che las finamiras fixadas vegnian cuntanschidas cun la TTC sco part da la refurma dal turissem grischun, èsi obligatoric da far ina controlla da l'effect. Set onns suenter l'introducziun da la TTC vegn il chantun a far in'evaluaziun cumplessiva davart ils complex da dumondas en il sector da la refurma dal turissem grischun, da las organisaziuns turisticas e da lur finanziaziun. La regenza vegn a preschentar ils resultats da l'evaluaziun e las enconuschientschas davart ils effects da la TTC al cussegl grond. En quest connex duain er vegnir discutadas adattaziuns necessarias dal sistem e da las tariffas en il rom d'ina revisiun parziala da la lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas. En il rom da l'evaluaziun duain vegnir analisads tranter auter ils suandants temas:

Refurma dal turissem grischun:

- È vegnida garantida ina repartiziun da la lavur efficazia tranter las differentas organisaziuns da commercialisaziun?
- Èn las structuradas dal marketing turistic vegnidas refurmadas cumplettaimain per pussibilitar ch'els martgads vegnian elavurads en moda pli efficazia?
- È l'efficacità dals meds finanziaus che vegnan impundids per il marketing vegnida augmentada cun focussar pli ferm las forzas?

Organisaziuns turisticas (OGD, OTReg):

- Tge activitads realiseschan las organisaziuns turisticas (output)?
- Tge effects han las activitads da las organisaziuns turisticas sin il svilup dal turissem en il Grischun (dumber da pernottaziuns, reputaziun e.u.v.)?
- Tge fermezzas e tge deblezzas characteriseschan las differentas organisaziuns?

Aspects da l'economia publica:

- Han las pernottaziuns, en spezial en cumparegliaziun cun las regiuns turisticas dal Vallais, da la Part sura bernaisa e dal Tirol (la finamira è il stadi da l'onn 1990) pudì vegnir augmentadas?
- Ha la valorisaziun che deriva dal turissem pudì vegnir augmentada?
- Ha l'occupaziun da l'entir onn, en spezial da la stagiun da stad e da las stagiuns bassas, pudì vegnir meglierada en cumparegliaziun cun las concurrentas e cun ils concurrents dal territori alpin?

6.3 Limitaziun temporara da la taxa turistica chantunala

En il rom da la discussiun enturn l'introducziun d'ina TTC è vegnida fatga la pretensiun da vart da las federaziuns economicas ch'ina TTC duai vegnir introducida mo per in tschert temp. Uschia ha l'uniun grischuna d'artisanadi e da mastergn formulà sia posiziun – che vegn er sustegnida da la chombra da commerzi e federaziun dals patruns dal Grischun (decisiun da la suprastanza dals 19 da mars 2008) – en ina brev dals 18 da schaner 2008: "La suprastanza chantunala da l'uniun grischuna d'artisanadi e da mastergn è da princip cunter l'introducziun da novas taxas, s'exprima dentant en il senn da las explicaziuns qua sutvart per l'introducziun d'ina taxa turistica chantunala:

- Il mastergn grischun renconuscha l'impurtanza dal turissem.
- Il mastergn grischun renconuscha il basegn d'agir.
- Il mastergn grischun declera d'esser solidaric cun l'economia da turissem e paja ina contribuziun.
- Il mastergn grischun pretenda ina limitaziun temporara da la TTC. L'introducziun da la TTC vegn approvada mo sut la premissa ch'ella vegnia – uschenavant ch'ella pertutga il mastergn – suttamessa ad ina limitaziun temporara. L'economia da turissem sto, sco las autras branschas er, sa tegnair en vita en moda autonoma e senza sustegn dal stadi. La limitaziun temporara importa 5 onns. En cas ch'in success intermediar po vegnir cumprovà, po la TTC vegnir prolungada dal cussegl grond per ulteriurs 5 onns. Al cussegl grond duai vegnir preschentà periodicamain in rapport davart las mesiras prendidas e davart lur effects".

La regenza sustegna la pretensiun da las federaziuns economicas d'introducir ina controlla da l'effect consequenta e da far en tscherts intervals in'evaluaziun da l'effect da la TTC che concerna il svilup da l'economia da turissem e che resguarda las finamiras da la refurma dal turissem. Questa evaluaziun po avair per consequenza che la basa legala, inclusiv las tariffas da la taxa, vegnia adattada sco er ch'il diever dals meds finansials or dal preventiv dal chantun vegnia midà.

Ina limitaziun temporara da l'obligaziun da pajar la TTC che pertutga mo il mastergn (u parts dal mastergn) n'è betg pussaivla or da ponderaziuns da princip, perquai che la concepziun da la TTC sa basa sin il fatg che tut las branschas tirian in profit potenzial dal turissem. Ultra da quai è ina relaziun adequata areguard la grevezza da la TTC tranter las differentas parts ch'èn obligadas da pajar la TTC (mastergn, alloschadras ed alloschaders, proprietarias e proprietaris d'abitaziuns da vacanzas) obligatorica.

La tenuta da las federaziuns economicas ch'i saja "l'incumbensa da nossa generaziun da cumpensar quai ch'è vegnì tralascià e d'attribuir al turissem puspè quella impurtanza che al permetta sunter in tschert temp da generar retgavs supplementars cun giasts supplementars" mussa che la gronda impurtanza dal turissem vegn renconuschida. Sch'i

gartergia a l'economia da turissem da generar ulteriurs retgavs, vegnan a profitar da quest svilup tut las participantas e tut ils participants da l'economia ed en spezial il mastergn.

L'evaluaziun da la refurma dal turissem (cf. chap. 6.2) concernent la dumonda, sche las finamiras ch'èn vegnidas prendidas en mira en vegnidas cuntanschidas, duai mussar suenter set onns, sche las structurass cumpetitivas e la repartiziun consequenta da las incumbensas en il turissem grischun han in effect e co che quel sa mussa. D'in resultat positiv da l'evaluaziun po – fin il pli tard diesch onns suenter l'introducziun da la TTC – vegnir concludì che quest nov instrument da finanziaziun saja sa cumprovà sco finanziaziun da basa dal turissem e ch'el po vegnir cuntinuà. Igl è però en l'interess da tut las parts participadas che la TTC possia vegnir mantegnida – resguardond il gudogn direct ed indirect da las parts ch'èn obligadas da pajar la TTC – a lunga vista sco in sistem da finanziaziun equilibrà per il turissem dal Grischun.

6.4 Controlla da l'effect tar las organisaziuns turisticas

La refurma dal turissem tegna quint da la pretensiun da las federaziuns economicas, dentant er da las vischnancas e da las parts ch'èn obligadas da pajar la TTC, concernent ina controlla consequenta, co ch'ils retgavs da la TTC vegnan impundids. Previsa è ina controlla sistematica da l'effect. La controlla periodica da l'effect cuntanschì vegn garantida cun l'introducziun d'ina balanced scorecard (BSC) tar las OGD e tar GRV. Il chantun controllescha supplementarmain las finamiras da la refurma cun in'atgna BSC.

Controllar l'effect cun agid da la balanced scorecard vul dir mesurar l'effect e daventar meglier. La visiun è formulada, las finamiras èn enconuschentas. En quai che pertutga la strategia èn las organisaziuns turisticas e las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas da princip perina. Sch'ins mesira las strategias da regiuns turisticas mo vi da lur effects finansials, vegnan las infurmaziuns directivas che resultan da quai per gronda part memia tard. Ina soluziun pussaivla sa numna BSC ed è vegnida sviluppada ils onns 1990 da Robert Kaplan e da David Norton en ils Stadis unids. Ella mussa, co che la realisaziun da strategias tras il manaschament po vegnir fatga e mesurada en la pratica cun agid d'in "cockpit". La BSC n'è betg mo l'input per ina strategia, mabain ses output ch'è adattà per la realisaziun. Ella na di betg tge finamiras strategicas ch'èn las gistas e descriva er betg il process da strategia: la BSC è in instrument da realisaziun. Per quest intent vegnan cumbinads dumber d'indexs finansials cun ulteriurs criteris da mesiraziun, u ditg cun auters peds: facturs dirs vegnan colliads cun criteris qualitativs (facturs loms) e translats en in "sistem d'indexs equilibrà".

La BSC è ina metoda da manaschament che ha in'orientaziun cumplessiva e che sa basa sin finamiras e sin indexs. Ses avantatg è sia simplicitad e la preschentaziun cumpacta da fatgs cumpless. Per tut las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas furnescha ella ina resumaziun cumpacta da quai che capita entaifer ina regiun turistica. Il concept da la BSC n'è ni nov sco princip ni unic en quai che pertutga sias ideas. Cun la BSC

sa laschan preschentar las "finamiras strategicas" e controllar permanentamain "en moda mesirabla".

Pia serva la BSC a diriger en moda unitara e consistenta las differentas finamiras entaifer ina regiun turistica, tant sin plaun strategic sco er sin plaun operativ. Resumond poi vegnir constatà che la BSC è in accuplament reactiv direct tranter las mesiras, ils resultats e la strategia. En il cas ideal resulta qua tras per tut la regiun turistica in process d'emprender che ha ils suandants effects:

- nov instrument directiv per augmentar l'effizienz e l'efficacità (diriger)
- nov instrument per realisar strategias e projects (coordinar)
- nov instrument per mesirar il connex tranter il motiv e l'effect (emprender)
- nov instrument per controllar l'impundaziun dals meds finansials concedids (controllar)
- nov instrument da monitoring per dapli trasparenza (promover la confidenza)

Uschia duain vegnir stgaffids products innovativs ed adattads al martgà, il marketing turistic duai vegnir professionalisà ed il svilup da la regiun turistica duai vegnir manà vinavant en moda orientada al futur.

7 Basa legala da la taxa turistica chantunala

7.1 Natira juridica da la taxa turistica chantunala

Tenor l'opiniun tradiziunala vegnan la taxas publicas classifitgadas en taglias ed en taxas causalas, tut tenor lur concepziun concreta.

En cas da la TTC sa tracti d'ina sutfurma d'ina taglia che vegn attribuida als custs. En sia giudicatura circumscriba il tribunal federal las taglias che vegnan attribuidas als custs regularmain sco suonda: taglias che vegnan attribuidas als custs èn taxas che vegnan adossadas ad ina grupp da personas, perquai che questas personas han ina relaziun pli stretga cun tscherts custs da la communitad che la totalitad da las pajataglias e dals pajataglias. Las taglias che vegnan attribuidas als custs han ina tscherta parentella cun la taxa preferenziala. Da la taxa preferenziala sa differenzieschan ellas dentant cun il fatg ch'i na sto betg esser avant maun in avantatg spezial individual che po vegnir attribuì a la singula pajataglia u al singul pajataglia e che giustifitgescha l'incassament da la taxa. I basta ch'ìls custs respectivs da la communitad pon vegnir attribuids plitgunsch al circol da personas ch'è obligà da pajar la taglia che a la communitad, saja quai che questa grupp profitescha en general pli fitg da las prestaziuns che autras parts, saja quai che la grupp po vegnir resguardada sco chaschunadra principala da quests custs. La taxa tutga tar las taglias, perquai ch'ella vegn impundida senza cundiziuns, pia independentamain dal fatg, sch'igl è avant maun in avantatg u ina part concreta da chaschunadras u da chaschunaders (cf. p.ex. DTF 124 I 289, 291).

Sco taglias che vegnan attribuidas als custs valan p.ex. las taxas da cura, las taxas per promover il turissem sco er la taxa da traffic che vegn incassada en il circol da l'Engiadin'ota (cf. PDA 2000 nr. 39).

La classificaziun sco taglia che vegn attribuida als custs ha differentas consequenzas per la concepziun d'ina TTC. Quai vegn anc tractà mintgamai en il connex dals fatgs correspondents.

7.2 Basa costituziunala e princips d'imposiziun da la taglia

Ina TTC che vegn introducida da nov sto resguardar – precis sco ses models antecessurs "taxa da cura" e "taxa per promover il turissem" – ils princips dal dretg costituziunal che vegnan prescrits da la costituziun federala e da la costituziun chantunala.

En cas da quests princips sa tracti en emprima lingia da la prescripziun da l'egualitad juridica (art. 8 CF) resp. dal scumond da l'arbitrariadad (art. 9 CF), dal princip da legalitad en il dretg fiscal (art. 127 al. 2 CF; art. 31 al. 2 cifra 2 CC), dal scumond interchantunal (art. 127 al. 3 CF) resp. intercommunal (art. 95 al. 3 CC) da l'imposiziun dubla da taglia, da la libertad economica (art. 27/94 CF) sco er da l'exclusiun da taglias en connex cun la taglia sin

la plivalur (art. 134 CF). Quests princips duain vegnir tractads curtamain qua sutvart, uschenavant che quai è relevant per l'incassament d'ina taxa turistica chantunala. Ils princips dal dretg fiscal specifics che vegnan numnads en las constituziuns respectivas (art. 127 al. 2 CF; art. 95 al. 1 e 2 CC) resguardan primarmain las taglias principalas generalas (taglias sin las entradas/taglias sin il gudogn) e na surpassan – en il sector d'ina taglia speziala resp. d'ina taglia che vegn attribuida als custs – betg il cuntegn dal princip da l'egualitad giuridica resp. dal scumond da l'arbitrariadad. Pervia da quai na vegnan els betg tematisads separadamain en quai che suonda qua sutvart. Er la garanzia da la proprietad (Art. 26 CF) na vegn betg tematisada, perquai ch'ina taxa turistica chantunala n'ha evidentamain betg in caracter confiscatoric, quai che fiss la premissa per violar la garanzia da la proprietad.

7.2.1 TTC ed egualitad giuridica resp. scumond da l'arbitrariadad

En general

In relasch, ed uschia er ina lescha da taglia, cuntrafa tenor la giudicatura da la dretgira suprema al scumond da l'arbitrariadad, sch'el na po betg sa basar sin motivs objectivs serius e sch'el n'ha nagin senn u nagin intent; el violescha la prescripziun da l'egualitad giuridica, sch'el fa differenziaziuns giuridicas, per las qualas i n'è betg vesaveivel in motiv raschunaveivel en las relaziuns effectivas che ston vegnir regladas u sch'el tralascha da far differenziaziuns che s'imponan sin basa da las relaziuns, pia sche chaussas egualas na vegnan betg tractadas en moda eguala a norma da lur egualitad u sche chaussas inegualas na vegnan betg tractadas en moda ineguala a norma da lur inegualitad.

Gist en il dretg da taxas ha il legislatur dentant regularmain ina gronda libertad concepziunala che las dretgiras na restrenschan per regla betg cun atgnas ideas concepziunalas.

En il sector da la normaziun da la TTC ha il princip da l'egualitad giuridica resp. il scumond da l'arbitrariadad en spezial las suandantas consequenzas:

- Il princip da l'egualitad giuridica ed il scumond da l'arbitrariadad ston vegnir resguardads cun circumscriber las parts ch'èn obligadas da pajar la TTC, perquai che lur circul sto esser accordà correctamain cun la finamira che vegn prendida en mira da la lescha. Ina TTC p.ex. avess d'engrevgiar effectivamain e sche pussaveivel senza excepziuns tut las interpresas che stattan datiers dal turissem, cas cuntrari pudess ella violar il princip da l'egualitad giuridica. Applitgà per il dretg fiscal scumonda quel enconuschentamain d'excluder singulas persunas u gruppas da persunas da l'imposiziun da la taglia, schebain ch'igl è avant maun per gronda part las medemas premissas effectivas. Correspondentamain ha il tribunal federal fixà en ina decisiun pli nova concernent la taxa per promover il turissem da la vischnanca bernaisa dad Adelboden ch'i correspundess meglier a la prescripziun da l'egualitad giuridica da suttametter a la taxa per promover il turissem er las persunas che na vivan betg da l'alloschament ("parahotellaria") e betg mo las alloschadras ed ils alloschaders professiunals (hotels e.u.v.).
I violass er il princip da l'egualitad giuridica, sch'ins excludess entiras vischnancas u

regions dal chantun dal champ d'applicaziun da la TTC (p.ex. la Val dal Rain grischuna). Premess che tschertas parts ch'èn obligadas da pajar la TTC en tschertas vischnancas u regions n'han nagin gudogn direct u indirect dal turissem che po vegnir mesirà, èn questas parts ch'èn obligadas da pajar la TTC eventualmain da liberar *individualmain* da la TTC. Ina disposiziun excepziunala *pauschala generala* per entiras vischnancas u regions fiss percenter anticonstituziunala. Quai vala tant pli, perquai che la TTC n'è nagina taglia generala sin las entradas u sin ils retgavs ch'è destinada a las finanzas generalas dal chantun. En cas da las taglias sin las entradas u sin ils retgavs datti enconuschentamain tschertas regions che pon esser suttamessas a reschims excepziunals u speziels er en dumondas fiscalas, p.ex. en il rom da mesiras per promover l'economia (cf. p.ex. la glista en l'ordinaziun davart la fixaziun dals champs d'applicaziun per levgiaments fiscals, CS 901.022.1). Ma er en questas regions da promoziun da l'economia na vegnan betg liberadas pauschalmain tut las parts che ston pajar la taglia sin las entradas u sin ils retgavs, mabain mo singulas interpresas ch'èn degnas da vegnir promovidas. Plinavant na sa lascha la TTC sco taglia che vegn attribuida als custs betg cumparegliar a priori cun las taglias sin las entradas u sin ils retgavs. Cuntrari a las taglias generalas sin las entradas u a las taglias generalas sin ils retgavs è la TTC liada ad in intent ed ha cleras finamiras da promoziun (promoziun dal turissem). La TTC sco taglia che vegn attribuida als custs e sco instrument da promoziun ha pervia da quai in character dal tuttatatg auter ch'ina taglia generala sin las entradas u sin ils retgavs. Da renunziar a la TTC sco "taxa da promoziun" cun l'argument da la promoziun da l'economia che vegn duvrà en cas da la liberaziun da la taglia sin las entradas u sin ils retgavs fiss bunamain absurd.

- En cas da la calculaziun da la taxa na stat tar la taxa turistica chantunala – cuntrari a las taglias principalas generalas (taglias sin las entradas/taglias sin il gudogn) – betg il princip da la capaciad en il center. Anzi, applitgond il princip da l'avantatg u il princip dal gudogn³¹ (savens p.ex. er numnà il princip da la chaschunadra u dal chaschunader), duain las taxas turisticas vegnir calculadas primarmain tenor ina "clav che resguarda la chaschunadra u il chaschunader"). Quai vul dir che la TTC duai vegnir calculada a norma da l'avantatg general che las parts ch'èn obligadas da pajar la TTC tiran da las mesiras e da las investziuns che vegnan finanziadas tras la TTC. Uschia n'è betg en emprima lingia impurtanta l'autozza absoluta da la taxa, mabain plitost la repartiziun relativamain gista da las grevezzas sin las differentas gruppas da parts ch'èn obligadas da pajar la TTC (p.ex. hotels, campadis, albierts per la giuventetgna ed alloschis per gruppas). Il princip da la capaciad na po tuttina betg vegnir tralaschè dal tuttatatg e vegn pia er resguardà indirectamain tar singulas parts ch'èn obligadas da pajar la TTC, cunquai che interpresas che stattan datiers dal turissem ed interpresas d'alloschament pajan ina TTC ch'è graduada tenor l'autozza dal total da la summa dals salaris tenor la AVS.

³¹ uschia er la terminologia da la dretgira administrativa chantunala en PDA 2000 nr. 39 (taxa da cura) resp. en la sentenza dals 27 da matg 2002, A 01 102 (taxa per promover il turissem)

Egualitad giuridica e princip da la practicabladad

Il princip da l'egualitad giuridica resp. il scumond da l'arbitrariadad stattan en ina tscherta relaziun da tensiun cun il princip da la practicabladad. Sco princip fiscal ha il princip da la practicabladad tar la legislaziun primarmain in effect sco motiv objectiv per differenziaziuns legalas mancantas e po uschia far opposiziun a la reprimanda d'ina cuntravenziun cunter il princip da l'egualitad giuridica. Il legislatur duai però differenziar, na sto dentant betg duvrar mintga pussaivladad da differenziaziun. Fin ad in tschert grad po el stgaffir normas schematicas che sa basan sin relaziuns medias e che pon vegnir applitgadas en moda simpla.

Il princip da la practicabladad signifitgescha numnadamain ch'i dastga vegnir applitgà in tschert schematissem cun calcular las taxas. Quai n'è betg auter en cas d'ina taxa turistica chantunala, sco p.ex. en il dretg da taxas e da contribuziuns. Ina soluziun schematica (p.ex. calcular la taxa tenor chombras empè tenor pernottaziuns) stuess dentant correspunder a la realitad, almain tar in cas ordinari. Sch'i n'è insumma betg pli pussaivel da far in'observaziun media e sch'ina lescha da taglia s'orientescha mo pli vi da l'aspect lateral da la practicabladad, daventa la norma schematica mo ina norma fictiva (p.ex. calcular la taxa per hotel empè per chombra u per letg) e pervia da quai inadmissibla. Commentond ils singuls artitgels davart la calculaziun da la taxa, en spezial davart la pauschalisaziun, vegn quai anc tractà en il cas singul concret.

Ultra da quai giustificgescha l'aspect da la practicabladad, p.ex. en cas da la taxa da cura, da betg suttametter las persunas che passentan mo il di en ina destinaziun – cuntrari al giast che pernottescha qua – a l'obligaziun da pajar la taxa da cura. En analogia a quai giustificgescha l'aspect da la practicabladad er d'imponer ina taxa turistica chantunala pauschala mo a las proprietarias ed als proprietaris sco er a las giudidras ed als giudiders da chasas resp. d'abitaziuns da vacanzas ed a las persunas cun dretg d'abitar en questas chasas resp. abitaziuns da vacanzas e da renunziar – sco tar ils giasts d'in hotel – ad ina taxa da cura che vegn quintada per pernottaziun.

7.2.2 La TTC ed il princip da la legalitad

La concepziun da taglias, en spezial il circol da las pajataglias e dals pajataglias, l'object da la taglia e sia calculaziun, sto esser reglada da princip en la lescha formala sco tala, q.v.d. en in relasch general abstract che suttastat al referendum facultativ (pia betg mo en in'ordinaziun). En la lescha formala duessan dentant er esser regladas las excepziuns u las reduenziuns da la taxa. Sche las excepziuns vegnan delegadas a l'executiva, stuessan almain ils princip, tenor ils quals las excepziuns vegnan concedidas, star en la lescha formala sco tala.

En il sector da la normaziun d'ina taxa turistica chantunala ha il princip da la legalitad en spezial las suandantas consequenzas: Uschenumnadas taglias che fixeschan il minimum ed il maximum èn admissiblas. Quai vul dir concretamain che l'atezza da la taxa na sto betg esser reglada detagliadamain en la lescha formala, mabain ch'i basta d'inditgar mo il rom per

la taxa ("100.– francs fin 300.– francs per chombra") u da numnar ils imports maximal ("maximalmain 350.– francs per parcella dal campadi"), premess ch'i vegnan er numnads en la lescha formala ils criteris per ademplir quest rom. Ditg cun auters plects èsi – en vista al princip da la legalitad – admissibel da normar en l'ordinaziun la tariffa effectiva da la taxa che vegn attribuida a las singulas gruppas professiunalas ch'èn obligadas da pajar la taxa, premess che la lescha formala numnia las tariffas maximalas ed ils criteris per definir las tariffas.

7.2.3 La TTC ed il scumond interchuntunal u intercommunal da l'imposiziun dubla da taglia

Per ch'il dretg davart l'imposiziun dubla da taglia na vegnia – tenor la giurisdicziun dal tribunal federal – betg applitgà per las taxas da cura sco taglias spezialas

- ston las taxas da cura avoir ina basa legala (formala),
- sto il retgav da las taxas da cura servir exclusivamain als intents dal manaschi da cura e da sport, e
- ston las taxas da cura avoir in'autezza modesta.

En il sector da las personas che dovran sezzas lur abitaziun sco er da lur confamigliaras e da lur confamigliars (art. 2 lit. d ed e LFOT) ha la TTC in caracter d'ina taxa da cura, uschia ch'ins sto partir dal fatg che la TTC sto ademplir er en quest sector ils criteris numnads qua survart. L'emprim criteri che resulta er gia dal princip da la legalitad vegn ademplì evidentamain da la TTC. Uschia er la segunda premissa che resulta – tenor l'avis dominant en la litteratura – plitgusch dal princip da l'egualitad giuridica.

Dentant er il terz criteri – la "autezza modesta" – vegn ad esser ademplì en cas ch'ina TTC vegn incassada da las personas che dovran sezzas lur abitaziun sco er da lur confamigliaras e da lur confamigliars. Tenor la giurisdicziun dal tribunal federal – gia in zic pli veglia – na dastga la taxa da cura che vegn debitada d'in tschert giast betg s'avischinar a l'import ch'il subject da la taxa da cura avess da pajar – per la durada da sia dimora da vacanzas – per las taglias ordinaras sin sias entradas da gudogn e sin sia facultad movibla. En la decisiun en chaussas Storck (DTF 93 I 17, 28) ha la giurisdicziun da la dretgira suprema resguardà en quest connex ina relaziun da 13% tranter la grevezza da la taxa da cura e la grevezza fiscala ordinaria en il senn descrit sco admissibla. En la litteratura vegn tranter auter ina relaziun da fin a 50% da l'import da taglia ordinari proporziunal anc resguardada sco admissibla. Quest criteri n'avess da chaschunar nagins problems giuridics en cas d'ina TTC che n'è ultra da quai betg ina taxa da cura pura, mabain mo ina taxa che sumeglia ina taxa da cura. Dal rest vegni renvià en quest connex a la litteratura speziala ³².

³² cf. Adriano Marantelli, Grundprobleme des schweizerischen Tourismusabgaberechts, dissertaziun, BE 1991, p. 322 s.

Per las interpresas che stattan datiers dal turissem (manaschis da commerzi, da mastergn, d'industria e da servetsch che profitan directamain u indirectamain dal turissem tenor l'art. 2 lit. a LFOT), per interpresas d'alloschament (art. 2 lit. b LFOT) sco er per personas che na vivan betg da l'alloschament (art. 2 lit. c LFOT) ha la TTC percunter plitgusch tratgs da las taxas per promover il turissem ch'èn vegnidas incassadas il passà. Sche er las taxas per promover il turissem èn suttamessas al scumond interchantunal davart l'imposiziun dubla da taglia, n'è anc mai vegnì decidì explicitamain da la giurisdicziun da la dretgira suprema, tant enavant che quai è enconuschent. En la litteratura vegn questa dumonda u lascha averta u affirmada plitgusch (Matteotti/Amonn, p. 24³³). En cas d'ina taxa per promover il turissem ha la dretgira administrativa chantunala ina giada gì da decider davart in conflict interchantunal davart l'imposiziun dubla da taglia. En quest connex ha ella er renvià a las reglas dal dretg interchantunal davart l'imposiziun dubla da taglia (PDA 2003 nr. 19).

Per la TTC che vegn giuditgada qua stoi vegnir partì dal fatg ch'ella stoppia ademplir las directivas dal dretg interchantunal davart l'imposiziun dubla da taglia. Questa conclusiun s'impona gia per motivs da la practicabladad, perquai ch'i na fiss strusch giustifitgabel or dal puntg da vista da l'economia administrativa da sviluppar agens criteris fiscals da referiment e da cunfinaziun per ina TTC che divergiassan da quels da las taglias sin las entradas e sin il gudogn.

Quai è tant plit giustifitgabel, perquai che l'applicaziun dal scumond interchantunal davart l'imposiziun dubla da taglia na dastgass strusch avair consequenzas essenzialas per ils retgavs che derivan da la TTC. Mo per interpresas da construcziun betg indigenas po resultar ina tscherta restricziun tar la registraziun, perquai che quellas pon vegnir suttamessas a la TTC mo, sch'ellas han ina filiala en il Grischun. Ina tala filiala chantunala, da la quala pudess vegnir incassada la TTC, n'è quasi mai involvida tar projects da construcziun (cf. il commentari tar l'art. 5 al. 1 lit. a en il chap. 8).

7.2.4 La TTC e la libertad economica

A norma da l'art. 27 CF e da l'art. 94 CC ston la confederaziun ed ils chantuns resguardar il princip da la libertad economica. Da quai vegn deviada in'obligaziun da tractar en moda eguala las uschenumnadas socias ed ils uschenumnads socis da mastergn, ch'è tendenzialmain pli severa che la prescripziun generala da l'egualitad giuridica tenor l'art. 8 CF. Cun "socias e socis da mastergn" manegia il tribunal federal las concurrentas ed ils concurrents directs. Quai èn las commembras ed ils commembers da la medema branscha che sa drizzan cun las medemas purschidas al medem public per satisfacer ils medems basegns.

Tenor la giurisdicziun na resulta da questa definiziun betg in limit per las taglias generalas, dentant bain per taglias comercialas spezialas prohibitivas resp. protecziunisticas.

³³ René Matteotti/Toni Amonn, Gutachten betreffend Tourismusabgaben im Kanton Graubünden, Bern 20. Februar 2007.

Sco taglia commerciala vala ina taxa che engrevgescha in gener da mastergn u ina furma da manaschi, pia l'activitad da gudogn privata, en ina moda speziala, q.v.d. en divergenza da (u supplementarmain a) las taglias generalas. Quai vala per la TTC, uschenavant ch'ella engrevgescha interpresas che stattan datiers dal turissem (art. 5 lit. a LFOT) u interpresas d'alloschament (art. 5 lit. b LFOT). Talas taglias commercialas ston sa giustifitgar tras motivs objectivs, na dastgan betg esser protecziunisticas, q.v.d. motivadas da la politica economica, ed ellas na dastgan er betg esser prohibitivas.

Che la TTC sa giustifitgescha tras motivs objectivs, numnadamain tras l'attribuziun dals custs, è gia vegnì explitgà ed affirmà en connex cun il princip da l'egualitad giuridica. La libertad economica na va en quest punct betg pli lunsch che la prescripziun da l'egualitad giuridica. Plinavant n'è la TTC betg protecziunistica, q.v.d. betg motivada da la politica economica. Pervia da l'idea d'attribuir ils custs (taglia che vegn attribuida als custs) che furma sia basa, na prevesa ella betg da proteger mastergnantas e mastergnants etablids cunter ina concorrenza nova u cunter ina concorrenmza da l'exteriur e na po pervia da quai betg esser motivada da la politica economica.

Quai che pertutga il scumond da taglias commercialas *prohibitivas*, n'è quel er betg violà. Taglias commercialas na dastgan betg esser concepidas sco taglias da strangulaziun. Ellas na dastgan – cun auter plects – betg impussibilitar da cuntanscher in gudogn adequat, engrevgiar memia fitg u schizunt metter en dumonda da pratitgar in mastergn. Per giuditgar il scumond d'ina taglia proibitiva sto en quest connex vegnir resguardada l'entira grevezza fiscala – integrond las proceduras da l'adossament – pia betg mo quella da las taglias commercialas. Plinavant na pon ins betg mo sa basar sin la situaziun finanziala d'ina singula interpresa, mabain sin quella da tut ils manaschis d'ina tscherta branscha. Dal punct da vista da quests princips n'è la TTC betg proibitiva.

Sco resumaziun poi pia vegnir constatà che la grevezza d'interpresas che stattan datiers dal turissem sco er d'interpresas d'alloschament pervia d'ina taglia speziala che ha ina motivaziun turistica (qua en la furma d'ina TTC) na violescha da princip betg la libertad economica, quai ch'il tribunal federal ha er constatà explicitamain per in cas d'ina taxa per promover il turissem che pertutga la vischnanca dad Adelboden (DTF 24.6.2005, 2P.322/2004). Plinavant na pon interpresas intrachantunalas che stattan datiers dal turissem e ch'èn suttamessas a la TTC betg far valair ch'ellas hajan dischavantatgs da concorrenza visavi interpresas extrachantunalas. Quest argument han tant il tribunal federal (DTF 12-3-2001, 2P.215/2000, p. 4) sco er la dretgira administrativa chantunala (PDA 1997 Nr. 41) gia sbittà en connex cun taxas per promover il turissem.

7.2.5 La TTC n'è betg ina taglia sin la plivalur

Tenor la disposiziun da l'art. 134 CF na dastgan ils chantuns betg engrevgiar quai che la legislaziun federala designescha sco object da la taglia sin la plivalur cun taglias "analogas/da medema natira". I sa tschenta pia la dumonda, sche la TTC è en tschertas parts ina taglia "da medema natira" sco la taglia sin la plivalur e sch'ella vegn spretschada dal dretg constituziunal pervia da quai.

Il tribunal federal è s'exprimì en spezial en duas sentenzias pli novas davart la dumonda, cur ch'ina taxa chantunala è da medema maniera u analoga a la taglia sin la plivalur. En quest connex ha el fixà en spezial en la sentenza davart la taxa bernaisa da rument (DTF 125 I 449, 452 f) ils suandants criteris per giuditgar quai: Per ch'ina taxa violeschia l'art. 134 CF stoi sa tractar (1) d'ina taglia da consum che n'è ultra da quai (2) betg ina taglia speziala, mabain ina taglia generala e che (3) engrevgescha la medema svieuta sco la taglia sin la plivalur.

La dumonda, sche parts da la TTC (TTC da las interpresas che stattan datiers dal turissem resp. da las interpresas d'alloschament) èn ina taglia da consum, po vegnir laschada averta qua. En cas da la TTC sa tracti numnadamain d'ina taglia speziala turistica ed uschia betg d'ina taglia principala generala. Pia n'è il segund criteri ch'è vegnì numnà qua survart betg ademplì. Dal rest n'engrevgescha la TTC er betg la medema svieuta sco la taglia sin la plivalur. L'object da la TTC è il gudogn turistic, tar il qual i na sa tracta evidentamain betg d'ina procedura da svieuta en il senn d'ina furniziun tenor la lescha davart la taglia sin la plivalur. Pia n'è er il terz criteri betg ademplì, uschia che la TTC na violescha betg a priori l'art. 134 CF.

8 Explicaziuns davart singulas disposiziuns dal project da lescha

I. Disposiziuns generalas

Art. 1 Intent

Al. 1 e 2: Quest artitgel circumscriba l'intent da la lescha e renviescha ultra da quai a l'incassament da la TTC. En quai che concerna l'intent resp. la raschun per la refurma dal turissem grischun e per la nova regulaziun legala da la finanziaziun dal turissem ch'è colliada cun quai vegni renvià a las explicaziuns en ils chapitels 3 e 4.

Al. 3: L'incassament d'ina TTC e l'utilisaziun da ses retgavs nets per la promoziun dal turissem n'excluda natiralmain betg ch'il chantun impunda supplementarmain – sco fin ussa – meds fiscals generalis u auters retgavs, q.v.d. en cumplettaziun dals retgavs nets da la TTC, per la promoziun dal turissem tenor la lescha per il svilup economic (p.ex. contribuziuns a l'unìun Grischun vacanzas, ad occurrenzas, a l'infrastructura turistica e.u.v.).

Art. 2 Noziuns

Questa disposiziun renviescha a las definiziuns en l'aggiunta I. A singulas da questas definiziuns saja renvià curtamain qua sutvart:

Aggiunta I, lit. a fin j: Questas literas cuntegnan diversas circumscripziuns declarativas da noziuns che vegnan duvradas en differents lieus da la lescha. Tranter auter decleran ellas numerus terms technics fiscals che concernan la colliaziun locala. Uschenavant che quai è necessari vegni entrà – mintgamai en il connex cun ils fatgs correspondentis – en la significaziun da las noziuns.

Aggiunta I, lit. e definescha la noziun da las confamigliaras e dals confamigliars, e quai en vista a la fixaziun da la taxa per las proprietarias e per ils proprietaris sco er per las giudidras e per ils giudiders e per las personas cun dretg d'abitar da chasas e d'abitaziuns da vacanzas che vegnan duvradas per sasezs. La formulaziun da la definiziun sa basa sin la pratica da la dretgira administrativa dal Grischun che ha declerà l'uschenumnada "pauschala per confamigliars" da princip sco legala en il dretg da taxas da cura (PDA 2006 nr. 19, DDA dals 25-4-2006, A 05 95; DDA dals 25-4-2006, A 05 89). Cf. tar tut il commentari tar ils art. 5, 10 al. 1 lit. d sco er 15 al. 3.

Pervia da motivs pratics na fan dentant betg las confamigliaras ed ils confamigliars il rendaquint da la TTC, mabain la proprietaria respectiva u il proprietari respectiv ubain la giudidra u il giudider da la chasa resp. da l'abitaziun da vacanzas ubain la persuna cun dretg d'abitar, e quai sco uschenumnada represchentanta fiscal u sco uschenumnà represchentant fiscal da sias confamigliaras e da ses confamigliars. Sche la lescha discorra da personas che dovran sezzas lur abitaziun, valan las confamigliaras ed ils confamigliars

ultra da quai sco inclus, nun ch'il text da la lescha menziuneschia explicitamain insatge auter. Quai vegn fixà explicitamain en l'aggiunta I lit. e.

Art. 3 Organisaziuns turisticas

Al. 1: Questa disposiziun definescha ils champs d'incumbensa da las organisaziuns turisticas en il Grischun.

Al. 2: Qua vegn fixà il princip che las vischnancas e las organisaziuns turisticas correspondentas (OGD, OTReg), a las qualas stattan finalmain a disposiziun ils meds finansials da la TTC, ston s'accordar en ina furma giuridica adattada davart ina repartiziun adeguata da las incumbensas e dals meds finansials. Indizis dattan p.ex. l'art. 50 resp. l'art. 63 da la lescha da vischnancas dal chantun Grischun.

Al. 3: Per ch'i dettia ina garanzia ch'ils retgavs nets che vegnan generads da la TTC vegnian duvrads da las organisaziuns turisticas responsablas (OGD e OTReg) en moda efficazia, ston las organisaziuns turisticas numnadas ademplir tschertas pretensiuns minimalas en quai che riguarda tschertas valurs directivas e tscherts parameters. L'artitgel enumerescha singulas da questas pretensiuns sco exempels.

Al. 4: L'autorità chantunala cumpetenta decida, sche las organisaziuns turisticas adempleschan las cundiziuns generalas da la lescha per survegnir ils meds finansials da la TTC. Quai resulta gia da l'idea da basa da la refurma dal turissem grischun (cf. chap. 3.8 e 3.9). Plinavant fixescha quest alinea en la lit. b che l'autorità chantunala cumpetenta decida, sche las vischnancas e las organisaziuns turisticas n'arrivan betg da sa cunvegnir en quai che riguarda la repartiziun da las incumbensas e l'intent per duvra il meds finansials che vegnan menziunads en l'al. 2.

Art. 4 Dretg subsidiar

La lescha qua avant na po betg reglar tut ils detagls, uschiglio daventa ella nunsurvesaivla ed inpraticgbla. Per ch'i na dettia naginas largias vegni renvià en moda subsidiara a las reglas da la legislaziun da taglia per il chantun Grischun (p.ex. taglia sin las entradas/sin il gudogn).

II. Obligaziun da pagar la taxa turistica

Art. 5 Subjects che ston pagar la taxa

Per betg violar il princip da l'egualità giuridica sto il circol dals subjects ch'èn obligads da pagar la taxa vegnir tschernì e circumscrit correctamain en quai che riguarda la materia. La lescha na dastga betg – formulà cun auters peds – laschar davent gruppas da consegna considerablas che profitan dal turissem ed er betg suttametter a l'obligaziun da pagar la taxa gruppas da personas che na profitan betg dal turissem.

La finamira da la lescha è d'ina vart quellas da sutmetter a l'obligaziun da pajar la taxa – ultra da las interpresas d'alloschament resp. da las personas che na vivan betg da l'alloschament – er tut ils manaschis da commerzi, da mastergn, d'industria e da servetsch che profitan directamain u indirectamain dal turissem. Cun quai suonda la lescha conform al senn il concept da las taxas per promover il turissem ch'èn vegnidas incassadas en il passà sin stgalim local. Correct èsi che personas cun activitad da gudogn *dependenta* na vegnan betg menziunadas en quest rom. Il fatg che quest circul da personas na vegn betg sutmess a l'obligaziun da pajar la TTC è vegnì resguardà sco legal dal tribunal federal (DTF dals 24-6-2005, 2P.322/2004, p. 4 s.).

Tenor la giudicatura dastgan las suandantas gruppas da personas resp. organisaziuns vegnir sutmessas ad ina taxa per promover il turissem ed uschia er a la TTC:

- societads per la gestiun da facultads (DTF 122 I 61);
- fatschentas da sport (DTA dals 25-10-2004, 2P.261/2003);
- la Posta, ordaifer il sector da monopol (PDA 2005 nr. 20);
- ina cassa da malsauns publica (DDA dals 9-1-2004, A 03 111);
- ina pura u in pur biologic (DDA dals 14-12-2004, A 04 89).

Da l'autra vart duai la lescha er cumpigliar tschertas gruppas da personas ch'èn stadas sutmessas en il passà sco giasts a la taxa da cura e che han profità en questa qualidad numnadamain dal svilup da las infrastructuras turisticas. Il legislatur è però sa decidì per differents motivs, sco p.ex. tals da la praticabladad, cunter l'introducziun d'ina taxa da cura chantunala (cf. il chap. 4.2.5. per ils ulteriurs dischavantatgs da la taxa da cura). Anzi, la TTC duai vegnir incassada giuridicamain mo da las proprietarias e dals proprietaris sco er da las giudidas e dals giudiders e da las personas cun dretg d'abitar da chasas e d'abitaziuns da vacanzas (las uschenumnadas personas che dovran sezzas lur abitaziun) e calculada – sumegliantamain a las taxas dal passà – sco taxa da cura pauschalisada obligatoria.

Facticamain – sche er betg giuridicamain – vegn er il giast d'in hotel cun gronda probabilitad engrevgià vinavant cun ina taxa, perquai ch'ins sto partir dal fatg che las interpresas d'alloschament vegnan ad indossar la TTC (art. 5 al. 1 lit. b) che vegn incassada dad els a lur giasts.

Las dumondas da cunfinaziun che sa tschentan en quai che suonda qua sutvart ("obligaziun da pajar la taxa gea u na") n'èn betg mo ina particularitad da la taxa turistica. Ellas sa tschentan en ina furma levamain differenta er en cas d'auters geners da taxas. Uschia sto p.ex. er vegnir differenzià en cas da la taglia sin la plivalur (TPV) tranter la locaziun d'ina abitaziun da vacanzas (sutmess a la TPV) e la locaziun d'ina abitaziun principala ordinaria che stabilescha il domicil (exclusa da la TPV). Er en il sector da la sanadad sto mintgant vegnir differenzià tranter in segiurn en ina chasa da cura resp. en ina chasa da recreaziun ch'è vegnì ordinà da la media u dal medi (exclus da la TPV) e da l'alloschament

en in hotel da wellness (suttamess a la TPV). Ina tscherta complexitad tar la cunfinaziun da l'obligaziun da pagar la TTC n'è pia betg ina particularitad da la taxa turistica, mabain savens chaschunada da la tecnica da la taxa.

Al. 1 lit. a: La lescha dovra en l'art. 5 al. 1 lit. a la noziun "interpresas che stattan datiers dal turissem". En quest connex sa tracti tenor la definiziun en l'art. 2 en cumbinaziun cun l'aggiunta I lit. a

- da personas giuridicas che profitan directamain u indirectamain dal turissem cun sedia, cun l'administraziun efectiva u cun stabiliments da l'interpresa en il chantun, sco er
- da personas natiralas cun activitad da gudogn independenta che han lur domicil, lur dimora fiscala, lur manaschi u lur stabiliment da l'interpresa en il chantun Grischun

che na furneschan naginas prestaziuns dal sector d'alloschament.

Sco che questa terminologia da l'art. 5 al. 1 en cumbinaziun cun l'aggiunta I lit. a mussa, dovra la lescha la terminologia ch'è usitada e ch'è sa cumprovada en las leschas fiscalas generalas (sedia, administraziun efectiva, stabiliment da l'interpresa) per garantir uschia ina registraziun uschè cumpletta sco pussaivel dals subjects che ston pagar la taxa.

Registrads vegnan pia biros d'architectura, praticas da medias e da medis, bancas, interpresas da construcziun, fatschentas da coiffeur, garaschas, negoziis da victualias, restaurants, assicuranzas e.u.v.

Cun la noziun "administraziun efectiva" ch'è usitada en il dretg fiscal duain vegnir registrads ils subjects che ston pagar la TTC e che n'han lur sedia giuridica betg en il chantun Grischun, mabain en in auter chantun u a l'exteriur, e che liquideschan facticamain lur "fatschentas quotidianas" en il Grischun (p.ex. societad da chartera da Zug che ha ses unic biro cun emploiadas e cun emploiads en il Grischun e ch'è er activà qua). L'administraziun efectiva d'ina persona giuridica è pia là, nua ch'ils "fils da la gestiun vegnan ensemen" e nua ch'i vegnan prendidas las decisiuns essenzialas da l'interpresa.

La noziun "stabiliment da l'interpresa" vegn definida en l'art. 7 al. 2 da la lescha da taglia per il chantun Grischun sco suonda: "Sco stabiliment da l'interpresa vala ina installaziun fixa, en la quala vegn pratigada totalmain u parzialmain l'activitad commerciala d'ina interpresa u ina professiun libra." Questa definiziun sto er vegnir applitgada en il rom da la TTC.

Sco exempels per stabiliments da l'interpresa pon vegnir numnads: filialas, lieus da fabricaziun, lavuratori, posts da vendita, represchentanzas permanentas. Per ulteriurs exempels poi vegnir renvià a la ritga pratica dal tribunal federal davart il scumond interchantunal davart l'imposiziun dubla da taglia.

En quai che riguarda ils plazzals, valan – tenor la pratica dal tribunal federal concernent l'imposiziun dubla da taglia – mo *plazzals gronds* che han indrizs da manaschi ch'èn

installads en moda fixa per plirs onns sco stabiliments da l'interpresa (DTF 110 la 190). Plazzals cun ils indrizs mobils usitads na valan dentant betg sco stabiliments da l'interpresa.

Interpresas da construcziun extrachantunalas che construeschan en il Grischun ina chasa da vacanzas e che n'han uschiglio nagins ulteriurs puncts da referiment fiscals en il Grischun (p.ex. nagin biro fix cun numerusas employadas e cun numerus employads), na pon pia betg vegnir obligads – en mancanza d'in stabiliment da l'interpresa – da pagar la TTC per la construcziun da questa chasa da vacanzas. Quai, perquai che la construcziun d'ina chasa da vacanzas na vala tenor la giurisdicziun dal tribunal federal betg sco plazzal grond ed uschia er betg sco stabiliment da l'interpresa che motivescha la taglia.

Al. 1 lit. b: A la TTC suttamessas èn er "interpresas d'alloschament", q.v.d. tenor la definiziun da l'art. 2 en colliaziun cun l'aggiunta I lit. b

- persunas giuridicas che han lur sedia, lur administraziun efectiva u lur stabiliment da l'interpresa en il chantun
- persunas naturalas cun activitad da gudogn independenta che han lur domicil, lur dimora fiscala, lur manaschi u lur stabiliment da l'interpresa en il chantun Grischun

che furneschan principalmain prestaziuns en il sector d'alloschament.

Che hotels, locaturas e locaturs professionals d'abitaziuns da vacanzas, albierts per la giuventetgna, alloschis per gruppas, campadis u chaussas sumegliantas ston esser suttamess ad ina taxa turistica chantunala che sa basa sin il gudogn turistic s'enclegia da sasez. Er qua vegn puspè duvrada la terminologia fiscala cumprovada (sedia, administraziun efectiva, stabiliment da l'interpresa e.u.v.) per la colliaziun cun il dretg da taxa resp. per la colliaziun locala.

Al. 1 lit. c: Sa basond sin il princip da l'egualitad giuridica na fissi betg adequat da suttametter mo las alloschadras ed ils alloschaders professionals (interpresas d'alloschament) a la TTC. Anzi, i duain er vegnir suttamess a la TTC alloschadras ed alloschaders senza organisaziuns commercialas (p.ex. persunas che offreschan chombras privatas u bed & breakfast) che dattan regularmain e cunter ina indemnizaziun en locaziun parts da la chasa. Questa gruppa da persunas profitescha er da las mesiras che vegnan finanzadas cun meds da la TTC. La lescha dovra per questa gruppa la noziun da las "persunas che na vivan betg da l'alloschament". Ch'igl è adequat da cumpigliar la gruppa da persunas en dumonda ha er constatà il tribunal federal svizzer en ina sentenza che pertutga la vischnanca dad Adelboden (DTF dals 24-6-2005, 2P.322/2004, p. 7).

Al. 1 lit. d: Sco constatà en l'introducziun da l'art. 5 duain las proprietarias ed ils proprietaris sco er las giudidras ed ils giudiders e las persunas cun dretg d'abitar da chasas e d'abitaziuns da vacanzas (las uschenumnadas persunas che dovran sezzas lur abitaziun) vegnir suttamess a la TTC, perquai che questa gruppa da persunas profitescha – almain en moda abstracta – dals secturs (p.ex. infrastruttura turistica e servetschs) che vegnan finanzads tras la TTC. La populaziun residenta indigena che paga taglia en il Grischun na

duai percunter betg vegnir cumpigliada, perquai che questa gruppa da persunas na profitescha betg primarmain resp. sin il pli indirectamain da las expensas che vegnan finanzadas tras la TTC. En quest sector valan ponderaziuns analogas a quellas ch'èn vegnidas fatgas en il passà en connex cun la taxa da cura, perquai che la TTC ha – per las persunas che dovran sezzas lur abitaziun – in caracter che sumeglia ina taxa da cura.

Atgnamain stuessan er *las locatarias stablas ed ils locataris stabels* vegnir suttamess a la TTC che vegn incassada per l'atgna utilisaziun da chasas resp. d'abitaziuns da vacanzas. Pervia da motivs pratics – ch'èn fitg impurtants sch'i sa tracta d'ina taxa speziala complementara sco la TTC – desista la lescha dentant da far quai. Cuntrari a las proprietarias ed als proprietari sco er a las giudidras ed als giudiders ed a las persunas cun dretg d'abitar n'èn las locatarias stablas ed ils locataris stabels betg inscrits en il register funsil, quai che difficultass considerablmain lur taxaziun. Ultra da quai vegnan las locatarias stablas ed ils locataris stabels forsa registrads (economicamain) en moda indirecta, perquai che la locatura u il locatur sco proprietaria u sco proprietari ubain sco giudidra u sco giudider da la chasa u da l'abitaziun da vacanzas sto pajar la TTC sco "persuna che na viva betg da l'alloschament". La locatura-proprietaria u il locatur-proprietari vegn eventualmain ad indossar la TTC a la locataria stabla u al locatari stabel sur il tschains da locaziun.

La TTC che vegn incassada da las proprietarias e dals proprietari sco er da las giudidras e dals giudiders e da las persunas cun dretg d'abitar da chasas e d'abitaziuns da vacanzas tenor l'art. 5 al. 1 lit. d duai vegnir fixada analogamain ad ina taxa da cura pauschala obligatorica dal passà. A la fixaziun d'ina taxa da cura pauschala obligatorica ha la giurisdicziun fatg differentas pretensiuns. En spezial ston ils singuls criteris / las singulas basas da la calculaziun (p.ex. chombra, letgs u sco qua meters quadrat) pudair vegnir attribuids ad ina tscherta persuna (subject da la taxa), q.v.d. ch'ils criteris da la calculaziun en dumonda na dastgan betg vegnir attribuids senza reflexiun simplamain a la proprietaria u al proprietari ubain a la giudidra u al giudider da la chasa resp. da l'abitaziun da vacanzas, mabain – sche quai è il cas – er a sias confamigliaras ed a ses confamigliars (cf. DDA dals 22-4-1997, PDA 1997 nr. 42, E. 4). Pervia da questas directives da la tecnica da la taxa ston las confamigliaras ed ils confamigliars er vegnir numnads sco subjects da la taxa.

Art. 6 Excepziuns

Questa disposiziun circumscriba differentas persunas ed organisaziuns che na duain betg esser suttamess a l'obligaziun da pajar la TTC. I sa tracta qua per part d'excepziuns constitutivas, q.v.d. che las persunas/las organisaziuns en dumonda fissan atgnamain suttamessas a la TTC sin basa da la circumscripziun da l'obligaziun da pajar la TTC en l'art. 5, vegnan dentant tuttina deliberadas da questa obligaziun per differentes motivs a norma da l'art. 6. Per part sa tracti er d'excepziuns puramain decleratoricas, q.v.d. i vegnan numnadas persunas/organisaziuns che na suttastattan gia per definiziun betg a l'obligaziun da pajar la TTC. Ellas vegnan mo numnadas per motivs da la clerezza.

Al. 1 lit. a: Las organisaziuns turisticas na duain betg survegnir d'ina vart ils retgavs nets da la TTC e pajar il medem mument la TTC. Quest nonsens administrativ vegn evità cun questa disposiziun.

Al. 1 lit. b: Las proprietarias ed ils proprietaris sco er las giudidras ed ils giudiders da bains immobigliars che n'èn betg averts tras ina infrastruttura, sco p.ex. chamonas d'acla, chamonas da chatscha, chamonas da protecziun ed objects sumegliants na vegnan per regla strusch a profitar sco gruppa da l'infrastructura turistica sco er dals servetschs turistics che vegnan finanziads tras la TTC. Pervia da quai na ston ellas ed els er betg vegnir suttamess a la TTC ch'è ina uschenumnada taglia che vegn attribuida als custs (cf. chap. 7.1).

Al. 1 lit. c: Sch'ins legia la glista da las excepziuns da la taglia da l'art. 78 da la lescha da taglia per il chantun Grischun, vegnan numnadas excepziuns che fan da princip er senn per la TTC (maun public, organisaziuns d'utilitad publica, persunas ed organisaziuns che na stattan betg datiers dal turissem e.u.v.).

En vista a la TTC è l'art. 78 LT dentant formulà in zic memia general. Tenor il princip da l'egualitad giuridica na fissi p.ex. betg giustifitgabel da deliberar la banca chantunala grischuna er da la TTC siond ch'ella è registrada en l'art. 78 LT ed è uschia deliberada da la taglia, da suttametter alura però autras bancas (p.ex. las duas bancas grondas svizras) a la TTC. Subjects ch'èn obligads da pajar la TTC e ch'èn – tenor l'art. 78 LT – deliberads da la taglia chantunala e da la taglia communal, che stattan en il martgà dentant en concorrenza cun interpresas privatas, duain pervia da quai vegnir suttamess a la TTC per motivs da l'egualitad giuridica. Quai vegn garantì cun il renviament a la lescha da taglia per il chantun Grischun che vegn menziunà en l'artitgel e cun la frasa supplementara ch'è vegnida integrada en regard a la TTC e che cuntogna la correctura respectiva.

Al. 2: L'autoritad chantunala competenta duai avair la pussaivladad da deliberar ulteriuras persunas da la TTC, per exempel per tegnair quint da cas da direzza economics.

III. Object taxà

Art. 7 Gudogn turistic

Cun la TTC duai vegnir registrà il gudogn turistic direct u indirect, dal qual ils subjects ch'èn obligads da pajar la TTC profitan. La concepziun da la TTC sto s'orientar vi da l'object "gudogn turistic", pia p.ex. tant areguard la tscherna dals subjects ch'èn obligads da pajar la TTC sco er concernent la calculaziun da la TTC. Il gudogn turistic che resulta da quai è quasi la grondezza da referiment e la norma per concepir la TTC en moda correcta areguard la tecnica giuridica.

Il gudogn turistic sa manifestescha per ils subjects ch'èn obligads da pajar la TTC en moda differenta. I pon puspè vegnir differenziadas duas gruppas da subjects ch'èn obligads da pajar la TTC.

In'emprima gruppa cumpiglia

- las interpresas che stattan datiers dal turissem (q.v.d. manaschis da commerzi, da mastergn, d'industria e da servetsch),
- las interpresas d'alloschament (p.ex. hotels, campadis e.u.v.) sco er
- las personas che na vivan betg da l'alloschament (p.ex. personas che offreschan chombras privatas u bed & breakfast).

En cas da tut questas parts ch'èn interessadas vi dal turissem consista il gudogn turistic, sumegliantamain a las taxas per promover il turissem ch'èn vegnidas incassadas fin ussa, en la meglieraziun da las cundiziuns economicas generalas ch'è vegnida cuntanschida utilisond ils meds finanzials da la TTC. La TTC che vegn incassada da questa gruppa ch'è obligada da la pajar duai p.ex. vegnir duvrada per financiar il marketing da destinaziun (p.ex. reclama). En quest connex vegni renvià a las explicaziuns tar l'art. 18 al. 2.

Ina segunda gruppa da subjects ch'èn obligads da pajar la TTC cumpiglia las personas che dovran sezzas lur abitaziun q.v.d. proprietarias e proprietaris resp. giudidras e giudiders da chasas resp. d'abitaziuns da vacanzas sco er personas cun dretg d'abitar che fan sezzas diever da lur chasas resp. da lur abitaziuns da vacanzas sco er lur confamigliaras e lur confamigliars ch'èn suttamess a la TTC sin basa da l'art. 5 al. 1 lit. b. Questa gruppa da personas profitescha primarmain da la pussaivladad da duvrar l'infrastructura ed ils servetschs turistics durant lur dimora. Ils meds finanzials da la TTC en dumonda che vegnan incassads da questa gruppa vegnan alura er duvrads correspondentamain (cf. il commentari tar l'art. 18 al. 3).

Ina definiziun dal gudogn turistic en il senn da las explicaziuns ch'èn gist vegnidas formuladas qua survart sa chatta en l'aggiunta I lit. i.

IV. Basa da calculaziun

Art. 8 Pauschala da basa

Al. 1: L'incassament da pauschalas da basa è fitg frequent resp. admess en il dretg da taxas, en spezial en il sector da las taxas turisticas. Concernent l'autezza da la taxa fundamentala saja renvià al commentari tar l'art. 11. Pervia da motivs pratics regla quest artitgel ultra da quai las situaziuns spezialas che pon resultar en cas da relaziuns da possess communabel.

Al. 2: I po esser che subjects ch'èn obligads da pajar la TTC ston pajar la TTC en pliras vischnancas dal chantun. Il concept prevesa percurter ch'ina persona ch'è obligada da pajar la TTC sto pajar mo ina giada la pauschala da basa. L'art. 8 al. 2 lit. a e b fixescha per las differentas gruppas da subjects ch'èn obligads da pajar la TTC, en tge vischnanca dal Grischun ch'ellas ston pajar la pauschala da basa.

Exempel 1 tar l'art. 8 al. 2 lit. a: Ina interpresa cun sedia a Cuira ha ina filiala (stabiliment da l'interpresa) a San Murezzan. L'art. 8 al. 2 lit. a prevesa ussa che questa interpresa sto pajar la pauschala da basa mo a sia sedia a Cuira e ch'ella na sto betg pajar ina segunda pauschala da basa a San Murezzan sco lieu da la filiala.

Exempel 2 tar l'art. 8 al. 2 lit. a: Ina interpresa extrachantunala che ha sia sedia principala a Turitg ha en il Grischun plirs stabiliments da l'interpresa (filialas). La pauschala da basa sto vegnir pajada mo ina giada, e però al lieu, nua che sa chatta il stabiliment da l'interpresa il pli grond. Il text da la lescha na definescha betg ils criteris per la grondezza dal stabiliment da l'interpresa. Pervia da motivs pratics vegni dentant a sa recumandar en il cas concret che quella vischnanca grischuna, nua ch'il stabiliment da l'interpresa sa chatta e che ha la TTC *variabla* la pli auta vegn er ad incassar la pauschala da basa.

Cas tenor l'art. 8 al. 2 lit. b , nua ch'i dat ina imposiziun dubla, dastgassan esser plitgunsch rars en la pratica, vegnan dentant er reglads en la lescha per esser cumplet e per stgaffir ina segirezza giuridica.

Art. 9 Part variabla

Al. 1 lit. a: La TTC consista d'ina pauschala da basa (art. 8 LFOT) e d'ina part variabla. Per interpresas che stattan datiers dal turissem (art. 5 al. 1 lit. a en cumbinaziun cun l'aggiunta I lit. a) vegn ella calculada a norma dal total da la summa dals salaris tenor la AVS resp. da l'entrada totala ch'è suttamessa a la AVS. Per interpresas che stattan datiers dal turissem è quai l'unica basa variabla per calcular questa part da la TTC.

I n'è betg in novum da la TTC da prender il total da la summa dals salaris tenor la AVS resp. l'entrada totala ch'è suttamessa a la AVS. Questa basa da calculaziun è er gia vegnida duvrada en il passà per las taxas per promover il turissem en differentas vischnancas grischunas (p.ex. a Tavau, a Claustra u a Flem). La dretgira administrativa dal Grischun ha declerà explicitamain ch'i saja legal da prender la AVS sco basa da calculaziun (DDA 3-10-2003, A. 03 63).

Sin basa da la decisiun da la dretgira administrativa ch'è gist vegnida citada qua survart fa il text da la lescha la differenza tranter la summa dals salaris tenor la AVS e l'entrada ch'è suttamessa a la AVS. L'emprima noziun pertutga l'uschenumnà "salari decisiv" da las personas cun activitad da gudogn dependenta (art. 5 LAVS), la segunda noziun sa referescha a la possessura u al possessur d'ina firma singula resp. a l'associada u a l'associà d'ina societad da personas ed uschia a l'activitad da gudogn independenta (art. 9 LAVS).

Al. 1 lit. b: Per interpresas d'alloschament (art. 5 al. 1 lit. b en cumbinaziun cun l'aggiunta I lit. b) percenter vegni anc sa basà – per calcular la part variabla da la TTC – cumulativamain a la summa dals salaris tenor la AVS sin uschenumnads criteris da probabilitad sco il dumber da chombras da giasts (hotels, albierts per la giuventetgna), sin ils meters quadrat da la surfatscha d'abitar netta (gestiunarias e gestiunaris professionals d'abitaziuns da vacanzas),

sin plazzas da durmir (alloschis per gruppas) u sin parcelas che sa chattan en il Grischun (campadis). Il regress sin tals uschenumnads criteris da probabilitad è admess. Els èn gia vegnids pratitgads en il passà en il sector da las taxas turisticas ed èn adina vegnids declarads sco legals.

Impurtant èsi però – fixond ils imports en francs per chombra, per meter quadrat da la surfatscha d'abitar netta, per piazza da durmir e per parcella – che la "repartiziun relativa da las grevezzas" tranter las singulas gruppas ch'èn obligadas da pajar las TTC (hotels, gestiunarias e gestiunaris professionals d'abitaziuns da vacanzas, alloschis per gruppas, albierts per la giuventetgna e campadis) vegnia tarada en moda correcta. En quest connex saja renvià al commentari tar l'art. 13.

Cuntrari a las autras interpresas che stattan datiers dal turissem sco p.ex. il commerzi en detagl u l'industria da construcziun che ston pajar ina TTC ch'è mo calculada a norma da la summa dals salaris tenor la AVS vegn la quota da la TTC calculada – en cas da las interpresas d'alloschament – sin basa dal dumber da chombras, dals meters quadrat da la surfatscha d'abitar netta, da plazzas da durmir u da parcelas.

Questa differenza vegn fatga per ils suandants motivs:

Per finanzia la promoziun dal turissem è la finamira principala da la TTC quella da resguardar las profitadras ed ils profitaders dal turissem grischun en il senn dal princip dal gudogn e dal chaschunader. Sco finamira secundara vul la TTC però er simplifitgar l'execuziun e la calculaziun da la TTC ed engrevgiar – cuntrari al passà – pli fitg las capacitads che las frequenzas (cf. chap. 4.1.2).

Per cuntanscher questa finamira na po ina TTC pia betg pli vegnir calculada sin basa da las pernottaziuns. Anzi, ella sto vegnir incassada en il futur sco pauschala q.v.d. a norma dals uschenumnads criteris da probabilitad ("chombras", "letgs", "meters quadrat da la surfatscha d'abitar netta"). Quels represchentan in tscherta media da pernottaziuns. Er en cas d'ina calculaziun sin basa da tals criteris da probabilitad (p.ex. "chombras") na sa mida dentant nagut vi da la premissa giuridica che – sco tar las pernottaziuns – las "chombras", ils "letgs" e.u.v. ston vegnir attribuids ad in subject *concret* da la taxa, saja quai il giast (sco en cas d'ina taxa da cura pauschala), saja quai l'interpresa d'alloschament (sco en cas da la taxa da pernottaziun che vegn incassada sco pauschala). Quai garantescha che la soluziun ch'è vegnida tschernida en la lescha è correcta or da l'optica giuridica.

Ord vista *economica* vegn – pervia da proceduras d'adossament – anc adina engrevgià il giast en blers cas, sco che quai è er stà il cas en il passà tar la taxa da cura. Cun l'introducziun d'ina TTC na sa mida en quel regard nagut vi da l'optica economica da las interpresas d'alloschament. Cumpareglia cun autras interpresas che stattan datiers dal turissem resp. cun in sguard sin il passà na resulta pia nagina chargia supplementara e giuridicamain ineguala per las interpresas d'alloschament. Mo giuridicamain sto da nov l'interpresa d'alloschament (e betg pli sco en il passà il giast) vegnir designà sco uschenumnà subject da la taxa, perquai ch'ina tscherta constataziun media concernent

in'occupaziun media po mo vegnir fatga per las interpresas d'alloschament. Legala è mo ina TTC che vegn calculada pauschalmain *tar l'alloschadra u tar l'alloschader sco subject da la taxa*.

Al. 1 lit. c: Persunas che na vivan betg da l'alloschament (p.ex. persunas che offreschan chombras privatas u bed & breakfast) en il senn da l'art. 5 al. 1 lit. c en cumbinaziun cun l'aggiunta I lit. c n'han tenor la concepziun legislativa naginas employadas e nagins employads (uschiglio vegnissan ellas registradas sco *interpresas* d'alloschament tenor l'art. 5 al. 1 lit. b en cumbinaziun cun l'aggiunta I lit. b). Pervia da quai na po la taxa da questa gruppa ch'è obligada da pajar la TTC betg vegnir calculada sin basa da la summa dals salaris tenor la AVS resp. da l'entrada ch'è suttamessa a la AVS. Per motivs da l'egualitad giuridica s'imponi dentant da sa basar – en cas da persunas che na vivan betg da l'alloschament – sin ils medems criteris da probabilitad, numnadamain il dumber da chombras da giasts, sco en cas da la "calculaziun complementara" cumulativa (art. 9 al. 1 lit. b) tar persunas che vivan da l'alloschament q.v.d. tar las interpresas d'alloschament (hotels e.t.c.).

En l'artitgel qua survart vegn menziunà mo il dumber da chombras, perquai che la regenza parta dal fatg che plazzas da durmir u parcelas d'in campadi vegnan mo dadas en locaziun professiunalmain ubain che l'offerta betg professiunala da plazzas da durmir e parcelas d'in campadi na pudess gnanc vegnir registrada e survegliada pervia da motivs pratics (p.ex. la famiglia indigena che permetta ad in giast da metter sia tenda en ses iert).

Al. 1 lit. d: En cas da las persunas che dovran sezzas lur abitaziun tenor l'art. 5 al. 1 lit. d vegni sa basà – en il senn da la surfatscha d'abitar netta – sin la surfatscha en meters quadrat per calcular la TTC.

La TTC che vegn incassada da las persunas che dovran sezzas lur abitaziun ha in caracter che sumeglia ina taxa da cura e duai vegnir calculada sco ina taxa da cura pauschalisada obligatorica. En cas da taxas da cura pauschalisadas obligatoricas ha la giurisdicziun declerà explicitamain ch'i saja admess da sa basar sin il criteri da probabilitad "chombra". La basa da la surfatscha en meters quadrat è ina norma ch'è plitost anc pli precisa, uschia ch'ella è er admissa sco basa da calculaziun. Correspudentamain vegn la surfatscha en meters quadrat pervia da quai er renconuschida en la litteratura sco basa admissa³⁴.

Al. 2: Per persunas *cun activitad da gudogn independenta* ch'èn obligadas da pajar la TTC vegn la part variabla da la TTC calculada sin basa da l'entrada ch'è suttamessa a la AVS. En quest connex stoi vegnir sa basà mintgamai sin la disposiziun da contribuziun *provisiorica* da las autoritads da la AVS cumpetentas (cassas da cumpensaziun). Perquai che la disposiziun da contribuziun da la AVS definitiva è avant maun – tut tenor las circumstanzas – pir suenter dus onns u pli tard, stoi – pervia da motivs pratics – vegnir sa basà sin la disposiziun da contribuziun da la AVS provisorica per calcular la TTC.

³⁴ Marantelli, Grundprobleme des schweizerischen Tourismusabgaberechts, dissertaziun, BE 1991, p. 371

La persuna ch'è obligada da pagar la TTC duai però pudair pretender che la disposiziun da contribuziun da la AVS definitiva vegnia prendida sco basa per fixar la TTC. Concretamain vegn quai adina ad esser alura il cas, sche quella è pli favuraivla per la persuna ch'è obligada da pagar la TTC che la disposiziun da contribuziun da la AVS provisorica. Sche la disposiziun da contribuziun da la AVS è avant maun ha ella en quests cas la qualitad d'in motiv da revisiun a favur da la persuna ch'è obligada da pagar la TTC.

Al. 3: La raschun legislativa da questa disposiziun duai vegnir declarada a maun d'in exempel:

Ina societad anonima cun sedia en il Grischun è la proprietaria d'in hotel en il Grischun (SA d'immobiglias). Per la gestiun da l'hotel è dentant responsabla in'otra SA (SA da manaschament). Il persunal dal manaschi è engaschè tar questa SA da manaschament. La SA d'immobiglias ha – cun auters plets – surdà la gestiun da l'hotel ad ina terza interpresa (uschenumnà outsourcing).

Per motivs da l'egualitad giuridica na dastga questa repartiziun da la lavur betg chaschunar che manaschis, che vegnan manads en moda tradiziunala senza "outsourcing", vegnian dischavantagiads en quai che concerna la TTC. La SA d'immobiglias sco proprietaria da l'hotel sto tranter auter pagar la TTC ch'è vegnida calculada sin basa dal dumber da chombras da giasts (art. 9 al. 1 lit. b).

En quai che concerna la summa dals salaris tenor la AVS ston tant la SA d'immobiglias sco er la SA da manaschament dar infurmaziuns davart las emploiadas e davart ils emploiads da l'hotel sco er davart lur summa dals salaris tenor la AVS (art. 24 al. 2). Sin basa da quai vegn fixada u – en cas ch'ils documents n'èn betg suffizients – stimada la summa dals salaris tenor la AVS. Quest ultim fatg duai vegnir fixà resp. declarà explicitamain cun l'al. 3.

Sche la SA da manaschament na sto betg pagar la TTC en il Grischun perquai ch'ella n'ha qua nagina sedia u nagin stabiliment da l'interpresa, vegn la summa dals salaris tenor la AVS en dumonda attribuida a la SA d'immobiglias, uschia che quella sto pagar la TTC sin quai. Sche la SA da manaschament è percurter sezza suttamessa a la TTC p.ex. perquai ch'ella ha qua sia sedia u in stabiliment da l'interpresa, vegn la summa da salari en dumonda attribuida a la SA da manaschament che sto alura pagar la TTC sin quai.

Quai è la raschun legislativa da questa disposiziun che vul er suttametter a la TTC ils uschenumnads cas dad outsourcing, e quai pervia da ponderaziuns da l'egualitad giuridica. Ella accepta er explicitamain la stimaziun dals facturs da taglia per il cas che las indicaziuns necessarias per fixar la TTC manchan.

Art. 10 Dimensiun da l'obligaziun objectiva da pagar la taxa turistica

Al. 1: I vegn a dar differents subjects ch'èn obligads da pagar la TTC che na lavuran betg mo en moda fixa en in unic lieu en il Grischun, mabain che pratitgeschan lur activitad en differents lieus (en il chantun, ordaifer il chantun u er ordaifer la Svizra).

Exempel: Ina interpresa cun sedia a Cuira che dependa directamain u indirectamain dal turissem sto pajar la TTC. La TTC vegn calculada sin basa da la summa dals salaris tenor la AVS. Sche l'interpresa da Cuira ha ina filiala (stabiliment da l'interpresa) a Son Gagl u a Bregenz, na sto ella betg pajar la TTC sin la summa dals salaris da las emploiads e dals emploiads da la filiala a Son Gagl u a Bregenz. La TTC vegn incassada en moda materialmain correcta mo sin la summa dals salaris tenor la AVS da la sedia principala a Cuira.

A la TTC èn pia suttamess mo ils facturs da taxa che pon er vegnir attribuids effectivamain al Grischun. Pervia da motivs pratics duain en quest connex las reglas da cunfinaziun vegnir applitgadas analogamain a quellas che valan en il dretg davart l'imposiziun dubla da taglia per las taglias sin las entradas e sin il gudogn. Quai è la raschun da l'art. 10.

Dumondas analogas èn er gia vegnidus fatgas en connex cun las taxas per promover il turissem ch'èn vegnidus incassadas en il passà. Uschia ha la dretgira administrativa chantunala stuì giuditgar l'onn 2003 il cas d'ina coiffeusa independenta, tar la quala il lieu da fatschenta n'era betg il medem sco il lieu da domicil. Er qua è la dretgira administrativa chantunala sa basada sin las reglas cumprovadas ed etablidas dal dretg davart l'imposiziun dubla da taglia sco ch'ellas vegnan applitgadas per las taglias sin las entradas e sin il gudogn.

Al. 2: Tenor ses concept vul la TTC tschiffar il gudogn direct u indirect dal turissem dals subjects ch'èn obligads da la pajar. Dumondas spezialas pon sa tschentar en connex cun interpresas che elavuran lur svieuta cun l'export (q.v.d. svieutas cun clientas e cun clients extrachantunals). Quai po vegnir declerà cun dus exempels.

Exempel 1: In commerziant d'immobiglias da Tavau venda u intermediéscha abitaziuns da vacanzas grischunas a personas che han lur domicil a Turitg.

Exempel 2: In fabricant d'aissas da surf cun sedia en il Grischun venda 90% da sias aissas en auters chantuns ed en l'exteriur vischin.

Tenor il concept legislativ na pon quests dus cas betg vegnir tractads en moda eguala, schebain che tuts dus exempels fan svieutas (q.v.d. "svieutas d'export") en auters chantuns. En cas dal cas 1 è il gudogn turistic dà, e quai malgrà ch'igl è avant maun ina svieuta d'export. Or dal puntg da vista concepziunal na fissi betg correct da deliberar il commerziant d'immobiglias da la TTC mo perquai che las personas che survegnan il quint n'han lur domicil betg en il Grischun. Perquai che la svieuta d'export en il cas 1 generescha er in gudogn turistic per la persona ch'è obligada da pajar la TTC, sto quella vegnir incassada.

Tar l'exempel 2 percunter è la svieuta che vegn realisada cun l'export identica cun in gudogn turistic ch'è massivamain pli pitschen u che n'exista schizunt betg. Materialmain na fissi betg correct d'incassar la TTC sin l'entira summa dals salaris tenor la AVS dal fabricant d'aissas da surf. Inditgada è ina reducziun massiva da la TTC p.ex. a norma da las svieutas (p.ex. 90%).

L'al. 2 duai reglar constellaziuns da cas sco quai ch'els èn vegnids explitgads qua surwart.

Pervia da motivs pratics e perquai ch'i sa tracta d'in fatg che reducescha la taxa sto en quest cas la cumprova ch'ina sveiuta, che vegn realisada cun l'export, chaschuna il medem mument in gudogn turistic pli pitschen vegnir furnida – tenor las reglas generalas da la chargia da cumprova – da la persuna ch'è obligada da pajar la taxa. Sche la persuna ch'è obligada da pajar la taxa tralasca quai u sch'ella na po betg cumprovar almain en moda credibla ch'il gudogn turistic manchia u saja reducì, na datti nagina reducziun da la TTC. Sco indizi per il giudicament pon ins – en vischnancas che han fin ussa gia incassà ina taxa per promover il turissem – sa basar en quest connex sin la pratica sco quai ch'ella è vegnida applitgada fin ussa.

V. Tariffas da taxa

Art. 11 Pauschala da basa

Ina pauschala da basa da maximalmain 200.– francs è giustifitgabla en vista la princip da l'egualitad giuridica. En il passà han il tribunal federal e la dretgira administrativa dal Grischun schizunt declerà pauschalas da basa pli autas che admessas (cf. p.ex. DDA dals 22-1-2002, A 01 102, p. 3).

Er differents relaschs davart taxas per promover il turissem han previs en il passà pauschalas da basa analogas u pli autas (cf. la tab. 19).

Tabella 19: Pauschalias da basa da las leschas davart las taxas per promover il turissem

Vischnanca	pauschala da basa (en fr.)	
	da	fin
Breil	100.00	400.00
Tavau	200.00	450.00
Flem	100.00	400.00
Claustra-Serneus	100.00	300.00
Sursaissa	100.00	400.00
Vaz	50.00	1'100.00
Arosa*	432.00	4'860.00
Mustér*	300.00	1'200.00
Puntraschigna*	244.00	1'945.00
Scuol*	100.00	5'300.00
San Murezzan*	305.00	2'431.00
Val S. Pieder*	300.00	2'500.00

* taxas pauschalias autas u pauschalias annualas
p.ex. per bancas, medias e medis, fatschentas da

Funtauna: UET, 2009, leschas davart las taxas per promover il turissem da vischnancas elegidas

Art. 12 Part variabla – 1. interpresas che stattan datiers dal turissem

Las interpresas che stattan datiers dal turissem en il senn da l'art. 5 al. 1 lit. a ston pajar ina TTC ch'è calculada sin basa da la summa dals salaris tenor la AVS resp. sin basa da l'entrada ch'è suttamessa a la AVS. L'art. 12 en cumbinaziun cun l'aggiunta II fixescha la tariffa da la taxa che sto vegnir applitgada per la summa dals salaris tenor la AVS resp. per l'entrada ch'è suttamessa a la AVS. Concretamain sa tracti d'ina tariffa en promils.

En quest connex è la tariffa en promils applitgabla da l'aggiunta II vegnida fixada cun ina furmla matematica, e quai resguardond ils retgavs da la TTC budgetads per bransch e per regiun, tegnend quint da la valorisaziun brutta sco er da la dependenza dal turissem d'ina bransch resp. d'ina regiun.

Pervia dal princip da legalitad sto la lescha sezza fixar las tariffas (maximalas). Quai vegn fatg a maun da la tabella da l'aggiunta II che cuntogna las tariffas en promils ch'èn fixadas en

nov classas da taxa. Quellas èn graduadas tenor la dependenza dal turissem. Plinavant sto vegnir resguardà l'art. 17 al. 1, tenor il qual las tariffas en promils pon vegnir augmentadas u reducidas da la regenza per maximalmain 20%.

En la legislaziun executiva ston las suandantas dumondas vegnir regladas en detagl:

- tge capita, sch'in subject ch'è obligà da pajar la taxa appartegna ad ina branscha che n'è betg numnada explicitamain en l'aggiunta II. En quest cas fissi imaginabel ch'il subject ch'è obligà da pajar la taxa vegnia attribuì a quella branscha, a la quala el stat il dapli datiers pervia da sia structura d'interpresa;
- tge capita, sche p.ex. ina persuna giuridica è activa en differentas branschas e stuess pervia da quai vegnir attribuida a diversas classas da branschas (p.ex. fatgs d'immobiglias e branscha da construcziun). Pervia da motivs pratics pudess la soluziun en quest cas esser quella ch'i na sto betg vegnir fatga ina divisiun (nagina separaziun da las valurs), mabain che la persuna giuridica ch'è obligada da pajar la TTC vegn attribuida a quella classa da branschas, en la quala vegn generada la summa dals salaris tenor la AVS la pli gronda (metoda da preponderanza sco quai ch'ella vegn applitgada dal dretg fiscal er en auters lieus).

Art. 13 Part variabla – 2. interpresas d'alloschament

Al. 1: Per la TTC vegnan er interpresas d'alloschament – sco las interpresas che stattan datiers dal turissem tenor l'art. 5 al. 1 lit. a – taxadas a norma da la summa dals salaris tenor la AVS resp. a norma da l'entrada ch'è suttamessa a la AVS. Er qua fixescha l'al. 1 en cumbinaziun cun l'aggiunta II (analogamain a l'art. 12) las tariffas da taxa che ston vegnir applitgadas sin la summa dals salaris tenor la AVS resp. sin l'entrada ch'è suttamessa a la AVS. Concretamain sa tracti – sco tar l'art. 12 al. 1 – d'ina tariffa en promils.

La TTC per interpresas d'alloschament na vegn dentant betg mo calculada sin basa da la summa dals salaris tenor la AVS resp. sin basa da l'entrada ch'è suttamessa a la AVS (qua vala l'aggiunta II), mabain en moda cumulativa er sin basa dals uschenumnads criteris da probabilitad sco las chombras da giasts, sco la surfatscha d'abitar netta, sco las plazzas da durmir e sco las parcelas d'in campadi, per ils quals vala l'aggiunta III (concernent la motivaziun da questa calculaziun complementara saja renvià al commentari tar l'art. 9 al. 1 lit. b).

L'aggiunta III che sa basa er sin l'art. 13 al. 1 numna ils imports maximals en francs che dastgan vegnir incassads en las nov differentas classas da taxa per chombra da giasts, per surfatscha d'abitar netta, per piazza da durmir e per parcella d'in campadi.

Areguard l'autezza absoluta dals imports en francs ston quels s'orientar d'ina vart vi da las tariffas pauschalas da las taxas da cura ch'èn vegnidadas incassadas en il passà e da l'autra vart vi da las tariffas da taxa da las interpresas d'alloschament ch'èn suttamessas a la TTC.

En cas d'ina taglia che vegn attribuida als custs èsi plinavant impurtant che la taxa vegnia repartida en moda gista – applitgond il princip da l'avantatg u il princip dal gudogn (cf. il chap 7.2.1) – sin las differentas gruppas da subjects ch'èn obligads da pajar la TTC ("repartiziun relativamain gista da las grevezzas"). Quai vul dir ch'ils differents criteris da probabilitad, q.v.d. "chombras da giasts", "surfatscha d'abitar netta", "plazzas da durmir" e "parcelas d'in campadi", ston vegnir mess en relaziun in cun l'auter. Concretamain vegn quai fatg sco suonda:

La basa da calculaziun la pli precisa en il sectur d'alloschament fiss natiralmain la singula pernottaziun. Per differents motivs (praticabladad, ponderaziuns da la politica da turissem en il senn da "letgs fraids" cunter "letgs chauds") èn ins sa decidì cunter ina calculaziun sin basa da la singula pernottaziun. Anzi, ins ha tschernì criteris che represchentan ina *media* da pernottaziuns.

Latiers in exempel da l'hotellaria: Sin basa d'indicaziuns statisticas ha il dumber da pernottaziuns importà l'onn 2007 en l'hotellaria grischuna 5'867'775 pernottaziuns. En cas d'in dumber da 23'031 chombras d'hotel resulta pia ina media da las pernottaziuns per chombra d'hotel da 255. Questa observaziun media pon ins ussa er far per piazza da durmir e per parcella d'in campadi. Mintgin da quests criteris da probabilitad represchenta ina media dal dumber da pernottaziuns. Sch'ins attribuescha ussa a mintga pernottaziun in tschert import en francs ch'è vegnì fixà sin basa da las entradas budgetadas da la TTC (p.ex. 3.15³⁵ francs per pernottaziun), resulta da quai la taxa che vegn debitada per chombra da giasts, per surfatscha d'abitar netta, per piazza da durmir u per parcella d'in campadi.

Perquai che la capaciad economica sto er vegnir resguardada – ultra dal princip da l'avantatg/dal gudogn – per calcular la TTC, vegnan ils imports en francs ch'èn vegnids fixads tenor la media da las pernottaziuns per chombra, per meters quadrat e.u.v. (tariffas da taxa) augmentadas u reducidas tut tenor la categoria da taxa. Ina pitschna pensiun ed in hotel da tschintg stailas che han la medema media da pernottaziuns per chombra na pon – per motivs evidents – betg vegnir engrevgiads en la medema moda.

En quai che pertutga las persunas che dovran sezzas lur abitaziun sco er las locaturas ed ils locaturs professiunals d'abitaziuns da vacanzas sa basa la tariffa en l'aggiunta III sin las suandantas ponderaziuns: Perquai che abitaziuns da vacanzas che vegnan dadas en locaziun en moda professiunala dastgassan esser occupadas pli savens che chasas da vacanzas che vegnan duvradas en moda privata da las proprietarias e dals proprietaris, sa giustifitgescha in engrevgiament pli grond da la surfatscha d'abitar che vegn dada en locaziun en moda professiunala. Il legislatur prenda qua schematicamain il "factur dus". Concretamain vul quai pia dir ch'il spazi d'abitar che vegn dà en locaziun da locaturas e da locaturs professiunals d'abitaziuns da vacanzas e che vegn engrevgià da la TTC è dubel

³⁵ retgavs budgetads da la TTC da las alloschadras e dals alloschaders da 24'800'000 francs dividids tras 7'865'730 pernottaziuns = 3.15 francs

uschè grond sco quel che vegn duvrà da la proprietaria privata u dal proprietari privat d'ina chasa da vacanzas (cf. agiunta III).

Per chapir meglier la calculaziun da la taxa sajan anc fatgas las suandantas remartgas complementaras: La TTC duai tschiffar il gudogn direct u indirect dal turissem dals subjects ch'èn obligads da la pajar. Il medem mument è quai l'idea directiva, tenor la quala la calculaziun da la TTC sto vegnir concepida en las agiuntas II e III. Concretamain sto (primarmain) vegnir tegnì quint da la dependenza dal turissem dals subjects ch'èn obligads da pajar la TTC. En quest connex na duai (secundarmain) betg vegnir laschè ord egl l'aspect da la capaciad economica.

Cun la graduaziun da las tariffas da la TTC en las agiuntas II e III vegn la dependenza dal turissem resguardada a norma da nov classas da taxa.

La capaciad economica percenter vegn resguardada (indirectamain) en l'autezza da la summa dals salaris tenor la AVS resp. da la summa dals salaris tenor la AVS. Plinavant vegnan las interpresas d'alloschament commercialas suttamessas a differentas tariffas da la TTC, tut tenor il gener d'alloschament (hotels, albierts per la giuventetgna, abitaziuns da vacanzas, campadis, alloschis per gruppas). Hotels vegnan classificads supplementarmain – a norma da l'art. 13 al. 2 – en quatter classas da confort ("interpresas dad 1 fin 5 stailas"; interpresas dad 1 e da 2 stailas appartegnan a la medema categoria). Tuttas duas differenziaziuns (tenor categorias d'alloschament en general resp. – tar ils hotels – tenor classas da confort en spezial) duain er tegnair quint (almain en moda indirecta) da la capaciad economica da las differentas gruppas d'alloschadras e d'alloschaders.

Al. 2: Calculond la TTC na po l'aspect da la capaciad betg vegnir – sco gia menziunà – ignorà dal tutfatg e sto er vegnir resguardà almain en moda subsidiara. Questa idea resguarda l'al. 2, tenor il qual la regenza survegn la cumpetenza da graduar la TTC tenor classas da confort (ed uschia supplementarmain en moda indirecta tenor puncts da vista da la capaciad).

Art. 14 Part variabla – 3. personas che na vivan betg da l'alloschament

Questa disposiziun fixescha, renviond a l'agiunta III, las tariffas da la TTC, vul dir ils imports en francs che vegnan incassads per chombra da giasts da personas che na vivan betg da l'alloschament (p.ex. personas che offreschan chombras privatas u bed & breakfast).

Perquai che questa gruppa d'alloschadras e d'alloschaders n'ha per regla naginas emploiadas e nagins emploiads, n'èsi betg pussaivel – cuntrari a las alloschadras ed als alloschaders professiunals (interpresas d'alloschament) – da far la calculaziun per la TTC sin basa da la summa dals salaris tenor la AVS. La TTC vegn calculada qua unicamain sin basa dal dumber da chombras da giasts che vegnan dadas en locaziun. Per motivs da l'egualitad giuridica sto numnadamain vegnir tschernì la medema scala sco en cas da las alloschadras e dals alloschaders professiunals (hotels e.u.v.).

Perquai che persunas che na vivan betg da l'alloschament han en media in'occupaziun pli pitschna da las chombras ch'ellas dattan en locaziun che hotels e manaschis da la parahotellaria u schizunt alloschis per gruppas, sto vegnir fixà in import per chombra ch'è considerablament pli pitschen. Ultra da quai stoi vegnir tegnì quint da la circumstanza che locaturas e che locaturs che na vivan betg da l'alloschament porschan per regla alloschaments da la categoria sut da stailas. Pervia da tut quests motivs vegnan las persunas che na vivan betg da l'alloschament engrevgiadas en l'aggiunta III quatter giadas main che alloschis per gruppas, perquai ch'ins parta dal fatg ch'ina chombra da giasts ha per regla duas pussaivladads da durmir ("plazzas da durmir" en la terminologia da l'alloschi per gruppas).

Exempel: En la classa da taxa I paga in manader d'in alloschi per gruppas 176.– francs per duas plazzas da durmir (88.– per piazza da durmir). La TTC che vegn incassada d'ina persuna che na viva betg da l'alloschament per chombra da giasts (2 letgs) importass en quest cas 44.– francs per chombra. Persunas che na vivan betg da l'alloschament pajan pia mintga onn in quart da la TTC d'in alloschi per gruppas.

Art. 15 Part variabla – 4. persunas che dovran sezzas lur abitaziun

Al. 1: Questa disposiziun fixescha – renviend a l'aggiunta III – las tariffas maximalas da la TTC, vul dir ils imports maximalis en francs che vegnan incassads da persunas che dovran sezzas lur abitaziun per meters quadrat da la surfatscha d'abitar netta.

Per persunas che dovran sezzas lur abitaziun vegn la TTC calculada enconuschentamain tenor la surfatscha d'abitar netta, quai ch'è adequat. La TTC che vegn incassada da las persunas che dovran sezzas lur abitaziun ha – sco gia menziunà – tscherts tratgs d'ina taxa da cura pauschala che vegn incassada obligatoricamain. Tar taxas da cura pauschalas èsi acceptà che uschenumnads criteris da probabilitad sco letgs, chombras, unitads d'abitar, dentant er ils meters quadrat da la surfatscha d'abitar netta èn admess. En quest connex poi vegnir renvià ad ina decisiun da princip da la dretgira administrativa dal Grischun che concerna la pauschalisaziun da las taxas da cura (DDA dals 22-4-1997, E. 6b en: PDA 1997 nr. 42) sco er a la litteratura speziala³⁶.

En cas da las tariffas da la TTC che vegnan inditgadas en l'aggiunta III da la lescha vegni fatg quint cun in'occupaziun media da 50 pernottaziuns per ina surfatscha d'abitar netta da 20 m² per calcular la TTC. En la litteratura speziala vegnan tariffas medias per 30 fin 50 dis/pernottaziuns resguardadas sco admessas³⁷. En ina decisiun da l'onn 1997 concernent ina taxa da cura pauschala ha la dretgira administrativa dal Grischun renconuschì da princip ina media da 50 pernottaziuns. Ella ha però constatà che la tariffa per la taxa da pernottaziun

³⁶ Marantelli, al lieu inditgà, p. 370 s.

³⁷ Marantelli, al lieu inditgà, p. 341

stoppia alura sa chattar en la part sut da la scala (DDA dals 22-4-1997, E. 6a en: PDA 1997 nr. 42).

En cas da la taglia sin la plivalur sa tschenta er la dumonda dal schematissem da pernottaziuns admiss e però tar la dumonda, sch'ina immobiglia da vacanzas appartegna a la facultad da fatschenta u a la facultad privata. En cas da quest gener da problems parta l'administraziun federala da taglia dal fatg ch'ina immobiglia da vacanzas vegn duvrada da la proprietaria u dal proprietari sez per intents privats durant 2 mais, pia durant circa 60 dis (cf. la brochura da la branscha nr. 16 davart l'administraziun, la locaziun u la vendita d'immobiglias, chap. 5.1.2, p. 34).

Dal puntg da vista da tut quests princips è la calculaziun, che vegn proponida en la lescha e che sa basa sin ina media dal dumber da pernottaziuns da 50 per onn, confurma a la lescha. En cas da la TTC sa tracti mo d'ina taxa che sumeglia ina taxa da cura e betg d'ina taxa da cura sco tala, uschia ch'ils princips che valan per ina taxa da cura pauschala pon vegnir applitgads cun ina tscherta flexibilitad. Ultra da quai pon ins partir dal fatg ch'ins po attribuir en media pli che ina suletta persuna ad ina surfatscha d'abitar netta da 20 m². Sche quai èn p.ex. en media 1.2 persunas, sa reducescha la media dal dumber da pernottaziuns che vegn represchentà da 20 m² da 50 a circa 41.

Sco tar ils auters subjects ch'èn obligads da pajar la TTC è il gudogn turistic per las persunas, che dovràn sezzas lur abitaziun, che resulta da la promoziun dal turissem e che vegn finanzià cun la TTC pli grond u pli pitschen, tut tenor la vischnanca u la regiun. Er en cas da las persunas, che dovràn sezzas lur abitaziun ston pervia da quai las tariffas da la TTC da l'aggiunta III da la lescha vegnir graduadas tut tenor la dependenza dal turissem d'ina tscherta regiun/vischnanca a norma da nov classas da taxa.

Al. 2: Sin basa da differentas constellaziuns materialas imaginablas e da cas extremss pussaivels (p.ex. in single senza parentella en ina chasa da vacanzas da luxus da 12 chombras) na poi betg vegnir exclus cumpletmain che la calculaziun da la TTC sin basa da las relaziuns medias (supposiziun: media d'in dumber da pernottaziuns per onn durant las qualas ina tscherta surfatscha d'abitar netta vegn duvrada da la proprietaria u dal proprietari e da sias confamigliaras u da ses confamigliars per intents turistics) na saja betg adequata en cas singuls. Da tals cas speziels duai la disposiziun qua avant maun tegnair quint. Ella sa basa er sin la giurisdicziun davart la pauschalisaziun da las taxas da cura da la dretgira administrativa dal Grischun.

Exempel: ina persuna ch'è obligada da pajar la TTC e che posseda in'abitaziun da vacanzas da 120 m² po cumprovar cleramain ch'ella n'ha naginas confamigliaras e nagins confamigliars en il senn da l'aggiunta I lit. e che pudessan conduvrar sia abitaziun da vacanzas sco giasts, pia ni conjugala e conjugal, ni partenaria e partenari da concubinat, ni geniturs, ni tatts e tats, ni uffants, ni fragliuns resp. lur conjugalas e conjugals sco er lur uffants. Ina tala persuna ch'è obligada da pajar la TTC po ussa – a norma da la disposiziun qua avant maun – inoltrar la dumonda da reducir la TTC perquai che la media che vegn supponida per calcular la TTC na valia betg per ella. Questas supposiziuns medias partan

enconuschentamain dal fatg ch'ina tscherta surfatscha d'abitar netta laschia concluder ad ina tscherta media da confamigliaras e da confamigliars ("giasts") ed uschia ad ina tscherta media da pernottaziuns. Sche la persuna ch'è obligada da pajar la TTC cumprova che questas relaziuns medias na sajan absolutamain betg correctas per ella, sto la TTC vegnir reducida adequatamain. Cas cuntrari avess ella da pajar la TTC per subjects che ston pajar la taxa, che n'existan dentant betg. Quai correspunda er a la giurisdicziun da la dretgira administrativa dal Grischun davart la taxa da cura pauschala obligatorica (cf. DDA GR dals 25-4-2006 en: PDA 2006 nr. 19).

Al. 3: En quai che concerna in'abitaziun da vacanzas/ina chasa da vacanzas po ina tscherta persuna esser tant la persuna che dovra sezza l'abitaziun en il senn da l'art. 5 al. 1 lit. d sco er alloschadra che na viva betg da quai tenor l'art. 5 al. 1 lit. c.5. Exempel: Ina proprietaria u in proprietari extrachantunal d'ina chasa da vacanzas dovra sez sia chasa da vacanzas durant almain set emnas per onn (ensemen cun sia famiglia). Durant trais emnas per onn ha el dat en locaziun la chasetta da vacanzas cunter indemnizaziun a terzas persunas che n'èn betg parentas. Il rest dal temp na vegn la chasa da vacanzas betg duvrada.

en cas da talas constellaziuns sa tschenta la dumonda, sche la proprietaria respectiva u sch'il proprietari respectiv d'ina chasa da vacanzas sto pajar la TTC en sia qualidad sco "persuna che dovra sezza sia abitaziun" tenor l'art. 15 u alura sco "persuna che na viva betg da l'alloschament" en il senn da l'art. 14. L'al. 3 fixescha qua che la TTC vegnia incassada mo per in dals criteris ch'èn vegnids menziunads qua survast, pia betg en moda cumulativa per tuts dus. Decisiv è il gener d'utilisaziun il pli frequent. En l'exempel numnà qua survast fiss quai l'atgna utilisaziun da l'abitaziun da vacanzas tenor l'art. 15 (set emnas contra trais emnas da locaziun). Perquai ch'i na po – pervia da motivs pratics – betg vegnir controllada mintga onn mintga singula immobiglia en il Grischun, sch'ella vegnia ussa duvrada en il senn da l'atgna utilisaziun (art. 15) u en il senn d'in alloschament betg regular (art. 14), suppona la lescha ultra da quai che l'immobiglia vegnia duvrada en il senn d'ina atgna utilisaziun. Sche quai n'è betg il cas, sto la persuna ch'è obligada da pajar la TTC daventar activa e cumprovar la locaziun la pli frequenta a giasts betg parents (en l'exempel qua survast ina locaziun q.v.d. in alloschament betg professional da dapli che set emnas).

Art. 16 Supplement e deducziun da vischnanca

Al. 1: En il passà en las taxas da cura e las taxas per promover il turissem vegnidas incassadas al lieu. En quest connex hai da differenzas detg considerablas concernent l'autozza da questas taxas (tariffas da taxa). Questas differenzas èn per part er vegnidas chaschunadas dal fatg che p.ex. differentas prestaziuns ch'èn vegnidas messas a disposiziun als giasts (p.ex. puschidas "all-inclusive") èn vegnidas pajadas tras las taxas da cura. Per pudair resguardar las particularitads localas er en il rom da la nova taxa turistica (TTC) che vegn incassada dal chantun e per stgaffir uschia la flexibilitad necessaria duain las vischnancas avair la pussaivladad d'incassar in supplement da vischnanca sin la TTC. Questa pussaivladad è er enconuscenta en il dretg fiscal per la taglia sin las entradas e sin ils retgavs (cf. l'art. 4 al. 1 LTCTB). Igl è evident ch'ils retgavs nets da la TTC che vegnan

generads en ina vischnanca sin basa d'in supplement da vischnanca ston en in tal cas puspè refluir en la medema vischnanca. Quai vegn fixà explicitamain en l'art. 19 al. 3.

Per survegnir la flexibilitad necessaria prevesa la frasa 2 da l'al. 1 ultra da quai che la regenza possa permetter – en cas motivads – excepziuns dal cunfin dad 80% resp. da 30%.

Al. 2: Questa disposiziun fixescha ch'ina vischnanca po mo determinar in supplement da vischnanca ("pe da taglia") resp. ina deducziun da vischnanca sin la TTC en moda individuala ed en atgna cumpetenzza e ch'ella è uschiglio suttamessa a la regulaziun da la lescha chantunala qua avant maun. Mintga ulteriura deviazion individuala da la TTC na fiss betg pratitgbla e mettes en dumonda la finamira che duai vegnir cuntanschida cun questa TTC resp. cun questa lescha.

Al. 3: Per betg periclitlar la finanziaziun da las OGD e da las OTReg per il cas ch'i dettia ina deducziun da vischnanca, prevesa la disposiziun il suandant: las vischnancas pertutgadas ston cumpensar las perditas finanzialas che resultan da la deducziun uschia ch'ellas mettan a disposiziun auters meds finansials a las organisaziuns turisticas pertutgadas.

Art. 17 Cumpetenzas da la regenza

Al. 1: L'introducziun d'ina nova taxa è adina colliada cun tschertas malsegirezzas en quai che concerna la stimaziun dals retgavs generads. Quai è in dals motivs principals, perquai che quest artitgel prevesa ils cunfins, entaifer ils quals la regenza po adattar las tariffas da la TTC. Tenor questa disposiziun duai la regenza pia avair la pussaivladad d'adattar las tariffas da la TTC en moda svelta e nunbirocratica, p.ex. sch'ils retgavs effectivs divergeschan considerablamain dals retgavs budgetads.

La frasa 2 fixescha ultra da quai che la regenza po er resguardar la chareschia resp. midadas da las cundiziuns da basa da l'economia per adattar las tariffas da la TTC.

Pervia dal princip da la legalitad sto l'import (maximal) da la TTC che sto vegnir qualifitgada sco taglia vegnir fixada en la lescha formala. Quest import (maximal) resulta da las tariffas en promils che vegnan menziunadas en l'art. 12 al. 1 / agiunta II resp. dals imports en francs che vegnan numnads en l'art. 13 / agiunta III che pon eventualmain vegnir augmentads resp. reducids en il senn da l'art. 17 per maximalmain 20%.

Sche la regenza profita cumplainamain da sia cumpetenzza per adattar las tariffas entaifer il rom da 20% (vers ensi u vers engiu), ston las tariffas da taxa che vegnan alura applitgadas effectivamain vegnir fixadas en l'ordinaziun. Uschia duai vegnir pussibilità als dals subjects ch'èn obligads da pajar la TTC da leger giu la tariffa da la taxa che vegn incassada concretamain dad ellas. Perquai che las tariffas maximalas resultan mintgamai da la lescha formala (tariffas tenor las agiuntas II e III plus maximalmain 20%), vegn uschia er resguardà il princip da la legalitad.

Al. 2: Pervia da sia natira e pervia da sia concepziun giuridica duai la TTC – sco gia menziunà – vegnir calculada tenor il princip da l'avantatg/dal gudogn (cf. chap. 7.2.1).

L'avantatg u il gudogn ch'ils subjects ch'èn obligads da pagar la TTC tiran dal turissem è però different tut tenor il lieu geografic, nua ch'ina interpresa è staziunada en il Grischun. In hotel en la Val Mesauc na vegn la finala betg a profitar en la medema dimensiun dal turissem (concret da la promoziun dal turissem che vegn finanziada cun la TTC) sco in hotel a San Murezzan, ad Arosa u a Tavau.

Pervia da quai sto il territori dal chantun Grischun vegnir repartì en differentas categorias, tut tenor l'intensidad geografica dal turissem. En il cas concret vegn quai fatg cun la repartiziun en nov classas da taxa. La regenza vegn ad attribuir mintga vischnanca dal chantun ad ina da las nov classas da taxa, e quai a norma da sia intensidad turistica. L'alineia qua avant maun stgaffescha la basa legala ch'è necessaria per quai.

VI. Intent fix d'utilisaziun

1. Intent objectiv fix d'utilisaziun

Art. 18 Intent fix en l'interess dals subjects ch'èn obligads da pagar la taxa turistica

Al. 1: Tar la TTC sa tracti d'ina uschenumnada taglia che vegn attribuida als custs. Tscherts custs duain vegnir adossads ad ina gruppa da persunas che ha ina relaziun speziala q.v.d. pli stretga cun las expensas en dumonda da la communitad che la totalitad da las pajataglia u dals pajataglia. Per il cas da la TTC vul quai dir concretamain ch'ils meds che vegnan generads dad ella ston esser liads ad intents, dals quals ils subjects ch'èn obligads da la pagar pon profitar. Auter na pudess la TTC sco taglia speziala che na vegn betg incassada da la generalitad, mabain mo da tschertas gruppas da persunas, strusch vegnir giustifitgada davant il princip da l'egualitad giuridica.

Las taxas da cura e las taxas per promover il turissem ch'èn vegnidas incassadas il passà n'han correctamain betg pudì vegnir duvradas per financiar incumbensas ordinarias da la vischnanca (concernent las taxas da cura cf. DTF 101 Ia 437, 439). Quai vala er per la TTC sco "model successur" da las taxas numnadas. Er sut il reschim da la TTC ston incumbensas chantunalas e communalas ordinarias vegnir pajadas primarmain cun ils meds fiscals generals (en emprima lingia cun las taglias sin las entradas e sin ils retgavs, plinavant er cun las taglias sin il gudogn tras la vendita da bains immobigliars). I na pudess betg vegnir giustifitgà d'engrevgiar pli fitg ils subjects ch'èn obligads da pagar la TTC che la generalitad da las pajataglia e dals pajataglia cun ina TTC per financiar incumbensas ordinarias dal chantun u da la vischnanca (construcziun da chasa da scola, mantegniment dal provediment d'aua resp. da l'allontanament d'aua persa, mesiras per la protecziun da l'ambient, polizia da sanadad, pumpiers e.u.v.).

Il retgav net da la TTC che vegn menziunà en l'artitgel resulta dal total da las entradas bruttas minus ils custs d'execuziun.

Al. 2 e 3: Quests dus alineas enumereschon en moda exemplarica, tge utilisaziun dals meds finansials che po valair sco en l'interess da las gruppas respectivas da subjects ch'èn obligads da pajar la TTC. Er qua stoi vegnir differenzià tranter

- la grupp da las interpresas che stattan datiers dal turissem (manaschis da commerzi, da mastergn, d'industria e da servetsch), las interpresas d'alloschament sco er da las persunas che na vivan betg da l'alloschament (p.ex. persunas che offreschan chombras privatas u bed & breakfast) d'ina vart e
- la grupp da las persunas, che dovran sezzas lur abitaziun da l'autra vart (q.v.d. da las proprietarias e dals proprietaris sco er da las giudidras e dals giudiders e da las persunas cun dretg d'abitar che dovran sezs lur chasa u lur abitaziun da vacanzas sco er lur confamigliaras e lur confamigliars).

En cas da l'emprima grupp (interpresas che stattan datiers dal turissem ed interpresas d'alloschament) sumeglia la TTC las taxas per promover il turissem ch'èn vengidas incassadas il passà, en cas da la segunda grupp (persunas che dovran sezzas lur abitaziun) sa basa la TTC per part sin las taxas da cura da pli baud. Areguard l'intent fix d'utilisar ils meds finansials da la TTC suonda l'artitgel la giurisdicziun etablida e la litteratura davart las taxas da cura e davart las taxas per promover il turissem, sin las qualas la TTC sa basa – sco gist menziunà – en quai che riguarda il concept. Uschia vegn cuntanschida la flexibilisaziun giavischada per duvrar ils meds finansials da la TTC senza ch'ils interess dals differents subjects ch'èn obligads da pajar la TTC na vegnian betg resguardads.

Al. 4: En cas dals retgavs nets da la TTC duai sa tractar da meds liads en il senn dal referendum da finanzas. Ils retgavs nets da la TTC pon uschia vegnir duvrads tenor l'art. 18 al. 4 senza ch'in tshert organ stoppia vegnir tadlà ordavant resp. senza ch'ina procedura da votaziun stoppia vegnir fatga ordavant.

2. Intent geografic fix d'utilisaziun

Art. 19 Utilisaziun geografica dals meds finansials ed organisaziuns turisticas

Al. 1: Tenor ina da las finamiras principalas da la refurma dal turissem grischun duain ils meds finansials che vegnan generads cun las taxas publicas vegnir impundids en moda concentrada e cun cleras finamiras. Resguardond quai ston ils retgavs nets da la TTC vegnir attribuids a las organisaziuns turisticas respectivas ch'èn resp. che vegnan da nov ad esser cumpetentas per il svilup da las destinaziuns (en spezial las OGD e las OTReg). Questas organisaziuns ston vegnir designadas da las vischnancas respectivas en il cas singul.

En cas da l'organisaziun da las singulas organisaziuns turisticas stoi er vegnir resguardà che – analogamain a la situaziun tar las taxas da cura e tar las taxas per promover il turissem – il sector da la TTC saja exclus da la taglia sin la plivalur (concernent las taxas da cura cf. DTF dals 25-8-2000, StR 2001, p. 55 sco er la brochura da la branscha davart la taglia sin la

plivalur nr. 12 per biros da viadi sco er per uniuns da cura e da traffic, part. B, cifra 10 ss., p. 51 ss.).

La nova lescha federala davart la taglia sin la plivalur dals 12 da zercladur 2009 cuntegna en l'art. 18 al. 2 la suandanta disposiziun: "2Per mancanza da prestaziuns valan en spezial las suandantas circulaziuns da meds finanzials betg sco salari: [...] b. daners che uniuns da cura e da traffic survegnan exclusivamain da taxas turisticas da dretg public e ch'ellas impundan per incumbensa d'instituziuns publicas a favur da la generalitad." Tenor la missiva dal cussegl federal sa tracti tar quests pajaments ad uniuns da cura e da traffic da cas spezials da subvenziuns che suttastessan atgnamain gia a la disposiziun generala da subvenziun da l'art. 18 al. 2 lit. a nLTP. U sco ch'i ha num en la missiva: "Mo per motivs da la segirezza giuridica e da la clerezza è l'enumeraziun expressiva da quests pajaments che vegnan gia numnads expressivamain en il dretg vertent, vegnida surpigliada er en il sboz tar la LTP (FF 2008 6969). Perquai ch'il text da la nova lescha discorra expressivamain da taxas turisticas crodan quellas sut l'art. 18 al. 2 lit. b LTP. Il fatg che la lescha discorra mo d'uniuns da cura e da traffic e betg er d'organisaziuns da las destinaziuns po er esser favuraivel, entant che las OGD e las OTReg tractan l'administraziun da las dumondas da la taglia sin la plivalur en il sector da las taxas turisticas en l'avegnir en moda analoga sco las uniuns da cura e da traffic en il passà. Sut questas premissas pon ins pia partir dal fatg ch'il medem reschim da la taglia sin la plivalur vala vinavant – sco en il passà sut la lescha veglia davart la taglia sin la plivalur tar las uniuns da cura e da traffic – er sut la nova lescha davart la taglia sin la plivalur per las OGD e per las OTReg ch'èn vegnidas stgaffidas da nov u che ston anc vegnir stgaffidas.

Al. 2: En il passà è il turissem vegnì finanzià en moda decentrala cun meds finanzials publics (taxa da cura, taxa per promover il turissem e.u.v.). Quests meds finanzials èn vegnids incassads al lieu ed er impundids puspè al lieu. La TTC na duai midar nagut vi da l'utilisaziun per gronda part locala dals meds finanzials (mo l'incassament ch'è fin ussa vegnì fatg al lieu duai vegnir unifitgà q.v.d. centralisà per al render uschia pli efficaci). Ils retgavs nets da la TTC returnan pia – abstrahà da cas spezials (p.ex. tar las uschenumnadas regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras) – geograficamain puspè nà là, nua ch'els èn vegnids generads dals subjects ch'èn obligads da pajar la TTC.

Al. 3: Tenor l'art. 16 pon las vischnancas incassar in supplement da vischnanca sin la TTC che vegn incassada dal chantun. Sch'ina vischnanca fa diever da quest dretg, ston ils meds finanzials che vegnan generads supplementarmain cun quest supplement da vischnanca turnar senza dubi puspè en la vischnanca respectiva (p.ex. per financiar l'infrastructura turistica) u vegnir duvrads da l'organisaziun turistica cumpetenta resguardond ils interess da la vischnanca incassanta (p.ex. marketing turistic). Cas cuntrari na fa il concept dal supplement da vischnanca nagin senn. Quai constatescha l'al. 3 qua avant maun explicitamain, precisond pli fitg l'al. 2.

Art. 20 Vischnancas u regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras

Al. 1: Las uschenumnadas vischnancas u regiuns che han ina funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras han ina posiziun speziala. En quest connex sa tracta da regiuns u da vischnancas, nua che sa chattan manaschis che realiseschan las svieutas, che derivan dal turissem, per gronda part en autras regiuns dal chantun (confurm al senn da la definiziun en l'aggiunta I lit. j). Ultra da quai saja renvià a las explicaziuns en il chapitel 4.2.5. En il senn d'ina regulaziun speziala per regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras fixescha ussa l'artitgel qua avant maun che mo ina tscherta quota da la taxa turistica chantunala turnia puspè en questas regiuns per servir al lieu a la promoziun dal turissem. Il rests dals retgavs nets da la TTC vegn assegnà ad in fond turistic chantunal che finanziescha projects turistics d'in interess surregional. Questa regulaziun duai valair perquai ch'ils meds finansials che vegnan generads en las vischnancas u en las regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras na pon betg vegnir duvrads en moda raschunaivla en questas vischnancas u en questas regiuns. Tuttina profitan ils subjects en dumonda ch'èn obligads da pagar la TTC dal turissem (p.ex. cun quai ch'in impressari da la Val dal Rain grischuna po construir abitaziuns da vacanzas a Tavau), uschia ch'in engrevgiament dals subjects ch'èn obligads da pagar la TTC da vischnancas u da regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras sa giustifitgescha, gea s'impona bunamain or dal puntg da vista da la giustia fiscala.

Al. 2: Sco che questas duas differentas quotas da l'al. 2 frasa 1 ("quota da prestaziuns preliminaras" versus "quota dal fond") vegnan repartidas, determinescha la regenza en la legislaziun executiva.

Art. 21 Mancanza d'ina associaziun ad in'organisaziun turistica

Al. 1: En il cas normal q.v.d. sche la vischnanca s'associeschan ad ina OGD u ad ina OTReg, culan ils retgavs nets da la TTC en applicaziun da l'art. 19 a questas organisaziuns turisticas. Premess ch'ina vischnanca na sa participescha betg ad ina tala organisaziun duai mo ina part dals retgavs nets da la TTC star a disposiziun a las communitads/a las organisaziuns pertutgadas. Cun questa regulaziun duai vegnir stgaffi in stimol per las vischnancas pertutgadas che n'èn anc betg s'associadas – en il senn da la refurma dal turissem grischun – ad ina OGD u ad ina OTReg. En quest connex fa la regenza quint cun in termin transitoric da maximalmain trais onns fin che tut las vischnancas s'associeschan ad ina OGD u ad ina OTReg ch'èn previsas da la lescha.

Al. 2: Sur da l'import che resta dals meds finansials da la TTC suenter che l'art. 21 al. 1 è vegnì applitgà (40%) po l'autorità chantunala cumpetenta disponer e l'avisar ad organisaziuns turisticas adattadas. Perquai ch'i po capitar en ina tala constellaziun che meds finansials, che vegnan generads da la TTC en ina tscherta destinaziun, vegnan duvrads en in'otra destinaziun, resulta dal puntg da vista giuridic anc ina limitaziun da l'utilisaziun – praticamain strusch relevanta – dals meds finansials. Per questa utilisaziun surregionala dals

meds finansials na dastgan betg vegnir duvrads ils retgavs nets da la TTC che vegnan generads da las personas che dovran sezzas lur abitaziun tenor l'art. 5 al. 1 lit. d. Ils meds finansials da la TTC che vegnan generads da las personas che dovran sezzas lur abitaziun sco er da lur confamigliaras e da lur confamigliars duain numnadain puspè vegnir duvrads per questas personas ch'èn obligadas da pajar la TTC. Ina proprietaria u in proprietari d'ina chasa da vacanzas n'ha strusch in gudogn (er betg in gudogn abstract) d'ina nova senda da viandar en il Mesauc, quai che stuess esser il cas tar ina taglia che vegn attribuida als custs. Quai è la raschun da la cumplettaziun ch'è vegnida fatga en la segunda frasa.

Al. 3: Sco gia explitgà en il chapitel 4.2.4 po l'associaziun d'ina vischnanca ad ina OGD/OTReg esser excepziunalmain inopportuna, tut tenor la constellaziun concreta. Uschenavant ch'ils motivs che vegnan fatgs valair èn impurtants ed adequats n'èsi er betg giustifitgà d'applitgar la quota da 60% tenor l'art. 21 al. 1 en cas da la vischnanca en dumonda. La vischnanca pertutgada po pia inoltrar ina dumonda tar l'autorità chantunala competente che pertutga l'utilisaziun da la quota da 40% che croda al chantun.

Al. 4: Questa disposiziun precisescha ch'i dat per las uschenumnadas vischnancas u regions che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras a norma da l'art. 20 concernent l'utilisaziun dals retgavs nets da la TTC in reschim spezial che na croda betg sut la regulaziun da 60%/40% tenor l'art. 21.

Art. 22 Fond turistic

Al. 1: Questa disposiziun regla l'utilisaziun dals meds finansials dal fond turistic (finanziaziun da projects turistics pli gronds e surregionals, en cas singuls er da projects turistics regionals).

Al. 2: Tenor quest alinea pon las organisaziuns turisticas interessadas duvrar meds finansials dal fond turistic, sch'ellas inoltreschan ils projects correspundents tar l'autorità chantunala competente.

Al. 3: Perquai ch'il fond turistic vegn alimentà dals retgavs nets da la TTC che vegnan procurads tenor il concept da las interpresas che stattan datiers dal turissem en regions che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras, ston ils meds finansials dal fond turistic puspè vegnir duvrads per projects ch'èn en l'interess da questas interpresas che stattan datiers dal turissem. Quai fixescha il renviament sin l'art. 18. L'intent fix d'utilisar ils retgavs nets da la TTC resulta dal fatg ch'i sa tracta tar la taxa turistica chantunala d'ina uschenumnada taglia che vegn attribuida als custs. Ils meds da las taglias che vegnan attribuidas als custs ston vegnir duvrads en l'interess dals subjects ch'èn obligads da pajar questa taglia.

VII. Taxaziun ed incassament

Art. 23 Principis

Al. 1: Questa disposiziun fixescha ils principis per la calculaziun temporal da la taxa turistica chantunala. Las disposiziuns detagliadas ston alura vegnir regladas en la legislaziun executiva. La taxa turistica vegn taxada e debitada per in tschert onn chalendar. Per fixar effectivamain la TTC vegni sa basà en quest connex sin las basas da calculaziun (summa dals salaris tenor la AVS, dumber da las chombras e.u.v.) da l'onn che preceda directamain quest onn (uschenumnada valitaziun prenumerando).

Exempel: La TTC da l'onn 2012 vegn calculada per in hotel a norma da la summa dals salaris tenor la AVS da l'onn 2011 e resguardond il dumber da chombras per ils 31 da december 2011.

Dal princip ch'è vegnì numnà qua survart datti er excepziuns. Sch'ina firma vegn fundada da nov, n'existan anc naginas datas da l'onn precedent, sin las qualas la taxaziun e l'incassament da la TTC pudess sa basar. Per l'emprima taxaziun ston ins pia sa basar en tals cas sin las basas da calculaziun (p.ex. summa dals salaris tenor la AVS) da la perioda dal di da la fundaziun fin la fin da l'onn chalendar. Quai fixescha la frasa 2 da l'al. 2.

Exempel: Ina SA vegn inscritta en il register da commerzi il 1. da fanadur 2012. Per l'emprima calculaziun da la TTC na pon ins pia betg sa basar sin la summa dals salaris tenor la AVS da l'onn 2011, i sto vegnir prendida la summa dals salaris tenor la AVS dal 1. da fanadur fin ils 31 da december 2012 per questa emprima calculaziun.

Al. 2: L'al. 1 ch'è gist vegnì discutà applitgescha l'uschenumnada valitaziun prenumerando per calcular la TTC. En cas da las taglias sin il gudogn e sin las entradas è quest sistem vegnì remplazzà en il fratemp d'in auter sistem, numnadamain da l'uschenumnà sistem da la valitaziun postnumerando. Igl è imaginabel ch'i sa mussa durant l'elavuraziun dals detagls da la regulaziun da la calculaziun che quest sistem da la valitaziun postnumerando è pli raschunavel. Per avair qua la flexibilitad ch'è necessaria survegn la regenza la cumpetenzza d'introducìr il sistem da la valitaziun postnumerando en la legislaziun executiva.

Art. 24 Retschertga ed eruida da las datas per far la taxaziun

Al. 1: Per che la TTC possia vegnir exequida/taxada en moda efficazia ston ils subjects ch'èn obligads da la pajar vegnir obligads da dar – en il rom dal princip da la proporziunalitad – las infurmaziuns ch'èn necessarias per calcular la TTC en moda legala resp. da dar er ils dretgs d'invista respectivs a las autoritads executivas cumpetentas resp. a las autoritads da taxaziun cumpetentas. Quai fixescha explicitamain l'alineia qua avant maun.

Al. 2: La TTC po mo vegnir exequida, sch'ils subjects ch'èn obligads da la pajar vegnan integrads correspondentamain en l'execuziun e sch'els preschentan correspondentamain las datas ch'èn relevantas per la taxa. Quai pertutga en spezial las datas da la basa per calcular

la TTC, pia p.ex. la summa dals salaris tenor la AVS e l'entrada ch'è suttamessa a la AVS, il dumber da chombras da giasts e.u.v.

Al. 3: Las basas per calcular la TTC sco p.ex. il dumber da chombras da giasts, da plazzas da durmir, da parcelas sin in campadi sco er la surfatscha netta d'abitar ston vegnir registradas per l'emprima giada cur che la TTC vegn introducida. Ils onns suandants ston ils subjects ch'èn obligads da pajar la TTC annunziar en moda spontana eventualas midadas u alura suenter esser vegnì intimads tras l'autorità executiva resp. tras l'autorità da taxaziun.

La summa dals salaris tenor la AVS resp. l'entrada ch'è suttamessa a la AVS ha – cuntrari a las autras basas da calculaziun (sco p.ex. ils meters quadrat da la surfatscha d'abitar netta) en quel senn ina posiziun speziala, perquai che questa valur da calculaziun sto natiralmain vegnir annunziada mintga onn.

Al. 4: Cumplettond l'al. 1 precisescha quest alinea che l'autorità chantunala cumpetenta po er far al lieu las retschertgas e las controllas necessarias tar ils subjects ch'èn obligads da pajar la TTC. Er qua vala quai en il senn dal princip da la proporziunalità uschenavant che la fixaziun legala da la TTC è messa en dumonda.

Al. 5: Per garantir ina taxaziun efficazia da la TTC sto l'autorità da taxaziun cumpetenta survegnir – en il rom dal princip da la proporziunalità – in access liber a las datas ch'èn relevantas per la taxa da las autoritàs resp. dals registers. Quai garantescha l'al. 5, inditgond las autoritàs resp. ils registers. L'access a las datas po er vegnir realisà sin basa d'ina procedura d'invista. Tenor las prescripziuns da la protecziun da las datas sto quai vegnir menziunà explicitamain en la lescha.

Al. 6: Quest alinea fixescha che er terzas personas ston preschentar ils documents/ils mussaments ch'èn necessaris per la registraziun da las datas.

Art. 25 Avertura

Sco en il dretg davart la taglia sin las entradas survegnan ils subjects ch'èn obligads da pajar la TTC periodicamain ina decisiun da taxaziun, nua che las datas ch'èn relevantas per la taxa sco er l'import da taxa debità vegnan fixads liantamain. Quai vala per tut ils subjects ch'èn obligads da pajar la TTC.

Art. 26 Valitaziun temporal

Per survegnir la flexibilitad necessaria per reglar ina materia fitg tecnica sco la valitaziun temporal numna la lescha qua avant maun mo ils princips che ston vegnir resguardads (incassament da la taxa turistica a norma dal gudogn turistic, da la capacitad economica sco er da la praticabladad).

Pervia da lur impurtanza subordinada duain en quest connex vegnir reglads tranter auter ils suandants puncts en l'ordinaziun:

- taxas pro rata temporis d'interpresas che stattan datiers dal turissem, d'interpresas d'alloschament e da personas che na vivan betg da l'alloschament che adempleschan las premissas per l'obligaziun da pagar la taxa mo durant ina part da l'onn, en spezial pervia da l'arriv, da la partenza u dal cumenzament/da la scadenza dal gudogn turistic;
- reducziun adequata da la taxa turistica tras l'autorità chantunala ch'è cumpetenta per las interpresas che stattan datiers dal turissem, per interpresas d'alloschament e per personas che na vivan betg da l'alloschament che na pon betg pratitgar lur activitad economica – pervia da las stagiuns – durant ina part essenziala da l'onn chalendar (perioda da taxaziun);
- personas che dovran sezzas lur abitaziun pagan la taxa turistica per l'entir onn chalendar (perioda da taxaziun), sch'ellas èn ils 31 da december da la perioda da taxaziun proprietaria u proprietari ubain giudidra u giudider ubain ina persuna cun dretg d'abitar da spazi d'abitar en il senn da l'aggiunta I lit. g e però independentamain da la durada concreta da la relaziun da proprietad u da giudida u da dretg d'abitar durant la perioda da taxaziun.

Art. 27 Taxaziun d'uffizi

Sche subjects ch'èn obligads da pagar la TTC n'adempleschan betg lur obligaziun da procedura (cun u senza atgna culpa) e sche la TTC na po pervia da quai betg vegnir fixada u na po betg vegnir fixada en moda legala ha l'autorità cumpetenta il dretg da stimar d'uffizi ils facturs da taxa tenor apprezzar conform a l'obligaziun. En il senn da la concisadad fa la lescha qua mo in renviament a la regulaziun da l'art. 131 LT che sto vegnir applitgada conform al senn.

Art. 28 Relasch

Il relasch che vegn reglà en l'art. 28 duai tegnair quint da cas da direzza che pudessan eventualmain nascher tras l'incassament d'ina TTC.

Art. 29 Transferiment d'incumbensas d'execuziun

Ils subjects ch'èn obligads da pagar la TTC èn obligads d'annunziar mutaziuns da las datas ch'èn relevantas per la taxa (p.ex. il dumber da chombras da giasts, ils meters quadrat da la surfatscha netta d'abitar e.u.v.) (art. 24 al. 3). Las autoritads chantunalas cumpetentas na fissan sulettas betg en cas da controllar e da survegliar en moda effizienta la correctadad da las annunzias correspondentas. En quest punct dependan ellas da la collavuraziun da las vischnancas, dals circuls ed eventualmain d'autras corporaziuns e d'autras organisaziuns che enconuschan las relaziuns localas. Però er abstrahà da las mutaziuns da las datas disponan las autoritads localas eventualmain d'infurmaziuns e d'enconuschientschas che las autoritads chantunalas cumpetentas pudessan sa procurar sezzas mo cun blera lavur e cun custs sproporziunads. Pervia da quai èsi raschunaivel d'obligar las autoritads localas

d'annunziar spontanamain eveniments che han in effect per la taxa. Tut quai è la raschun da l'artitgel executiv qua avant maun.

III. Ulteriuras disposiziuns

Art. 30 Meds legals

Al. 1 e 2: Entaifer il chantun è prevista ina via giudiziala da dus pass. Cunter disposiziuns/decisiuns concernent la TTC poi vegnir fatg recurs entaifer 30 dis tar l'autorità disponenta. Suentar poi vegnir fatg recurs tar la dretgira administrativa chantunala entaifer 30 dis.

Art. 31 Cuntravenziun, fixaziun dal chasti

Al. 1: Sche la TTC vegn p.ex. omessa d'in subject ch'è obligà da la pajar, sto vegnir pajà suenter l'import omess inclusiv il tschains da retard. Sin basa dal rensiamment general da l'art. 4 sa drizza en quest connex il termin da surannaziun tenor las disposiziuns da la lescha da taglia per il chantun Grischun.

Al. 2: Violaziuns da las obligaziuns tras ils subjects ch'èn obligads da pajar la TTC, p.ex. cun tralaschar d'inoltrar documents ch'èn relevants per fixar la TTC e.u.v. pon vegnir chastiadas cun ina multa fin a 10'000.– francs.

Al. 3: Questa disposiziun è il correlat necessari tar l'al. 1 da l'art. 31. Sch'i sa tracta d'ina omessiun da la taxa, na duai betg mo vegnir incassada (suentar) la TTC omessa inclusiv tschains da retard, mabain il subject ch'è obligà da pajar la TTC duai er survegnir ina multa per ses cumportament chastiabel.

Al. 4: Il rom da las multas è concepì tenor las multas per omessiuns fiscalas che la lescha chantunala da taglia (art. 174 al. 2 LT) resp. la lescha federala davart la taglia federala directa (art. 175 al. 2 LTFD) prevesan. L'avis menziunà s'impona pervia da motivs pratics.

Al. 5: Per normar la denunzia da sasez vegn er qua – analogamain a l'art. 31 al. 4 – surpigliada conform al senn la regulaziun da la lescha chantunala da taglia resp. da la lescha federala davart la taglia federala directa (cf. art. 174 al. 3 LT resp. art. 175 al. 3 LTFD). Igl èn puspè motivs pratics che recumondan da sa basar sin las normas respectivas dal dretg davart la taglia sin las entradas.

Art. 32 Manaschis

Quest artitgel definescha ch'ils organs d'ina persuna giuridica (p.ex. in commember dal cussegl d'administraziun u il directur d'ina SA) pon vegnir chastiads, sch'igl è avant maun in delict da taxa.

Art. 33 Sorveglianza

Al. 1: La sorveglianza tecnica da l'observaziun da la lescha qua avant maun sto vegnir surdà ad in post chantunal. Sco in eventual champ d'applicaziun da questa disposiziun duai l'autorità chantunala cumpetenta garantir per exempel ch'ils retgavs nets da la TTC vegnian duvrads *confurm a la lescha*. Percunter n'ha l'autorità chantunala betg da controllar, sche p.ex. las organisaziuns per la gestiun da destinaziuns (OGD) dovrian ils meds finanzials *en moda adeguata*.

Al. 2: Per che l'autorità chantunala cumpetenta possa far sia controlla giuridica en moda adeguata, sto ella pudair sa procurar las infurmaziuns correspudentas resp. avoir invista da las actas. Quai è fixà en la norma qua avant maun, er en vista a disposiziuns chantunalas davart la protecciun da datas che s'opponan eventualmain a quai. I sa chapescha da sasez ch'il princip da la proporziunalità sto vegnir resguardà en quest connex.

Al. 3: En il senn dal princip da la subsidiarità duain vegnir ademplidas mo uschè bleras incumbensa da coordinaziun sin plaun chantunal sco quai che la realisaziun cun success da la refurma turistica pretenda. Perquai che la refurma dal turissem n'è dal rest betg ina via a direcziun unica e perquai che las proximas incumbensas pon vegnir ademplidas mo en stretga collavuraziun da las organisaziuns localas, regiunalas e chantunalas, èsi fitg impurtant che las autoritàs chantunalas cumpetentas "prendian" regularmain "il puls". Quai duai garantir la disposiziun qua avant maun, instituzionalisond il "barat d'ideas" vicendaivel da las parts pertutgadas.

Al. 4: Per che la finamira avisada da la lescha possa vegnir cuntanschida resp. che la refurma turistica possa vegnir implementada en general en il Grischun, basegna quai tscherts meds da sorveglianza e d'intervenziun. Sco ultima ratio prevesa l'art. 33 al. 4 pervia da quai che l'autorità chantunala cumpetenta possa – sch'i sa tracta d'ina vischnanca u d'ina organisaziun fallibla – limitar u schizunt sistir dal tuttafatg la surlaschada dals meds finanzials da la TTC. Quai è la raschun dal renviament als art. 19 e 21.

Art. 34 Controlla da l'effect

Al. 1: La lescha qua avant maun na duai betg servir ad atgnas finamiras, mabain meglierar effectivamain – en il rom da la refurma dal turissem grischun – las cundiziuns da basa per il turissem grischun. Per ch'i regia la trasparenza necessaria resp. per ch'i saja avant maun in squitsch da success che vegn chapi endretg, vegn la regenza a far in rapport al cussegl grond en il rom da la "controlla da l'effect", e quai set onns suenter l'entrada en vigur da la lescha, ed a proponer eventualas mesiras per optimar la promoziun dal turissem (rapport d'evaluaziun).

Percunter vul ella desister da limitar il temp, durant il qual questa lescha è en vigur, ed uschia er durant il qual ina TTC vegn incassada. Ina limitaziun sco quella che la taglia federala directa u la taglia sin la plivalur enconuschan (cf. art. 196 cifras 13 e 14 CF) n'è en il cas d'ina TTC ch'è concepida sco taglia che vegn attribuida als custs e che duai uschia

cuvrir ils custs specifics da tschertas communitads u da tschertas organisaziuns betg opportuna.

Al. 2: Lit. a e b da l'al. 2 numnan ils secturs ils pli impurtants, dals quals i duai vegnir fatg in rapport. D'ina vart duai vegnir preschentà, co che las organisaziuns turisticas resp. lur marketing è sa sviluppà dapi l'introducziun da questa lescha. En quest connex duai vegnir fatga ina cumparegliaziun cun autras regiuns turisticas (benchmarking) sco il Vallais, la Part sura bernaisa ed il Tirolo. In'attenziun speziala duai en quest connex er vegnir dada a la TTC. I duain vegnir dadas explicaziuns davart sia impurtanza per l'economia publica e davart ses effects sin la via vers la finamira (en spezial concernent l'effizienz da l'incassament, concernent ils retgavs e.u.v.).

Al. 3: Per ch'i saja in summa pussaivel da far ina controlla efficazia resp. da far in rapport duain pudair vegnir cumpilads ils documents statistics necessaris. Per che quai saja pussaivel, ston ils posts cumpetents avoir il dretg – en in rom raschunaivel – da pudair prender invista da las datas e da survegnir infurmaziuns. Viceversa duain las datas statistics er vegnir messas a disposiziun a las organisaziuns turisticas resp. a l'uniun Grischun vacanzas. Quai duai garantir questa disposiziun.

Il material da datas statistics che duai vegnir registrà duai tranter auter dar infurmaziuns davart l'effect da la TTC per l'economia publica resp. davart il gudogn che la TTC porta a l'economia publica. Per cuntanscher questa finamira duain vegnir registradas en spezial datas davart l'intensidad da valurisaziun, davart l'occupaziun da las chasas e da las abitaziuns da vacanzas sco er davart las investiziuns che vegnan chaschunadas dal turissem.

Al. 4: Las conclusiuns che vegnan tratgas en il rom da questa controlla da l'effect resp. dal rapport d'evaluaziun e che vegnan resguardadas sco necessarias ston vegnir realisadas entaifer trais onns, quai che quest alinea fixescha explicitamain.

IX. Disposiziuns finalas

Art. 35 Regulaziun transitorica

La TTC vegn incassada per il 1. da schaner da l'onn da sia introducziun. A partir da questa data vegn ella tranter auter er debitada da las interpresas d'alloschament. Sco represchentantas fiscalas da lur giasts han interpresas d'alloschament incassà en il passà ina taxa da cura ed indossà mintgamai questa taxa da cura als giasts sur il quint respectiv. En il futur vegnan las interpresas d'alloschament ad inserir ils custs che vegnan chaschunads da la TTC en lur pretschs ed uschia a la metter a quint a lur giasts.

Ussa n'èsi dentant betg segir che tut las interpresas d'alloschament pon far a temp la midada administrativa da l'incassament e da l'adossament da las taxas da cura e da las taxas per promover il turissem durant la stagiun auta per il 1. da schaner sco di da referenza. Pervia da quai prevesa l'art. 35 durant ina fasa transitorica da quatter mais ch'in import, che vegn

anc adina cumprovà sin il quint sco taxa da cura, na stoppia betg vegnir consegnà a l'autorità d'incassament cumpetenta (p.ex. uniun da cura e da traffic), mabain ch'el restia tar l'interpresa d'alloschament e dastgia vegnir duvrà per pagar la TTC. Areguard il dretg davart las taxas da cura na chaschuna questa regulaziun nagins problems, perquai che las legislaziuns respectivas localas davart la taxa da cura vegnan messas ord vigur sin basa da l'art. 36 il mument che la taxa turistica vegn introducida.

Art. 36 Midada dal dretg vertent, entrada en vigur

Al. 1: Cun la midada ch'è prevista en l'art. 36 al. 1 vegni garantì che las vischnancas na pon betg incassar parallelamain ina taxa da cura u ina taxa per promover il turissem durant il temp che la TTC vegn incassada. Sche la TTC na duess en l'avegnir betg pli vegnir incassada (p.ex. perquai che la LFOT è vegnida abolida u midada), avessan las vischnancas automaticamain puspè la pussaivladad d'incassar taxas da cura e taxas per promover il turissem, senza ch'ina autorisaziun chantunala stuess puspè vegnir relaschada da nov.

Analogamain sto er vegnir midada la lescha da vischnancas dal chantun Grischun.

Al. 2: La lescha da vischnancas dal chantun Grischun regla en l'art. 9 al. 1 lit. c l'urden da cumpetenzas per fixar il pe da taglia tar la taglia sin las entradas e sin il gudogn. Questa disposiziun da la lescha da vischnancas sto vegnir cumplettada en quel senn ch'il medem urden da cumpetenzas duai valair da nov er per fixar il supplement da vischnanca sin la TTC (art. 16).

9 Consequenzas finanzialas e persunalas

Introducind ina finanziaziun progressiva dal turissem en il chantun Grischun vegn la realisaziun da la refurma dal turissem grischun rinforzada durablmain. A las organisaziuns turisticas ed a las vischnancas pon vegnir mess a disposiziun ils meds finanzials necessaris per in marketing turistic efficazi e per il svilup turistic. Il chantun Grischun po meglierar uschia decisivmain las cundiziuns generalas per l'economia da turissem.

Ils custs d'execuziun che resultan da l'introducziun d'ina TTC duain – cun excepziun da custs d'investiziun unics (software dal register da taglia) – vegnir finanziads cumplainmain tras ils retgavs bruts da la TTC e na chaschunan pervia da quai nagins custs permanents per il chantun.

9.1 Consequenzas finanzialas

Il favrer 2006 ha il chantun Grischun realisà en connex cun il reembursament da chapital da dotaziun da la banca chantunala grischuna in retgav finanziel extraordinari da 100.0 milliuns francs. Il cussegl grond ha concludì ils 13 da zercladur 2006 da duvrar 18.0 milliuns francs da quest retgav extraordinari per realisar il project da refurma "Structuras competitivitas e repartiziun da las incumbensas en il turissem grischun" (credit d'impegn per ils onns 2006 fin 2012). Supplementarmain paja la confederaziun – en il rom dal program da promoziun InnoTour – ina contribuziun da totalmain 2.0 milliuns francs a quest project da refurma ch'è directiv per il turissem en Svizra. Cun quests meds finanzials da totalmain 20 milliuns francs vegnan finanziads ils projects da transfurmaziun regiunals (creaziun dad OGD e dad OTReg), las differentas mesiras accumpagnantas (plattafurma turistica electronica dal Grischun, sistem da direcziun e da monitoring [balanced scorecard], branding [strategia da la marca], strategia per in turissem che s'accorda cun la natira e cun la cultura, offensiva da qualidad, finanziaziun dal marketing turistic) sco er l'entir manaschament dal project, inclusiv las lavurs da basa ch'èn necessarias per realisar quest project.

L'execuziun da la lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas n'ha betg ina influenza directa sin il quint dal chantun Grischun (q.v.d. cun excepziun dals custs d'investiziun per la software dal register da taglia). En la lescha n'èn previsas naginas obligaziuns finanzialas supplementaras dal chantun. Ils custs da l'execuziun vegnan finanziads cumplainmain tras ils retgavs da la TTC. Ils custs totals administrativs (incl. ils custs da persunal) na duain betg importar a media vista dapli che 4% dals retgavs nets da la TTC.

Midond il sistem da las taxas da cura vertentas e da las taxas communalas per promover il turissem a la TTC vali da tegnair quint da garantir che las organisaziuns turisticas mantegnian lur liquiditad. Perquai ch'ils retgavs da la TTC – sco er oz ils retgavs da las taxas per promover il turissem – èn en il rom da l'incassament da la TTC pir disponibels cun in pèr

mais retard e perquai ch'els pon vegnir pajads pir alura a las organisaziuns turisticas, èsi necessari d'avair ina soluziun transitorica per introducir la TTC. Scleriments da detagl vegnan a mussar quant grond ch'il basegn da meds liquids vegn ad esser ils emprims mais suenter l'introducziun da la TTC. Resguardond ils custs da chapital che resultan duain quests meds finansials vegnir mess a disposiziun temporarmain dal chantun. Uschia po la TTC vegnir introducida senza incaps. Per il chantun na chaschuna quai betg ina grevizza finanziaria supplementara. Ils custs dals tschains dal chapital unics e temporars duain vegnir finanziads da las organisaziuns turisticas or dals retgavs futurs da la TTC.

A chaschun da numerusas discussiuns enturn l'introducziun da la TTC èsi vegnì renvià differentas giadas al fatg ch'il chantun Grischun sez pudess sa participar a la finanziaziun dal marketing turistic. Actualmain paja il chantun Grischun – sin basa da la lescha per promover il svilup economic en il chantun Grischun (LSE; DG 932.100) – contribuziuns a Grischun vacanzas ed ad ulteriurs projects en il rom da la promoziun dal turissem.

Er per l'ulteriur rinforz da la marca regionala graubünden èn previsas en il plan da finanzas contribuziuns dal chantun Grischun. Il chantun sco possessur da la marca graubünden ha in grond interess che la marca graubünden sa sviluppeschia vinavant cun success. La dimensiun e la durada da la promoziun tras il chantun dependan fermamain da la prontezza da las ulteriuras partenarias e dals ulteriurs partenaris da la marca da sa participar sezzas e sezs en ina dimensiun considerabla vi dals custs dal manaschament da la marca.

Per che las organisaziuns d'execuziun possian cumenzar cun lur lavur operativa, ston vegnir fatgas investiziuns tranter 1.9 e 2.3 milliuns francs en la tecnologia d'infurmaziun. Quellas van a donn e cust dal quint dal chantun e duain vegnir approvadas dal cussegl grond en furma d'in credit d'impegn. Ultra da quai vegnan ils custs che resultan da l'emprima registraziun da las datas stimads a circa 750'000.– francs. Quels duain vegnir finanziads tras ils retgavs da la TTC dals onns 2012 fin 2015.

9.2 Consequenzas personalas

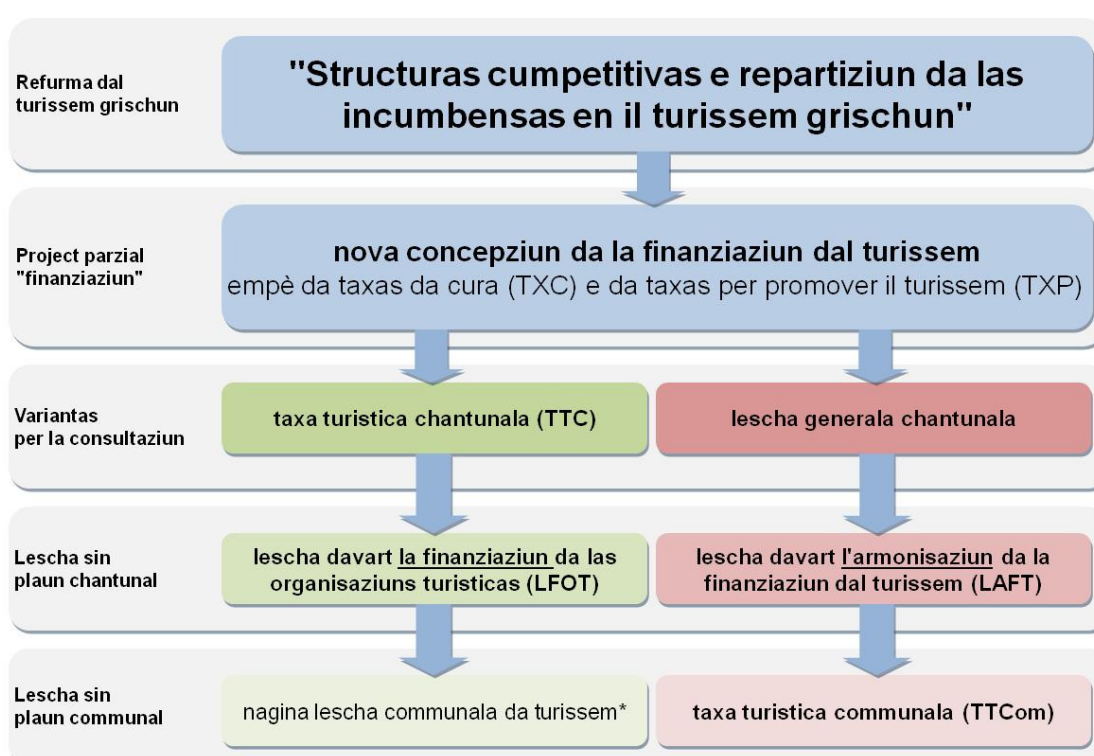
In'execuziun centrala che vegn fatga dal chantun ha per consequenza che resursas personalas en las organisaziuns turisticas ed en las vischnancas na ston betg pli vegnir duvradas per l'execuziun da las leschas communalas. Quests circa 2400 pertschients da plazzas pon vegnir previs per autras incumbensas – en il cas ideal per il marketing turistic.

L'execuziun da la TTC duai vegnir integrada en l'uffizi per economia e turissem sco nova partiziun administrativa. Previs per quai èn 800 pertschients da plazzas. En la fasa d'introducziun da circa trais onns èn necessarias ulteriuras capacitads personalas (400 pertschients da plazzas) per registrar per l'emprima giada tut las interpresas e tut las abitaziuns ch'èn obligadas da pagar la TTC. I n'è anc betg pussaivel da giuditgar definitivamain, tge consequenzas personalas che l'introducziun da la TTC ha, perquai ch'i ston anc vegnir fatgs ulteriurs scleriments da detagl concernent l'execuziun.

C) LESCHA GENERALA CHANTUNALA

En la part C da quest rapport explicativ tar la finanziaziun dal turissem en il Grischun vegni d'ina vart entrà pli detagliadamain en la varianta "lescha generala" (chap. 10) e da l'autra vart vegnan dadas explicaziuns davart ulteriuras alternativas ch'èn vegnidas examinadas (chap. 11). Ina lescha generala chantunala cun il titel "lescha davart l'armonisaziun da la finanziaziun dal turissem" (LAFT) è vegnida formulada cumplettaimain per la consultaziun. Uschia po vegnir garantida ina cumparegliaziun objectiva cun la TTC.

Illustraziun 15: Variantas da la finanziaziun dal turissem

* nun ch'i dettia ina regulaziun davart in supplement respectivamain davart ina deducziun da vischnanca tar la TTC

Funtauna: UET, 2009

10 Lescha generala chantunala sco varianta

Sco varianta tar la TTC (lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas; LFOT) è vegnida examinada ina lescha generala chantunala davart taxas turisticas communalas. Qua sutvart vegn il concept da la "lescha generala" (lescha davart l'armonisaziun da la finanziaziun dal turissem; LAFT) explitgà en detagl.

Situaziun da partenza: Il matg ed il zercladur 2008 han gi lieu differentas occurrenz publicas d'infurmaziun davart la TTC cun la finamira da survegnir in resun da la basa turistica e propostas per l'ulteriura concepziun da la TTC sco er da vegnir a savair tge aspectativas che las acturas e ch'ils acturs locals han. Da circuls politics èsi vegnì proponì d'examinar per la consultaziun er variantes, uschia p.ex. l'idea d'ina lescha generala davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas dal Grischun. La finamira d'ina lescha generala duai esser d'ina vart quella da mantegnair uschè bain sco pussaivel l'autonomia communal e da l'autra vart quella da stgaffir las premissas per mantegnair e per sustegnair en general las finamiras da la refurma dal turissem. L'installaziun d'organisaziuns turisticas cumpetitivas duai vegnir fatga svelt e na duai betg depender da l'urari en connex cun refurmas da vischnancas da gronda impurtanza.

Per avair ina basa da cumparegliaziun buna avunda è vegnì ademplì il giavisch d'ina lescha generala ed elavurà in sboz d'ina lescha inclusiv in commentari tar mintga artigel. En il rom da la consultaziun tar la finanziaziun futura dal turissem en il chantun Grischun vegn quel ussa confruntà cun la TTC. Cun quai duai er vegnir cuntanschì ch'ils avantatgs e ch'ils dischavantatgs da la TTC proponida possian vegnir giuditgads meglier. En regard a la realisaziun en tut il Grischun, en regard a l'organisaziun d'execuziun sco er en regard a l'integrasiun da las regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras datti grondas differenzas da la varianta d'ina lescha generala envers la TTC.

Il sboz ch'è vegnì formulà cumplettaimain per concepir ina lescha generala (lescha davart l'armonisaziun da la finanziaziun dal turissem; LAFT) vegn er mess en discussiun a chaschun da la consultaziun tar la lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas (LFOT). La consultaziun duai mussar, tge via che duai vegnir persequitada vinavant per finanziar il turissem en il Grischun.

10.1 Concept da basa d'ina lescha generala chantunala

Vi da las finamiras da la refurma dal turissem grischun, numnadamain da stgaffir structuraz resp. organisaziuns turisticas effizias en furma d'uschenunadas OGD ed OTReg na mida il concept d'ina lescha generala nagut. Las explicaziuns davart la refurma dal turissem en il chapitel 2 e 3 valan pia er per il concept d'ina lescha da basa. Il medem vala er per la dimensiun dad OGD cumpetitivas che vegn avisada (circa 2 milliuns pernottaziuns per onn, in preventiv da marketing d'almain 4 fin 7 milliuns francs e.u.v.).

Ina da las differenzas principalas d'ina lescha generala cumpareglià cun la TTC proponida è dentant quella ch'i vegn renunzià d'introducir ina taxa turistica sin plaun chantunal. La cumpetenzza d'incassar ina taxa turistica voluntara (autonomia fiscala) deleghescha la lescha generala a las vischnancas. En cas da la varianta "lescha generala" pon quellas pia introducir sin basa voluntara ina taxa turistica communal (TTCCom). En cas da la lescha generala èn las vischnancas dentant er libras da financiar la promoziun dal turissem – senza regress sin ina TTCCom – cun meds fiscals generals u cun ulteriuras entradas.

Sch'ina vischnanca vul introducir ina TTCCom, sto ella però sa participar stringentamain ad in'organisaziun turistica (OGD u OTReg) da sia regiun respectivamain surdar a quella il svilup sco er il marketing intermanaschial dal turissem. Uschia duai vegnir stgaffi in stimol per vischnancas da sa participar ad in'organisaziun turistica e da contribuir uschia al success da la refurma dal turissem grischun. La repartiziun da las incumbensas tranter la(s) vischnanca(s) e las organisaziuns turisticas cumpiglia er la cumpetenzza per infrastructures turisticas concernent la construcziun, la gestiun ed il mantegniment.

La noziun "lescha generala" di che las vischnancas n'èn dentant betg cumpletamain libras tar la concepziun d'ina TTCCom. En quest connex ston ellas resguardar il rom che vegn prescrit dal chantun. Uschia duai vegnir eliminà il stadi nunsurvesaivel ed inefficient tar las taxas turisticas las pli differentas ch'èn vegnidas incassadas fin ussa (taxas da cura, taxas da sport, taxas per promover il turissem e.u.v.). La circumscripziun dal circol dals subjects ch'èn obligads da pajar la taxa, da la basa da calculaziun (summa dals salaris tenor la AVS, chombras da giasts e.u.v.) sco er l'intent fix d'utilisar ils retgavs da la taxa prescriba il chantun a las vischnancas en la lescha generala. En cas dal punct il pli essenzial, numnadamain tar la determinaziun da las tariffas da taxa ed uschia da l'autozza concreta d'ina TTCCom, èn las vischnancas libras. Plinavant stoi vegnir fatg attent che quels secturs, sco l'obligaziun da pajar la taxa, la basa da calculaziun e l'intent fix d'utilisaziun, ch'il chantun regla en la lescha generala, èn per gronda part gia prescrits dal dretg costituziunal (p.ex. l'utilisaziun dals retgavs da la taxa per il bain dals subjects ch'èn obligads da la pajar. En bleras parts concretisescha la lescha generala chantunala mo quai ch'è tuttina gia prescrit sin basa da princips costituzionals e sin basa da la giurisdicziun ch'è vegnida relaschada latiers.

La finamira tar la lescha generala è enconuscentamain er quella da realisar cun success la refurma dal turissem grischun. Quella po vegnir cuntanschida mo, sch'ils meds finanziari necessari stattan a disposiziun a las organisaziuns turisticas correspudentas. Uschia vegnan las vischnancas sfurzadas da la lescha generala da financiar "adequatamain" las organisaziuns turisticas en dumonda. En quest connex vegn questa noziun circumscribta pli detagliadamain en la lescha (art. 4 al. 3 LAFT). Sco "adequata" vala qua ina finanziaziun "che pussibilitescha a las organisaziuns turisticas d'ademplier en moda efficazia lur incumbensa per augmentar la cumpetitivitad dal turissem grischun (...). Co che las vischnancas vulan garantir questa finanziaziun "adequata" – ubain tras meds fiscals generals ubain tras ina introducziun supplementara d'ina TTCCom – surlascha la lescha generala a la libra decisiun da las vischnancas.

La lescha generala duai pia er furmar la basa per financiar las organisaziuns turisticas en il chantun Grischun e sa basar sin la collavuraziun communal, cumplettada da finamiras chantunalas. La lescha generala prevesa in'organisaziun "da sut ensi". Quai vul dir che las parts ch'èn responsablas per il marketing turistic èn las vischnancas che s'organiseschan cuminaivlamain per cuntanscher las finamiras fixadas. Cun la lescha generala fixescha il chantun mo ils princips per cuntanscher las finamiras da la refurma dal turissem grischun. El garantiscech principalmain la finanziaziun da las organisaziuns turisticas per pudair dumagnar las sfidas futuras e pussibilitescha uschia che las organisaziuns turisticas possian s'acquistar a lunga vista ed en moda cuntinuanta lur cumpetenzas ed ina buna efficienza.

10.2 Cumposiziun da la lescha generala chantunala

La lescha generala chantunala che porta il titel "lescha davart l'armonisaziun da la finanziaziun dal turissem" (LAFT u lescha davart l'armonisaziun da las taxas) ha la suandanta structura:

- I. Disposiziuns generalas
- II. Organisaziun turistica
- III. Taxa turistica
- IV. Disposiziuns finalas

Quests quatter titels sajan explitgads curtamain qua sutvart.

Titel I Disposiziuns generalas: Sut quest titel vegn circumscriut l'intent da la LAFT (art. 1). Il coc da questa disposiziun che sa referescha a las finamiras da la refurma dal turissem grischun ha il medem text sco il sboz da la lescha davart la finanziaziun da las organisaziuns turisticas (LFOT) che vegn explitgada en ils chapitels 3 e 4 dal project da consultaziun qua avant maun. Ultra da quai vegni fixà, correspondentamain al caracter da la LAFT sco lescha generala, che quella prescriviva las cundiziuns generalas per incassar ina taxa turistica voluntara sin plaun communal (TTCom).

Ultra da quai vegnan fatgas – sco introducziun – en l'art. 2 en cumbinaziun cun l'aggiunta I differentas definiziuns, analogamain al sboz da la LFOT.

Titel II Organisaziun turistica: Sut quest titel vegnan circumscriut las incumbensas e las cumpetenzas da las organisaziuns turisticas (OGD ed OTReg) (art. 3). Questa circumscripziun sa basa sin tala dal sboz da la LFOT. Quai è materialmain correct, perquai che las finamiras da la refurma dal turissem grischun e las incumbensas ch'èn colliadas cun quai restan las medemas tar tuts dus concepts da lescha.

Plinavant vegni fixà che las vischnancas pon sa participar (voluntarmain) ad ina tala organisaziun turistica e ch'ellas pon surdar a tala il svilup sco er il marketing intermanaschial dal turissem (art. 4).

Ultra da quai cuntegna il titel II dal sboz da la lescha dentant er disposiziuns ch'èn concepidas specificamain per la normaziun ch'è vegnida tschernida cun questa lescha generala.

Il regress ad ina lescha generala augmenta enconuschentamain il privel da "profitunzas" e da "profitunzs" Dapli libertad d'agir ch'igl è avant maun e pli gronda che la probabilitad è che la cuminanza vegnia bandunada e che mo paucs contribueschian lur part per cuntanscher las finamiras da la refurma dal turissem grischun. Tras quai pudess il project vegnir periclità en ses punct central. Pervia da quai sto er ina lescha generala preveder differentas mesiras accumpagnantas che impedeschan in svilup general che na maina betg a la finamira u che rendan in tal svilup almain inattractiv.

Per quest intent prevesa il sboz da la LATD tranter auter che:

- vischnancas n'èn betg dal tutfatg libras en quai che riguarda la finanziaziun da las organisaziuns turisticas, mabain ch'ellas ston – sco gia menziunà qua survar – garantir che questas organisaziuns vegnian finanzadas en moda adeguata (art. 3 al. 4);
- mo vischnancas che fan part d'ina organisaziun turistica e che han surdà a quella la "promoziun dal turissem" dastgan in summa incassar ina TCom voluntara (art. 6 al. 1)³⁸. Per financiar il svilup sco er per far in marketing intermanaschial dal turissem èn las vischnancas che na fan betg part d'ina organisaziun turistica dependentas da meds fiscals generals e d'ulteriuras entradas. L'incassament da taxas da cura e da taxas per promover il turissem e taxas sumegliantas n'è betg pli admiss suenter che la LATD è introducida;
- la regenza possa sco ultima ratio obligar vischnancas da sa participar ad in'uniun turistica e da surdar la promoziun dal turissem ad ina OGD u ad ina OTReg. Las premissas per ina tala decisiun da la regenza vegnan circumscriittas en la lescha (art. 5).

Titel III Taxa turistica : La part III da la lescha regla ils princips che las vischnancas ston ademplir, sch'ellas vulan introducir voluntarmain ina TCom. Structurà è il titel a norma dals elements ils pli impurtants d'ina uschenunada relaziun da dretg da taxa, numnadamain:

1. Suveranità fiscal
2. Obligaziun da pagar la taxa turistica

³⁸ Questa disposiziun è atgnamain reglada en la part III da la lescha. Pervia da motivs dal connex dals fatgs vegn ella dentant discutada gia qua.

3. Object taxà
4. Basa da calculaziun
5. Tariffas da taxa
6. Intent fix d'utilisaziun
7. Taxaziun ed incassament
8. Ulteriuras disposiziuns

Davart lur cuntegn e davart lur structura sa basan las disposiziuns sin las formulaziuns sco quai ch'ellas vegnan duvradas en il sboz da la LFOT per incassar ina TTC. Er tar ina TTCom duai il gudogn direct u indirect, ch'in subject ch'è obligà da pajar la TTCom po realisar cun il turissem, vegnir registrà sco object taxà. Partind da quai sto er ina TTCom vegnir concepida correspondentamain.

Vers il concept d'ina taxa turistica chantunala datti en il fratemp las suandants differenzas centralas:

- autezza da las tariffas da taxa (ed uschia er l'autezza da la TTCom): qua èn las vischnancas – cuntrari al concept da la TTC – libras da fixar l'autezza da las tariffas da taxa entaifer las limitas dal dretg constituziunal (cf. chap. 7). La differenza n'è dentant betg uschè gronda, perquai che las vischnancas pon er preveder en il concept d'ina TTC in supplement u ina deducziun sin la TTC (art. 16 LFOT) e perquai ch'i dat er qua ina tscherta autonomia davart la fixaziun da l'autezza da la TTC;
- las uschenumnadas vischnancas u regiuns che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras tenor il sboz da la LFOT na vegnan tractadas en il rom da la LATD betg auter che tut las autras regiuns dal chantun. Pia vegni desistì da stgaffir ina regulaziun speziala correspondententa.
- I vegn er desistì da stgaffir in fond turistic chantunal en il senn dal sboz da la LFOT.

En quai che riguarda ils detagls da las disposiziuns da la TTCom, saja renvià al commentari tar mintga singul artitgel en il chapitel 10.3.

Titel IV Disposiziuns finalas: Er qua saja renvià al commentari tar mintga singul artitgel en il chapitel 10.3.

10.3 Explicaziuns davart singulas disposiziuns dal project da lescha

I. Disposiziuns generalas

Art. 1 Intent

Al. 1: Quest artitgel circumscriba l'intent da la lescha generala che correspunda da princip a quel da la LFOT. En quai che concerna la raschun da la refurma dal turissem grischun saja perquai er renvià als chapitels 1 fin 3.

Al. 2: Cuntrari a la LFOT na prevesa la lescha generala qua avant maun betg ina taxa turistica *chantunala*. Anzi, igl è previs che las vischnancas incasseschian ina taxa turistica en lur champ da cumpetenzza (taxa turistica communal u TCom). Las vischnancas na duain dentant betg pudair incassar in'eventuala TCom en moda absolutamain libra, mabain tenor las prescripziuns da la lescha generala qua avant maun. Quai garantisce l'al. 2. Fixond in rom ed in'unificaziun (che na cumpiglia dentant betg er las tariffas da taxa, cf. art. 12) duai vegnir eliminà il stadi ineffizient e per part nunsurvesaivel tar las taxas turisticas ch'èn vegnidas incassadas fin ussa (taxas da cura, taxas da sport, taxas per promover il turissem e.u.v.).

Art. 2 Noziuns

Questa disposiziun renviescha a l'aggiunta I, nua ch'i vegnan definidas differentas noziuns che vegnan duvradas en la lescha. Il term "vischnanca u regiun che ha la funcziun da furnitura da prestaziuns preliminaras" na vegn betg pli circumscribit, perquai che la lescha generala qua avant maun na prevesa naginas reglas spezialas per tal.

Concernent las autras noziuns poi vegnir renvià a las explicaziuns tar l'art. 2/aggiunta I da la LFOT. Empè da renviar al chantun èsi dentant necessari – pervia dal connex dals fatgs – da renviar a la(s) vischnanca(s) en la lescha generala qua avant maun.

II. Organisaziun turistica

Art. 3 Organisaziuns turisticas

Quest artitgel correspunda per gronda part a l'art. 3 LFOT, uschia ch'i po vegnir renvià a las explicaziuns en il chap. 8.

Al. 1: Questa disposiziun definescha ils champs d'incumbensa da las organisaziuns turisticas en il Grischun. Ella sa basa – sco gia explitgà – sin las disposiziuns da l'art. 3 al. 1 LFOT.

Al. 2: Qua vegn fixà il princip che las vischnancas e las organisaziuns turisticas correspondentas (OGD, OTReg), a las qualas vegnan finalmain mess a disposiziun ils meds finansials da la vischnanca, ston s'accordar en ina furma giuridica adattada davart ina

repartiziun adequata da las incumbensas e dals meds finanzials. Indizis dattan en quest connex l'art. 50 resp. l'art. 63 da la lescha da vischnancas dal chantun Grischun.

Al. 3: Per ch'i dettia ina garanzia ch'ils meds finanzials, che vegnan mess a disposiziun da las vischnancas a las organisaziuns turisticas responsablas (OGD e OTReg), vegnian duvrads en moda efficazia da talas, ston las organisaziuns turisticas numnadas ademplir tschertas pretensiuns minimalas en quai che riguarda tschertas valurs directivas e tscherts parameters. L'artitgel enumerescha singulas da questas pretensiuns sco exempels.

Al. 4: L'autorità chantunala cumpetenta decida, sche las organisaziuns turisticas adempleschan las cundiziuns generalas da la lescha, en spezial er quellas per survegnir ils meds finanzials da la vischnanca (p.ex. ina taxa turistica communal). Quai resulta gia da l'idea da basa da la refurma dal turissem grischun (cf. chap. 3.8 e 3.9 concernent ils criteris che ston vegnir ademplids da las organisaziuns turisticas). Plinavant fixescha quest alinea en la lit. b che l'autorità chantunala cumpetenta decida, sche las vischnancas e las organisaziuns turisticas n'arrivan betg da sa cunvegner en quai che riguarda la repartiziun da las incumbensas e l'intent per duvrar ils meds finanzials che vegnan menziunads en l'al. 2.

Al. 5: Per determinar las regiuns turisticas tenor l'al. 1 è cumpetenta la regenza. Quai fixescha quest alinea explicitamain.

Art. 4 Vischnancas ed organisaziuns turisticas

Al. 1: Tenor la refurma dal turissem grischun duain il svilup dal turissem ed il marketing intermanaschial vegnir fatgs oravant tut da las organisaziuns per la gestiun da destinaziuns (OGD) sco er da las organisaziuns turisticas regionalas (OTReg). Las vischnancas pon sa participar voluntarmain, cun resalva da l'art. 5, a talas organisaziuns resp. surdar ad ellas il medem mument la "promoziun dal turissem". Quai fixescha explicitamain la disposiziun qua avant maun.

Al. 2: Sa participond ad ina OGD u ad ina OTReg e delegond las incumbensas a tala s'oblighescha la vischnanca da surlaschar a las organisaziuns menziunadas ils meds finanzials necessaris u – en la lingua da la lescha – "adequats". Tge che "adequat" vul dir concretamain, vegn circumscriet en l'alinea che suonda.

Al. 3: Las OGD e las OTReg respectivas han – sco prescripziun da la refurma dal turissem grischun – differentas finamiras, en spezial differentas finamiras finanzialas (preventiv da marketing en la dimensiun d'almain 4 fin 7 milliuns francs e.u.v.). Renvià saja a l'aggiunta I lit. f ed a l'art. 3. Per che las organisaziuns turisticas possian ademplir en moda raschunaivla ed effizienta las incumbensas che vegnan surdadas ad ellas da la lescha, ston ellas vegnir finanzias da las vischnancas en moda "adequata" en il senn da quest alinea. "Adequata" è ina finanziaziun, sch'ella pussibilitescha a las OGD ed a las OTReg d'ademplir en moda raschunaivla sco er efficazia las incumbensas ch'èn vegnidadas surdadas ad ellas en il rom da la refurma dal turissem grischun per augmentar la cumpetitivitad dal turissem grischun e

sch'ellas pon sa defender en la concorrenza cun autras regiuns turisticas (cf. chap. 3.8 e 3.9).

Al. 4: Tenor il concept da la lescha qua avant maun èn las vischnancas libras, co ch'ellas mettan a disposiziun ils meds per financiar las organisaziuns turisticas. I n'è pia betg stringent d'introducir ina TCom, sch'ina vischnanca generescha p.ex. avunda entradas fiscalas generalas (taglia sin las entradas, taglia sin il gudogn, taglia sin immobiglias e.u.v.) per pajar – ensemen cun autras vischnancas – sia contribuziun "adequata" a la finanziaziun d'ina OGD resp. d'ina OTReg. Quai fixescha quest alinea, numnond il medem mument meds finansials pussaivels (meds fiscals generals, retgavs da la facultad finanziaria, gudogns d'instituts statals e d'interpresas maschadadas, meds or da taxas turisticas e.u.v.).

Sch'ina vischnanca n'incassescha nagina taxa turistica, ma dovra meds fiscals generals u ils auters meds finansials ch'èn vegnids enumerads qua surwart per financiar las OGD e las OTReg, sa tschenta la dumonda, sch'i na sto betg vegnir fatga ina midada dal tractament a norma da la taglia sin la plivalur da quests pajaments resp. da las prestaziuns che sa basan sin tals. Concernent la finanziaziun cun taxas turisticas cuntegna enconuschentamain l'art. 18 al. 2 lit. b da la nova lescha davart la taglia sin la plivalur – sco en il passà la veglia lescha davart la taglia sin la plivalur – ina disposiziun speziala. Quella sa cloma sco suonda: "²Per mancanza da prestaziuns valan en spezial las suandantas circulaziuns da meds finansials betg sco salari: [...] b. daners che uniuns da cura e da traffic survegnan exclusivamain da taxas turisticas da dretg public e ch'ellas impundan per incumbensa d'instituziuns publicas a favur da la generalitad." Questa disposiziun speziala na po ussa betg vegnir applitgada en cas d'ina finanziaziun senza taxas turisticas. Pia sa tschenta la dumonda per tals cas (nagin incassament d'ina taxa turistica), sch'i stoppian vegnir applitgadas las disposiziuns da subvenziun generalas da l'art. 18 al. 2 lit. a da la nova lescha davart la taglia sin la plivalur. Sche quai fiss il cas, vegnissan er ils currents finansials da la vischnanca a las OGD/OTReg che na derivan betg da taxas turisticas probablmain tractads en moda analoga, q.v.d. che las prestaziuns che sa basan sin tals na fissan betg suttamess a la taglia sin la plivalur. Segir n'è quai dentant betg. Sch'ina vischnanca planisescha en collavuraziun cun ina OGD resp. cun ina OTReg ina finanziaziun senza taxa turistica sa recumondi da tractar questa dumonda ordavant cun l'administraziun federala da taglia, partiziun principala "taglia sin la plivalur". Cas cuntrari exista la ristga ch'igl è tuttenina avant maun da vart da la OGD/OTReg ina prestaziun che suttastat a la taglia sin la plivalur, quai che rendess pli chara la promoziun dal turissem.

Al. 5: L'import finanziel total che vegn duvrà annualmain d'ina OGD u d'ina OTReg vegn reparti – applitgond quest alinea – sin las vischnancas pertutgadas da la regiun turistica a norma da las pernottaziuns respectivas.

Exempel: Ina OGD ha in preventiv da 6 milliuns francs. Las vischnancas da la regiun turistica correspondenton ston pajar 5 milliuns francs da quels (en il senn d'ina finanziaziun "adequata" da l'art. 4 al. 2 e 3). L'import da 5 milliuns francs vegn reparti sin las vischnancas da la regiun turistica en dumonda p.ex. a norma da lur pernottaziuns respectivas. Sch'ina vischnanca generescha 10% da las pernottaziuns da la regiun turistica, ha ella da pajar a la OGD in

import da 500'000 francs. Co che la vischnanca en dumonda finanziescha quests 500'000 francs, ubain tras meds fiscals generals ubain tras ina taxa turistica communal, è chausa da la vischnanca.

Art. 5 Associaziun obligatorica

Al. 1: La legislaziun sin basa d'ina lescha generala chantunala na duai betg metter en dumonda la refurma dal turissem grischun. En cas d'ina lescha generala è dentant il privel che tschertas parts profiteschan da las mesiras per promover il turissem senza prestar lur contribuziun a lur finanziaziun bler pli grond. En cas d'ina lescha generala exista la ristga concreta che singulas vischnancas na sa participeschan ni ad ina OGD ni ad ina OTReg e na sustegnan pervia da quai betg questas organisaziuns finanzialmain, ma profiteschan tuttina indirectamain da las activitads en la regiun.

Per far frunt a quest effect betg giavischè prevesa quest alinea che la regenza possia obligar las vischnancas d'ina tscherta regiun turistica da s'associar ad in'organisaziun turistica e da surdar a quella la promoziun dal turissem. Uschia vegnan las vischnancas obligadas il medem mument da contribuir lur part ad ina finanziaziun adeguata da l'organisaziun turistica correspondent. La premissa per l'intervenziun da la regenza è la periclitaziun da las finamiras da la refurma dal turissem grischun en ina tscherta regiun turistica, q.v.d. sche structuradas che n'èn betg cumpetitivas existan vinavant u sche repartiziuns adequatas da las incumbensas mancan.

Al. 2: Quest alinea numna ils puntgs da vista principals che la regenza sto resguardar tar sia decisiun tenor l'al. 1, numnadamain la dependenza dal turissem da las vischnancas resp. da las regions (cf. tab. 10 ed ill. 11). En la lit. a vegn concretisada pli fitg la noziun da la dependenza dal turissem.

Al. 3: En analogia a l'art. 72 al. 2 da la lescha d'armonisaziun da taglia da la confederaziun (CS 642.14) prevesa er la lescha qua avant maun ch'ella vegnia applitgada directamain sco ultima ratio ed uschenavant sco pussaivel en ils cas, nua che relaschs communs (p.ex. leschas davart ina TCom) cuntradin anc adina a la lescha qua avant maun suenter la scadenza d'in tschert termin. Quai vala, sche las vischnancas na fan betg remedia cun midar sezzas lur dretg communal entaifer in termin adequat. L'ultima frasa da la disposiziun dat ultra da quai la cumpetenza a la regenza da relaschar las prescripziuns supplementaras ch'èn necessarias per che la lescha qua avant maun possia vegnir applitgada directamain en moda raschunavla e confurma a la lescha en in tal "cas d'ina execuziun d'uffizi".

III. Taxa turistica

1. Suveranità fiscal

Art. 6 Suveranità fiscal da las vischnancas

Al. 1: Vischnancas politicas pon incassar voluntarain ina taxa turistica communal. La cundiziun per pudair far quai è dentant ch'ellas fan part d'ina organisaziun turistica resp. ch'ellas han surdà ad ina tala il svilup sco er il marketing intermanaschial dal turissem. Cun questa cundiziun duai vegnir stgaffi in stimul per las vischnancas da sa cumportar en il senn da la refurma dal turissem grischun e da contribuir a ses success.

La frasa 2 da l'al. 1 precisescha che las vischnancas na dastgan incassar naginas autras taxas resp. taglias spezialas turisticas cun excepziun da la taxa turistica ch'è prevista en la lescha qua avant maun. Uschia duai vegnir cuntanschida ina tscherta unificaziun ed ina tscherta simplificaziun en il dretg davart ina taxa turistica, e quai en il senn d'ina segirezza giuridica e d'ina efficienza. La frasa 3 da l'al. 1 precisescha ultra da quai che quai vala er per vischnancas che na fan betg part d'ina organisaziun turistica e che na dastgan pervia da quai – a norma da la frasa 1 – betg incassar ina taxa turistica communal. Vischnancas che na sa participeschan betg ad in'organisaziun turistica na dastgan betg pli incassar taxas resp. taglias spezialas turisticas da tge gener ch'ellas sajan. Uschia duain vegnir impedids "profitunzas" e "profitunzs" ed i duai vegnir fatg strada per il success da la refurma dal turissem grischun.

Al. 2: Questa disposiziun renviescha a la cumpetenza legislativa dal chantun. Sch'il dretg chantunal na cuntegna nagina regulaziun definitiva en la lescha qua avant maun, èn las vischnancas libras en quai che riguarda la concepziun da la TCom. Per ch'i na dettia betg largias nunnecessarias en la legislaziun, prevesa l'ultima frasa da l'al. 2 che las vischnancas ston renviar en lur leschas communalas davart la taxa turistica subsidiarain a la legislaziun chantunala da taglia.

Al. 3: Ils elements impurtants da la relaziun da dretg da taxa ston las vischnancas reglar en ina lescha en il senn *formal*. Las leschas communalas davart las taxas turisticas respectivas ston ultra da quai vegnir approvadas da la regenza cun vigur constitutiva.

2. Obligaziun da pagar la taxa turistica

Art. 7 Subjects che ston pagar la taxa

Quai ch'è vegnì explitgà en connex cun ils subjects che ston pagar la TTC vala da princip er per circumscriber ils subjects ch'èn obligads da pagar ina taxa turistica che vegn incassada sin plaun communal. Per betg violar il princip da l'egualità giuridica sto er qua il circol dals subjects ch'èn obligads da pagar la taxa vegnir tschernì e circumscrib correctamain en quai che riguarda la materia (promoziun dal turissem). Er las leschas davart ina taxa turistica communal na dastga betg – formulà cun auters plets – laschar davent gruppas da

consegna considerablas che profitan dal turissem ed er betg suttametter a l'obligaziun da pajar la taxa gruppas da persunas che na profitan betg dal turissem. Per garantir quai, circumscriba la lescha generala en moda definitiva ils subjects ch'èn obligads da pajar la taxa, ch'ina eventuala lescha davart ina taxa turistica communal sto suttametter ad ina TCom.

Per ulteriurs renviaments detagliads davart l'obligaziun da pajar ina TCom saja renvià al commentari da l'art. 5 LFOT en il chap. 8.

Art. 8 Excepciuns

L'artitgel qua avant maun circumscriba – en moda definitiva uschenavant che l'al. 1 è pertutgà – las excepciuns da l'obligaziun da pajar la TCom. Questa disposiziun correspunda quasi pled per pled a l'art. 6 LFOT, uschia ch'i po vegnir renvià al commentari en il chap. 8.

3. Object taxà

Art. 9 Gudogn turistic

Il text da questa norma correspunda quasi pled per pled a l'art. 7 LFOT. Betg mo en cas d'ina TTC, mabain er en cas d'ina taxa turistica communal è il gudogn turistic direct u indirect concepziunalmain l'object taxà. Pervia da quai poi vegnir renvià a las explicaziuns tar l'art. 7 LFOT en il chap. 8.

Plinavant saja renvià a la definiziun en l'aggiunta I lit. i.

4. Basa da calculaziun

Art. 10 Principi da calculaziun

Al. 1: Ina TCom che vegn mo incassada sco TCom fixa na pudess betg exister en vista al princip dal gudogn e da l'avantatg ed en vista al princip da la capaciad che sto er vegnir resguardà (en moda restrenschiada). Analogamain ad ina TTC sto er ina TCom pia vegnir concepida sco taxa variabla.

Al. 2: Er sch'ina TCom sto – a norma da l'al. 1 – vegnir calculada en moda variabla, n'excluda quai betg ch'ina pauschala da basa fixa po vegnir incassada sco supplement. En quest connex poi vegnir renvià a las explicaziuns tar l'art. 8 al. 1 LFOT en il chap. 8. Impurtant en quest connex èsi che la pauschala da basa vegnia fixada da las vischnancas en ina relaziun raschunaivla tar la cumponenta variabla da la TCom.

Al. 3: Quest alineia correspunda per gronda part a l'art. 10 al. 1 LFOT. Pervia da quai poi vegnir renvià a las explicaziuns correspondentas en il chap. 8.

Al. 4: Tenor ses concept vul ina TCom tschiffar il gudogn direct u indirect dal turissem da dals subjects ch'èn obligads da la pajar. Dumondas spezialas pon sa tschentar en connex

cun interpresas che elavuran lur svieuta cun l'export (q.v.d. p.ex. svieutas cun clientas e cun clients ordaifer il chantun). Quai po vegnir declerà cun dus exempels.

Exempel 1: In commerziant d'immobiglias da Tavau venda u intermediéscha abitaziuns da vacanzas grischunas a persunas che han lur domicil a Turitg.

Exempel 2: In fabricant d'aissas da surf cun sedia en il Grischun venda 90% da sias aissas en auters chantuns ed en l'exteriur vischin.

Tenor il concept legislativ na pon quests dus cas betg vegnir tractads en moda eguala, er sche tuts dus exempels fan svieutas (q.v.d. "svieutas d'export") en auters chantuns. En il cas 1 è il gudogn turistic dà, e quai malgrà ch'igl è avant maun ina svieuta d'export. Or dal puntg da vista concepziunal na fissi betg correct da deliberar il commerziant d'immobiglias d'ina eventuala TTCom mo perquai che las persunas che survegnan il quint n'han lur domicil betg en il Grischun. Perquai che la svieuta d'export en il cas 1 generescha er in gudogn turistic per la persuna ch'è obligada da pajar la TTCom, sto quella vegnir incassada.

Tar l'exempel 2 percunter è la svieuta che vegn realisada cun l'export identica cun in gudogn turistic ch'è considerablmain pli pitschen u che n'exista schizunt betg. Materialmain na fissi betg correct d'incassar la TTCom sin l'entira summa dals salaris tenor la AVS dal fabricant d'aissas da surf. Inditgada è ina reduziun massiva da la TTCom p.ex. a norma da las svieutas (p.ex. 90%).

L'al. 4 duai reglar constellaziuns da cas sco ch'els èn vegnids explitgads qua survart. La regulaziun dals detagls vegn surlaschada a las vischnancas.

Art. 11 Part variabla

Al. 1 lit. a fin d: Questa disposiziun prescriba definitivamain las basas da calculaziun che las vischnancas ston duvrar per las differentas gruppas ch'èn obligadas da pajar la TTCom, sche quella vegn introducida. Cun agid da basas da calculaziun unitaras duai vegnir cuntanschida ina tscherta armonisaziun e simplificaziun (ina meglra surveaivladad resp. practicablidad) en la calculaziun da las taxas turisticas. Areguard las singulas basas da calculaziun sco talas (summa dals salaris tenor la AVS, entradas ch'è suttamessa a la AVS, chombras da giasts, meters quadrat da la surfatscha netta d'abitar e.u.v.) saja renvià al commentari tar l'art. 9 LFOT en il chap. 8.

Al. 2: En quai che concerna la raschun legislativa da questa disposiziun saja renvià a l'exempel en il commentari tar l'art. 9 al. 3 LFOT en il chap. 8. I sa tracta qua d'ina disposiziun fundamentala che sto vegnir concretisada en ina lescha communal.

5. Tariffas da taxa

Art. 12 Fixaziun da las tariffas da taxa

Al. 1: Las vischnancas fixeschan las tariffas da la TTCom ed ils imports ch'èn deliberads da la TTCom en atgna cumpetenza. Fixond quai ston ellas tuttina resguardar l'art. 4 al. 2, q.v.d. garantir che la finanziaziun da las organisaziuns turisticas è garantida en moda "adequata".

Al. 2: Quest alinea tira endament ils dus princips da basa dal dretg fiscal, tenor ils quals ina TTCom sto vegnir calculada. Primo è quai il princip dal gudogn e da l'avantatg ("pli gronds ch'ils avantatgs da la promoziun dal turissem èn e pli gronda che la taxa è") e secundo il princip da la capaciad. Per concretisar resp. per illustrar quests dus princips abstracts per las taxas turisticas saja renvià al commentari tar la calculaziun da la TTC en ils art. 12 fin 15 LFOT en il chap. 8.

Al. 3 e 4: Per ch'ina taxa turistica possa vegnir calculada en moda raschunaivla ed effizienta, ston vegnir furmadas singulas gruppas ch'èn obligadas da la pajar (p.ex. classificadas tenor branschas). Per eliminar er qua il svilup nuncontrollà e nunsurvesaivel dal passà e per armonisar la calculaziun da la taxa en il senn da l'effizienz e da l'administraziun economica prescriba la lescha il "urden da branschas" resp. las differentas gruppas e categorias d'alloschadras e d'alloschaders.

Al. 5: Sche l'urden da branschas resp. sch'ils geners d'alloschament che vegnan prescrits en ils al. 3 e 4 n'avessan betg dad esser adequats en singuls cas, po l'autorità chantunala cumpetenta permetter excepziuns.

Al. 6: Quest alinea concretisescha il princip dal gudogn e da l'avantatg resp. il princip da la capaciad per duas constellaziuns da calculaziun spezialas, numnadamain:

- primo la graduaziun relativa da la calculaziun per las interpresas d'alloschament en relaziun cun las persunas che na vivan betg da l'alloschament. Qua fixescha l'alinea che l'emprima gruppa stoppia vegnir engrevgiada pli fitg;
- secundo la fixaziun da las tariffas da taxa per persunas che dovran sezzas lur abitaziun a norma d'ina media adeguata dal dumber da pernottaziuns.

Quests dus puncts èn en princip concretisaziuns dal princip da l'egualità giuridica e dal princip da la capaciad economica.

Per l'illustraziun e per la concretisaziun da l'emprim punct saja renvià al commentari tar l'art. 14 LFOT e dal segund punct a las explicaziuns tar l'art. 15 LFOT en il chap. 8.

6. L'intent fix d'utilisaziun

Art. 13 Intent fix en l'interess dals subjects ch'èn obligads da pagar la taxa turistica

Er ina TCom sto – sco uschenunada taglia che vegn attribuida als custs – vegnir duvrada per il bain dals subjects ch'èn obligads da la pagar. En quest regard na sa differenziescha ella betg d'ina TTC, uschia ch'i po vegnir renvià en quai che concerna la raschun e la concepziun da l'intent fix d'utilisaziun a las explicaziuns tar l'art. 18 LFOT en il chap. 8.

7. Taxaziun ed incassament

Art. 14 Principis

Al. 1 e 2: Questa disposiziun regla ils principis da la calculaziun temporala da la taxa. En quest connex han las vischnancas la pussaivladad da far la calculaziun da la TCom tenor il sistem da l'uschenunada valitaziun prenumerando u applitgond l'uschenunada valitaziun postnumerando (sco quai ch'ella vegn duvrada p.ex. per la taglia sin las entradas). Perquai ch'il cuntegn da quest artitgel correspunda a tal da l'art. 23 LFOT, saja renvià a ses commentari en il chap. 8.

Art. 15 Autoritads executivas

Las vischnancas fixeschan las autoritads executivas responsablas en lur legislaziun. Sco en il passà – en cas da las taxas da cura u da las taxas per promover il turissem – èsi er imaginabel che tschertas incumbensas d'execuziun vegnan delegadas ad organisaziuns d'execuziun adattadas ordaifer l'administraziun communal (p.ex. ad organisaziuns turisticas). Tenor la concepziun da la lescha qua avant maun basegna ina tala excorporaziun d'incumbensas d'execuziun ina basa en ina lescha communal formala.

Art. 16 Retschertga ed eruida da las datas per far la taxaziun

Al. 1: Per ch'ina TCom possia vegnir exequida/taxada en moda efficazia ston ils subjects ch'èn obligads da la pagar vegnir obligads da dar – en il rom dal princip da la proporziunalitad – las infurmaziuns ch'èn necessarias per calcular la TTC en moda legala resp. da dar er ils dretgs d'invista respectivs a las autoritads executivas cumpetentas resp. a las autoritads da taxaziun cumpetentas. Quai fixescha explicitamain l'alea qua avant maun.

Al. 2: Ina TCom po mo vegnir exequida, sch'ils subjects ch'èn obligads da la pagar vegnan integrads correspondentamain en l'execuziun e sch'els preschentan correspondentamain las datas ch'èn relevantas per la taxa. Quai pertutga en spezial las datas da la basa per calcular la TCom, pia p.ex. la summa dals salaris tenor la AVS e l'entrada ch'è suttemessa a la AVS, il dumber da chombras da giasts e.u.v.

Al. 3: Cumplettend l'al. 1 precisascha quest alinea ch'il post d'execuziun cumpetent po er far al lieu las retschertgas e las controllas necessarias tar ils subjects ch'èn obligads da pajar la TTC. Er qua vala quai en il senn dal princip da la proporziunalitad uschenavant che la fixaziun legala da la TTCom è messa en dumonda.

Al. 4: Per garantir ina taxaziun efficazia da la TTCom sto l'autorità da taxaziun cumpetenta survegnir – en il rom dal princip da la proporziunalitad – in access liber a las datas ch'èn relevantas per la taxa da las autoritàs resp. dals registers. Quai garantescha l'al. 4, inditgond las autoritàs resp. ils registers. L'access a las datas po er vegnir realisà sin basa d'ina procedura d'invista. Tenor las prescripziuns da la protecziun da las datas sto quai vegnir menziunà explicitamain en la lescha.

Art. 17 Avertura

Sco en il dretg davart la taglia sin las entradas survegnan ils subjects ch'èn obligads da pajar la TTCom periodicamain ina decisiun da taxaziun, cun la quala las datas ch'èn relevantas per la taxa sco er l'import da taxa debità vegnan fixads liantamain.

Art. 18 Valitaziun temporal

Per dar a las vischnancas la flexibilitad necessaria per reglar ina materia fitg tecnica sco la valitaziun temporal, numna la lescha qua avant maun mo ils princips che ston vegnir resguardads (incassament da la taxa turistica a norma dal gudogn turistic, da la capacitad economica sco er da la practicabladad).

En quest connex èsi recumandabel da reglar en la legislaziun communal tranter auter ils suandants puncts:

- eventualas taxas pro rata temporis d'interpresas che stattan datiers dal turissem, d'interpresas d'alloschament e da persunas che na vivan betg da l'alloschament che adempleschan las premissas per l'obligaziun da pajar la taxa mo durant ina part da l'onn, en spezial pervia da l'arriv, da la partenza u dal cumenzament/da la scadenza dal gudogn turistic;
- reducziun adequata da la taxa turistica per las interpresas che stattan datiers dal turissem, per interpresas d'alloschament e per persunas che na vivan betg da l'alloschament che na pon betg pratitgar lur activitad economica – pervia da las stagiuns – durant ina part essenziala da l'onn chalendar (perioda da taxaziun).

Art. 19 Taxaziun d'uffizi

Sche subjects ch'èn obligads da pajar la TTCom n'adempleschan betg lur obligaziun da procedura (cun u senza atgna culpa) e sche la TTC na po pervia da quai betg vegnir fixada u na po betg vegnir fixada en moda legala, duai l'autorità communal cumpetenta – resp. en il cas d'ina delegaziun l'autorità executiva – avair il dretg da stimar d'uffizi ils facturs da taxa tenor apprezzar conform a l'obligaziun. Questa pussaivladad han las autoritàs da taglia er

en cas d'auters geners da taxas, sco p.ex. las taglias sin las entradas e sin ils retgavs (art. 131 LT; art. 130 al. 2 LTFD). Ina taxaziun d'uffizi è er stada prevista regularmain en il passà per taxas da cura e per taxas per promover il turissem ed è er necessaria per la TCom per garantir in'execuziun ordinaria. Pervia da quai sto ella esser prevista en la lescha communalativa respectiva. Per esser concis lavura l'artitgel qua avant maun – en quai che riguarda la tecnica legislativa – mo cun in renviament a l'art. 131 LT.

Art. 20 Relasch

Il relasch che vegn reglà en l'art. 20 duai tegnair quint da cas da direzza che pudessan eventualmain nascher tras l'incassament d'ina TCom. I vegn surlaschè a las vischnancas da formular il relasch en il cas singul.

8. Ulteriuras disposiziuns

Art. 21 Meds legals

Al. 1 e 2: Entaifer il chantun sto vegnir prevista ina via giudiziala da dus pass. Cunter disposiziuns/decisiuns concernent la TCom duai pudair vegnir fatg recurs entaifer 30 dis tar l'autorità disponenta. Suentar poi vegnir fatg recurs tar la dretgira administrativa chantunala entaifer 30 dis.

Art. 22 Disposiziuns penelas

La lescha communalativa che regla l'incassament d'ina TCom sto cuntegnair las disposiziuns penelas. Cun quai che la lescha qua avant maun cuntegna mo ina disposiziun fundamentala, surlascha ella la concepziun concreta da las disposiziuns penelas a las vischnancas. Per ina disposiziun penala concreta che po vegnir applitgada directamain, poi vegnir renvià als art. 31 e 32 LFOT ed al commentari correspondent tar questas duas normas en il chap. 8.

Art. 23 Sorveglianza

Al. 1: La sorveglianza tecnica da l'observaziun da la lescha qua avant maun sto vegnir surdada ad in post chantunali. Sco eventual champ d'applicaziun da questa disposiziun duai l'autorità chantunala cumpetenta garantir per exempel ch'ils retgavs nets da la TCom vegnian duvrads *confurm a la lescha*. Percunter n'ha l'autorità chantunala betg da controllar, sche p.ex. las organisaziuns per la gestiun da destinaziuns dovrian ils meds finanziels *en moda adeguata*.

Al. 2: Per che l'autorità chantunala cumpetenta possia far sia controlla giuridica en moda adeguata, sto ella pudair sa procurar las infurmaziuns correspondentas resp. avoir invista da las actas. Quai è fixà en la norma qua avant maun, er en vista a disposiziuns chantunalas davart la protecziun da datas che s'opponan eventualmain a quai. I sa chapescha da sasez ch'il princip da la proporziunalitad sto vegnir resguardà en quest connex.

Al. 3: Perquai che las proximas incumbensas pon vegnir ademplidas mo en stretga collavuraziun da las organisaziuns localas, regiunalas e chantunalas, èsi fitg impurtant che er las autoritads chantunalas cumpetentas "prendian" regularmain "il puls". Quai duai garantir la disposiziun qua avant maun, instituzionalisond il barat d'ideas vicendaivel da las parts pertutgadas. Plinavant duain las vischnancas er pudair vegnir obligadas en cas da basegn d'introducir ina controlla da l'effect adequata per survegliar las consequenzas da la refurma dal turissem grischun e da las taxas turisticas communalas respectivas.

IV. Disposiziuns finalas

Art. 24 Adattaziun da la legislaziun

Al. 1: A partir da l'entrada en vigur da la lescha qua avant maun duain las vischnancas avoir in temp transitoric d'in onn per remplazzar las taxas da cura, las taxas per promover il turissem e.u.v. tras ina TCom en il senn da questa lescha, premess ch'ellas veglian introducir voluntarmain ina tala TCom. Las vischnancas vegnan efectivamain ad avoir dapli temp per far las adattaziuns respectivas, perquai ch'i vegn gia a passar in tschert temp a partir da la deliberaziun da la lescha qua avant maun fin a sia entrada en vigur (ed uschia fin al mument, cur ch'il termin d'adattaziun d'in onn, menziunà qua survert, cumenza a curre). Il termin d'adattaziun effectiv vegn pia ad importar dapli che mo in onn.

Al. 2: Gia durant il termin transitoric d'in onn da l'al. 1 duain las organisaziuns turisticas pudair profitar d'eventuals retgavs da las taxas da cura, da las taxas per promover il turissem e da taxas sumegliantas tenor l'art. 3 (OGD, OTReg), per ch'ellas possian ademplier lur incumbensas tenor la lescha qua avant maun. Quai duai garantir quest alineia.

Art. 25 Midada dal dretg vertent, entrada en vigur

Al. 1: L'incassament da las taxas da cura e da las taxas per promover il turissem ch'èn vegnidas incassadas fin ussa duai vegnir sistì il pli tard in onn sunter l'entrada en vigur da la lescha qua avant maun. Per quest intent ston vegnir abolidas las disposiziuns da la lescha davart las taglias communalas e davart las taglias da baselgia (art. 2 al. 3, art. 22 ed art. 23 LTCTB) che permetta l'incassament da las taxas da cura e da las taxas per promover il turissem.

Al. 2: Analogamain a las taglias sin las entradas e sin il gudogn duai la vischnanca avoir la pussaivladad da reglar er en cas d'ina TCom ils detagls da las entradas planisadas cun agid d'in "pe da taxa", analogamain al pe da taglia da las taglia sin las entradas e sin il gudogn. Per pudair far quai sto la lescha da vischnancas (art. 9 al. 1 lit. c LV) vegnir adattada correspondentamain.

Al. 3: Tenor quest alineia decida la regenza, cur che la lescha qua avant maun duai entrar en vigur.

10.4 Consequenzas finanzialas e persunalas

Pervia da l'introducziun da taxas turisticas communalas (leschas communalas) che sa basan sin la lescha generala (lescha davart l'armonisaziun da la finanziaziun dal turissem, LAFT) na ston ins betg far quint cun consequenzas finanzialas e persunalas per il chantun. La lescha generala furma la basa per la realisaziun en las vischnancas d'ina regiun turistica. Perquai che er l'execuziun da las leschas communalas – cuntrari a la TTC proponida – na vegn betg centralisada tras quai, sto mintga vischnanca installar u manar vinavant in'atgna organisaziun d'execuziun. Mintga vischnanca sto giuditgar sezza las consequenzas finanzialas e persunalas da l'execuziun d'ina lescha da turissem e procurar per ina realisaziun ch'è uschè efficazia sco pussaivel. Soluziuns d'execuziun regiunalas èn pussaivlas, sche las vischnancas d'ina regiun turistica sa curvegnan ad in'execuziun cuminaivla, stgaffeschan la basa legala necessaria ed incumbenseschan in post d'execuziun regional cun la realisaziun.

Visavi las leschas davart las taxas da cura e davart las taxas per promover il turissem ch'èn en vigur en las vischnancas dastgass resultar ina midada resp. ina simplificaziun da l'execuziun en quella direcziun che la lescha generala prevesa in fusiun da las taxas da cura e da las taxas per promover il turissem ad in'unica taxa. Perquai che questa nova taxa turistica na sa basa betg pli sin las pernottaziuns en il sector d'alloschament, po ella pia vegnir incassada cun main lavur administrativa. Uschia poi vegnir contribuì al fatg ch'i stattan a disposiziun tendenzialmain dapli meds finansials a las vischnancas per il marketing turistic e per il svilup turistic.

10.5 Facit da la lescha generala chantunala

La cuntraversa cun differentas alternativas tar la TTC ha mussà ch'igl è difficil da far ina cumparegliaziun directa. Qua sutvart vegnan cumparegliads in cun l'auter en moda concisa:

- il stadi actual (finanziaziun tras taxas da cura e tras taxas per promover il turissem en vischnancas turisticas);
- il concept da basa d'ina nova taxa turistica chantunala (incassament chantunal cun graduaziuns tenor regiuns e tenor bransch); sco er
- ils puncts centrals d'ina lescha generala chantunala (basa per la realisaziun en las vischnancas).

Taxas da cura e taxas communalas per promover il turissem (stadi actual), qua sutvart "TXC/TXP"

- Sa basond sin la lescha davart las taglias communalas e davart las taglias da baselgia pon las vischnancas incassar oz taxas da cura e taxas per promover il turissem.

- En il Grischun existan passa tschient leschas communalas davart il turissem. En blers lieus èn las TXC/TXP introducidas bain ed èn sa cumprovadas per gronda part.
- Tuttina ha il sistem actual mancanzas considerablas (lavur e custs tar l'execuziun, dumber zuppà tar la taxa da cura, differentas tariffas en ina regiun turistica, vischnancas senza leschas da TXP e.u.v.) ed engrevgescha la collavuraziun intercomunala e la furmaziun d'ina destinaziun.
- Oz finanziescha mintga vischnanca ils custs da l'organisaziun turistica locala sin basa da las atgnas leschas. Las differenzas en las legislaziuns communalas han per consequenza che la collavuraziun regiunala è per part fitg difficila.
- Differentas vischnancas han cumenzà da pauschalisar las contribuziuns da las instituziuns ch'èn responsablas per las prestaziuns turisticas (incassament ch'è independent da las pernottaziuns da contribuziuns sin basa d'indicaziuns da la capacid, en spezial en il sector da l'alloschament). Il basegn da refurma dal sistem da finanziaziun actual (TXC/TXP) è cumprovà e vegn sustegnì da bleras varts.

Cun la finanziaziun actuala dal turissem na pon las finamiras da la refurma betg vegnir cuntanschidas u pon vegnir cuntanschidas mo per part. Senza midadas tar las TXC e tar las TXP vertentas n'èsi pia betg pussaivel da reglar da nov la finanziaziun.

Taxa turistica chantunala (nova concepziun da la finanziaziun dal turissem), qua sutvart "TTC"

- La nova concepziun da la finanziaziun dal turissem furma ina part impurtanta da la refurma dal turissem grischun. Sa basond sin ina nova lescha chantunala duai la finanziaziun dal turissem vegnir modernisada fundamentalmain.
- Las passa tschient differentas leschas turisticas communalas vegnan remplazzadas tras ina lescha che vala per tut il Grischun.
- Obligadas da pagar la taxa èn tut las persunas giuridicas sco er tut las persunas natirals cun activitad da gudogn independenta che han lur domicil en il Grischun e che profitan directamain u indirectamain dal turissem. Questa taxa ston er pagar las proprietarias ed ils proprietaris, las giudidras ed ils giudiders sco er las persunas cun dretg d'abitar che han abitaziuns secundaras. Da la TTC vegnan pia cumpigliadas tut las parts che profitan dal turissem.
- L'atezza da la taxa sa drizza tenor il gudogn che resulta dal turissem. En branschas che realiseschan grondas parts da lur valurisaziun cun il turissem è quel pli grond che en branschas che realiseschan mo pitschnas parts da lur valurisaziun cun il turissem.
- L'atezza da la TTC è graduada tant tenor branschas sco er regionalmain tenor la dependenza dal turissem. Las tariffas da la TTC en vischnancas che han in turissem

intensiv èn pia pli autas che en vischnancas che na dependan betg uschè fitg dal turissem.

- L'execuziun da la TTC è chausa dal chantun. Ils retgavs nets che resultan da la TTC en ina regiun turistica vegnan mess a disposiziun (cun excepziun d'ina quota or da las regions che han la funcziun da furnituras da prestaziuns preliminaras) a las organisaziuns turisticas da la regiun turistica correspudenta. Er cun la TTC resta la responsabladad per il svilup turistic tar las vischnancas. Cun sa participar ad ina OGD u ad ina OTReg decidan ellas ultra da quai, tge organisaziun turistica che duai survegnir ils meds finansials che vegnan incassads sin lur territori communal.
- En cas da basegn pon las vischnancas incassar in supplement tar la TTC, sch'ellas u sche lur organisaziuns turisticas basegnan dapli meds finansials per il svilup turistic e per il marketing turistic.
- L'introducziun d'ina TTC rinforza la furmaziun da destinaziuns e chaschuna – sin basa da cunvegns da prestaziun – ina repartiziun da las incumbensas tranter las vischnancas e las organisaziuns turisticas ch'è reglada cleramain. Uschia vegn cuntanschida ina finamira centrala da la refurma dal turissem grischun.
- In'execuziun centrala ed efficazia, grevezzas administrativas minimalas per interpresas e l'utilisaziun da datas chantunales disponiblas èn ulteriurs puncts centrals d'ina TTC.

Lescha generala chantunala (lescha d'armonisaziun da taglia), qua sutvart "lescha generala"

- Las finamiras da la refurma dal turissem grischun valan er per la lescha generala, q.v.d. vi da l'organisaziun dal turissem cun OGD e cun OTReg na sa mida nagut.
- Vischnancas pon sa participar voluntarmain ad in'organisaziun turistica e surdar a quella la promoziun dal turissem. Uschia s'obligheschan ellas il medem mument da munir l'organisaziun turistica cun meds finansials "adequats".
- Sche las finamiras da la refurma dal turissem grischun vegnan periclitadas u impedidas en ina tscherta regiun, po la regenza procurar – sut tschertas circumstanzas – ch'ina vischnanca fetschia part d'ina organisaziun turistica e ch'ella delegheschia il svilup sco er il marketing dal turissem intermanaschial a questa organisaziun turistica.
- L'incassament da taxas da cura, da taxas per promover il turissem e da taxas sumegliantas tras la vischnanca n'è betg pli admiss.
- Empè da las taxas ch'èn gist vegnidas numnadas pon las vischnancas però introducir voluntarmain da nov ina taxa turistica communal (TTCom). La premissa per quai è ch'ellas fan part d'ina organisaziun turistica e ch'ellas han surdà a tala la promoziun dal turissem.

- L'autozza da las tariffas da taxa resguarda – sco en cas da la TTC – il gudogn turistic direct ed indirect dals subjects ch'èn obligads da pajar la taxa. Uschia vegni tegnì quint da princips fiscals generals.
- Sch'ina vischnanca n'introducescha betg ina TCom, sto ella financiar l'organisaziun turistica or da meds fiscals generals u or d'ulteriurs meds finanzials.
- Per la concepziun da la TCom prescriba la lescha generala il rom, q.v.d. tsherts puncts centrals.
- Las vischnancas èn libras tar la determinaziun da las tariffas ed uschia da l'autozza concreta da lur TCom.
- La definiziun dals subjects ch'èn obligads da pajar la TCom e da las basas da calculaziun (summa dals salaris tenor la AVS, chombras da giasts e.u.v.) sco er da l'intent fix d'utilisar ils retgavs da la TCom (a favur da las personas e da las interpresas ch'èn obligadas da la pajar) è percenter prescritta da la lescha generala.

Giudicament da la varianta da la lescha generala chantunala

L'avantatg d'ina lescha generala è en spezial il mantegniment da l'autonomia communal. Eventualmain pon er singulas tariffas da taxa vegnir concepidas uschia, ch'ellas resguardan meglier ils basegns u che la voluntad politica communal po – realisond la finanziaziun da las organisaziuns turisticas – vegnir resguardada meglier. Pli grondas che las libertads d'agir da las vischnancas èn e pli grond ch'il il basegn da coordinaziun tranter las vischnancas da la medema organisaziun turistica daventa. En regard a l'adempliment da las finamiras da la refurma dal turissem grischun sto quest fatg er vegnir resguardà tar il giudicament che vegn fatg qua sutvart d'ina lescha generala chantunala che pretenda sin plaun communal per gronda part taxas turisticas communalas:

- La lescha generala porscha a las vischnancas la pussaivladad da duvrar er meds finanzials publics per financiar las organisaziuns turisticas. En il chapitel 11.4 vegni mussà che quai chaschunass en bleras vischnancas in augment da las taglias. Da l'autra vart cuntegna in tal agir elements critics or da l'optica dal dretg fiscal. Plinavant pon ins partir dal fatg che las abitantas e ch'ils abitants d'ina vischnanca vegnan ad esser vinavant da l'avis che quellas parts che profitan primarmain da las organisaziuns turisticas (interpresas, alloschadras ed alloschaders, abitaziuns da vacanzas e.u.v.) duain las financiar.
- L'introducziun da soluziuns communalas per financiar las organisaziuns turisticas che na prevesan nagina finanziaziun or da meds finanzials publics vegn ad esser colliada cun blera lavur politica e coordinativa. Cun quai èn manegiadas las armonisaziuns da las leschas e da lur tariffas, la definiziun da finamiras cuminaivlas entaifer la destinaziun u ils differents mecanissem da decisiun en las singulas vischnancas. I sa mussa er che la

collavuraziun tranter vischnancas da differenta grondezza e/u da differenta dependenza dal turissem è colliada cun difficultads considerablas en la pratica.

- La gronda part da las vischnancas, en spezial da las vischnancas che dependan fermamain dal turissem, stuessan remplazzar – sin basa da la lescha generala chantunala – lur leschas davart las taxas da cura e davart las taxas per promover il turissem tras leschas communalas davart ina taxa turistica communal. Autras stuessan introducir da nov ina tala. Ils dischavantatgs da soluziuns communalas, sco in'execuziun che custa bler, differentas tariffas, blera lavur coordinativa tranter las vischnancas da la medema regiun turistica, èn enconuschents. Vitiers vegn anc ch'i sto vegnir prendida en mira ina taxa unitara, en cas ch'i vegn fundada ina destinaziun. L'introducziun da taxas unitaras a favur da las organisaziuns turisticas ch'èn pia dependentas da la cooperaziun da bleras vischnancas vegn giuditgada – en cas dal concept "lescha generala" – sco fitg difficila e fitg intensiva en quai che riguarda il temp.
- La retschertga da las datas dals subjects ch'èn obligads da pajar ina taxa sin plaun communal, partind dal gudogn turistic direct ed indirect, è intensiva. I na po betg vegnir revegnì a datas da basa existentas per tut las valurs da calculaziun. Quai chaschuna blera lavur da registraziun. Ultra da quai èn tschertas datas avant maun mo tar l'administraziun chantunala da taglia u tar l'uffizi da stimaziun, a las qualas las vischnancas n'han nagin access.
- L'introducziun d'ina TTC prevesa ch'i pon vegnir registradas ulteriuras datas statisticas. Uschia duain pudair vegnir fatgas explicaziuns pli detagliadas e pli precisas davart il svilup da l'economia publica. Talas datas pudessan esser la provegnientscha regiunala e las expensas per di dals giasts, investiziuns fatgas p.ex. en connex cun abitaziuns da vacanzas e.u.v. Quai pussibilitass in'elavuraziun intenziunada da martgads geografics sco er il svilup da products che tegnan quint dals basegns. Sin plaun da mintga singula vischnanca èn questas indicaziuns memia pauc expressivas. Pervia da quai ston ellas vegnir reunidas. Introducind ina lescha generala chantunala sto il niz vegnir mess en dumonda, sche las datas na vegnan betg registradas en moda centrala. Ultra da quai stuess vegnir determinada in'organisaziun che prepara las datas per las organisaziuns turisticas.
- Ina lescha generala chantunala porscha a las vischnancas ina libertad d'agir considerabla tar la fixaziun da las tariffas da las TCom. Pervia da quai ston ins partir dal fatg ch'i vegn ad esser avant maun in basegn da coordinaziun considerabel per las vischnancas da la medema regiun turistica. Ils subjects ch'èn obligads da pajar la TCom e che han in gudogn turistic cumparegliabel, dastgan er spetgar – or d'ina optica regiunala – in'autezza cumparegliabla da la TCom (cf. chap. 7.2.1). Sche las taxas tranter questas vischnancas avessan da mussar differenzas relevantas, ston ins bain partir dal fatg ch'ils subjects ch'èn obligads da pajar la TCom na sa sentan betg tractads en moda gista e ch'els emprovan da midar quai sin via giudiziala.

- En las vischnancas pajan las proprietarias ed ils proprietaris d'abitaziuns secundaras actualmain differentas taxas publicas (taxas, contribuziuns e taglias) che vegnan assegnadas al quint communal. Sche las organisaziuns turisticas vegnissan finanzadas cun meds fiscals generals, prestassan las proprietarias ed ils proprietaris d'abitaziuns secundaras en il futur ina contribuziun considerablmain pli pitschna u els na prestassan nagina contribuziun. Las proprietarias ed ils proprietaris d'abitaziuns secundaras vegnan integrads en la finanziaziun da las organisaziuns turisticas en emprima lingia mo, sche las vischnancas numnan ellas ed els er en la lescha communal sco subjects ch'èn obligads da pajar ina taxa (TXC e/u TXP). La giurisdicziun actuala renviescha differentas giadas al fatg ch'il circul dals subjects ch'èn obligads da pajar ina taxa sto esser accordà adequatmain in cun l'auter, sche la taxa prenda il gudogn turistic potenzial sco basa. La consequenza da quai è che vischnancas ston concepir las taxas tenor ils princips dal gudogn turistic, perquai che las proprietarias ed ils proprietaris d'abitaziuns secundaras duain vegnir integrads en moda cumplessiva en la finanziaziun da las organisaziuns turisticas. Cumpareglià cun autras pajataglia e cun auters pajataglia na dastgan ellas ed els er betg vegnir engrevgiads memia fitg. Sin basa da las experientschas cun las TXC e cun als TXP ston ins far quint che differentas soluziuns communalas pon chaschunar dispitas giuridicas. La TTC prevesa che er las proprietarias ed ils proprietaris d'abitaziuns secundaras duain sa participar en moda equilibrada – cumpareglià cun auters subjects ch'èn obligads da pajar la TTC – vi da la finanziaziun dal marketing turistic e dal svilup turistic local. Las tariffas vegnan augmentadas levamain cumpareglià cun las taxas actualas.
- Ina lescha generala chantunala surlascha l'execuziun a mintga singula vischnanca. Cun quai na po il motto "pensar ed agir en spazis pli gronds" ch'è central per la refurma dal turissem grischun betg pli vegnir realisà u vegnir realisà mo cun difficultads. Ultra da quai datti blera lavur per las vischnancas, perquai che atgnas leschas ston vegnir stgaffidas (taxa turistica communal), perquai che l'execuziun sto vegnir organisada senza e perquai che la controlla da l'effect pretenda atgnas activitads.
- En cas d'ina lescha generala chantunala n'èsi betg garantì che tut las vischnancas prestan lur contribuziun a la finanziaziun dal turissem. Pia n'èsi er betg garantì che tut las parts che profitan dal turissem prestan lur contribuziun en la medema dimensiun resp. en dependenza da lur gudogn direct u indirect dal turissem. Differentas taxas communalas chaschunan er differenzas tranter las vischnancas, schebain che quellas sa chattan – or d'ina optica economica e turistica – en ils medems spazis funcziunals. Talas differenzas èn dischagreablas per ils singuls subjects ch'èn obligads da pajar la taxa.

Ina lescha generala chantunala (lescha davart l'armonisaziun da las taxas) è ina varianta da la finanziaziun da las organisaziuns turisticas. Ella prescriba bain in rom unitar, sia realisaziun en la vischnanca pretenda dentant in'atgna lescha per incassar las taxas turisticas communalas. Guardond pli detagliadamain para questa varianta da basegnar cleramain dapli lavur per la vischnanca ch'ina TTC, e quai tant tar la concepziun sco er tar la realisaziun. Dischavantatgs concepziunals d'ina lescha generala na pon strusch vegnir eliminads, perquai che quels pon vegnir resguardads mo en la concepziun d'ina TTC.

Tut en tut vegn la TTC resguardada sco soluziun optimala. Grazia a la pussaivladad d'incassar in supplement da vischnanca resp. da conceder ina deducziun lascha la concepziun da la TTC ultra da quai a las vischnancas la libertad da realisar la lescha chantunala en moda individuala ed adattada als basegns. Quai sustegna er l'autonomia communalas. La TTC ademplescha las finamiras da la refurma dal turissem grischun en moda pli cumplexsiva e pli persistenta. Ina soluziun che vala per tut il chantun en furma d'ina TTC sa lascha realisar meglier or dal puntg da vista giuridic. Ultra da quai giavischan la branscha turistica e las federaziuns economicas ina soluziun simpla ed independenta da las vischnancas che integrescha uschè blers subjects sco pussaivel ch'èn obligads da pajar la TTC en l'entir chantun Grischun. In'execuziun centrala ed efficazia, grevezzas administrativas minimalas per interpresas e l'utilisaziun da datas chantunalas disponiblas èn ulteriurs puncts che pledan per ina TTC.

11 Ulteriuras alternativas examinadas

En connex cun las lavurs da preparaziun voluminusas per stgaffir ina finanziaziun dal turissem en il Grischun ch'è orientada vers il futur è vegnidas examinadas – sper la varianta d'ina lescha generala chantunala – differentas ulteriuras alternativas. La basa han furmà diversas discussiuns cun vischnancas ch'èn pertutgadas directamain, cun organisaziuns turisticas e cun represchentantas e cun represchentants turistics sco er cun uniuns economicas e cun federaziuns professiunalas. Ina gruppa accumpagnanta che ha già in vast sustegn è er s'occupada cun la dumonda en connex cun l'introducziun d'ina nova finanziaziun dal turissem ed ha en quest connex er discutà las alternativas qua sutvart. En il center da tut las ponderaziuns steva adina la necessitad incontestada d'ina refurma dal turissem cumplessiva che pretendeva – en la logica da la materia – er da concepì da nov la finanziaziun dal turissem. Uschia po vegnir prestada ina contribuziun per augmentar la competitividad dal turissem.

11.1 Cunvegna voluntara tranter vischnancas

Per finanziair organisaziuns turisticas resp. lur incumbensas pudessan vischnancas far – sin basa voluntara – cunvegns e stgaffir uschia basas ch'èn accordadas ina cun l'autra sin plaun regional. En las discussiuns cun las uniuns economicas sco er cun las vischnancas, cun las organisaziuns regionalas e cun las organisaziuns turisticas involvidas èsi sa mussà baud ch'igl è difficil da realisar ina cunvegna voluntara tranter las vischnancas. Ellas avessan già gia ussa la pussaivladad da far cunvegns per promover las organisaziuns turisticas en regions turisticas. Talas cooperaziuns èn vegnidas realisadas mo en singuls cas. Las experientschas mussan che cunvegns voluntaras n'èn betg ina basa suffizienta per ina finanziaziun dal turissem ch'è orientada vers il futur, perquai ch'ellas na pon betg eliminar u perquai ch'ellas pon eliminar mo per part tschertas deblezzas da la finanziaziun dal turissem actuala en las vischnancas (cf. chap. 4.2.5). Per stgaffir strategias efficacias intercomunales èsi stringentamain necessari d'avair ina chapientscha generala cuminaivla, ina gronda purziun confidenza ed ina clera voluntad. Las consequenzas da quai èn però er, che interess particulars da singulas vischnancas ston vegnir subordinads ad ina strategia turistica ch'è accordada cun la regiun. En la pratica è quai ina vaira sfida per la politica reala.

Ina finanziaziun dal turissem persistente e la creaziun da structures turisticas competitivitas sco finamiras centralas da la refurma na pon betg vegnir cuntanschidas cun questa alternativa.

11.2 Lescha da basa davart la taxa da cura e la taxa per promover il turissem

Sa basond sin las leschas davart las taxas da cura vertentas e sin las leschas davart las taxas per promover il turissem pudess vegnir relaschada ina lescha da basa che garantiss en las vischnancas regulaziuns unitaras davart l'obligaziun da pagar la taxa e davart la basa da calculaziun. Uschia fissi garantì ch'i dess in'egualitad giuridica per ils subjects ch'èn obligads da pagar la taxa. Ils dischavantatgs che las taxas da cura stuessan vegnir duvradas vinavant en il lieu, nua ch'ellas èn vegnidadas incassadas, ch'ellas na pudessan betg vegnir duvradas per intents da marketing, che betg tut il chantun na fiss integrà en la promoziun dal turissem e che la lavur d'execuziun na pudess betg vegnir reducida, restan – cuntrari a la TTC – mantegnids. Ultra da quai na pon las grondas differenzas regionalas tar las tariffas da taxa betg vegnir eliminadas, las qualas resultan da las legislaziuns communalas. Cun ina tala soluziun vegniss però unificada la sistematica en las leschas communalas, las differenzas areguard l'autozza da la contribuziun e davart l'execuziun restassan dentant. La creaziun da destinaziuns maina ad organisaziuns turisticas regionalas che cumpiglian pliras vischnancas. Il turissem stuess vegnir finanzià vinavant sin il stgalim da la vischnanca. Quai chaschunass blera lavur coordinativa ed engrevgiass – sco menziunà qua survart en connex cun l'alternativa "cunvegna voluntara tranter vischnancas" – il svilup d'ina strategia regionala ch'è colliada cun la fixaziun dals meds finansials da mintga vischnanca ch'èn necessariis per il svilup turistic e per il marketing turistic.

Er ina finanziaziun dal turissem persistenta e la creaziun da structures turisticas cumpetitivas sco finamiras da la refurma na pon strusch vegnir cuntanschidas cun questa alternativa.

11.3 Taxa turistica sin plaun regional

La furmaziun da destinaziuns ha la finamira da stgaffir organisaziuns turisticas cumpetitivas che ageschan sin plaun regional. En quai che riguarda la cunfinaziun territoriala na duain en quest connex betg star en il center ils singuls cunfins da las vischnancas, mabain – or da l'optica dal giast – spazis da divertiment funcziunals. Considerond la finanziaziun dal turissem pudessan valair las medemas ponderaziuns ed i pudess vegnir prendida en mira ina taxa turistica sin plaun regional. Areguard la suveranità fiscal enconuscha il chantun Grischun dentant mo dus plauns: il plaun communal ed il plaun chantunal. Sch'ina midada da la constituziun fiss raschunaivla e politicamain realisabla per dar a las regiuns la suveranità fiscal per financiar il turissem, vegn mess en dumonda per gronda part.

Per quest motiv vegn ina taxa turistica regionala resguardada sco strusch realisabla. Pervia da quai na vegn ella betg examinada pli detagliadamain.

11.4 Taglia parziala cun intent determinà turistic

Diversas giadas è vegnida tschentada la dumonda, pertge ch'ins na po betg duvrar ulteriurs meds fiscals generalis per financiar il turissem.

Questa dumonda n'è betg nova. Ella è vegnida tschentada differentas giadas ils ultims decennis en connex cun las discussiuns davart la finanziaziun dal turissem. En cas da quest gener spezial da financiar il turissem na sa tracti betg d'ina taglia speziala che vegn incassada separadamain per financiar il turissem, mabain d'in augment dal pe da taglia da las taglias principalas generalas (taglias sin las entradas e sin il gudogn) lià a la finanziaziun dal turissem. La litteratura speziala discorra en quest connex d'ina "taglia parziala cun intent determinà turistic"³⁹. En il franzos vegni discurre d'uschenumnads "centimes additionnels" ch'èn liads ad in tschert intent. Sco exempel d'in sector betg turistic po p.ex. vegnir numnà il "dieschavel d'ospital" bernais. Tant enavant che quai è enconuscent na vegnan incassads en Svizra nagins "centimes additionnels" turistics resp. naginas taglias parzialas cun intent determinà turistic. In tal project da lescha è vegnì discutà enturn ils onns 1975 en il chantun Vallais. Quel è alura però vegnì sutterrà. Chaussas analogas valan per il chantun Tessin.

Taglias parzialas cun intent determinà turistic han en spezial ils suandants dischavantatgs:

- En vischnancas che han generà grondas entradas cun la TXC u cun la TXP n'arrivan questas taglias parzialas cun intent determinà turistic betg da remplazzar questas "taxas". Il pe da taglia lià al turissem stuess vegnir augmentà memia fitg per cuvrir las perditas da las entradas da las taxas da cura e da las taxas per promover il turissem. Quai è er il motiv principal, pertge che l'introducziun da "centimes additionnels" turistics / da taglias parzialas cun intent determinà turistic n'è mai vegnida elavurada pli detagliadamain er en il passà. Gia ils onns 1961 fin 1963 han las entradas da las taxas da cura d'ina vischnanca sco San Murezzan cuntanschì numnadamain 18.2%, 19.2% resp. 24% da la summa da las ulteriuras taglias communalas. Sche questas entradas crudassan davent, stuessan las taglias generalas pia vegnir augmentadas en ina dimensiun che na fiss politicamain betg pli giustifitgabl. Vi da quai n'è sa midà nagut en il fratemp sco quai ch'ina cumparegliaziun dals retgavs fiscals communalis e dals retgavs da las TXC/TXP da differentas vischnancas grischunas mussan. Las valurs sa chattan actualmain tranter 10% (San Murezzan), circa 20% (Flem, Breil, Vaz), circa 25% (Laax, Tavau, Mustér) fin a bundant 40% (Arosa).
- La TTC che vegn proponida en il sboz da la lescha qua avant maun engrevgescha er las proprietarias ed ils proprietaris sco er las giudidras ed ils giudiders e las persunas cun dretg d'abitar da chasas e d'abitaziuns da vacanzas en moda analogha a la taxa da cura obligatorica ch'è vegnida incassada il passà sco pauschala. Ina taglia parziala cun intent determinà turistic engrevgiass questa categoria da persunas mo en moda restrenschida,

³⁹ cf. latiers sco er en quai che suonda: Adriano Marantelli, Grundprobleme des schweizerischen Tourismusabgaberechts, diss. Berna 2001, p. 15 s. e 525 ss.

perquai che las personas pertutgadas han lur domicil fiscal principal en in auter chantun ed èn suttamess en il chantun Grischun a las taglias sin las entradas e sin la facultad mo pli cun lur proprietad funsila (valor da l'atgna locaziun). Ina taglia parziala cun intent determinà turistic pertutgass pia primarmain pajataglias che han lur domicil en il chantun Grischun.

- Ina taglia parziala cun intent determinà turistic pertutgass ultra da quai er la populaziun residenta che ha in'activitad da gudogn *dependenta*, pia in circul da personas ch'è exceptà apostada da la TTC (cf. commentari tar l'art. 5 en il chap. 8).
- Plinavant vegnan meds fiscals generals ch'èn liads ad in intent calculads sulettamain sin basa da la capacitat economica da las pajataglia e dals pajataglia. Sche las pajataglia u sch'ils pajataglia realiseschan er in gudogn correspondent cun il turissem è pia absolutamain irrelevant. Cuntrari a quai vegn la TTC calculada a norma dal gudogn / da l'avantatg che vegn realisà cun il turissem. En quest regard è la TTC "pli gista".
- Er sche la lescha davart las finanzas dal chantun Grischun na cuntegna nagin scumond davart la destinaziun fixa da meds fiscals generals, contrafa ina destinaziun parziala fixa da meds fiscals generals a l'uschenumnà princip da la nunaffectaziun che vegn represchentà en la scienza da finanzas, q.v.d. ch'ina attribuziun da tscherts geners d'entrada a tscherts posts d'expensas n'è betg admiss.

Per ils motivs numnads n'è in augment general da la taglia ch'è lià a la finanziaziun dal turissem (sistem da la taglia parziala cun intent determinà turistic resp. dals "centimes additionnels") strusch realisabel or dal puntg da vista giuridic sco er or dal puntg da vista politic.

11.5 Facit da las alternativas examinadas

Resumond poi vegnir constatà che las alternativas examinadas per finanziair il turissem n'èn betg soluziuns che servan a l'intent e ch'èn raschunaivlas, e quai en regard a las finamiras ch'èn vegnidadas fixadas per la refurma dal turissem e per la finanziaziun da las organisaziuns turisticas. Mintga alternativa ha natiralmain tscherts avantatgs, saja quai tar las cunvegns voluntaras tranter las vischnancas, tar ina lescha generala davart las taxas da cura e davart las taxas per promover il turissem, tar ina taxa turistica regionala ubain tar ina taglia parziala cun intent determinà turistic. Tut en tut vegn la TTC però resguardada sco soluziun optimala, perquai ch'il concept da la TTC lascha – fixond la pussaivladad dal supplement da vischnanca resp. da la deducziun da vischnanca – a las vischnancas la libertad da realisar la lescha chantunala en moda individuala ed adattada a lur basegns.

REGISTER DA LAS ILLUSTRAZIUNS

Illustraziun 1:	Impuls per l'economia publica dal Grischun.....	17
Illustraziun 2:	Valurisaziun tras il turissem en las regiuns	18
Illustraziun 3:	Part da la valorisaziun che vegn generada dal turissem tenor bransch.....	20
Illustraziun 4:	Svilup dal dumber da pernottaziuns en l'hotellaria	21
Illustraziun 6:	Repartiziun da las incumbensas en il marketing turistic en il Grischun	43
Illustraziun 7:	Structura da las organisaziuns turisticas en il Grischun (stadi dal settember 2009)	50
Illustraziun 8:	Preventivs da marketing che stattan a disposiziun a las organisaziuns turisticas grischunas	67
Illustraziun 9:	Exempel d'ina tariffa da la taxa per ina interpresa da construcziun a San Murezzan	77
Illustraziun 10:	Deducziun da la taxa d'interpresas che stattan datiers dal turissem e d'interpresas d'alloschament; exempel fictiv: interpresa da construcziun a Flem	78
Illustraziun 11:	Repartiziun regiunala tenor las nov classas da taxa	80
Illustraziun 12:	Export ed import da prestaziuns turisticas	101
Illustraziun 13:	Execuziun schematica da la TTC	106
Illustraziun 14:	Taxa sin la summa dals salaris per ina interpresa da construcziun a San Murezzan (senza taxa da basa):.....	110
Illustraziun 15:	Variantas da la finanziaziun dal turissem.....	165

REGISTER DA LAS TABELLAS

Tabella 1: Mesiras da promoziun dal chantun per il turissem (finanzas generalas dal chantun).....	28
Tabella 2: Finamiras da la refurma dal turissem	36
Tabella 3: Vias da transfurmaziun en direcziun d'ina OGD / OTReg.....	40
Tabella 5: Entradas da las taxas per promover il turissem e da las taxas da cura 2007	60
Tabella 6: Basa da calculaziun ed autezza da la taxa da cura en vischnancas elegidas ...	62
Tabella 7: Chargia actuala tras la TXP en vischnancas ed en branschas elegidas.....	64
Tabella 8: Las basas legalas da regions cumparablas	72
Tabella 9: Survista da la calculaziun da las taxas.....	75
Tabella 10: Tariffas da la TTC per interpresas che stattan datiers dal turissem ed interpresas d'alloschament	79
Tabella 11: Repartiziun da las vischnancas en nov classas da taxa	81
Tabella 12: Basa da calculaziun per interpresas d'alloschament	82
Tabella 13: Basa da calculaziun per persunas che na vivan betg da l'alloschament.....	85
Tabella 14: Basa da calculaziun per persunas che dovran sezzas lur abitaziun	86
Tabella 15: Tariffas da la TTC	87
Tabella 16: Vischnancas cun in supplement da vischnanca (calculaziun da model)	92
Tabella 17: Dotaziun finanziaria da las OGD/OTReg (model ipotetic).....	99
Tabella 18: Meds finansials da la TTC or da las prestaziuns preliminaras da la Val dal Rain grischuna (model ipotetic)	102
Tabella 19: Pauschallas da basa da las leschas davart las taxas per promover il turissem....	143

Agiunta I Tariffas en promils per interpresas che stattan datiers dal turissem e per interpresas d'alloschament
(summa dals salaris tenor la AVS respectivamain entradas ch'èn suttamessas a la AVS)

Branschas	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Fatgs d'immobiglias	1.45%	1.33%	1.20%	1.06%	0.91%	0.77%	0.64%	0.52%	0.47%
Bancas	1.05%	0.95%	0.84%	0.73%	0.62%	0.51%	0.42%	0.34%	0.30%
Provediment d'energia e d'aua	1.05%	0.89%	0.73%	0.60%	0.48%	0.38%	0.29%	0.23%	0.20%
Assicuranzas	0.73%	0.61%	0.50%	0.40%	0.32%	0.25%	0.20%	0.15%	0.13%
Victualias e bavondas, tubac	0.73%	0.65%	0.57%	0.49%	0.41%	0.33%	0.27%	0.22%	0.19%
Telefericas	0.65%	0.64%	0.63%	0.62%	0.61%	0.59%	0.56%	0.53%	0.52%
Telecommunicaziun senza posta	0.60%	0.52%	0.44%	0.37%	0.30%	0.24%	0.19%	0.15%	0.13%
Interpresas d'alloschament	0.56%	0.56%	0.55%	0.55%	0.54%	0.52%	0.51%	0.49%	0.47%
Traffic da viafier e traffic da lingia	0.55%	0.52%	0.48%	0.44%	0.39%	0.35%	0.30%	0.25%	0.23%
Locaziun da mobiglias	0.54%	0.50%	0.45%	0.40%	0.35%	0.29%	0.24%	0.20%	0.18%
Commerzi en detagl, reparatura	0.54%	0.50%	0.46%	0.41%	0.36%	0.31%	0.26%	0.22%	0.20%
Ulteriur traffic da personas	0.53%	0.50%	0.46%	0.42%	0.37%	0.32%	0.27%	0.23%	0.20%
Interpresas da gastronomia	0.50%	0.47%	0.45%	0.42%	0.38%	0.34%	0.30%	0.26%	0.24%
Biros da viadi	0.46%	0.42%	0.37%	0.32%	0.28%	0.23%	0.19%	0.15%	0.14%
Servetschs che sa refereschon ad ina interpresa	0.42%	0.37%	0.32%	0.27%	0.22%	0.18%	0.14%	0.11%	0.10%
Industria da construcziun e branschas parentadas	0.42%	0.38%	0.33%	0.29%	0.24%	0.20%	0.16%	0.13%	0.12%
Commerzi a l'engrossa	0.42%	0.37%	0.32%	0.27%	0.22%	0.18%	0.15%	0.12%	0.10%
Auas persas, dismessa da rument ed autras dismissas	0.41%	0.37%	0.33%	0.29%	0.25%	0.21%	0.18%	0.14%	0.13%
Garaschas, tancadis	0.37%	0.32%	0.27%	0.23%	0.19%	0.15%	0.12%	0.09%	0.08%
Fatgs d'instrucziun	0.33%	0.29%	0.24%	0.20%	0.16%	0.13%	0.10%	0.08%	0.07%
Servetschs persunals	0.31%	0.28%	0.24%	0.20%	0.17%	0.14%	0.11%	0.09%	0.08%
Industria da palpiri, da chartun, d'ediziun e da stampa	0.30%	0.25%	0.21%	0.17%	0.13%	0.10%	0.08%	0.06%	0.05%
Sanadad e fatgs socials	0.29%	0.24%	0.20%	0.16%	0.13%	0.10%	0.08%	0.06%	0.05%
Divertiment, cultura e sport	0.26%	0.24%	0.23%	0.21%	0.19%	0.16%	0.14%	0.12%	0.11%
Industria (producziun da rauba)	0.24%	0.19%	0.15%	0.12%	0.09%	0.07%	0.06%	0.04%	0.04%
Agricoltura	0.17%	0.14%	0.12%	0.10%	0.08%	0.06%	0.05%	0.04%	0.03%

(cf. chap. 5.3.1 a)

Agiunta II Tariffas maximalas per interpresas d'alloschament, per persunas che na vivan betg da l'alloschament e per persunas che dovran sezzas lur abitaziun (surfatscha d'abitar netta, chombra, parcella, piazza da durmir)

Classas da taxa	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Gener d'alloschament									
hotellaria (fr. per chombra)									
classa da confort 1	654.00	649.00	642.00	633.00	621.00	606.00	587.00	564.00	550.00
classa da confort 2	850.00	843.00	834.00	823.00	807.00	788.00	763.00	733.00	715.00
classa da confort 3	1'112.00	1'103.00	1'091.00	1'076.00	1'056.00	1'030.00	998.00	958.00	935.00
classa da confort 4	1'439.00	1'427.00	1'412.00	1'392.00	1'366.00	1'334.00	1'292.00	1'240.00	1'210.00
utilisaziun professiunala d'abitaziuns da vacanzas (fr. per m²)									
	20.20	20.20	20.00	19.60	19.20	18.80	18.20	17.60	17.00
campadis (fr. per parcella)									
	172.00	170.00	169.00	166.00	163.00	159.00	154.00	148.00	145.00
alloschis per gruppas (fr. per piazza da durmir)									
	88.00	87.00	86.00	85.00	83.00	81.00	79.00	76.00	74.00
persunas che na vivan betg da l'alloschament (fr. per chombras da giasts)									
	44.00	43.50	43.00	42.50	41.50	40.50	39.50	38.00	37.00
persunas che dovran sezzas lur abitaziun (fr. per m²)									
	10.10	10.10	10.00	9.80	9.60	9.40	9.10	8.80	8.50

(cf. chap. 5.3.1 b fin 5.3.1 d)

Agiunta III Sistematica NOGA

Per eruir la dependenza dal turissem d'ina branscha vegnan furmadas 26 gruppas che cumpiglian in u plirs codes NOGA da l'onn 2002 (resp. lur subcodes).

La NOGA (nomenclature générale des activités économiques) è in instrument da lavur da basa per estructurar, per analizar e per preschentar infurmaziuns statisticas. Questa sistematica pussibilitescha da classifitgar las unitads statisticas "interpresas" e "lieus da lavur" sin basa da lur activiad economica e da las metter en ina gruppaziun survevaila ed unitara. Ella permetta da represchentar las unitads observadas en moda realistica, cumpletta e detagliada avunda per las differentas applicaziuns. Questa sistematica dal sector economic da la Svizra è dapi l'onn 1995 per gronda part identica cun la sistematica da la NACE (nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne). Cun la revisiun da l'onn 2008 è vegnids agiuntads anc elements novs e specifics per la Svizra sin il stgalim tschintg ch'è il stgalim il pli bass.

Code NOGA 2002	Branscha	Interpresas
1	Agricultura	agricultura produzziun da pavels selvicultura pestga corporaziuns d'alp servetschs d'orticultura apicultura
15	Victualias e bavrondas, tubac	produzziun da victualias e da bavrondas
22	Industria da palpiri, da chartun, d'ediziun e da stampa	stamparias chasas edituras da cudeschs e da gasettas radio, televisiun schurnalistas e schurnalists
40	Provediment d'energia e d'aua	ovras electricas/provediment d'energia construcziun da lingias al liber provediment d'aua
45	Industria da construcziun e branschas parentadas	industria principala e secundara da construcziun direcziuns da construcziun interpresas da construcziun tetgaglias cuvridas da palantschieu/storas electricistas u electricists/installaziuns electricas stuccaturas u stuccaturs/picturas u picturs installaturas u installaturs sanitaras serreras u serrers scrinarias u scrinaris mastergnantas pitschnas u mastergnants pitschens/mastergn implants da gera lainarias interpresas generalas interpresas totalas ortulanas u ortulans da cuntrada chava da crappa interprendidras u interprendiders da transport (rauba)

Code NOGA 2002	Branscha	Interpresas
50	Garaschas, tancadis	garaschas stagnarias d'autos tancadis locaziun d'autos servetsch da pneus
51	Commerzi a l'engrossa	commerzi a l'engrossa da bavrondas commerzi a l'engrossa da flurs/orticultras (senza vendita a clientela finala) fatschentas commercialas
52	Commerzi en detagl, reparatura	negozis da victualias commerzi da bavrondas pasternarias/pastizarias mazlarias distribuidras e distribuiders a l'engrossa librarias/papetarias fatschentas da tegnaichasa fatschentas da radio e da televisiun indrizz da chasa e d'abitaziun products da tubac e da fimar ferramenta apotecas drogarias fatschentas d'optica parfumarias fatschentas da flurs/orticultras (cun vendita a clientela finala) fatschentas da musica e da fotografia kioscs fatschentas da souvenirs fatschentas d'uras e da cliniez fatschentas da sport (inclusiv locaziun) fatschentas da vestgadira boutiques fatschentas da stgarpas commerzi cun antiquitads/galarias fatschentas da computers aucziunarias ed aucziunaris
551	Interpresas d'alloschament	hotels pensius ustarias campadis albierts abitaziuns e chasas da vacanzas locaziun d'abitaziuns da vacanzas/stanzas sin bains purils
552	Interpresas da gastronomia	restaurants (manaschis d'entir onn e da stagiun) manaschis da gastronomia buttegas da marena bars cafés dancings/discotecas
601	Traffic da viafier e traffic da lingia	traffic da viafier e traffic aviatic autos da posta e bus en il traffic da lingia
602	Telefericas	telefericas e societads da runals
603	Biros da viadi	biros da viadi intermediaturas ed intermediatur da viadis organisaziuns da viadi

Code NOGA 2002	Branscha	Interpresas
604	Ulteriur traffic da personas	fatschentas da taxi fatschentas da bus (excursiuns) viturinas e viturins
64	Telecommunicaziun senza posta	providers d'internet societads da telecom servetschs da telecommunicaziun
65	Bancas	bancas instituts da credit cussegliazion da finanzas agentas ed agents da finanzas (broker)
66	Assicuranzas	assicuranzas cassas da malsauns agentas ed agents d'assicuranzas (broker)
70	Fatgs d'immobiglias	administraturas ed administratur/locaturas e locatur d'abitaziuns da vacanzas servetsch d'immobiglias commerzi cun immobiglias agentas ed agents d'immobiglias servetschs da pedella u da pedel
71	Locaziun da mobiglias	maschinas da construcziun rauba da diever differents utensils e differentas maschinas
74	Servetschs che sa refereschan ad ina interpresa	spazzachamins nettegiaments/nettegiaments da manaschis cussegliazion dad EED servetschs d'informatica svilup da programs da computer graficras e grafichers/agentas ed agents da reclama decoraturas e decoratur d'interiurs/indrizz intermediaziun da reclamas/inserats advocatas ed advocats/notaras e notars fiduziaras e fiduziaris/cussegliastras e cussegliastrs architectas ed architects/inschignerass ed inschigners translaziuns intermediaziun da persunal/da plazzas fotografas e fotografas biros da geometras e da geometers servetschs da guardia e da segirezza activitads da manaschament da societads da holding (er firmas da chaschas da brevs)
80	Fatgs d'instrucziun	scolas da manischar pilotas-instructuras e pilots-instructurs furmaziun supplementara professiunala scolas da lingua scolas d'art scolas d'informatica furmaziun da personas creschidas
85	Sanadad e fatgs socials	podologia massascha medias e medis/dentistas e dentists veterinarias e veterinaris possessuras e possessurs da bogns da cura fisioterapias
90	Auas persas, dismessa da rument ed autras dismessas	

Code NOGA 2002	Branscha	Interpresas
92	Divertiment, cultura e sport	salas da gieu
		casinos
		kinos
		scolas da skis, da snowboard, da passlung/scolas da skis privatas
		scolas da planegiaders e da sguladers da delta
		purschidras e purschiders da viadis cun balluns, da sgols panoramics e.u.v.
		scolas d'alpinissem/organisaziuns da guidas e da guides da muntogna
		purschidras e purschiders d'activitads da temp liber (riverrafing, ir cun gianellas, nordic walking e.u.v.)
		magistras e magisters da skis privats
		guidas e guides da muntogna e da viandar
		implants da wellness
		stabiliments da golf
		artistas ed artists/artisanadi
		musicistas e musicists
93	Servetschs persunals	fatschentas da coiffeur
		cosmetica
		lavandarias/lavandarias chemicas
		centers da fitness/studios da s'embrinir
100	Industria (producziun da rauba)	fatgs da sepultura
		producziun da:
		gumma, materias sinteticas
		vaidar, cheramica
		ferramenta
		electronica
		chemia
		textilias, vestgadira
		tgirom, rauba da tgirom
		rauba da palpiri
		maschinas
		vehichels
		instruments da musica
		urdains da sport
mobiglias		
cliniez, bischutaria		